ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา

สุชาภร วณิชย์สิริกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
พ.ศ. 2555

DPU

Petty Offences under the Thai Penal Code: A Study on the Offences Requiring Intention

Suchaphorn Wanichsirikul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2012

DPU

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ รองศาสตราจารย์ ดร. ประธาน วัฒนวาณิชย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. อุทัย อาทิเวช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธานี วรภัทร์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความเห็นและเสนอแนวทางการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อคุณสุนทร เปลี่ยนสี ที่กรุณาให้คำแนะนำและเอื้อเฟื้อข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ให้แก่ผู้เขียน

คุณค่าและประโยชน์ใดๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อันอาจมี ผู้เขียนขออุทิศเป็นกตเวทิตาคุณแด่พระพุทธศาสนา อาจารย์กฎหมายทุกท่าน คุณครูทุกคน พ่อ แม่ และผู้มีพระคุณ หากมีความบกพร่องใด ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยมา ณ ที่นี้

ขอบคุณพี่บู้สำหรับกำลังใจที่มีให้เสมอ

ขอบคุณคุณป้าต้อย คุณครูนีน่า แนน นัทธิ์ พี่เล็ก พนักงานเพชรทวีกรุ๊ปทุกคน

ขอบคุณพี่ต้อง พี่แอน พี่บิ๊ว พี่แจง กัส พี่ขวัญ พี่มิ้งค์ พี่แจ๊ค พี่ต้นสน พี่ส้มโอ ปัณ เพื่อนๆ พี่ๆ DPUอาญา 53 ทุกคน และเจ้าหน้าที่ส่วนวิทยานิพนธ์ สาขานิติศาสตร์

ขอบคุณพี่เอ็ม จ๊ะห์ ปุณ ปอ อาม่า ซอม แพรว บอมบ์ นุ้ย นก เกด ขิม เพื่อนๆ WWA131 แทน นนท์ ปอแก้ว สร้อย ฝน ใหม่ โอ๊ต แตงหวาน เจ๊ภา จอม Jurassic Pals และเพื่อนๆ Law TU 49

สุชาภร วณิชย์สิริกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ฆ

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฏ

บทที่

1. บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา 5

1.3 สมมติฐานของการศึกษา 5

1.4 ขอบเขตของการศึกษา 5

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา 6

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 6

2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญา..... 7

2.1 ทฤษฎีความรับผิดทางอาญา..... 7

2.1.1 ทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยเจตนา 9

2.1.2 ทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยประมาท..... 12

2.1.3 ทฤษฎีความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น..... 14

2.1.4 ทฤษฎีความรับผิดที่ไม่ต้องมีเจตนา..... 15

2.1.5 ทฤษฎีความรับผิดที่นอกเหนือเจตนา..... 22

2.1.6 ทฤษฎีความรับผิดในผลสุดท้ายแห่งเจตนา..... 22

2.1.7 ทฤษฎีความรับผิดทางการเมือง..... 22

2.2 ประเภทของความผิดอาญาในแง่โทษ..... 23

2.2.1 ความผิดทั่วไป..... 23

2.2.2 ความผิดลหุโทษ..... 23

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ..... 24

2.3.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษ..... 24

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดของความผิดลหุโทษ..... 28

2.3.3 ลักษณะของความผิดลหุโทษ..... 28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

2.3.4 องค์ประกอบความผิดของความผิดลหุโทษ..... 29

3. ความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาต่างประเทศ..... 30

3.1 ประเทศอังกฤษ..... 30

3.2 ประเทศฝรั่งเศส..... 39

4. ความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาของประเทศไทย..... 53

4.1 ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย..... 53

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของความผิดลหุโทษ..... 53

4.1.2 ความหมายของความผิดลหุโทษ..... 56

4.1.3 ลักษณะของความผิดลหุโทษ..... 57

4.1.4 ประเภทของความผิดลหุโทษ..... 57

4.1.5 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ..... 59

4.1.6 ข้อสังเกตในการใช้ความผิดลหุโทษ..... 60

4.1.7 เจตนาในความผิดลหุโทษ..... 63

4.1.8 การดำเนินคดีแก่ความผิดลหุโทษ..... 65

4.1.9 ความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดทางปกครอง..... 66

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดลหุโทษ
ในกฎหมายอาญาของประเทศไทย..... 66

4.2.1 ข้อดีข้อเสียของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ..... 66

4.2.2 การยอมความในความผิดลหุโทษ..... 68

4.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้ความผิดลหุโทษ..... 72

4.2.4 ตัวอย่างปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจน
ของบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษ..... 74

4.2.4.1 การปรับใช้กฎหมายโดยการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล..... 74

4.2.4.2 การเขียนตำราอธิบายโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของ
ความผิดลหุโทษของนักกฎหมายแต่ละท่าน..... 79

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ **หน้า**

4.2.5 วิเคราะห์องค์ประกอบภายในของบทบัญญัติความผิดลหุโทษ..... 81
4.2.5.1 ความผิดที่เป็นการก่อภยันตรายต่อชีวิตและร่างกาย..... 83
4.2.5.2 ความผิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายต่อกรรมสิทธิ์..... 86
4.2.5.3 ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอื่นๆ..... 87
4.2.5.4 ความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน..... 88
4.2.5.5 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน..... 99
4.2.6 แนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย..... 104
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ..... 109
5.1 บทสรุป..... 109
5.2 ข้อเสนอแนะ..... 114
บรรณานุกรม 117
ภาคผนวก 122
ก ความผิดลหุโทษซึ่งนักกฎหมายทั้ง 8 ท่านและผู้เขียนมีความเห็นว่าต้องการเจตนาในการกระทำความผิด..... 123
ข บทบัญญัติความผิดลหุโทษ ประมวลกฎหมายอาญา ร.ศ. 127..... 135
ค รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 464/267/2486 วันพฤหัสบดีที่ 15 กรกฎาคม 2486..... 142
ง รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 92-13/2549 วันพุธที่ 19 กรกฎาคม 2549..... 150
จ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 93-14/2549 วันพุธที่ 2 สิงหาคม 2549..... 166
ฉ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคามและแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) เรื่องเสร็จที่ 569/2552..... 177
ช รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 141-1/2552 วันพุธที่ 4 มีนาคม 2552..... 187

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ซ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 142-2/2552 วันพุธที่ 1 เมษายน 2552 201
ฌ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคามและแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ 213
ญ รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 94-15/2549 วันพุธที่ 16 สิงหาคม 2549 218
ประวัติผู้เขียน 230

DPU

สารบัญตาราง

ตารางที่ **หน้า**

2.1 ความคิดเห็นสนับสนุนและโต้แย้งเรื่องความรับผิดเด็ดขาด..... 17
4.1 ความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของนักกฎหมายแต่ละท่าน..... 80

DPU

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา
ชื่อผู้เขียน สุชาภร วณิชย์สิริกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์. ดร. ประธาน วัฒนวาณิชย์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญา สามารถสรุปได้ว่า ความผิดลหุโทษมีลักษณะดังนี้

1) เป็นความผิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมซึ่งเป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) แต่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม (Mala Prohobita) ดังนั้น ผู้กระทำความผิดลหุโทษไม่ได้กระทำด้วยจิตใจอันชั่วร้าย ไม่มีข้อตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง แต่เป็นเพียงการละเมิดกฎหมายเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น

2) ผู้กระทำความผิดลหุโทษแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิด ก็เป็นความผิด

3) เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐโดยแท้ ไม่ใช่คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล มุ่งคุ้มครองความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

4) มีระดับความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำไม่มากนัก

5) มีภยันตรายต่อบุคคลหรือสังคมไม่มาก ไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรง ดังนั้นปฏิกริยาตอบสนองหรือความหวาดกลัวของคนในสังคมต่อการกระทำจะไม่รุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นๆ ได้

6) คดีสามารถระงับได้โดยง่ายโดยการลงโทษปรับเพียงอย่างเดียว

7) มีอัตราโทษเบา

ลักษณะของความผิดลหุโทษข้อที่สำคัญที่สุดที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เน้นศึกษาคือ ข้อที่ 2 คือ แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาในการกระทำความผิด ก็เป็นความผิด เป็นหลักความรับผิดที่ไม่ต้องมีเจตนาหรือหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) การวินิจฉัยความรับผิดของผู้กระทำความผิดลหุโทษไม่ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในหรือสภาวะจิตใจ (Mental State or Mens rea) ของ

ผู้กระทำความผิด หากการกระทำครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดและเกิดผลขึ้น ก็เพียงพอแล้วที่จะกำหนดความผิดและโทษแก่ผู้กระทำได้

หลักความรับผิดเด็ดขาดสำหรับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้แก่ มาตรา 104 บัญญัติว่า "การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด" แต่อย่างไรก็ตาม มาตรานี้ยังมีข้อยกเว้นอีกว่า "เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น" ดังนั้น ความผิดลหุโทษในภาค 3 ทั้งหมด 32 มาตรา จึงไม่ได้ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดแก่ความผิดทุกมาตรา แต่ความผิดบางมาตราผู้กระทำต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยเจตนาหรือประมาทอันเป็นข้อยกเว้นของหลักความรับผิดโดยเด็ดขาดนั่นเอง

ผู้เขียนได้ทำการศึกษาความผิดลหุโทษทั้งหมด 32 มาตราอย่างละเอียดและเน้นศึกษาเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ โดยศึกษาจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาล ตำรากฎหมาย และแหล่งข้อมูลอื่นๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อทำการจำแนกว่าความผิดลหุโทษมาตราใดใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด ความผิดลหุโทษมาตราใดผู้กระทำต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยเจตนา ความผิดลหุโทษมาตราใดผู้กระทำต้องรับผิดก็เมื่อได้กระทำโดยประมาท และได้ศึกษาความผิดลหุโทษในระบบกฎหมายอังกฤษและระบบกฎหมายฝรั่งเศส รวมทั้งได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ดังนี้

1) บัญญัติความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญเพิ่มเติมขึ้นใหม่เป็นมาตรา 389/1 แยกต่างหากออกจากความผิดฐานทำให้ของแข็งตก เป็นความผิดฐานทำให้ของโสโครกเปรอะเปื้อน

2) แก้ไขความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดให้เป็นความผิดอาญาทั่วไปในภาค 2 ความผิดของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งใช้หลักความรับผิดทางอาญาทั่วไปที่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดในการวินิจฉัยคดีด้วย

3) แก้ไขบทบัญญัติบางมาตราซึ่งเดิมใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดให้เป็นความผิดซึ่งต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท

4) แก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) เพื่อกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นเป็นสิบเท่าจากอัตราเดิม ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

Thesis Title Petty Offences under the Thai Penal Code: A Study on the Offences Requiring Intention
Author Suchaphorn Wanichsirikul
Thesis Advisor Associate Professor Prathan Watanavanich
Department Law
Academic Year 2012

ABSTRACT

The deliberation of theory of the Petty Offence under the Penal Law can be concluded that the characteristics of the Petty Offence are as follows.

1) An offence that is not involved with moral that could not be an offence in itself (Mala in se), but it is the offence pertaining legal prohibition (Mala Prohibita), an accused of the petty offence has not committed a crime with criminal intention, moral stigma is relative not blameworthy. It is just only similar to a tort.

2) The accused of Petty Offence who commits an offence has not had intention nor Mens rea.

3) The Petty Offence is criminally regulated by the government for the well being of the people or public benefits and it is not for personal or individual benefits which covers people's living in the society to live together happily and peacefully.

4) There is a lower level of action regarding severity and aggression of the conduct.

5) There is less dangerous to a person or society and no damages done to any person directly. So the reaction or fear of people in the society is not severe. The community and society can condone to the action.

6) The prosecution shall be levied by pecuniary sanction.

7) It has a lenient punishment and small amount of fine.

The significant Petty Offence focuses in this thesis is concerned with the characteristics number two. That is, the accused has not had intention or Mens rea in committing a crime, it is called a "Strict Liability" or "Absolute Liability" or "Liability without fault". The court deliberation of the petty offence should not consider the mental element or mental state

(Mens rea) of the accused; if the action is completed by external elements of offence and the damages that the court can impose the fault and punish the defendant.

The Strict Liability of Petty Offences under the Thai Penal Code is regulated in article 104 provided that "Petty Offences under this code are punishable, even though they are committed unintentionally, unless otherwise provided in such section". Petty offences in Book II Title XIII under the Thai Penal Code have 32 sections. Of these sections are not all strict liability but they are offences punishable when committed intentionally or negligently which are the exception of Strict Liability.

The thesis is therefore made an attempt to examine criminal liability of 32 sections of Petty Offences by analyzing Penal Code, judgments, law text books and other sources both Thai and foreign laws. The author has categorized which section of Petty Offences are Strict Liability, which section are an offences required intention or negligence and in conclusion shall make a suggestion on amending the provision in question.

The findings are

1) Amendment the section "whoever by any means whatever causes filthy thing of dirty or likely to dirty a person or things to be a trouble or nuisance" in to section 389/1 (separate from section 389)

2) Revise Petty Offences committed intentionally to Specific Offences in Book II as ordinary offences that required offender's mental element or Mens rea.

3) Amend certain Strict Liability Offences to be offences if committed negligently.

4) Amend the penalty rate for the Petty Offences by given offences against body, offences against harassment and increasing penalty rate for the Petty Offences ten times in appropriate to economic reality.

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจะพิจารณาว่าบุคคลใดต้องรับผิดในทางอาญาสำหรับการกระทำของตนเองหรือไม่ ต้องพิจารณาจาก "โครงสร้างความรับผิดอาญา" ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1) การกระทำครบองค์ประกอบของความผิด
2) การกระทำนั้นผิดกฎหมาย
3) ผู้กระทำมีความชั่ว

สาระสำคัญประการที่ 1 คือ "การกระทำครบองค์ประกอบของความผิด" ประกอบด้วยองค์ประกอบภายนอกของตัวผู้กระทำผิดและองค์ประกอบภายในของตัวผู้กระทำผิด การพิจารณาองค์ประกอบภายนอก ต้องพิจารณาถึงตัวผู้กระทำ การกระทำ และกรรมของการกระทำ ส่วนการพิจารณาองค์ประกอบภายใน ต้องพิจารณาถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิด ว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ หรือมีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดสำหรับการกระทำความผิดโดยประมาทหรือต้องรับผิดสำหรับการกระทำที่ไม่เจตนาและไม่ประมาทหรือไม่ โดยที่มาตรา 59 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติเกี่ยวกับเจตนาในการกระทำความผิดกฎหมายอาญาไว้ว่า "บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา" เมื่อได้พิจารณาสาระสำคัญประการที่ 1 แล้วต้องพิจารณาสาระสำคัญประการที่ 2 และ 3 ต่อไปตามลำดับ หากการกระทำใดขาดสาระสำคัญประการใดประการหนึ่งไป การกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิดอาญา หรือเป็นความผิดอาญาแต่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ

การพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในหรือเจตนาของผู้กระทำความผิด ต้องศึกษาจากมาตรา 59 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายอาญา เมื่อศึกษาแล้วทำให้สามารถสรุปได้ว่า โดยหลักแล้ว ผู้ที่ได้กระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้น จึงจะต้องรับผิดตามกฎหมายอาญา เว้นแต่กรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าต้องรับผิด แม้กระทำความผิดโดยประมาทและกระทำความผิดโดยไม่มีเจตนา ผู้กระทำก็ต้องรับผิดทางอาญาด้วย

การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ภาค 3 ลหุโทษ แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาก็เป็นความผิดอาญา[1] ทั้งนี้ตามมาตรา 104 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า "การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น" ดังนั้น การพิจารณาว่าผู้ใดกระทำความผิดอาญาตามมาตรา 367 ถึงมาตรา 398 หรือไม่ จึงไม่ต้องพิจารณาองค์ประกอบภายในหรือเจตนาของผู้กระทำผิด เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายนอกก็เพียงพอต่อการกำหนดความผิดแล้ว และสามารถลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดได้

หลักความรับผิดที่ไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดนั้น เรียกว่า "หลักความรับผิดเด็ดขาด" หรือ "หลักความรับผิดโดยเคร่งครัด" (Strict Liability) ซึ่งมีรากฐานมาจากกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด โดยผู้กระทำผิดจะต้องรับผิดจากผลของการกระทำของตนเอง เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

กฎหมายอาญาจึงนำหลักความรับผิดเด็ดขาดของกฎหมายแพ่งมาใช้ และได้บัญญัติความรับผิดเด็ดขาดที่มีโทษทางอาญาเอาไว้ในภาค 3 ลหุโทษ แห่งประมวลกฎหมายอาญาและในพระราชบัญญัติต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติความรับผิดอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี มาตรา 104 ได้บัญญัติข้อยกเว้นเอาไว้อีกว่า "เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น" หมายความว่า เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีข้อความบัญญัติให้เห็นว่าต้องประมาทจึงจะเป็นความผิดหรือต้องเจตนาจึงจะเป็นความผิด[2] ดังนั้น หากบทบัญญัติในมาตราใดต้องการเจตนาในการกระทำความผิด การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ก็ต้องพิจารณาองค์ประกอบภายในหรือเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย

จากการพิจารณาฐานความผิดในภาค 3 ลหุโทษ แห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้วพบว่า บทบัญญัติในภาค 3 บางมาตราผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย เช่น มาตรา 391 ที่บัญญัติว่า "ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" ประกอบกับศาลฎีกาก็ได้มีคำพิพากษาออกมาอย่างชัดเจน ในคำพิพาษาฎีกาที่ 1119/2517 ว่า "ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 391 ผู้กระทำต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด" ดังนั้น มาตรา 391 จึงเป็นหนึ่งในข้อยกเว้นของมาตรา 104 กล่าวคือ การกระทำความผิดลหุโทษบางมาตรา ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย

---

[1] ข้อยกเว้นของมาตรา 59 วรรคแรก.

[2] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 301.

มาตรา 368 ก็เป็นหนึ่งในข้อยกเว้นของมาตรา 104 เช่นเดียวกัน ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" วรรค 2 "ถ้าการสั่งเช่นว่านั้นเป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" ประกอบกับศาลฎีกาก็ได้มีคำพิพากษาออกมาอย่างชัดเจน ในคำพิพาษาฎีกาที่ 3118/2516 ว่า "ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศให้ผู้อ้างสิทธิว่าเป็นเจ้าของที่ดินในที่สาธารณประโยชน์ไปยื่นคำร้องขอพิสูจน์สิทธิภายใน 15 วัน จำเลยเข้าไปครอบครองที่ดินส่วนหนึ่งอยู่ก่อนแล้ว และเข้าใจโดยสุจริตว่าครอบครองโดยชอบ โดยทางราชการผ่อนผันให้ครอบครองไปจนกว่าทางราชการจะพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็น จะต้องให้จำเลยออกจากที่ดินและแจ้งให้ออกแล้ว ดังนี้ แม้ต่อมานายอำเภอได้แจ้งให้จำเลยออกไปจากที่ดินนั้น โดยอ้างว่าการที่จำเลยบุกรุกเข้าไปก่อความเดือดร้อนแก่สาธารณะชน และจำเลยทราบคำสั่งแล้วไม่ออกไป ก็ไม่เป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายหรือคำสั่งของนายอำเภอ การกระทำของจำเลยขาดเจตนาอันเป็นองค์ประกอบความผิด ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 368"

การที่กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างในภาค 3 ลหุโทษ ต้องการหรือไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิด นำมาซึ่งปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย จึงเป็นหน้าที่ของศาลและนักกฎหมายที่จะต้องตีความว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างในภาค 3 มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น กล่าวคือ ต้องตีความว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างที่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด หรือบทบัญญัติในมาตราใดบ้างเป็นความรับผิดเด็ดขาด ซึ่งการจะรอให้ศาลตีความบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษทั้งหมดก็จะต้องใช้เวลานานมากกว่าจะตีความครบทุกมาตรา เพราะความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กน้อย ปริมาณคดีความผิดลหุโทษจึงขึ้นสู่ศาลสูงไม่มากนัก อีกทั้งนักกฎหมายแต่ละท่านก็ตีความต่างกัน ทำให้เกิดเป็นความเห็นต่างกันออกไปคนละทาง เช่น มาตรา 375 บัญญัติว่า "ผู้ใดทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครกอันเป็นสิ่งสาธารณเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท" นั้น นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร, ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ปัญญา วรวิวัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ เป็นต้น

กฎหมายอาญาที่ไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนนี้ ขัดกับหลักสากลที่ว่า nullum crimen, nulla poena, sine lege หรือ No crime no punishment without law แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ไม่มี

ความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ หลักนี้เป็นหลักการสำคัญของกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา[3] และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 39[4] มีสาระคือ บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักไปกว่าโทษที่กฎหมายในขณะกระทำความผิดกำหนดไว้ไม่ได้

หลักนี้เกิดจากแนวความคิดเสรีนิยมรุ่นใหม่ซึ่งได้พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของกฎหมายอาญา มีสาระดังนี้คือ

(1) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล

(2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (analogy) ลงโทษทางอาญาแก่บุคคล

(3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ

(4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

ผู้เขียนจึงเห็นสมควรที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับเจตนาในการกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมด ว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างต้องการหรือไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด และมาตราใดใช้ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาใดมาวินิจฉัยคดี และต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้มีความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้นต่อไป

กฎหมายอาญาของต่างประเทศที่ได้ศึกษาในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ได้แก่ กฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษและกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส เมื่อผู้เขียนศึกษาแล้วก็พบว่า การนำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้กับความผิดลหุโทษของทั้ง 2 ประเทศก็มีปัญหาในเรื่องความชัดเจน

---

[3] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 2 บัญญัติว่า "บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง".

[4] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 39 บัญญัติว่า "บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้".

แน่นอนของบทบัญญัติเช่นเดียวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในกฎหมายไทย และแต่ละประเทศก็ได้มีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ดังจะได้อธิบายรายละเอียดในบทต่อๆ ไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความรับผิดลหุโทษในกฎหมายอาญา
2. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา
4. เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาบางมาตราให้มีความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การที่ประเทศไทยมีบทบัญญัติความรับผิดในภาค 3 ลหุโทษ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ไม่ชัดเจนแน่นอนนั้น เป็นการขัดต่อหลัก nullum crimen, nulla poena, sine lege หรือหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ อีกทั้งยังนำมาซึ่งปัญหาในการตีความของนักกฎหมายที่แตกต่างกันออกไปคนละทางและเป็นปัญหาในการปรับใช้กฎหมายในชั้นศาล ดังนี้ จึงต้องศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปว่าบทบัญญัติมาตราใดเป็นอาชญากรรมหรือบทบัญญัติมาตราใดเป็นความผิดลหุโทษที่แท้จริง เพื่อแบ่งแยกและจัดหมวดหมู่ฐานความผิดให้ชัดเจนแน่นอนและเลือกใช้ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาให้ถูกต้องต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาเรื่องความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา : ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนาจะได้ศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญาและความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาของประเทศไทย อีกทั้งของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ด้วย นอกจากนี้ ยังจะได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาและหาข้อสรุปว่าบทบัญญัติมาตราใดเป็นอาชญากรรมหรือบทบัญญัติมาตราใดเป็นความผิดลหุโทษที่แท้จริง เพื่อแบ่งแยกและจัดหมวดหมู่ฐานความผิดให้ชัดเจนแน่นอนและเลือกใช้ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาให้ถูกต้องต่อไป

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ดำเนินการศึกษาวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาจากตัวบทกฎหมาย คำพิพากษาของศาล ตำรา บทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และรวบรวมแนวความคิด ข้อเสนอแนะของนักกฎหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแบ่งแยกและจัดหมวดหมู่ฐานความผิดว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างในภาค 3 ลหุโทษ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ต้องการเจตนาและไม่ต้องการเจตนาในการกระทำผิด เพื่อเลือกใช้ทฤษฎีความรับผิดทางอาญาถูกต้องต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความรับผิดลหุโทษในกฎหมายอาญา
2. ทำให้ทราบเกี่ยวกับความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาต่างประเทศ ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์
3. ทำให้ทราบเกี่ยวกับความผิดลหุโทษของประเทศไทยและสามารถวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดลหุโทษ
4. ทำให้สามารถเสนอแนะและหาแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาบางมาตราให้มีความชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น

บทที่ 2
แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญามีทฤษฎีความรับผิดมากมายหลายทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยเจตนา ทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยประมาท ทฤษฎีความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น ทฤษฎีความรับผิดที่ไม่ต้องมีเจตนา ทฤษฎีความรับผิดที่นอกเหนือเจตนา ทฤษฎีความรับผิดในผลสุดท้ายแห่งเจตนา และทฤษฎีความรับผิดทางการเมือง และเมื่อการกระทำใดเป็นความผิดอาญาตามทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งแล้ว อัตราโทษที่จะลงสำหรับความผิดนั้นจะแปรผันตามกันกับความร้ายแรงและพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด

ความผิดลหุโทษคือความผิดที่ใช้ทฤษฎีความรับผิดที่ไม่ต้องมีเจตนาเป็นเครื่องกำหนดความผิดของผู้กระทำ และอัตราโทษที่จะลงสำหรับความผิดนั้นคืออัตราโทษต่ำ (เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราโทษของความผิดทั่วไป) ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้ร่างกฎหมายมีเหตุผลสำคัญเบื้องหลังมากมายหลายประการ ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีความรับผิดทางอาญา

การจะพิจารณาว่าบุคคลใดต้องรับผิดในทางอาญาสำหรับการกระทำของตนเองหรือไม่ต้องพิจารณาตามหลักการวินิจฉัยความผิดอาญาที่เรียกว่า “โครงสร้างความรับผิดอาญา” (Structure of Crime/Verbrechensaufbau)[1] ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่[2]

---

[1] คณิต ณ นคร ก (2551). **กฎหมายอาญาภาคทั่วไป.** หน้า 96-97.

[2] โครงสร้างความรับผิดทางอาญาเช่นนี้คือโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของประเทศเยอรมันซึ่งเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และมีความแตกต่างกับโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น หลักเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มีอยู่ว่า “Actus non facit reum, nisi mens sit rea” (the act itself does not constitute guilty unless done with a guilty mind) ซึ่งหมายความว่า “การกระทำไม่ทำให้ (ผู้กระทำของการกระทำนั้น) เป็นความผิด หากไม่มีจิตใจที่ชั่วร้าย กล่าวคือ จิตใจที่เป็นอาชญากรรม เจตนาและการกระทำทั้งสองอย่างนี้ต้องประกอบกันจึงจะทำให้เป็นความผิดอาญา” ดังนั้น โครงสร้างความรับผิดทางอาญาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ จึงประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ Actus reus หรือ guilty act (criminal act) หรือการกระทำที่แสดงออกภายนอกนั้นผิดกฎหมาย และ Mens rea หรือ guilty mind (criminal intent) หรือ จิตใจที่ควรถูกตำหนิได้.

1) การกระทำครบองค์ประกอบของความผิด (Tatbestandsmässigkeit)

2) การกระทำนั้นผิดกฎหมาย (Rechtswidrigkeit)

3) ผู้กระทำมีความชั่ว (Schuld)

สาระสำคัญประการที่ 1 คือ "การกระทำครบองค์ประกอบของความผิด" ประกอบด้วยองค์ประกอบภายนอกของตัวผู้กระทำผิดและองค์ประกอบภายในของตัวผู้กระทำผิด การพิจารณาองค์ประกอบภายนอก ต้องพิจารณาถึงตัวผู้กระทำ การกระทำ กรรมหรือวัตถุแห่งการกระทำ ผลของการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล องค์ประกอบภายนอกอื่นๆ และคุณธรรมทางกฎหมาย

และมีคำกล่าวที่ว่า "การกระทำของมนุษย์คือการแสดงออกของการกระทำที่มีความมุ่งหมายกำกับ" การกระทำของมนุษย์จึงมีสิ่งที่เป็นส่วนประกอบภายในหรือมีส่วนที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) รวมอยู่ด้วย ฉะนั้น ในองค์ประกอบของความผิด นอกจากจะมีองค์ประกอบภายนอกแล้ว ยังมีองค์ประกอบภายในอีกด้วย[3] การพิจารณาองค์ประกอบภายใน ต้องพิจารณาถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิด โดยอาศัยพฤติการณ์ต่างๆ ที่ผู้กระทำแสดงออกมาภายนอกเป็นหลักในการวินิจฉัย ดังคำกล่าวที่ว่า "กรรมเป็นเครื่องแสดงเจตนา" เพราะสภาวะจิตใจเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำ ไม่สามารถมองเห็นหรือสัมผัสได้[4] ความรับผิดตามสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิด แบ่งออกได้เป็น 7 กรณี ได้แก่ ความรับผิดที่กระทำโดยเจตนา ความรับผิดที่กระทำโดยประมาท ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น ความรับผิดที่ไม่ต้องมีเจตนา ความรับผิดที่นอกเหนือเจตนา ความรับผิดในผลสุดท้ายแห่งเจตนา และความรับผิดทางการเมือง ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

เมื่อพิจารณาสาระสำคัญประการที่ 1 แล้วพบว่าการกระทำนั้นครบองค์ประกอบของความผิดทุกประการ ก็จะต้องพิจารณาสาระสำคัญประการที่ 2 และ 3 ต่อไปตามลำดับ หากขาดข้อสาระสำคัญประการหนึ่งประการใดแล้วการกระทำนั้นย่อมไม่เป็นความผิดอาญา (Crime)[5] ซึ่งรายละเอียดโดยย่อของสาระสำคัญประการที่ 2 และ 3 มีดังนี้

สาระสำคัญประการที่ 2 คือ "การกระทำนั้นผิดกฎหมาย" อธิบายได้ว่า ในความผิดแต่ละฐานมีปทัสถานที่เป็นข้อห้าม (Verbotsnorm) อยู่เบื้องหลังเสมอ หากได้กระทำความผิดขึ้นก็เท่ากับแสดงให้เห็นถึงความผิดปทัสถาน (Normwidrigkeit) ของการกระทำ แต่การกระทำที่ผิดปทัสถาน (Normwidrig) มิได้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเสมอไป เพราะในบางกรณีในการกระทำ

---

[3] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 182.

[4] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 148.

[5] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 103.

นั้นอาจมีเหตุผลที่กฎหมายอนุญาตให้ทำได้ปรากฏอยู่ ซึ่งทำให้การกระทำที่ผิดปทัสถาน กลายเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย (Rechtmässig) ซึ่งเรียกว่า "เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้" (Rechtfertigungsgrund หรือ Justification) ได้แก่ การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ความจำเป็นที่ชอบด้วยกฎหมาย เหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ตามกฎหมายแพ่ง ความยินยอมของผู้เสียหาย ความยินยอมที่พึงสันนิษฐานได้ และการใช้อำนาจรัฐ[6] กล่าวโดยสรุปได้ว่า หากการกระทำใดครบองค์ประกอบของความผิดตามสาระสำคัญประการที่ 1 แต่มีเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ปรากฏขึ้น การกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิดอาญาเพราะขาดสาระสำคัญประการที่ 2 นั่นเอง

สาระสำคัญประการที่ 3 คือ "ความชั่ว" อธิบายได้ว่า ความชั่วในที่นี้ไม่ได้หมายความถึงสภาพความไม่ดีไม่งามอันเกิดจากการฝ่าฝืนศีลธรรมหรือขนบธรรมเนียมของสังคม แต่เป็นการพิจารณาทางอัตตะวิสัย (Subjective) ซึ่งเป็นเรื่องที่ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการกระทำนั้นของผู้กระทำในขณะนั้นว่าเขาเป็นผู้ที่มีความรู้ผิดชอบหรือรู้จักแยกแยะว่าอะไรผิดอะไรถูก และหากเขาเป็นผู้มีสติย่อมไม่กระทำการอันใดซึ่งผิดกฎหมาย แต่ถ้าเขาขาดสติและได้กระทำการซึ่งผิดกฎหมายลงไป เขาก็จะต้องถูกสังคมตำหนิและการกระทำนั้นของผู้นั้นย่อมเป็นการกระทำที่น่าตำหนิได้ ดังนั้น ความชั่ว จึงหมายถึง การตำหนิได้ของเจตจำนง ได้แก่ ความสามารถในการทำชั่ว ความสำคัญผิดในความผิดกฎหมาย เหตุที่กฎหมายให้อภัย ความจำเป็นที่กฎหมายให้อภัย การทำตามคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงาน การป้องกันเกินเหตุ และความสำคัญผิดในเหตุที่กฎหมายให้อภัย[7] กล่าวโดยสรุปได้ว่า หากการกระทำใดครบองค์ประกอบของความผิดตามสาระสำคัญประการที่ 1 แต่ผู้กระทำไม่มีความชั่ว การกระทำนั้นก็ไม่เป็นความผิดอาญาเพราะขาดสาระสำคัญประการที่ 3 นั่นเอง

นอกจากสาระสำคัญทั้ง 3 ประการของโครงสร้างความรับผิดอาญาที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในการวินิจฉัยความรับผิดอาญาอาจจะยังต้องคำนึงถึงเหตุยกเว้นโทษเฉพาะตัว เหตุเพิ่มโทษเฉพาะตัว และเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยด้วย ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมิได้กล่าวถึงในรายละเอียด ผู้อ่านโปรดค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไป

ผู้เขียนได้กล่าวถึงทฤษฎีความความรับผิดหรือความรับผิดตามสภาวะจิตใจของผู้กระทำไว้แล้วในเบื้องต้นว่ามีทั้งหมด 7 ทฤษฎี ดังจะอธิบายแต่ละทฤษฎีต่อไปนี้

2.1.1 ทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยเจตนา (Délits d' intentionnels)

เจตนาในกฎหมายอาญามี 2 ประเภท ได้แก่ เจตนาตามความเป็นจริงและเจตนาโดยผลของกฎหมาย

---

[6] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 207.

[7] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 251.

เจตนาตามความเป็นจริง คือ การกระทำความผิดโดยผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล (เจตนาโดยตรง) หรือย่อมเล็งเห็นผล (เจตนาโดยอ้อม) ของการกระทำนั้น[8] ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 2 และ 3[9] เช่น ความผิดฐานฆ่า ผู้กระทำต้องรู้ว่าสิ่งที่ตนกำลังกระทำต่อคือคน (ผู้อื่น) ที่ยังมีชีวิตอยู่ และประสงค์ให้บุคคลนั้นตายหรือย่อมเล็งเห็นได้ว่าการกระทำของตนอาจทำให้บุคคลนั้นตายได้ เป็นต้น

เจตนาโดยผลของกฎหมาย คือ การกระทำความผิดโดยผู้กระทำรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดแต่ผู้กระทำไม่ประสงค์ต่อผลหรือไม่เล็งเห็นผลของการกระทำนั้น หมายความว่า ผู้กระทำมิได้มีเจตนาตามความเป็นจริงแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น กล่าวคือ มิได้ประสงค์ให้ผลเกิดแก่บุคคลนั้น หรือมิได้เล็งเห็นว่าผลจะเกิดแก่บุคคลนั้น แต่กฎหมาย "ให้ถือว่า" ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น เจตนาดังกล่าวจึงเรียกได้ว่าเป็น "เจตนาโดยผลของกฎหมาย" หรือ "เจตนาโอน"[10] เรื่องนี้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 60[11] เรียกกันโดยทั่วไปว่า "การกระทำโดยพลาด" เช่น ความผิดฐานฆ่า นาย ก. ต้องการฆ่านาย ข. นาย ข. หลบทัน กระสุนปืนพลาดไปถูกนาย ค. นาย ค. ตาย ถือว่านาย ก. มีเจตนาฆ่านาย ค. เป็นต้น โดยที่เจตนาเท่านั้นที่สามารถโอนได้ตามมาตรา 60 ส่วนประมาทโอนไม่ได้

---

[8] การกระทำอันใดอันหนึ่ง หากมีผลเกิดขึ้นอันเดียว ผลนั้นจะต้องเป็นผลของการกระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตาม หากมีผลเกิดขึ้นหลายอัน ผลอันหนึ่งอาจเป็นผลของการกระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผล ส่วนผลอีกอันหนึ่งอาจเป็นผลของการกระทำโดยเจตนาเล็งเห็นผลก็ได้. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 188.

[9] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 59 วรรค 2 บัญญัติว่า "กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น"
และ วรรค 3 บัญญัติว่า "ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้".

[10] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 246.

[11] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 60 บัญญัติว่า "ผู้ใดเจตนาที่จะกระทำต่อบุคคลหนึ่ง แต่ผลของการกระทำเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำโดยเจตนาแก่บุคคลซึ่งได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ลงโทษหนักขึ้นเพราะฐานะของบุคคลหรือเพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำกับบุคคลที่ได้รับผลร้าย มิให้นำกฎหมายนั้นมาใช้บังคับเพื่อลงโทษผู้กระทำให้หนักขึ้น".

ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับสภาวะทางจิตใจของผู้กระทำความผิด ดังนั้น การกำหนดความรับผิดทางอาญาจึงต้องคำนึงถึงปัจจัย 2 ประการ คือ การกระทำซึ่งเป็นอันตรายต่อสังคมและสภาวะทางจิตใจของผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะอันควรแก่การลงโทษ[12]

เมื่อผู้กระทำมีเจตนาในการกระทำความผิด อาจลงมือกระทำความผิดจนเกิดเป็นความผิดสำเร็จหรือลงมือกระทำความผิดแล้ว กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผลก็ได้ เรียกว่า "การพยายามกระทำความผิด" ตามมาตรา 80[13] ผู้กระทำต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี การตระเตรียมกระทำความผิดที่ร้ายแรงบางอย่างอาจถือได้ว่าเป็นความผิดแล้ว แม้จะยังมิได้ลงมือกระทำความผิดเลยก็ตาม ซึ่งการตระเตรียมนั้นเป็นความผิดในตัวเอง เช่น การตระเตรียมเพื่อปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ ตามมาตรา 107 เป็นต้น หรือการตระเตรียมกระทำความผิดบางอย่างจะมีโทษเท่ากับการพยายามกระทำความผิด เช่น การตระเตรียมวางเพลิงเผาทรัพย์ของผู้อื่น ตามมาตรา 219 เป็นต้น[14]

ความผิดอาญาบางมาตรา นอกจากผู้กระทำจะต้องมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล หรือมีเจตนาโดยผลของกฎหมาย (เจตนาโอนตามมาตรา 60) ซึ่งถือว่าเป็น "เจตนาธรรมดา" แล้ว ผู้กระทำจะต้องมี "เจตนาพิเศษ" ด้วย จึงจะถือว่าครบองค์ประกอบภายในของความผิดในเรื่องนั้นๆ เจตนาพิเศษคือ "มูลเหตุจูงใจ" ในการกระทำ

ความผิดมาตราใดที่ต้องการเจตนาพิเศษนอกเหนือจากเจตนาธรรมดา บทบัญญัติของมาตรานั้นก็จะมีข้อความระบุไว้ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 เจตนาพิเศษ คือ "โดยทุจริต" ซึ่งมาตรา 1 อนุมาตรา 1 ให้คำนิยามไว้ว่า "เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น" ด้วยเหตุนี้ความผิดตามมาตรา 334 จึงมีองค์ประกอบภายใน 2 ประการ คือ โดยเจตนา (ประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลซึ่งเป็นเจตนาธรรมดา) และ โดยทุจริต (เจตนาพิเศษ) เป็นต้น

---

[12] วิภาพร เนติจิรโชติ. (2548). **การบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป : ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา.** หน้า 23.

[13] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 80 บัญญัติว่า "ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น".

[14] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 539.

ความผิดใดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนาพิเศษนอกเหนือเจตนาธรรมดา หากผู้กระทำมีแต่เจตนาธรรมดาเท่านั้น ผู้กระทำก็ยังไม่มีความผิด เพราะถือว่ายังขาดองค์ประกอบภายในส่วนที่ว่าด้วยเจตนาพิเศษอยู่[15]

ความผิดบางฐานกฎหมายกำหนดองค์ประกอบภายนอกซึ่งมิใช่ "ข้อเท็จจริง" ไว้ด้วย แต่ถือว่าเป็น "พฤติการณ์ประกอบการกระทำ" โดยใช้ถ้อยคำในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น น่าจะเกิดความเสียหาย หรืออาจเกิดความเสียหาย ตามมาตรา 137, อันเป็นการมิชอบ ตามมาตรา 200, โดยประการที่ทำให้เด็กปราศจากผู้ดูแล ตามมาตรา 306 เป็นต้น[16]

พฤติการณ์ประกอบการกระทำนี้ ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ ถ้าวิญญูชนทั่วไปเห็นว่าการกระทำนั้นมีพฤติกาณ์ประกอบการกระทำแล้ว ก็ถือว่า ผู้กระทำมีเจตนาธรรมดาในการกระทำความผิดฐานนั้นแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม หากวิญญูชนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่มีพฤติกาณ์ประกอบการกระทำก็ถือว่าการกระทำนั้นขาดองค์ประกอบภายนอกของความผิดไปเลย และผู้กระทำไม่มีความผิด[17]

อาชญากรรมที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปในสังคม ส่วนใหญ่แล้วผู้กระทำต้องรับผิดเพราะกระทำความผิดโดยเจตนาทั้งสิ้น เช่น ฆ่า ข่มขืน ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ เป็นต้น

2.1.2 ทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยประมาท (Délits d' imprudence)

การกระทำความผิดบางอย่าง นอกจากกระทำโดยเจตนาจะเป็นความผิดแล้ว กระทำโดยประมาทก็เป็นความผิดด้วยเช่นกัน[18] ซึ่งการกระทำโดยประมาทมิใช่เป็นการกระทำโดยเจตนา[19]

การกระทำความผิดโดยประมาท คือ การกระทำความผิดโดยผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลอื่นในภาวะ[20]เช่นนั้นควรจะต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัย[21] และพฤติการณ์[22] และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่มิได้ใช้อย่างเพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น

---

[15] แหล่งเดิม. หน้า 189.

[16] แหล่งเดิม. หน้า 193.

[17] แหล่งเดิม. หน้า 194.

[18] แหล่งเดิม. หน้า 277.

[19] แหล่งเดิม. หน้า 278.

[20] หมายถึง ในขณะกระทำการนั้นๆ.

[21] หมายถึง สภาพภายในตัวผู้กระทำ ซึ่งต้องแยกออกเป็น วิสัยคนธรรมดา ซึ่งพิจารณาตามอายุ เพศ การอบรม ความจัดเจนแห่งชีวิต และอื่นๆ และวิสัยบุคคลผู้มีวิชาชีพ เช่น แพทย์ นายช่าง เป็นต้น.

[22] หมายถึง เหตุภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น ในการขับรถ พฤติการณ์ย่อมหมายถึง สภาพรถ สภาพถนน สภาพแวดล้อมถนน รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย เป็นต้น.

(ระดับความระมัดระวัง ไม่ได้อยู่คงที่แน่นอนตายตัว แต่ขึ้นลงตามภาวะของการกระทำตามวิสัยและพฤติการณ์)[23] ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรค 4[24] เช่น ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย (โดยการขับรถ) ผู้กระทำสามารถใช้ความระมัดระวังในการขับรถได้ โดยการขับรถด้วยความเร็วที่เหมาะสมและไม่เกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนด ปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด ไม่ขับรถขณะมึนเมา แต่ผู้กระทำก็มิได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอ ขับรถขณะมึนเมาด้วยความเร็วสูงและส่ายไปมาจนชนผู้อื่นจนเสียชีวิต เป็นต้น

การกระทำความผิดโดยประมาท "ไม่มีการพยายามกระทำความผิด" ตามมาตรา 80 เพราะการพยายามกระทำความผิด มีได้เฉพาะในการกระทำความผิดโดยเจตนาเท่านั้น[25]

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคแรกบัญญัติในตอนต้นว่า "บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท" จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าองค์ประกอบภายในสำหรับฐานความผิดต่างๆ ที่กฎหมายประสงค์จะลงโทษโดยหลักแล้วคือ "การกระทำโดยเจตนา" ส่วนความรับผิดสำหรับ "การกระทำโดยประมาท" เป็นข้อยกเว้น หากกฎหมายประสงค์จะให้ผู้กระทำรับผิดสำหรับการกระทำโดยประมาทก็จะมีบทบัญญัติให้ต้องรับผิดสำหรับการกระทำโดยประมาทโดยเฉพาะ และโทษที่จะลงสำหรับความผิดฐานที่กระทำโดยประมาทก็จะเบากว่าความผิดฐานที่กระทำโดยเจตนา[26]

ความรับผิดเมื่อกระทำโดยประมาทในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมี 7 ฐานความผิด ได้แก่

1) ความผิดฐานเจ้าพนักงานปล่อยให้ผู้ถูกคุมขังหลุดไปโดยประมาท ตามมาตรา 205

---

[23] หลักในการวินิจฉัยว่าบุคคลขาดความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์หรือไม่ จะต้องสมมุติบุคคลขึ้นเปรียบเทียบ ซึ่งบุคคลที่สมมุติขึ้นจะอยู่ในภาวะเช่นนั้นตามวิสัยและพฤติการณ์อย่างเดียวกับผู้กระทำ หากบุคคลที่สมมุติขึ้นนี้โดยทั่วไปอาจใช้ความระมัดระวังได้ แต่ผู้กระทำขาดความระมัดระวังเช่นนั้น ก็ถือว่าผู้กระทำประมาท หากบุคคลที่สมมุติขึ้นนี้โดยทั่วไปอาจไม่ใช้ความระมัดระวังได้ การที่ผู้กระทำขาดความระมัดระวังก็ไม่ถือว่าผู้กระทำประมาท.

[24] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 59 วรรค 4 บัญญัติว่า "กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่".

[25] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 293.

[26] เช่น ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 291 ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ในขณะที่ความผิดฐานฆ่า (เจตนาฆ่า) ตามมาตรา 288 ระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี.

2) ความผิดฐานทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท ตามมาตรา 225

3) ความผิดฐานก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชนโดยประมาท ตามมาตรา 239

4) ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นตายโดยประมาท ตามมาตรา 291

5) ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัสโดยประมาท ตามมาตรา 300

6) ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท ตามมาตรา 311

7) ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายโดยประมาท ตามมาตรา 390

2.1.3 ทฤษฎีความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น (Vicarious Liability)

โดยหลักแล้ว บุคคลจะต้องรับผิดทางอาญาในผลของการกระทำของตนเองเท่านั้น แต่ความผิดบางอย่าง กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษให้บุคคลต้องรับผิดในการกระทำของผู้อื่นด้วย เรียกว่า "ความรับผิดทางอาญาในการกระทำของผู้อื่น" (Vicarious Liability)[27]

ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่นเป็นการบังคับให้บุคคลต้องรับผิดต่อความเสียหายที่ผู้อื่นกระทำลง แม้ว่าบุคคลนั้นจะมิได้กระทำความผิดเลยก็ตาม กล่าวคือ มิได้เป็นตัวการ[28] มิได้เป็นผู้ใช้ มิได้เป็นผู้สนับสนุน เป็นความรับผิดที่ผู้รับผิดไม่มีเจตนาและไม่ได้ประมาทแต่อย่างใด[29] ดังนั้น ทฤษฎีความรับผิดในการกระทำของผู้อื่นนี้จึงไม่คำนึงถึงการกระทำ (องค์ประกอบภายนอก) และสภาวะจิตใจ (องค์ประกอบภายใน) ของผู้กระทำความผิดเลย[30]

เหตุผลที่กฎหมายบังคับให้บุคคลต้องรับผิดในการกระทำของผู้อื่นคือ กฎหมายต้องการลงโทษสำหรับความผิดบางอย่างที่ยากต่อการพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นร่วมกันกระทำความผิดกับอีกบุคคลหนึ่งหรือไม่ เช่น นายจ้างได้ร่วมกระทำความผิดกับลูกจ้างตามลักษณะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนหรือไม่ (นายจ้างใช้ จ้าง วาน ยุยงส่งเสริม หรือร่วมกระทำความผิดหรือไม่) เป็นต้น ซึ่งอาจทำให้นายจ้างต้องใช้ความระมัดระวังในการเลือกลูกจ้างมากขึ้น[31] ดังนั้น ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่นจึงเป็นความรับผิดเพราะมีฐานะอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง[32]

---

[27] เอก อังสนานนท์. (2529). **ความรับผิดในทางอาญาของผู้สนับสนุน.** หน้า 31

[28] คำพิพากษาฎีกาที่ 861/2521 วินิจฉัยว่า ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น ผู้รับผิดไม่จำเป็นต้องสมคบร่วมกับผู้อื่นในการกระทำความผิด เพราะหากสมคบร่วมกันก็เป็นตัวการตามมาตรา 83 อยู่แล้ว จึงมิใช่เรื่องในการกระทำของผู้อื่น.

[29] เอก อังสนานนท์. เล่มเดิม. หน้า 39.

[30] วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 25.

[31] เอก อังสนานนท์. เล่มเดิม. หน้า 39.

[32] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 309.

ความผิดใดที่ใช้หลักความรับผิดในการกระทำของผู้อื่นจะมีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดแจ้ง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 213 บัญญัติว่า "ถ้าสมาชิกอั้งยี่ หรือพรรคพวกอั้งยี่คนใดคนหนึ่งได้กระทำความผิด ตามความมุ่งหมายของอั้งยี่หรือซ่องโจรนั้น สมาชิกอั้งยี่หรือพรรคพวกซ่องโจร ที่มีอยู่ในขณะกระทำความผิด หรืออยู่ในที่ประชุม แต่ไม่คัดค้านในการตกลงให้กระทำความผิด และบรรดาหัวหน้า ผู้จัดการ หรือผู้มีตำแหน่งหน้าที่อั้งยี่หรือซ่องโจรนั้นต้องระวางโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้สำหรับความผิดทุกคน" เป็นต้น

2.1.4 ทฤษฎีความรับผิดที่ไม่ต้องมีเจตนา (Délits purement matériels)

ความรับผิดที่ไม่ต้องมีเจตนาหรือความรับผิดแม้ไม่มีความผิด (Délits purement matériels หรือ Liability without fault) บางตำราก็เรียกว่า ความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) หรือความรับผิดเคร่งครัด (Absolute Liability) ซึ่งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเรียกว่า ความรับผิดเด็ดขาด

ความรับผิดเด็ดขาด คือ ความรับผิดที่จำเลยต้องรับผิดในการกระทำของตนซึ่งก่อให้เกิดผลที่กฎหมายห้ามหรือก่อให้ความวุ่นวายต่างๆ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องพิสูจน์ถึงสภาวะทางจิตใจหรือองค์ประกอบภายในหรือเจตนา (Mens rea) ของจำเลย[33] กล่าวคือ จำเลยกระทำความผิดโดยไม่มีเจตนาและไม่ประมาท แต่จำเลยก็ยังคงต้องรับผิด เพราะกฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้ที่กระทำการเช่นนั้น

ความรับผิดเด็ดขาดมีข้อเรียกร้องที่ต้องพิสูจน์ถึงการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมายของจำเลย แต่ไม่มีข้อเรียกร้องที่จะต้องพิสูจน์ถึงความน่าตำหนิได้ของเจตจำนงค์ของจำเลย เช่น ในคดี Harrow London BC และ Shah จำเลยมีความผิดเพราะขายล๊อตเตอรี่ให้กับบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี แม้จำเลยจะไม่รู้ว่าผู้ซื้ออายุต่ำกว่า 16 ปีหรือไม่ก็ตาม

ความรับผิดเด็ดขาดตามกฎหมายอาญาส่วนมากแล้วจะเป็นความผิดเล็กน้อย (minor offences) มีอัตราโทษต่ำ หรือที่เรียกว่าความผิดลหุโทษ (Petty Offences) เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสาธารณะทั่วไป เกี่ยวข้องกับความประพฤติของคนทุกคนในสังคมที่จะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างระเบียบเรียบร้อย และไม่ใช่ลักษณะของอาชญากรรมอย่างแท้จริงซึ่งจะต้องคำนึงถึงความน่าตำหนิได้ทางศีลธรรมของจำเลย

เมื่อความรับผิดเด็ดขาดเกี่ยวข้องกับเรื่องสาธารณะอย่างแน่นแฟ้น แยกกันไม่ออก จึงเกิดมีคำที่ใช้เรียกความผิดเกี่ยวกับสาธารณะทั่วไปว่าเป็น "ความผิดเกี่ยวกับระเบียบ" (Regulatory Offences)[34] นอกจากคำนี้แล้ว ยังอาจจะใช้คำอื่นๆ ต่อไปนี้แทนได้อีก เช่น การละเมิดสาธารณะ (Public Tort) ความผิดต่อข้อห้ามของกฎหมาย (Prohibitory Laws) การกระทำที่ถูกห้าม (Prohibited

---

[33] Jonathan Herring. A (2004). **Criminal Law : Text, Cases and Materials.** p. 216.

[34] Ibid.

Acts) ความผิดต่อข้อบังคับของตำรวจ (Police Regulations) ความผิดขนาดกลางในทางปกครอง (Administrative Misdemeanors) ความผิดกึ่งอาญา (Quasi Crimes) หรือความผิดทางแพ่ง (Civil Offences)[35]

ความผิดอาญาใดที่เป็นความรับผิดเด็ดขาดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างแจ้งชัดให้ต้องรับผิด[36] ฉะนั้น ความรับผิดเด็ดขาดจะพบได้ในประมวลกฎหมายหรือกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statues) เท่านั้น แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่าความผิดใดเป็นความรับผิดเด็ดขาดหรือไม่ จึงเกิดเป็นประเด็นสำคัญที่ศาลจะต้องทำหน้าที่ตีความว่าความผิดฐานนั้นๆ ต้องพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดหรือไม่ หากฝ่ายนิติบัญญัติได้แสดงความชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดเอาไว้ การทำงานของศาลก็น่าจะง่ายขึ้น[37] ดังนั้น หน้าที่ของศาลในการพิจารณาคดีอาญาเหล่านี้ นอกจากจะต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดแล้ว ยังจะต้องตีความตัวบทกฎหมายอีกด้วย ซึ่งจะได้อธิบายในรายละเอียดเกี่ยวกับข้อสันนิษฐานของกฎหมายและการพิสูจน์เจตนาของจำเลยต่อไปในบทที่ 3 หัวข้อ 3.1

หลักความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายอาญา มีพื้นฐานมาจากหลักความรับผิดเด็ดขาดตามกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิดในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ ซึ่งการนำมาปรับใช้ในกฎหมายอาญานี้ก็ได้รับการตอบรับทั้งในทางที่โต้แย้งและสนับสนุน ดังนี้

ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับ “ความรับผิดเด็ดขาด” ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา[38]

ในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา มีพระราชบัญญัติหลายฉบับที่ออกโดยสภา และศาลตีความว่าเป็นเรื่องความรับผิดเด็ดขาด ความผิดส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัย สุขภาพ และอนามัยของประชาชนรวมทั้งเศรษฐกิจและความมั่นคงทางการเงินของรัฐด้วย เช่น มีการออกกฎหมายห้ามขายเหล้าแก่ผู้ซื้อซึ่งเมาอยู่แล้ว (แม้ผู้ขายจะไม่รู้ว่าผู้ซื้อกำลังเมาอยู่ก็ตาม) การขายเนื้อสัตว์ที่ไม่เหมาะแก่การบริโภค (แม้ผู้ขายจะไม่รู้ว่าเนื้อนั้นเสียก็ต้องรับผิด) การขายยาอันตรายแก่ประชาชน (ผู้ขายไม่รู้ว่าเป็นยาอันตรายก็ต้องรับผิด) การให้ที่พำนักแก่คนวิกลจริต (แม้ไม่รู้ว่าเป็นคนวิกลจริตก็ต้องรับผิด) การทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น เจ้าของโรงงานปล่อยน้ำเสียลงในแม่น้ำ (แม้ว่าการที่น้ำเสียไหลลงในแม่น้ำจะเกิดเพราะเครื่องจักรกรองน้ำเสียให้เป็นน้ำสะอาดเกิดบกพร่องโดยเจ้าของโรงงานไม่รู้ตัวก็ตาม) ในกรณีหลังนี้ ศาลอังกฤษให้เหตุผลว่าหากต้องพิสูจน์ว่า

---

[35] วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 78.

[36] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 300.

[37] Jonathan Herring. A Op.cit. p. 217.

[38] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 304-310.

เจ้าของโรงงานเจตนาหรือประมาทเสียก่อนจึงจะลงโทษได้แล้ว การลงโทษก็จะทำได้ยาก เพราะการพิสูจน์เจตนาหรือประมาทในกรณีนี้เป็นภาระหนักมากของอัยการ ซึ่งหากผู้กระทำรอดพ้นจากการถูกลงโทษไปได้ แม่น้ำสายต่างๆ ซึ่งสกปรกอยู่แล้วก็จะยิ่งสกปรกกันมากขึ้น และแม่น้ำหลายๆ สายที่สะอาดอยู่แล้วก็จะเริ่มสกปรกทันที[39]

ผู้เชี่ยวชาญกฎหมายอาญาชาวอเมริกันท่านหนึ่ง ได้รวบรวมความคิดเห็นสนับสนุนและโต้แย้งหลักในเรื่องความรับผิดเด็ดขาดไว้ดังนี้[40]

ตารางที่ 2.1 ความคิดเห็นสนับสนุนและโต้แย้งเรื่องความรับผิดเด็ดขาด

เห็นด้วย	**ไม่เห็นด้วย**
1) ความผิดเด็ดขาดทำให้การลงโทษผู้กระทำเป็นไปได้สะดวกมากยิ่งขึ้น ซึ่งหากถือว่าต้องมีเจตนาจึงจะมีความผิดแล้ว ก็อาจทำให้การลงโทษเป็นไปได้ยากมากขึ้น	1) ที่กล่าวมานั้นเป็นความจริง แต่ว่าสังคมถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องลงโทษใครต่อใครทั่วไปหมดอย่างนั้น หรือสังคมควรสนใจลงโทษเฉพาะผู้ที่กระทำผิดจริงๆ เท่านั้น ไม่ใช่ลงโทษผู้ที่เพียงแต่สงสัยว่าจะกระทำความผิด (กล่าวคือ ควรลงโทษผู้ที่มีหลักฐานแน่ชัดว่าผิดเพราะมีเจตนา หรือประมาท ไม่ใช่ลงโทษผู้ที่น่าสงสัยว่าคงจะเจตนาหรือประมาท แต่หาหลักฐานลงโทษไม่ได้)
2) ความผิดที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อนามัยและสวัสดิภาพของชุมชน หากต้องมีเจตนาแล้วก็ยากแก่การพิสูจน์	2) ความผิดอาญาอื่นก็พิสูจน์เจตนายาก แต่ก็ไม่ มีผู้ใดเสนอให้ยกเลิกเจตนาในความผิดอาญาอื่นๆ เช่น ความผิดฐานข่มขืน ปัจจุบันเราอยู่ในยุคที่วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้า การพิสูจน์เจตนาคงไม่ใช่เรื่องยากต่อไปอีกแล้ว
3) หากมีเจตนาในความผิดเหล่านี้แล้ว จำเลยก็จะอ้างข้อแก้ตัวที่เป็นเท็จกันอย่างมากมายว่าไม่มีเจตนากระทำความผิดเลย	3) ความผิดอื่นๆ ก็มีเหตุที่ผู้กระทำจะอ้างข้อแก้ตัวได้ไม่น้อยกว่ากัน หรืออาจจะมากกว่าด้วยซ้ำไป เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตาย เป็นต้น

---

[39] Smith & Hogan. (1978). **Criminal Law**. p. 79-90. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 304.

[40] Gerhard O.W. Mueller. (1962). **The Law of Public Wrongs-lts Concepts in the World of Reality,** 10 Journal of Public Law. p. 203, 240-241. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 304.

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
4) หากเราต้องการให้สังคมมีความปลอดภัยและให้ประชาชนมีสวัสดิภาพดี และให้นักธุรกิจทั้งหลายไม่กระทำในสิ่งที่ไม่สมควร เช่น การขายของที่เป็นอันตราย การไม่เสียภาษี ฯลฯ เราก็ต้องยอมให้มีการลงโทษผู้บริสุทธิ์บ้างเป็นครั้งคราว และโทษที่ได้รับก็น้อย คงไม่มีผลเป็นการกระทบกระเทือนต่อผู้เกี่ยวข้องมากนัก	4) การลงโทษผู้ที่ไม่เจตนาไม่ประมาท แม้เป็นการลงโทษที่เบาบางก็เป็นการไม่ยุติธรรม (little injustice is injustice) แม้โทษจะเบาแต่ผู้รับโทษก็ถูกตราหน้าว่า กระทำผิดทางอาญา ชื่อเสียงเกียรติภูมิในสังคมของเขาก็จะเสื่อมถอยลงไป
5) ประชาชนไม่รังเกียจหรือคัดค้านความรับผิดเด็ดขาด	5) หากประชาชนรู้เข้าว่า ความรับผิดเด็ดขาดคืออะไร และตนอาจจะเข้าเกี่ยวข้องบ้างแล้วก็คงจะคัดค้านหลักการนี้แน่นอน ในกรณีผู้ผลิตนมผงที่เป็นพิษโดยผู้ผลิตไม่ทราบเช่นนี้ หากผู้ผลิตถูกปรับด้วยค่าปรับราคาแพง ทั้งที่ผู้ผลิตไม่เจตนา ไม่ประมาท ผลเสียสุดท้ายจะตกอยู่กับประชาชนนั่นเอง เพราะจะต้องเสียค่านมแพงขึ้น
6) ความรับผิดเด็ดขาดให้ผลในแง่การ “ข่มขู่” ดีกว่าความผิดที่ต้องการเจตนา	6) ไม่มีหลักฐานที่แน่นอนในอันที่จะสนับสนุนข้อกล่าวอ้างดังกล่าว

ข้อโต้แย้งอื่นๆ ต่อเรื่องหลักรับผิดเด็ดขาด

1) หากการใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่ ยังไม่ทำให้ผู้กระทำรอดพ้นจากความรับผิดทางอาญาแล้ว ผู้กระทำก็จะหมดกำลังใจที่จะใช้ความระมัดระวัง เพราะคิดเสียว่าถึงจะระวังอย่างไรก็ไม่รอดพ้นผิด[41] ซึ่งอาจทำให้เลิกใช้ความระมัดระวังเสียเลยก็ได้ ซึ่งแน่นอนว่าย่อมเป็นการขัดต่อหลักของความรับผิดเด็ดขาดอยู่ในตัว เพราะหลักเรื่องความรับผิดเด็ดขาดนั้น มุ่งประสงค์ที่จะให้ผู้เกี่ยวข้องใช้ความระมัดระวังในสิ่งที่ตนทำอยู่นั้นอย่างเต็มที่นั่นเอง

2) การลงโทษผู้ซึ่งไม่มีการกระทำใดๆ ที่จะตำหนิติเตียนได้เลยนั้น เป็นการลงโทษที่ไร้ประโยชน์และไม่เป็นธรรม ที่ว่าไร้ประโยชน์เพราะไม่มีผลเป็นการข่มขู่ตัวผู้นั้นเอง หรือผู้อื่นมิให้กระทำอย่างเดียวกันนั้นอีกในอนาคต และก็ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องลงโทษผู้นั้นเพื่อดัดนิสัย

---

[41] Mueller. (1961). **The Law of Public Wrongs-lts concepts in the World of Reality**. p. 241. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 306.

หรือตัดออกจากสังคม เพราะเขามิได้มีความชั่วร้ายแต่อย่างใด[42] ที่ว่าไม่เป็นธรรม ก็เพราะเขาถูกตราหน้าว่าเป็นอาชญากร ทั้งๆ ที่ไม่ได้ทำสิ่งใดอันจะถูกตำหนิติเตียนในทางศีลธรรมได้เลย[43]

3) ที่อ้างว่า ความผิดเด็ดขาดทำให้ตำรวจและอัยการทำงานได้ง่ายขึ้นเพราะไม่ต้องพิสูจน์เจตนานั้น ฟังไม่ขึ้น เพราะการทำงานง่ายหรือยากของตำรวจและอัยการมิใช่หลักในการที่จะกำหนดความรับผิดในทางอาญาของบุคคล[44]

4) การยอมรับอย่างเปิดเผยและอย่างเป็นทางการว่าอาชญากรรมประเภทนี้ไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไรมากนัก และการประกอบอาชญากรรมนั้นเป็นเรื่องของดวงมากกว่าเรื่องของความตั้งใจที่จะทำสิ่งที่ผิดนั้น ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อความรู้สึกอันดีงามของสังคม[45]

5) การลงโทษบุคคลซึ่งประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้องและไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความประพฤติใดๆ ของตนเลยนั้น เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น (unnecessary) และไม่เป็นธรรม (unjust)[46]

6) ความรับผิดเด็ดขาดนั้น อาจจะส่งผลให้ผู้เกี่ยวข้องต้องเลิกล้มกิจการไปเลย เช่น กรณีคนขายเนื้อหรือนมเสียแก่ประชาชน ผู้ขายอาจต้องเลิกล้มกิจการ เพราะไม่อาจทนต่อการถูกลงโทษ

---

[42] The American Law Institute. (1955). **Model Penal Code, s. 2.05.** p. 140 ซึ่งกล่าวไว้ว่า "In the absence of minimal culpability, the law has neither a deterrent nor corrective nor an incapacitative function to perform" อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 306.

[43] LaFave. (1972). **Criminal Law**, p. 222 ซึ่งอ้างบทความของ Packer. (1962). Mens Rea and the Supreme Court. **Supreme Court Review**. pp. 107-109. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 306.

[44] Henry M. Hart, Jr. (1958). **The Aims of the Criminal Law, 23 Law & Contemporary Problems**. pp. 401, 423 อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 306.

[45] Hart. (1965). **The Aims of the Criminal Law**. p. 401, 423 "…the shocking damage that is done a social morale by open an official admission that crime can be respectable and criminality a matter of ill chance, rather than blameworthy choice" อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 306.

[46] Smith & Hogan. (1978). **Criminal Law**. p. 95. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 306.

หลายๆ ครั้งได้ หรือหากเขาจะดำเนินกิจการต่อไป เขาก็จะต้องทำในสิ่งที่ยากยิ่งที่จะทำได้ คือหาผู้เชี่ยวชาญมาประจำที่ร้านของเขาคอยตรวจดูเนื้อทุกชิ้นหรือนมทุกกระป๋องที่เขาขายให้แก่ลูกค้า[47]

7) การลงโทษผู้ซึ่งประมาทนั้น เป็นสิ่งต่ำสุดที่เราจะยอมได้ เพราะอย่างน้อยที่สุดผู้ซึ่งประมาทนั้นก็มีส่วนผิดอยู่บ้าง เช่น กระทำการอันเป็นการเสี่ยงภัย แต่การลงโทษผู้ซึ่งไม่มีเจตนาไม่ประมาทเลยนั้น เป็นการขัดต่อสุภาษิตกฎหมายที่ว่า "ไม่ควรลงโทษ เว้นแต่ผู้ถูกลงโทษจะมีส่วนผิด" (a man should not be punished unless he is at fault)

ฝ่ายที่เห็นด้วยกับหลักในเรื่องความรับผิดเด็ดขาดนั้นก็โต้แย้งว่า

1) ความรับผิดเด็ดขาดอาจมีผลเป็นการข่มขู่ได้ดีกว่าความผิดธรรมดาทั่วๆ ไป เพราะ "ผู้เกี่ยวข้องกับกิจการบางอย่างจะได้ใช้ความระมัดระวังมากขึ้น เพราะเขาตระหนักดีว่าการกระทำของเขานั้นหากเป็นความผิด เขาจะต้องรับผิดอย่างเด็ดขาด"[48]

2) ความรับผิดเด็ดขาดนั้น อาจมีผลให้คนจำนวนมากไม่กระทำการบางอย่าง (การกระทำบางอย่างซึ่งไม่ควรทำ แต่หากไม่มีบทบัญญัติเรื่องความรับผิดเด็ดขาดก็อาจจะมีการกระทำเช่นว่านั้น[49]

3) ความรับผิดเด็ดขาดนั้น ถ้าจะกล่าวกันโดยแท้จริงก็ยังมิได้ทิ้งหลักที่ว่าผู้กระทำมีส่วนผิดออกไปเสียอย่างสิ้นเชิง เพราะผู้กระทำนั้นอย่างน้อยเขาก็จงใจเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งนั่นเอง และเขาก็มีฐานะโดยเฉพาะหรือเป็นพิเศษที่จะควบคุมกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ จึงควรที่จะให้เขาต้องรับผิดในกรณีที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการนั้นๆ[50]

หลักในเรื่องความรับผิดเด็ดขาดนี้ แม้จะมีข้อเสียหลายประการดังกล่าวข้างต้นก็คงจะยกเลิกให้หมดสิ้นไม่ได้ เพราะเป็นที่ยอมรับและใช้บังคับอย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตามเพื่อไม่ให้

---

[47] Smith & Hogan. (1978). **Criminal Law**. p. 95. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 306.

[48] LaFave. (1960). **Criminal Law**. p. 223 ซึ่งอ้างบทความของ Wasserstrom, Strict Liability in the Criminal Law, 12 Stanford Law Review. pp. 731, 736. อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 307.

[49] LaFave. (1960). **Criminal Law**. p. 223 อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 307.

[50] LaFave. (1960). **Criminal Law**. p. 223 อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 307.

เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เกี่ยวข้องมากจนเกินไป จึงมีผู้เสนอแนะว่าโทษทางอาญาควรเป็นเรื่องปรับ หรือริบทรัพย์สินเท่านั้น ไม่ควรมีการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด[51]

ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่นต่างกับความรับผิดเด็ดขาด ดังนี้[52]

1) ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่นเป็นเรื่องความรับผิดในทางอาญาของบุคคลหนึ่งต่อการกระทำความผิดของบุคคลอีกคนหนึ่ง เช่น นายจ้างต้องรับผิดหากลูกจ้างไปกระทำความผิดอาญาต่อบุคคลที่สาม ส่วนความรับผิดเด็ดขาดเป็นเรื่องความรับผิดในการกระทำของตนเอง

2) ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น ผู้รับผิดไม่ต้องมีการกระทำในแง่เคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกาย แต่รับผิดเพราะมีฐานะอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ส่วนความรับผิดเด็ดขาดผู้กระทำต้องมีการกระทำ ไม่ว่าจะเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกายก็ตาม

3) ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น ความผิดที่ผู้อื่นกระทำอาจเป็น

(1) ความผิดที่ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด หรือ

(2) ความผิดที่ไม่มีเจตนาแต่จะต้องประมาทจึงจะเป็นความผิด หรือ

(3) ความผิดที่ไม่เจตนาไม่ประมาท (รับผิดเด็ดขาด) ก็มีความผิดได้

ส่วนความรับผิดเด็ดขาด ผู้กระทำไม่มีเจตนาและไม่ประมาท

ความรับผิดในการกระทำของผู้อื่นนั้น อาจมีกรณีที่จะต้องรับผิดในการกระทำของผู้อื่นซึ่งเป็นความผิดเด็ดขาดก็ได้ เช่น สมมติว่า มีกฎหมายบัญญัติให้เจ้าของร้านขายสุรา (นายจ้าง) ต้องรับผิดหากผู้ขายสุรา (ลูกจ้าง) ขายสุราให้แก่ผู้ที่อายุต่ำกว่า 16 ปี และมีกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ขายสุราแก่ผู้ที่อายุต่ำกว่า 16 ปี ต้องรับผิดโดยไม่คำนึงว่าจะขายโดยเจตนาหรือประมาทหรือไม่ หากผู้ขายสุรา (ลูกจ้าง) ขายสุราให้แก่ ก. ซึ่งอายุต่ำกว่า 16 ปี แต่มีรูปร่างใหญ่โตซึ่งคนโดยทั่วๆ ไปคิดว่าจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี เช่นนี้ หากผู้ขายคิดว่า ก. อายุเกินกว่า 16 ปี และขายสุราให้แก่ ก. ผู้ขายก็ต้องรับผิด จะอ้างความสำคัญผิดใดๆ ไม่ได้ (เพราะเป็นเรื่องความรับผิดเด็ดขาด) ในกรณีเช่นนี้ เจ้าของร้านขายสุราก็จะต้องรับผิดอาญาในการกระทำความผิดทางอาญาของผู้ขายสุราซึ่งเป็นลูกจ้างของตนด้วย แม้ว่าขณะนั้นเจ้าของร้านขายสุราจะได้เดินทางไปต่างประเทศ และก่อนเดินทางได้กำชับให้ลูกจ้างระมัดระวังไม่ขายสุราให้แก่ผู้ที่อายุต่ำกว่า 16 ปีก็ตาม

เหตุผลที่กฎหมายบังคับให้บุคคลต้องรับผิดสำหรับความรับผิดเด็ดขาด ก็คล้ายๆ กับเหตุผลที่กฎหมายบังคับให้บุคคลต้องรับผิดในการกระทำของผู้อื่น คือ กฎหมายต้องการลงโทษ

---

[51] LaFave. (1960). **Criminal Law**. p. 223 ซึ่งอ้าง The American Law Institute, Model Penal Code, s.2.05 (1) (a). อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป**. หน้า 307.

[52] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 308-309.

สำหรับความผิดบางอย่างที่ยากต่อการพิสูจน์ว่านายจ้างใช้ จ้าง วาน ยุยงส่งเสริม หรือร่วมกระทำในการกระทำความผิดกับลูกจ้าง และในคดีต่างๆ เหล่านี้ มีเกิดขึ้นมาจนกระทั่งพนักงานอัยการอาจจะทำงานไม่ได้ผลหากมัวแต่จะต้องพิสูจน์ความผิดของนายจ้างทุกๆ รายไป[53]

2.1.5 ทฤษฎีความรับผิดที่นอกเหนือเจตนา (infractions praeterintentionelles)

คือความรับผิดที่ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาแต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นร้ายแรงกว่าที่ผู้กระทำเล็งเห็น เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 290 กล่าวคือ ผู้กระทำทำร้ายร่างกายโดยมีเจตนาเพียงแค่ทำร้าย แต่ผลที่เกิดขึ้น นั้นร้ายแรงกว่าที่ผู้กระทำมีเจตนา คือความตาย เป็นต้น ผู้กระทำต้องรับผิดในผลที่เกิดขึ้น แม้ว่าผลนั้นจะอยู่นอกเหนือเจตนาก็ตาม

ความรับผิดที่นอกเหนือเจตนาต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิด

2.1.6 ทฤษฎีความรับผิดในผลสุดท้ายแห่งเจตนา (le dol éventuel)[54]

คือความรับผิดที่อยู่ระหว่างเจตนาและประมาทหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นความผิดที่เกิดจากความประมาทโดยรู้สึกอยู่แล้ว (imprudence consciente) เช่น ความผิดที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 6 เกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน เป็นต้นว่า เจตนาวางเพลิง แต่มิได้มีเจตนาฆ่า หากเกิดผลให้คนตายขึ้นในการวางเพลิงนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 217, 224, 238 จะเห็นได้ว่าในความผิดประเภทนี้ ผู้กระทำมิได้มีเจตนาทำร้ายร่างกายบุคคลใด ดังเช่นความผิดในมาตรา 290 นั้นเลย แต่ในการวางเพลิงโดยเจตนากระทำต่อทรัพย์นั้น เป็นผลให้เกิดความตายขึ้นจากการกระทำต่อทรัพย์โดยเจตนานั้น เดิมศาลฝรั่งถือเป็นความผิดโดยประมาท แต่ต่อมากฎหมายบัญญัติเอาโทษรุนแรงขึ้นเพราะสภาพความผิดอันเป็นอันตรายต่อประชาชน โดยให้ผู้กระทำผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ถ้าหากควรคาดหมายได้ว่าตามปกติอาจเกิดผลเช่นนั้น ทำนองเดียวกับมาตรา 63[55] ดังจะเห็นได้ว่าโทษตามมาตรา 224 หนักกว่าโทษตามมาตรา 290 มาก

2.1.7 ทฤษฎีความรับผิดทางการเมือง (Délits politiques)[56]

คือความรับผิดต่อองค์การการเมืองแห่งรัฐ (l' ordre politiques de l' Etat) ต่อรูปการปกครองหรือต่อสิทธิทางการเมืองของประชาชน ซึ่งอาจพิจารณาได้จากสภาพความผิดหรือจาก

---

[53] แหล่งเดิม. หน้า 309.

[54] จิตติ ติงศภัทิย์. (2529). **กฎหมายอาญา ภาค 1.** หน้า 34-35.

[55] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 63 บัญญัติว่า "ถ้าผลของการกระทำความผิดใดทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผลของการกระทำความผิดนั้นต้องเป็นผลที่ตามธรรมดา ย่อมเกิดขึ้นได้"

[56] แหล่งเดิม. หน้า 35-37.

มูลเหตุจูงใจหรือจุดประสงค์ในการกระทำความผิด แต่เดิมนั้นกษัตริย์กับรัฐมิได้แยกออกต่างหากจากกัน ความผิดที่กระทำต่อรัฐจึงถือเป็นความผิดอย่างร้ายแรง

ความผิดทางการเมืองมีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

1) ความผิดทางการเมืองโดยแท้ คือ ความผิดต่อความมั่นคงแห่งรัฐทั้งภายในและภายนอก เช่น ที่บัญญัติไว้ในลักษณะ 1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 รวมทั้งความผิดต่อสิทธิของประชาชนในทางการเมือง เช่น ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วย

2) ความผิดทางการเมืองโดยจุดประสงค์ คือ ความผิดที่เป็นอาชญากรรมธรรมดา เช่น ฆ่าคน แต่ถ้าพิจารณาในแง่จิตใจของผู้กระทำ ได้กระทำโดยจุดประสงค์ทางการเมือง เช่น การฆ่าประมุขแห่งรัฐ การแย่งชิงอาวุธในการจราจล (délits politiques rélatifs, complexes) หรืออาจเป็นการฆ่าคนธรรมดา หรือลักอาวุธ ซึ่งได้กระทำเพื่อผลในการที่จะกระทำผิดทางการเมืองต่อไป (délits politiques concurrents, connexes)

2.2 ประเภทของความผิดอาญาในแง่โทษ

ความผิดอาญาสามารถแบ่งได้ออกเป็นหลายประเภท โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป เช่น การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของกฎหมาย การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการกระทำ การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของเจตนา การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ผู้กระทำ การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี[57] ฯลฯ การแบ่งประเภทที่จะกล่าวถึงดังต่อไปนี้ คือ เฉพาะการแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่โทษ เท่านั้น

การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่โทษ คือ การพิจารณาถึงอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ได้แก่ ความผิดทั่วไป และความผิดลหุโทษ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 ความผิดทั่วไป

ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษสูงกว่าความผิดลหุโทษ เช่น ความผิดฐานต่างๆ ในภาค 2 ความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

2.2.2 ความผิดลหุโทษ

ได้แก่ ความผิดที่มีอัตราโทษเบา ซึ่งมาตรา 102 ได้ให้นิยามของความผิดลหุโทษว่า "ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน" เช่น ความผิดฐานต่างๆ ในภาค 3 ลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น ซึ่งวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนจะเน้นศึกษาความผิดลหุโทษเป็นสำคัญ

---

[57] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 80.

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ

2.3.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษ

ก่อนที่จะศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไปก่อน เพื่อทำความเข้าใจว่า การกระทำแบบใดสมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาหรือเป็นอาชญากรรม และความผิดแบบใดไม่ควรกำหนดเป็นความผิดอาญาหรือไม่เป็นอาชญากรรม แล้วจึงศึกษาหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษต่อไปว่าเพราะเหตุใดกฎหมายจึงต้องลงโทษการกระทำที่ไม่เป็นความผิดอาญาหรือไม่เป็นอาชญากรรม

หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไปมีอยู่มากมายหลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยแต่ละอย่างมักสัมพันธ์กับสภาพสังคม วัฒนธรรม แนวความคิด ปรัชญาในการลงโทษ อิทธิพลทางศาสนา รูปแบบการปกครอง การใช้อำนาจรัฐและนโยบายของรัฐ และมุมมองในแง่ของวัตถุประสงค์ของการใช้กฎหมายอาญาของแต่ละสังคม ผู้ร่างกฎหมายต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ เหล่านี้โดยมีหลักความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง เพื่อกำหนดให้การกระทำอย่างหนึ่งเป็นความผิดอาญา ปัจจัยที่เป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญา มีดังนี้[58]

1) การมีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม การมีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรมจากชุมชนอย่างรุนแรงเป็นลักษณะพื้นฐานและเป็นสิ่งที่แยกสภาพบังคับทางอาญาออกจากสภาพบังคับของกฎหมายประเภทอื่น ดังนั้น การกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาอย่างน้อยที่สุดก็ควรมีความสอดคล้องกับลักษณะพื้นฐานเฉพาะของความผิดอาญา การกระทำนั้นจึงควรเป็นการกระทำที่มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรมอย่างรุนแรง ซึ่งการใช้การมีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรมอย่างรุนแรงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดความผิดอาญาเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับการบังคับใช้กฎหมาย ทั้งในความรู้สึกของสาธารณชนและเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย อย่างไรก็ตามไม่ได้หมายความว่าการกระทำที่มีข้อตำหนิในทางศีลธรรมทุกๆ กรณีจะต้องเป็นการกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาเสมอไป เพราะในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ รัฐจำเป็นที่จะต้องบัญญัติห้ามการกระทำบางอย่างเพื่อเป็นการคุ้มครองสาธารณาประโยชน์ ดังนั้นจึงได้มีการบัญญัติกฎหมายอาญาในเรื่องทั่วๆ ไปที่ไม่ได้เป็นการกระทำที่มีข้อตำหนิในทางศีลธรรมไว้ด้วย เช่น ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง ความผิดเกี่ยวกับการค้า ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน เป็นต้น

---

[58] วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 59-62.

2) สภาวะจิตใจที่สมควรแก่การลงโทษ คือผู้กระทำต้องมีจิตใจชั่วร้าย การกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิดด้วยว่าสภาวะจิตใจนั้นมีลักษณะที่สมควรจะถูกลงโทษหรือไม่ คือได้กระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาท เพราะถ้าถือเอาแต่เพียงการกระทำที่ผิดกฎหมายของผู้กระทำแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงสภาวะจิตใจของผู้กระทำด้วยแล้วก็จะไม่เกิดประโยชน์ในทางลงโทษ เพราะการลงโทษผู้ที่ไม่รู้สึกว่าตนเองได้กระทำความผิดนั้นจะไม่มีผลเป็นการยับยั้งผู้กระทำความผิดหรือผู้อื่นมิให้กระทำเช่นนั้นอีก อีกทั้งผู้ที่กระทำความผิดที่มีไม่ได้มีจิตใจชั่วร้ายนั้นก็ไม่ได้เป็นบุคคลที่เป็นภัยต่อสังคมที่สมควรจะต้องไปลงโทษหรือต้องแก้ไขเขา ดังนั้นถ้าการกระทำนั้นไม่มีความชั่วร้ายก็ไม่มีเหตุผลอย่างใดที่จะบัญญัติกฎหมายลงโทษการกระทำเช่นนั้น

3) ความรุนแรงของการกระทำ โดยทั่วไปการกำหนดขอบเขตของกฎหมายอาญามักจะคำนึงถึงลักษณะของความรุนแรงของความผิด โดยจะเห็นได้จากบทบัญญัติในกฎหมายอาญาส่วนใหญ่มักจะกำหนดให้ผู้กระทำความผิดที่มีลักษณะของการกระทำที่รุนแรงมากต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น การฆ่าผู้อื่นโดยทรมาน หรือโดยกระทำการทารุณโหดร้ายตามมาตรา 289 (5) จะต้องรับโทษหนักกว่าการฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 288 หรือการทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามมาตรา 290 จะต้องรับโทษหนักกว่าการทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายแก่กายตามมาตรา 295 หรือต้องรับโทษหนักกว่าการทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา 297 เป็นต้น

4) ความเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม การกระทำที่จะถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้นจะต้องเป็นภยันตรายที่คนส่วนใหญ่ในสังคมเห็นว่าเป็นอันตราย คือเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่นและหรือเป็นอันตรายต่อสังคม ซึ่งความเป็นอันตรายนี้อาจหมายความถึงความเป็นอันตรายต่อความผาสุก (เช่น เสรีภาพส่วนบุคคล) เป็นอันตรายต่อประโยชน์ความมั่นคง (เช่น ความปลอดภัยของร่างกาย) เป็นอันตรายต่อประโยชน์เสริมที่ไม่ใช่พื้นฐานในการดำรงชีพ (เช่น ทรัพย์สิน) เป็นอันตรายต่อประโยชน์ที่บุคคลมีสิทธิหลีกเลี่ยงจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ (เช่น การทำให้รำคาญ การรบกวน ความตื่นตระหนัก ความกลัว ความน่าอับอาย) เป็นอันตรายต่อสวัสดิภาพของส่วนรวม หรือเป็นอันตรายต่อประโยชน์ของรัฐ สิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาในการบัญญัติให้การกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นความผิดอาญาได้แก่ ความสำคัญของภยันตรายและความใกล้ชิดของภยันตรายที่ต้องการจะป้องกันกับการกระทำที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอาญา โอกาสที่จะเกิดภยันตรายเช่นว่านั้นจากการกระทำนั้น ตลอดจนความสำคัญของเสรีภาพในการกระทำ หรือสิทธิในการตัดสินใจของปัจเจกชนต่อการกระทำดังกล่าว ดังนั้นในการจะกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาการกระทำนั้นควรเป็นการกระทำที่เป็นอันตรายต่อประโยชน์อันสำคัญของสังคมจนผู้บัญญัติกฎหมายเต็มใจที่จะใช้โทษทางอาญากับการกระทำนั้น และควรเป็นการกระทำที่มีความ

ใกล้ชิดกับภยันตรายที่ต้องการจะป้องกันเพราะยิ่งการกระทำนั้นมีความห่างไกลจากภยันตรายที่ต้องการจะป้องกันมากเท่าใดการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้เกิดผลตามต้องการก็จะยากขึ้นเท่านั้น และนอกจากนี้การห้ามการกระทำดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการกระทำเกินสมควร

5) ปฏิกิริยาตอบสนองหรือความหวาดกลัวของคนในสังคมต่อการกระทำนั่น การกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้นต้องเป็นการกระทำที่สังคมมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างรุนแรงหรือคนในสังคมหวาดกลัวกับการกระทำนั้นมากอีกทั้งคนส่วนใหญ่ในสังคมไม่ยอมให้อภัยกับการกระทำนั้น

6) การกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดอาญาจะไม่ขัดกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ การบังคับใช้กฎหมายอาญานั้นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือการป้องกันสังคมโดยผ่านกระบวนการข่มขู่ด้วยโทษและการลงโทษ เพื่อลดการกระทำที่ไม่พึงปรารถนาและส่งเสริมการกระทำที่เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม ดังนั้นประโยชน์ที่จะได้รับจากการบัญญัติให้การกระทำใดๆ เป็นความผิดอาญาก็คือความสำเร็จในการป้องกันมิให้มีการกระทำดังกล่าวอีก ซึ่งการจะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ปริมาณของโทษจะต้องเพียงพอหรือมากพอ หากปริมาณของโทษไม่เพียงพอก็จะไม่สามารถป้องกันการกระทำนั้นได้

7) ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมแล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญา ในการกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดอาญาจะต้องพิจารณาด้วยว่ามีมาตรการอื่นที่สามารถนำไปใช้ได้ผลอย่างเดียวกันกับการใช้กฎหมายอาญาหรือดีกว่าหรือสามารถลดหรือหลีกเลี่ยงผลเสียต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้กฎหมายอาญาหรือไม่ กล่าวคือถ้ารัฐสามารถใช้วิธีการอย่างอื่นในการควบคุมการกระทำนั้นแทนการลงโทษทางอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐก็ควรจะใช้วิธีการนั้น

สรุปได้ว่า การกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาหรือเป็นอาชญากรรมคือการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย เป็นการกระทำที่มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรมอย่างรุนแรง มีความรุนแรงหรือก้าวร้าว เป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม สังคมหรือคนในสังคมมีปฏิกิริยาตอบสนองหรือหวาดกลัวต่อการกระทำนั้น และไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมสำหรับการกระทำนั้นแล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญา ส่วนการกระทำใดที่ไม่มีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง หรือไม่มีปัจจัยทั้ง 7 ประการข้างต้นเข้ามาเกี่ยวข้องก็ไม่สมควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอาญาหรือเป็นอาชญากรรม

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดอาญาทั่วไปอย่างสิ้นเชิง เพราะผู้กระทำความผิดลหุโทษไม่ได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย การกระทำไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่มีความรุนแรงก้าวร้าวหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือคนในสังคมมากนัก สังคมหรือคนในสังคมไม่มีปฏิกิริยา

ตอบสนองหรือความหวาดกลัวต่อการกระทำนั้น และไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมสำหรับการกระทำนั้นแล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญา ดังนั้น เมื่อขาดปัจจัยข้างต้นความผิดลหุโทษจึงไม่ใช่ความผิดอาญาหรืออาชญากรรม

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ความผิดลหุโทษจะไม่มีปัจจัยที่แสดงออกว่าเป็นอาชญากรรม แต่กฎหมายก็ประสงค์จะลงโทษผู้ที่กระทำความผิดลหุโทษ ด้วยเหตุผลเบื้องหลังที่สำคัญ คือ ผู้ร่างกฎหมายต้องการให้มีกฎหมายในการควบคุมความประพฤติของคนในสังคม ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและเป็นระเบียบเรียบร้อย ต้องการให้มีข้อบังคับที่เป็นกิจจะลักษณะและผู้ใดที่ฝ่าฝืนกฎหมายนั้น ต้องได้รับโทษทางอาญา เพราะโทษทางแพ่ง ทางปกครอง หรือมาตรการควบคุมอย่างอื่นอาจจะใช้ไม่ได้ผลดีเท่าโทษทางอาญา กล่าวคือ ผู้ร่างกฎหมายต้องการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย[59]ที่เป็นส่วนรวมให้มากที่สุด ซึ่งได้แก่การคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์ของสาธารณะ (Public Welfare) เกี่ยวกับความปลอดภัย สุขภาพ และอนามัยของประชาชน และต้องการให้มีสภาพบังคับ ด้วยการกำหนดให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาและมีโทษทางอาญา และนอกจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะแล้ว บางครั้งกฎหมายก็กำหนดให้เรื่องที่เป็นนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) เป็นความผิดลหุโทษได้อีกด้วย

กล่าวโดยสรุปเป็นภาพรวมได้ว่าหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดลหุโทษคือความต้องการที่จะคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะเป็นสำคัญ แม้การกระทำความผิดลหุโทษจะไม่ใช่อาชญากรรมในสายตาของหลักเกณฑ์การบัญญัติความผิดอาญาทั่วไปก็ตาม และความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่มีความร้ายแรงมากนัก ดังนั้น โทษที่จะลงสำหรับความผิดลหุโทษจึงมีอัตราโทษต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับความผิดอาญาทั่วๆ ไป เช่น ระวางโทษจำคุกในระยะเวลาสั้นๆ หรือโทษปรับในอัตราที่ต่ำ เป็นต้น

เมื่อความผิดใดถูกกำหนดให้เป็นความผิดลหุโทษแล้ว ความผิดนั้นก็ต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยการกระทำความผิดของจำเลย ซึ่งไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาหรือองค์ประกอบภายในของจำเลย และผลประการอื่นที่ตามมาที่สำคัญคือ ความผิดลหุโทษอาจมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีและหลักเกณฑ์ทางกฎหมายอาญาต่างจากความผิดอาญาทั่วไปก็ได้[60] เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญาของของประเทศไทย ความผิดลหุโทษมีบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษโดยเฉพาะที่ต่างจากความผิดอาญาทั่วไป เช่น การกระทำความผิดลหุโทษแม้กระทำโดยไม่

---

[59] คุณธรรมทางกฎหมาย คือ สิ่งที่แสดงออกถึงประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครอง คุณธรรมทางกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individualrechtsgut) และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนร่วม (Universalrechtsgut).

[60] อิทธิ มุสิกะพงษ์. (2534). **การดำเนินคดีความผิดเล็กน้อย.** หน้า 11-12.

มีเจตนาก็เป็นความผิด[61] การพยายามกระทำความผิดลหุโทษไม่ต้องได้รับโทษ[62] ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ[63] เป็นต้น

2.3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดของความผิดลหุโทษ

ตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญาทั่วไป บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาสำหรับการกระทำของตนเองก็ต่อเมื่อได้กระทำการอันฝ่าฝืนต่อกฎหมายโดยเจตนาที่จะกระทำความผิดนั้น หรือบางกรณีก็ต้องรับผิดสำหรับการกระทำของตนซึ่งกระทำการโดยประมาท แต่ความรับผิดทางอาญาสำหรับความผิดลหุโทษ เป็นข้อยกเว้นของหลักความรับผิดอาญาทั่วไป คือ ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด หรือหลักความรับผิดเคร่งครัด (Strict Liability) ซึ่งไม่ต้องพิจารณาถึงเจตนาหรือองค์ประกอบภายในของจำเลย หากปรากฏว่าการกระทำของจำเลยครบองค์ประกอบภายนอกตามที่กฎหมายบัญญัติไว้และเกิดผลนั้นขึ้น ก็เพียงพอแล้วที่จะลงโทษจำเลยได้เลย

หลักความรับผิดเด็ดขาด เป็นข้อสันนิษฐานของกฎหมายที่เด็ดขาด กล่าวคือ ไม่เปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายนั้นว่าตนมิได้กระทำความผิด โดยอาจจะเรียกว่าหลักความรับผิดเด็ดขาดว่าเป็นหลักกฎหมายปิดปาก (Estoppels) อย่างหนึ่งก็ได้ เว้นแต่ว่าศาลจะตีความว่าความผิดลหุโทษนั้น ต้องการเจตนาของจำเลยด้วย ซึ่งศาลจะไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยความผิดของจำเลย

2.3.3 ลักษณะของความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดประเภทที่ไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมซึ่งเป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) แต่เป็นความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม (Mala Prohobita) ซึ่งเป็นกฎหมายเทคนิคที่บัญญัติขึ้นเพื่อความมุ่งหมายในทางปกครอง อยู่นอกเหนือความรู้สึกของมนุษย์ในเรื่องความดีความชั่ว เป็นการบัญญัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมและประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดลหุโทษเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐโดยแท้ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ผู้กระทำความผิดลหุโทษจึงไม่ใช่อาชญากรที่แท้จริง เป็นเพียงผู้ละเมิดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันเท่านั้น[64]

ลักษณะของความผิดลหุโทษสามารถสรุปได้เป็นข้อๆ ดังนี้[65]

---

[61] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 104.

[62] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 105.

[63] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 106.

[64] วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 110 - 111.

[65] แหล่งเดิม. หน้า 111.

1) เป็นการกระทำที่ไม่มีข้อตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง แต่เป็นเพียงการละเมิดกฎหมายเล็กๆ น้อยๆ ที่มิได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง

2) เป็นความผิดที่ผู้กระทำมิได้กระทำด้วยจิตใจอันชั่วร้าย

3) มีระดับความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำไม่มากนัก

4) มีภยันตรายต่อบุคคลหรือสังคมไม่มาก ไม่ได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลโดยตรง

5) ปฏิกริยาตอบสนองหรือความหวาดกลัวของคนในสังคมต่อการกระทำนั้นไม่รุนแรง

6) มีคุณธรรมทางกฎหมายเกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐโดยแท้ ไม่ใช่คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล

2.3.4 องค์ประกอบความผิดของความผิดลหุโทษ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อก่อนๆ ว่า หลักความรับผิดลหุโทษใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด ซึ่งผู้กระทำต้องรับผิดแม้กระทำโดยไม่เจตนาและไม่ประมาท[66] ผู้กระทำมิได้มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดทางจิตใจหรือการต้องรับผิดแม้ไม่มีความผิด (Liability without fault) ไม่สามารถตำหนิสภาวะทางจิตใจ (Mental state) ของผู้กระทำความผิดลหุโทษได้เลย[67] ดังนั้น การพิจารณาความรับผิดทางอาญาสำหรับความผิดลหุโทษจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในหรือสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำเลย เพียงแต่พิจารณาองค์ประกอบภายนอกหรือสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น หากการกระทำของผู้กระทำครบตามองค์ประกอบภายนอกของความผิดและเกิดผลเช่นนั้น ผู้กระทำความผิดก็เกิดความรับผิดทันที กล่าวคือ หากปรากฏข้อเท็จจริงที่ครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดก็เพียงพอแล้วสำหรับการกำหนดความผิดลหุโทษ ดังนั้น การพิจารณาความผิดลหุโทษจึงเป็นการพิจารณาถึงเพียงผู้กระทำ การกระทำ และกรรมของการกระทำเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า ความผิดลหุโทษคือความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด

แต่หลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ มิใช่เป็นหลักความรับผิดที่ไม่ต้องการเจตนาเสียทีเดียว เพราะนักนิติศาสตร์โดยทั่วไปยังเห็นว่าสามารถยกเรื่องสภาวะทางจิตใจเป็นข้อแก้ตัวให้พ้นความรับผิดลหุโทษขึ้นต่อสู้ได้ เช่น ข้อต่อสู้เรื่องความอ่อนอายุ (infancy) ข้อต่อสู้เรื่องกระทำความผิดโดยจำเป็นเพราะตกอยู่ในที่บังคับ (Duress) การกระทำโดยป้องกัน การกระทำโดยจำเป็น เป็นต้น

---

[66] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 300.

[67] ปาริชาติ สังฆมาศ. (2549). **หลักความรับผิดเด็ดขาดตามประมวลกฎหมายอาญา.** หน้า 66.

บทที่ 3
ความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาต่างประเทศ

ความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์หรือประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซิวิลลอว์ต่างก็ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด(Strict Liability) มาวินิจฉัยทั้งสิ้นเช่นเดียวกับประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินก็ยังมีปัญหา มีข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ทำให้ต้องมีการจำกัดการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดลง โดยเสนอให้ต้องพิจารณาถึงเจตนาของจำเลยในการกระทำความผิดด้วย อันเป็นการใช้ทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยเจตนาทั่วๆ ไป ดังจะยกตัวอย่างกฎหมายอาญาของประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสซึ่งมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ซึ่งแบ่งประเภทความผิดอาญา (Classification of Crimes) ดังนี้[1]

1. การแบ่งประเภทความผิดอาญาในอดีต

1.1 การแบ่งตามความร้ายแรงของความผิด แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) ความผิดฐานกบฏ (Treason)

ความผิดฐานกบฏแบ่งแยกย่อยออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ High treason และ Petit treason ความผิดฐานกบฏประเภท High treason เป็นนความผิดฐานกบฏโดยแท้ กล่าวคือเป็นความผิดเนื่องจากการขาดความจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน ได้แก่ การปลงพระชนม์พระเจ้าแผ่นดิน การสนับสนุนให้มีการก่อกบฏขึ้นในราชอาณาจักรหรือในกองทัพ และการปลอมแปลงตราแผ่นดิน โทษของความผิดฐานกบฏประเภท High treason คือ การประหารชีวิตและริบเอาที่ดินและทรัพย์สินต่างๆ คืนเป็นของพระเจ้าแผ่นดิน ส่วนความผิดฐานกบฏประเภท Petit treason เป็นความผิดเนื่องจากการขาดความจงรักภักดีในระดับที่ต่ำลงมา (ต่ำกว่า High treason) ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าแผ่นดิน ได้แก่ ภรรยาฆ่าสามี บ่าวฆ่านาย และพระชั้นสามัญฆ่าพระระดับพระราชาคณะ โทษของความผิดฐานกบฏประเภท Petit treason คือ หากผู้กระทำความผิดเป็นชาย ให้เอาเชือกผูกผู้

---

[1] http://e-book.ram.edu/e-book/l/LW454(51)/LW454-9.pdf p. 91 – 95. retrieved on 27/11/2012.

กระทำความผิดกับม้าและให้ม้าลากตัวไปตามถนนที่ขรุขระไปยังตะแลงแกงและแขวนคอ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นหญิง ให้ม้าลากไปยังตะแลงแกงและเผาไฟให้ตาย ต่อมาความผิดฐาน Petit treason ได้ถูกยกเลิกไปในปี ค.ศ. 1828

2) ความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดร้ายแรง (Felony)

ความผิดขั้น Felony ได้แก่ ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตและริบเอาที่ดินคืนเป็นของแผ่นดิน มีคำกล่าวว่า แท้จริงแล้วความผิดฐานกบฏก็คือความผิดขั้น Felony แต่ความผิดขั้น Felony ไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดฐานกบฏ ต่อมามีการแก้ไขกฎหมายให้ริบเฉพาะทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์เท่านั้น ถ้าเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เล็กน้อย (Petit larceny) ให้ลงโทษเฆี่ยนแทนการประหารชีวิต

สำหรับความผิดที่มีโทษประหารชีวิต ผู้พิพากษาท่านใดที่เห็นว่าโทษประหารชีวิตเป็นโทษที่รุนแรงเกินไป สามารถหาทางลดหย่อนผ่อนโทษให้ได้ (ยกเว้นโทษประหารชีวิต) ด้วยเหตุที่ผู้กระทำความผิดเป็นพระ (benefit of the clergy) ซึ่งผู้พิพากษาถือหลักเกณฑ์ว่า ผู้กระทำความผิดที่สามารถอ่านพระคัมภีร์ได้จะได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ เพราะในสมัยก่อนผู้กระทำความผิดมักจะไม่สามารถอ่านหนังสือได้ โดยผู้พิพากษาจะให้ผู้กระทำความผิดท่องจำข้อความในพระคัมภีร์และมาอ่านให้ศาลฟัง ส่วนผู้ที่ศาลไม่ประสงค์จะลดหย่อนผ่อนโทษให้ ศาลจะให้ผู้กระทำความผิดอ่านพระคัมภีร์ตามแต่ผู้พิพากษากำหนดโดยไม่บอกกล่าวให้ท่องจำล่วงหน้า ซึ่งผู้กระทำความผิดก็ไม่สามารถอ่านได้ จึงถูกพิพากษาลงโทษประหารชีวิต

ความผิดขั้น Felony เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (Murder) ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (Manslaughter) (คำว่า manslaughter แยกเป็นความผิด voluntary manslaughter ซึ่งได้แก่ การฆ่าคนตายโดยบันดาลโทสะ และความผิด involuntary manslaughter ซึ่งเทียบได้กับความผิดฆ่าคนตายโดยไม่เจตนาหรือฆ่าคนตายโดยประมาท) ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นพิการสูญเสียแขนขา ฯลฯ (Mayhem) ความผิดฐานวางเพลิงเผาทรัพย์ผู้อื่น (Arson) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา (Rape) ความผิดฐานร่วมเพศกับสัตว์หรือร่วมเพศโดยผิดธรรมชาติ (Sodomy)ความผิดฐานชิงทรัพย์ (Robbery) ความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืน (Burglary) ความผิดฐานลักทรัพย์ (Larceny) ความผิดฐานหลบหนีจากที่คุมขัง (Breach of prison) และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำความผิดขั้น felony (Rescue of a felon)

3) ความผิดขั้น Misdemeanor

คือความผิดที่ไม่ร้ายแรงมากนัก ได้แก่ ความผิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความผิดฐานกบฏ (Treason) หรือความผิดขั้น Felony เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์เล็กน้อย (Petty theft) ความผิดฐานค้าประเวณี (Prostitution) ความผิดฐานทำให้สาธารณสถานเป็นพิษหรือปนเปื้อน (Public

intoxication) ความผิดฐานทำร้ายโดยไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (Simple assault) ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ (Disorderly conduct) ความผิดฐานบุกรุก (Trespass) ความผิดฐานขับรถโดยประมาท (Reckless driving) ความผิดฐานมีกัญชาไว้ในครอบครอง (Possession of marijuana) ความผิดฐานครอบครองสิ่งเสพติดครั้งแรก (First-time possession of drugs) เป็นต้น[2] และโทษสำหรับความผิด Misdemeanor คือโทษปรับเท่านั้น

นอกจากความผิดฐานกบฏ (treason) ความผิดขั้น felony และความผิดขั้น misdemeanor แล้ว ในประเทศอังกฤษยังมีความผิดอีกประเภทหนึ่งที่มีระดับความร้ายแรงต่ำกว่าความผิดขั้น misdemeanor ซึ่งไม่ใช่อาชญกรรมที่แท้จริงแต่เป็นการกระทำความผิดทางปกครอง เรียกว่า Administrative infraction หรือ Minor offences หรือ Petty offences หรือ Summary offence เช่น ความผิดฐานจอดรถในที่ห้ามจอด (Parking in no-parking zone) ความผิดฐานจอดรถซ้อนคัน (Parking double) เป็นต้น

1.2 การแบ่งตามความเลวร้ายของจิตใจ (Moral turpitude) ของผู้กระทำ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) การกระทำที่เป็นความผิดในตัวเอง (mala in se) ได้แก่ ความผิดต่างๆ ในขั้น felony และการกระทำต่างๆ ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน การกระทำที่ล่วงละเมิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน

2) การกระทำที่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้าม (mala prohibit) ได้แก่ ความผิดที่กฎหมายบัญญัติห้ามกระทำหรือบังคับให้กระทำและกำหนดโทษไว้ หากกฎหมายไม่บัญญัติเอาไว้อย่างชัดแจ้งก็จะไม่มีทางเป็นความผิดได้เลย

กล่าวโดยสรุป การแบ่งประเภทความผิดอาญาของประเทศอังกฤษในอดีต แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ และแต่ละประเภทยังแบ่งแยกย่อยได้อีก ดังนี้

ก. Treason แยกออกเป็น High treason และ Petit treason

ข. Felony แยกออกเป็น ความผิด Felony ที่ไม่ได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ (without benefit of clergy) และความผิด Felony ที่ได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษ (clergyable)

ค. Misdemeanor แยกออกเป็น ความผิด Mala in se และความผิด Mala prohibita

---

[2] http://en.wikipedia.org/wiki/Misdemeanor. p.2 retrieved 26/11/2012.

2. การแบ่งประเภทความผิดอาญาในปัจจุบัน

การแบ่งประเภทความผิดอาญาในอดีต ได้แก่ ความผิดฐานกบฏ (treason) ความผิดขั้น felony และความผิดขั้น misdemeanor ถูกยกเลิกโดยมาตรา 1 พระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ. 1967 (Criminal Law Act 1967) และได้มีการแบ่งประเภทความผิดทางอาญาใหม่ ซึ่งแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ ความผิดที่สามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ (arrestable offenses) และความผิดที่สามารถจับกุมได้ก็ต่อเมื่อมีหมายจับ (non-arrestable offenses)

ความผิดที่สามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ ได้แก่

1) ความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษไว้แน่นอน ได้แก่ความผิดฐานกบฏ และความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา ซึ่งศาลอาจลงโทษจำคุกตลอดชีวิตเท่านั้น

2) ความผิดที่ผู้กระทำอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไปและกระทำความผิดครั้งแรก ซึ่งศาลอาจลงโทษจำคุก 5 ปี

3) ความผิดตามกฎหมายศุลกากรและสรรพสามิต

4) ความผิดตามพระราชบัญญัติความลับทางราชการ

5) ความผิดบางฐานตามพระราชบัญญัติความผิดทางเพศ ค.ศ. 1956

6) ความผิดบางฐานตามพระราชบัญญัติลักทรัพย์ ค.ศ. 1968

7) ความผิดฐานพยายาม สมคบ ยุยงส่งเสริมหรือจัดให้มีการกระทำความผิดดังกล่าว

ส่วนความผิดที่สามารถจับกุมได้ก็ต่อเมื่อมีหมายจับ ได้แก่ ความผิดซึ่งไม่ใช่ความผิดที่สามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับทั้งหมด ซึ่งผู้จับต้องขอออกหมายจับจาก Magistrates' Court

นอกจากการแบ่งประเภทความผิดอาญาออกเป็นความผิดที่สามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ (arrestable offenses) และความผิดที่สามารถจับกุมได้ก็ต่อเมื่อมีหมายจับ (non-arrestable offenses) แล้ว ประเทศอังกฤษยังมีการแบ่งประเภทความผิดอาญาตามเขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีด้วย ได้แก่

1) Indictable offenses คือความผิดที่ Crown Court เป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดี ได้แก่ ความผิดที่มีความร้ายแรงและผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใหญ่ เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา (murder) ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา (manslaughter) ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา (rape) ความผิดฐานชิงทรัพย์ (robbery) เป็นต้น ซึ่งโจทก์ต้องเขียนคำฟ้องยื่นต่อศาล ศาลจึงจะรับคดีไว้พิจารณา[3]

---

[3] http://en.wikipedia.org/wiki/Indictable_Offence. p.1 retrieved 26/11/2012.

2) ความผิดที่พิจารณาโดยรวบรัด

คือความผิดที่ Magistrates' Court เป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดี ได้แก่ ความผิดที่ไม่ร้ายแรงและไม่มีโทษจำคุก ซึ่งโจทก์ไม่จำเป็นต้องเขียนคำฟ้องยื่นต่อศาล

3) ความผิดที่อาจพิจารณาโดยลูกขุนหรือโดยรวบรัด

คือความผิดที่คณะลูกขุนหรือศาล Magistrates' Court มีเขตอำนาจพิจารณาคดี ได้แก่ ความผิดที่มีความร้ายแรง เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ (Theft) ความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถานในเวลากลางคืน (burglary) เป็นต้น

ความผิดลหุโทษของประเทศอังกฤษ คือความผิดที่สามารถจับกุมได้ก็ต่อเมื่อมีหมายจับ ซึ่ง Magistrates' Court เป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดี ใช้วิธีการพิจรณาที่รวบรัด โจทก์ไม่จำเป็นต้องเขียนคำฟ้องยื่นต่อศาล ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict liability) ซึ่งถูกบัญญัติขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรโดยฝ่ายนิติบัญญัติ (Statue) (ไม่ใช่บทกฎหมายที่ศาลสร้างขึ้น หรือ Judge made law) บทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรจะกำหนดโดยชัดแจ้งว่าให้ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดในการตัดสินคดีของศาล ฐานความผิดซึ่งใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงเจตนา (Mens rea) ของผู้กระทำความผิดเลย[4] เช่น ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือ Contempt of Court Act ปีค.ศ. 1981 เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรก็ไม่ได้แสดงอย่างชัดแจ้งว่าบทบัญญัตินั้นๆ ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดหรือไม่เสมอไป ทำให้เกิดความสับสนในการใช้ การสู้คดี และการพิจารณาของศาล ดังเช่นคดีระหว่างพนักงานอัยการและ Gammon (Hong Kong) ในปี ค.ศ. 1985 จำเลยเป็นเจ้าของตึกแห่งหนึ่งใน Hong Kong ส่วนหนึ่งของตึกแห่งนี้ได้พังทลายลงมาเพราะผู้ก่อสร้างไม่ได้ก่อสร้างตรงตามแบบที่ออกแบบไว้ ซึ่งกฎข้อบังคับในการสร้างตึกของ Hong Kong มีอยู่ว่า ห้ามก่อสร้างตึกที่ไม่ตรงตามแบบที่ออกแบบไว้และการก่อสร้างที่ไม่ตรงตามแบบนั้นเป็นการเบี่ยงเบนข้อสาระสำคัญของแบบที่ออกแบบไว้ ทำให้จำเลยเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎข้อบังคับดังกล่าวและได้รับโทษจำคุก 3 ปีหรือปรับ 250,000 เหรียญ ในชั้นอุทธรณ์ จำเลยต่อสู้ว่า จำเลยไม่ต้องรับผิดเพราะ จำเลยไม่ทราบว่าผู้ก่อสร้างสร้างแบบไม่ตรงตามแบบที่ออกไว้อย่างไร และไม่ทราบว่าสิ่งที่เบี่ยงเบนไปนั้นเป็นข้อสาระสำคัญของแบบที่ออกแบบไว้ ในที่สุด Privy Council ตัดสินว่ากฎข้อบังคับในการสร้างตึกนี้เป็นบทบัญญัติที่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดและจำเลยต้องได้รับโทษตามที่ได้ตัดสินไปแล้ว

---

[4] Catherina Elliot and Frances Quinn. (2002). **Criminal Law**, p. 29.

หลักเกณฑ์ที่ศาลยึดถือและใช้ในการตัดสินคดีว่าบทบัญญัติใดใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดหรือไม่นั้น Lord Scarman กล่าวว่า มีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นทางกฎหมายว่า ก่อนที่บุคคลจะกระทำความผิดอาญาจะต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดเสมอ ข้อสันนิษฐานนี้ได้รับการยืนยันโดยศาลสูงสุด (the House of Lords) ด้วยคดีระหว่าง B (a minor) และ DPP (Director of Public Prosecutions) ในปี ค.ศ. 2000 เด็กชายคนหนึ่งอายุ 15 ปีนั่งติดอยู่กับเด็กหญิงคนหนึ่งอายุ 13 ปี และเด็กชายขอให้เด็กหญิงช่วยทำให้เขาสำเร็จความใคร่ทางเพศด้วยปาก (มีเพศสัมพันธ์ทางปากหรือ Oral sex) เด็กชายถูกจับในข้อหากระทำอนาจารต่อเด็กอายุต่ำกว่า 14 ปี ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ตัดสินว่าความผิดฐานนี้ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดซึ่งเด็กชายจะต่อสู้ในประเด็นเกี่ยวกับอายุของเด็กหญิงไม่ได้ ในที่สุดศาลสูงสุด (House of Lords) ได้ยืนยันว่า การกระทำดังกล่าวในคดีนี้มีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นทางกฎหมายว่า ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดและยังได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่าความผิดดังกล่าวไม่สามารถใช้หลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาตัดสินคดีได้ นอกจากนี้ศาลสูงสุดยังกล่าวอีกว่า การทำลายข้อสันนิษฐานเบื้องต้นทางกฎหมายนี้จะต้องปรากฏความหมายที่ชัดแจ้งที่ฝ่ายนิติบัญญัติต้องการจะให้ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดกับการกระทำนั้นๆ[5]

จึงสามารถสรุปองค์ประกอบของความผิดที่อาจใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินคดีได้ ดังนี้

1) ความผิดนั้นเป็นความผิดที่เกี่ยวกับกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคม (Regulatory Offence)

ความผิดที่เกี่ยวกับกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นความผิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและมีอัตราโทษต่ำ เช่น ความผิดเกี่ยวกับการขายอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่สะอาดและไม่ได้มาตรฐาน เป็นต้น ความผิดที่เกี่ยวกับกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคมอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่าเป็น “ความผิดกึ่งอาชญากรรม” (Quasi-Crime) คือ ความผิดที่ไม่ใช่อาชญากรรมอย่างแท้จริง แต่เป็นความผิดที่ต้องห้ามต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเท่านั้น หากความผิดใดมีลักษณะเป็นอาชญากรรมที่แท้จริง ก็จะต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย

การตัดสินคดีใดจะนำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้หรือไม่จะต้องการแบ่งแยกระหว่างอาชญากรรมที่แท้จริงกับความผิดที่เกี่ยวกับกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันในสังคมเสียก่อน ซึ่งสามารถศึกษาได้จากคดี Sweet และ Parsley ในปี ค.ศ. 1970 คุณ Sweet ได้ทำการเช่าช่วงโรงนานอกตัวเมือง Oxford ทำให้คุณ Sweet มีฐานะเป็นผู้เช่าโรงนาแต่มีผู้อื่นเข้าครอบครองอยู่อาศัย วันหนึ่งผู้ครอบครองโรงนาได้สูบกัญชาที่โรงนาแห่งนี้โดยที่คุณ Sweet ไม่ทราบถึงการสูบกัญชานั้น

---

[5] Op.cit. p. 29-30.

เมื่อผู้ครอบครองโรงนาถูกจับในข้อหาสูบกัญชา คุณ Sweet ก็มีความผิดด้วยในข้อหาช่วยจัดหาสถานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นใช้สถานที่นั้นสูบกัญชา ซึ่งขัดต่อ Misuse of Drugs Act 1971 นาย Sweet อุทธรณ์โดยให้การว่าตนไม่รู้และไม่สมควรจะได้รู้ถึงการกระทำของผู้ครอบครองโรงนา ในที่สุด Lord Reid ตัดสินคดีนี้ว่า กรณีนี้ไม่ให้นำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้และให้พิจารณาเจตนาของคุณ Sweet ด้วย[6] เพราะความผิดฐานช่วยจัดหาสถานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อื่นใช้สถานที่นั้นสูบกัญชาเป็นความผิดร้ายแรง เป็นอาชญากรรมที่แท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงความผิดที่เกี่ยวกับกฎระเบียบของการอยู่ร่วมกันในสังคมเท่านั้น

2) ความผิดนั้นถูกบัญญัติขึ้นโดยกฎหมายลายลักษณ์อักษรและให้ความสำคัญกับสังคมส่วนรวม

กฎหมายลายลักษณ์อักษที่จะใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินได้ต้องเป็นกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับสังคมส่วนรวม เช่น ความปลอดภัยของสารธารณะชน เป็นต้น และกฎหมายลายลักษณ์อักษรที่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดดังกล่าวจะต้องทำหน้าที่เป็นเครื่องเตือนประชาชนทั่วไปให้ใช้ความระมัดระวังในการประกอบกิจการนั้นๆ เป็นพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามความผิดบางฐานถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้คุ้มครองปกป้องสังคมส่วนรวม เช่น ความผิดฐานฆ่า ข่มขืน ลักทรัพย์ ความผิดเหล่านี้ก็ไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินคดี เพราะมีลักษณะเป็นอาชญากรรมที่แท้จริงนั่นเอง

ตัวอย่างคดีที่นำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้เพื่อคุ้มครองสังคมส่วนรวม คือ คดี R และ Blake ในปี ค.ศ. 1996 จำเลยถูกกล่าวหาว่าได้ทำการออกอากาศในสถานีวิทยุของโจรสลัดและใช้อุปกรณ์โทรเลขไร้สายโดยไม่ได้รับอนุญาตอันขัดต่อ Wireless Telegraphy Act 1949 ศาลอุทธรณ์ยืนยันว่าการกระทำของจำเลยใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสิน เพราะการกระทำของจำเลยเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของสังคมส่วนรวม การออกอากาศที่ไม่ได้รับอนุญาตนี้เป็นการแทรกแซงการทำงานของงานราชการในเวลาฉุกเฉิน[7]

3) ข้อความในกฎหมายลายลักษณ์อักษรต้องแสดงออกอย่างชัดเจนแน่นอนพอสมควรที่จะทำลายข้อสันนิษฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดได้ เช่น คำว่า "ก่อให้เกิด" (Cause) ในคดี Alphacell และ Woodward ในปี 1972 จำเลยได้สร้างเครื่องป้องกันมลพิษจากโรงงานไม่ให้ไหลลงสู่แม่น้ำ ต่อมาใบไม้ได้เข้าไปอุดตันเครื่องป้องกันมลพิษนี้ทำให้มลพิษสามารถไหลลงสู่แม่น้ำได้ จำเลยจึงถูกกล่าวหาว่าก่อให้เกิดมลพิษในแม่น้ำ แต่ก็ไม่มี

---

[6] Op.cit. p. 30-31.

[7] Op.cit. p. 31.

หลักฐานว่าจำเลยประมาทจนทำให้มลพิษไหลลงสู่แม่น้ำและไม่มีหลักฐานว่าจำเลยรู้ว่ามลพิษได้รั่วออกมา House of Lord กล่าวว่ากฎหมายลายลักษณ์อักษรได้บัญญัติความผิดฐานก่อให้เกิดอะไรบางอย่างขึ้น ศาลก็ควรใช้สามัญสำนึกตัดสินคดีว่าวิญญูชนเห็นว่าจำเลยก่อให้เกิดอะไรบางอย่างนั้นแล้วหรือไม่ โดยไม่ต้องคำนึงว่าจำเลยรู้หรือไม่รู้ถึงการนั้น ดังนี้ จึงให้ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสิน เพราะจำเลยได้ก่อให้เกิดมลพิษในแม่น้ำแล้ว และคำว่า "ครอบครอง" (Prosession) กรณีครอบครองสิ่งของผิดกฎหมาย จะต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสิน แต่คำว่า "รู้" (Knowing) จะต้องพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย[8] แต่อย่างไรก็ตามบางครั้งกฎหมายลายลักษณ์อักษรก็มิได้แสดงออกอย่างชัดเจนแน่นอนพอสมควรที่จะทำลายข้อสันนิษฐานทางกฎหมายเกี่ยวกับการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำความผิดได้ กฎหมายยังคงทิ้งคำหรือข้อความให้ศาลตีความและใช้ดุลพินิจอยู่ ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนแน่นอนในการปรับใช้กฎหมายขึ้น จึงเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องตัดสินเอาเองว่าบทบัญญัตินั้นๆ ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินหรือไม่

4) ความผิดนั้นมีอัตราโทษต่ำ กล่าวคือ เป็นความผิดเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น[9]

หากความผิดใดมีองค์ประกอบครบทั้ง 4 ประการข้างต้น ศาลอังกฤษก็จะใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินคดี แต่อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้เป็นเพียงข้อแนะนำในการนำหลักความรับผิดเด็ดขาดมาใช้เท่านั้น มิใช่หลักเกณฑ์ที่ชัดแจ้งแต่อย่างใด ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับการพิจารณาของศาลและนโยบายทางสังคม (Social Policy) ยกตัวอย่างในช่วงปี ค.ศ. 1960 ประเทศอังกฤษมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดทั่วทุกพื้นที่ ทำให้ศาลต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินคดียาเสพติดบ่อยๆ เพราะช่วงนั้นมีนโยบายสังคมว่าด้วยการกวางล้างยาเสพติดนั่นเอง[10]

องค์ประกอบข้อที่ 3 ที่เกี่ยวกับความไม่ชัดเจนแน่นอนของข้อความในกฎหมายลายลักษณ์อักษร ก่อให้เกิดปัญหาในการหยิบยกหลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยคดีมากที่สุด ถึงขนาดว่ามีนักกฎหมายอังกฤษวิพากษ์วิจารณ์เอาไว้ว่าความไม่ชัดเจนแน่นอนในการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดนี้เป็นความอยุติธรรมในกฎหมายอังกฤษ (Injustice) เพราะประชาชนทั่วไปอาจจะใช้ความระมัดระวังในการประกอบกิจการนั้นๆ แล้วแต่ไม่ทราบว่าการกระทำเช่นนั้นยังคงเป็นความผิดในสายตาของบทบัญญัติที่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด เช่น คดี Larsonneur ในปี ค.ศ. 1933 หลังจากที่ใบอนุญาตพำนักในอังกฤษหมดอายุลงจำเลยได้เดินทางออกจากอังกฤษไปยังไอร์แลนด์ แต่เมื่อถึงไอร์แลนด์จำเลยกลับถูกเนรเทศออกจากไอร์แลนด์และถูกจับตัวกลับมายังอังกฤษ การ

---

[8] Op.cit. pp. 31-32.

[9] Op.cit. p. 32.

[10] Op.cit. p. 33.

กลับมาอังกฤษครั้งนี้จำเลยไม่มีใบอนุญาตพำนักในอังกฤษ จึงมีความผิดฐานคนต่างด้าวลักลอบเข้าเมืองตาม Alien Order ค.ศ. 1920 ซึ่งไม่ยุติธรรมต่อจำเลย เพราะจำเลยไม่มีเจตนาที่จะลักลอบเข้าเมืองและจำเลยไม่มีที่ไปนอกจากกลับเข้ามาในอังกฤษ อีกคดีหนึ่งคือคดีระหว่าง Callow และ Tillstone ในปี ค.ศ. 1900 คนขายเนื้อขอให้สัตวแพทย์ตรวจสอบเนื้อว่าเนื้อเหมาะสมต่อการนำออกขายให้ประชาชนบริโภคหรือไม่ สัตวแพทย์ตรวจสอบแล้วเห็นว่าสามารถนำออกขายได้ ต่อมาคนขายเนื้อนำเนื้อออกขายและถูกจับในข้อหานำเนื้อไม่ปลอดภัยออกจำหน่าย 2 คดีดังกล่าวข้างต้นคือตัวอย่างของคดีที่ไม่ยุติธรรมแก่จำเลย เพราะจำเลยไม่ทราบว่าตนกำลังกระทำความผิดอยู่และจำเลยได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการหลีกเลี่ยงการกระทำความผิดแล้ว[11]

ปัญหาความไม่ชัดเจนแน่นอนของการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ ประเทศอังกฤษได้พยายามแก้ไขด้วยการร่าง The Law Commission's draft Criminal Liability (Mental Element) Bill of 1977 ขึ้น เพื่อให้รัฐสภาได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจงลงไปในบทบัญญัติของกฎหมายว่าความผิดใดต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาปรับใช้ แต่ในระหว่างที่กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีผลบังคับใช้ก็จะต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าการกระทำความผิดใดๆ ต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดเสมอ[12] ซึ่งจะช่วยลดความสับสนได้ว่าบทบัญญัติใดใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินหรือไม่

จากการศึกษาเรื่องหลักความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายอังกฤษทำให้ผู้เขียนพบว่ากฎหมายอังกฤษเองก็มีปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนแน่นอนของบทบัญญัติความผิดลหุโทษว่าความผิดฐานใดใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยคดีหรือไม่เช่นเดียวกับประเทศไทย จึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความผิดลหุโทษในกฎหมายอังกฤษต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับการตีความของศาลว่าบทบัญญัตินั้นๆ แสดงออกถึงการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดหรือไม่ หากไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด การกระทำความผิดลหุโทษก็จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วยเสมอ

---

[11] Lisa Incledon. (2010). The imposition of strict liability in certain criminal offences is a necessary evil in the fight to protect the public from harm. Retrieved April 11, 2012, from **http://www.peterjepson.com/law/incledonA2-2.htm**

[12] Catherina Elliot and Frances Quinn. (2002). **Criminal Law**, p. 38.

3.2 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส (Le Code Pénal) ค.ศ. 1993 ได้แบ่งประเภทความผิดอาญาตามความหนักเบาของโทษ (L'échelle des peines) ออกเป็น 3 ประเภท ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 111-1 เรียกว่า การแบ่งประเภทความผิดอาญาแบบไตรภาค (Tripartite Classification)[13] ได้แก่

1) ความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-1 ความผิดประเภทนี้เป็นความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป เป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของรัฐหรือความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างรุนแรง ดังนั้น มาตรการในการลงโทษในความผิดประเภทนี้จึงต้องจำคุกนานหรือจำคุกตลอดชีวิต เพื่อเป็นการข่มขู่หรือยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดในลักษณะเช่นนี้ขึ้นอีกและเป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมด้วย[14] ความผิดประเภทนี้ได้แก่ความผิดที่มีระวางโทษดังต่อไปนี้[15]

(1) จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต

(2) จำคุกหรือกักขังสามสิบปี

(3) จำคุกหรือกักขังยี่สิบปี

(4) จำคุกหรือกักขังสิบห้าปี

เมื่อพิจารณาอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษซึ่งเป็นความผิดประเภทที่หนักที่สุดของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสแล้ว จะพบว่าระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดประเภทนี้กำหนดไว้ต่ำที่สุด 10 ปี และสูงที่สุด คือ ตลอดชีวิต โดยโทษประหารชีวิตได้ถูกยกเลิกไปโดยรัฐบัญญัติฉบับที่ 81-908 ลงวันที่ 9 ตุลาคม ค.ศ. 1981

โทษจำคุกและโทษกักขังตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสจัดเป็นโทษทางอาญาประเภทเดียวที่มีลักษณะเฉพาะของการลงโทษทางอาญา โทษจำคุก (La réclusion criminelle) นั้นเป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษทั่วไป ส่วนโทษกักขัง (La détention criminelle) นั้น เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษทางการเมือง มีข้อสังเกตว่าการแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างโทษจำกัดเสรีภาพสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษทั่วไปกับความผิดอุกฤษฏ์โทษทางการเมืองนั้น มีเฉพาะแต่ความผิดประเภทอุกฤษฏ์โทษเท่านั้น ส่วนความผิดมัชฌิมโทษนั้นไม่ได้

---

[13] อุทัย อาทิเวช. (2554). **รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.** หน้า 6.

[14] เพลินตา ตันรังสรรค์. (กรกฎาคม-สิงหาคม 2554). "สัมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง "แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย."" **วารสารจุลนิติ, 8, 4.** หน้า 70.

[15] อุทัย อาทิเวช. เล่มเดิม. หน้า 7.

แบ่งแยกลักษณะของโทษดังกล่าว โทษจำกัดเสรีภาพสำหรับความผิดมัชฌิมโทษมีเพียงประเภทเดียวคือ โทษจำคุก (L' emprisonnement)

แม้ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-1 วรรคแรกจะแบ่งลำดับชั้นโทษจำคุกหรือกักขังไว้เป็น 4 ลำดับ แต่ในวรรคสองของมาตราดังกล่าวก็ได้กำหนดระยะเวลาจำคุกหรือกักขังสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษที่ต่ำที่สุดไว้ 10 ปี กฎหมายให้ศาลลูกขุน (La Cour d'assises) มีอำนาจพิพากษาลงโทษจำคุกหรือกักขังจำเลยต่ำกว่าสิบห้าปีได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ของการกระทำความผิด แต่อัตราโทษจำคุกหรือกักขังที่ต่ำที่สุดที่จะอยู่ในเกณฑ์ของความผิดอุกฤษฏ์โทษคือ 10 ปี อัตราโทษจำคุกหรือกักขังของความผิดอุกฤษฏ์โทษดังกล่าวเท่ากับอัตราโทษจำคุกสูงสุดของความผิดมัชฌิมโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-4

ในความผิดอุกฤษฏ์โทษนอกจากโทษจำคุกและกักขังแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-2 ยังให้อำนาจแก่ศาลลูกขุนสามารถพิจารณาพิพากษาลงโทษปรับหรือโทษเสริมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างแก่จำเลยควบคู่ไปกับโทษจำคุกหรือกักขังได้ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10 โทษเสริมสำหรับความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les peines complémentaires) ตามมาตรา 131-10 นั้น เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา คือ[16]

(1) การห้าม การริบ การลบล้าง หรือการถอนสิทธิ

(2) คำสั่งให้รักษาพยาบาลหรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ

(3) ห้ามเคลื่อนย้ายหรือการริบวัตถุสิ่งของ

(4) ปิดสถานประกอบการ

(5) ให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาลหรือเผยแพร่โดยสื่อหนังสือพิมพ์หรือวิธีการสื่อสารวิทยุโทรทัศน์

ตัวอย่างฐานความผิดที่อยู่ในความผิดประเภทอุกฤษฏ์โทษ เช่น ความผิดฐานฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 211-1 อัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต, ความผิดต่อมนุษยชาติ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 212-1 อัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต, ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 221-1 อัตราโทษจำคุกสามสิบปี ถ้ามีพฤติการณ์แห่งคดีที่ทำให้โทษหนักขึ้นตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 221-2 วรรคแรกกล่าวคือ การฆาตกรรมที่กระทำก่อน ในขณะเดียวกัน หรือภายหลังการกระทำความผิดอุกฤษฏ์โทษอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต, ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่ต้องได้รับโทษหนักขึ้นอันเนื่องมาจากสถานะของบุคคลที่ถูกกระทำ ได้แก่ การฆาตกรรมเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี บุพการีตามกฎหมายหรือ

---

[16] แหล่งเดิม. หน้า 10.

ตามความเป็นจริง หรือบิดามารดาบุญธรรม บุคคลผู้อ่อนแออันเนื่องมาจากอายุ โรค ความพิการ ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจ ผู้มีครรภ์ ผู้พิพากษา ลูกขุน ทนายความ เจ้าพนักงาน ทหาร เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ฯลฯ ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 221-4 อัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต

ศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีความผิดอุกฤษฏ์โทษ คือ Cour d'Assises[17] (มีคณะลูกขุน 12 คน ประกอบด้วยผู้พิพากษา 3 คน และประชาชนทั่วไปที่ได้รับเลือก 9 คน)

2) ความผิดมัชฌิมโทษ (Les délits) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มาตรา 131-3 การแบ่งประเภทของความผิดที่จัดอยู่ในกลุ่มของความผิดมัชฌิมโทษในกฎหมายฝรั่งเศสนั้นเป็นภาพสะท้อนความผสมผสานและความหลากหลายของแนวคิดและทฤษฎีการลงโทษ ไม่ว่าจะเป็นทฤษฎีการลงโทษที่มีวัตถุประสงค์ของการข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence) การฟื้นฟูแก้ไข (Rehabilitation) และการกลับคืนเข้าสู่สังคม (Reintegration) ของผู้กระทำความผิด ชื่อในภาษาฝรั่งเศสสำหรับโทษที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดมัชฌิมโทษนั้นใช้ชื่อว่า "Les peines correctionnelles" ซึ่งมีความหมายของการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อกลับคืนเข้าสู่สังคมหรืออาจเปรียบเทียบกับคำภาษาอังกฤษว่า "Reformative punishment" ดังนั้น การกำหนดโทษและลำดับชั้นของโทษที่ใช้สำหรับความผิดมัชฌิมโทษจึงมีความหลากหลายและแทนกันได้ ทั้งนี้ เพื่อสนองความหลากหลายของวัตถุประสงค์ในการลงโทษและให้สอดคล้องและได้สัดส่วนกับพฤติกรรมของผู้กระทำซึ่งมีภูมิหลังแตกต่างกัน[18] ความผิดมัชฌิมโทษเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และเป็นความผิดส่วนใหญ่ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส เป็นความผิดที่ไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยของสังคมมากเท่าใดนัก เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ดังนั้น โทษจำคุกจึงมีระยะเวลาสั้นหรือใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกได้ เช่น การคุมประพฤติ การทำงานบริการสังคม หรือการชดเชยเยียวยาให้แกผู้เสียหาย เป็นต้น[19]

นอกจากนี้ โทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดมัชฌิมโทษยังสะท้อนถึงความจำเป็นในการกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลด้วย ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสได้บัญญัติถึงความรับผิดทางอาญาของผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล (Les personnes morales) ไว้ชัดเจนในมาตรา 121-2 ว่า นิติบุคคลทั้งหลายยกเว้นรัฐ จะต้องรับผิดทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายหรือกฎกระทรวง[20]

---

[17] http://www.frenchlaw.com/criminal_law.htm retrieved 26/11/2012.

[18] แหล่งเดิม. หน้า 11.

[19] เพลินตา ตันรังสรรค์. หน้าเดิม.

[20] อุทัย อาทิเวช. หน้าเดิม.

ประเภทของโทษที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดมัชฌิมโทษ ได้แก่[21]

(1) โทษจำคุก (L'emprisonnement)

(2) โทษปรับ (L'amende)

(3) โทษปรับรายวัน (Le jour-amende)

(4) โทษการทำงานบริการสาธารณะ (Le travail d'intérêt général)

(5) โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6

(6) โทษเสริมตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10

จะเห็นได้ว่า โทษสำหรับความผิดประเภทนี้จะมีโทษดั้งเดิมอยู่ 2 ประเภท คือ โทษจำคุกและโทษปรับตาม (1) และ (2) ส่วนโทษตาม (3) (4) และ (5) นั้นเป็นโทษที่เรียกว่า "โทษทางเลือก" (Les peines alternatives) หรือ "โทษแทนที่" (Les peines de substitution) ส่วนโทษตาม (6) เรียกว่า "โทษเสริม" (Les peines complémentaries)

โทษจำคุก มาตรา 131-4 ได้กำหนดอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดมัชฌิมโทษดังนี้[22]

(ก) โทษจำคุกสิบปี

(ข) โทษจำคุกเจ็ดปี

(ค) โทษจำคุกห้าปี

(ง) โทษจำคุกสามปี

(จ) โทษจำคุกสองปี

(ฉ) โทษจำคุกหนึ่งปี

(ช) โทษจำคุกหกเดือน

(ซ) โทษจำคุกสองเดือน[23]

ส่วนโทษปรับถือเป็นโทษหลักหนึ่งที่สามารถใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดมัชฌิมโทษที่เป็นบุคคลธรรมดาได้ แต่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลนั้นโทษปรับเป็นโทษหลักประเภทเดียวที่สามารถลงแก่ผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลได้ โดยทั่วไป การกำหนดโทษปรับจะมีความสัมพันธ์เป็นสัดส่วนกับโทษจำคุก กล่าวคือ หากโทษจำคุกสูง โทษปรับก็จะสูงตามไปด้วย หากโทษดังกล่าวกำหนดไว้สำหรับความผิดที่อยู่ในหมวดเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในบางครั้งความสัมพันธ์ที่เป็นสัดส่วนระหว่างโทษปรับและโทษจำคุกดังกล่าว อาจไม่สามารถนำมาเป็น

---

[21] แหล่งเดิม. หน้า 12.

[22] แหล่งเดิม. หน้า 13.

[23] เฉพาะข้อ (ซ) เป็นบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติเลขที่ 2003-239 ลงวันที่ 18 มีนาคม ค.ศ. 2003 มาตรา 48.

เกณฑ์กำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดบางฐานได้ หากความผิดเหล่านั้นต้องการเน้นให้โทษปรับเป็นโทษที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม[24]

โทษทางเลือกตาม (3) (4) และ (5) ศาลจะลงโทษทางเลือกไปพร้อมกับโทษหลักไม่ได้ กล่าวคือ จะลงโทษจำคุกหรือโทษปรับพร้อมกับลงโทษทางเลือกไปพร้อมกันไม่ได้[25]

โทษทางเลือกตาม (3) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-5 คือ โทษปรับรายวัน เป็นโทษที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าปรับในแต่ละวันโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและภาระความรับผิดชอบของจำเลย ซึ่งจะต้องไม่เกิน 300 ยูโรต่อหนึ่งวัน และการกำหนดจำนวนวันที่จะต้องรับโทษปรับรายวันจะต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมแห่งการกระทำความผิด แต่ต้องไม่เกินสามร้อยหกสิบวัน เช่น จำเลยถูกลงโทษปรับรายวัน 30 ยูโรต่อหนึ่งวัน เป็นระยะเวลา 100 วัน เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ จำนวนเงินทั้งหมดที่จำเลยต้องจ่ายจะเป็นเงินรวม 3,000 ยูโร อย่างไรก็ตาม จำนวนเงินค่าปรับทั้งหมดที่กำหนดไว้สำหรับโทษปรับรายวันจะต้องไม่เกินจำนวนเงินสูงสุดของค่าปรับต่อวัน คือ 300 ยูโร คูณด้วยจำนวนวันสูงสุดของโทษปรับรายวัน คือ 360 วัน (300 x 360) เท่ากับ 108,000 ยูโร คิดเป็นเงินไทยประมาณ (108,000 x 50) 5,400,000 บาท[26]

โทษทางเลือกตาม (4) ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-8 คือ โทษการทำงานบริการสาธารณะ ระยะเวลาของโทษกำหนดไว้ว่าจะต่ำกว่าสี่สิบชั่วโมงไม่ได้ แต่ห้ามเกินกว่าสองร้อยชั่วโมง ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบเวลาที่ศาลกำหนดไว้ แต่ระยะเวลาดังกล่าวต้องไม่เกินกว่าสิบแปดเดือน เนื่องจากโทษการทำงานบริการสาธารณะเป็นโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้แทนการลงโทษหลัก ดังนั้น นอกจากประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาตรา 131-9 วรรคแรกจะห้ามการลงโทษการทำงานบริการสาธารณะพร้อมกับโทษจำคุกแล้ว ยังห้ามการลงโทษการทำงานบริการสาธารณะพร้อมกับการลงโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิของผู้กระทำความผิด โทษปรับ และโทษปรับรายวันอีกด้วย[27]

ส่วนโทษทางเลือกตาม (5) คือ โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-6 ซึ่งได้บัญญัติโทษเอาไว้ 11 ประการตามลำดับความหนักเบา เกือบครึ่งหนึ่งของโทษดังกล่าวมี

---

[24] แหล่งเดิม. หน้า 14-15.

[25] แหล่งเดิม. หน้า 18.

[26] แหล่งเดิม. หน้า 19.

[27] แหล่งเดิม. หน้า 19-20.

ผลกระทบโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมต่อสิทธิมนุษยชนที่สำคัญยิ่งในโลกยุคปัจจุบัน โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิตามมาตรา 131-6 ได้แก่

(1) การพักใบอนุญาติขับขี่เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี

(2) การห้ามขับขี่ยานพาหนะบางประเภทเป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี

(3) การยกเลิกใบอนุญาตขับขี่และการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตขับขี่ฉบับใหม่เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี

(4) การริบยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิด

(5) การห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะหนึ่งหรือหลายรายการของผู้กระทำความผิด เป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี

(6) การห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาต เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี

(7) การริบอาวุธหนึ่งหรือหลายรายการซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรืออยู่ในความครอบครองของผู้ถูกลงโทษ

(8) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์และการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี

(9) การห้ามสั่งจ่ายเช็คเพื่อการอื่นนอกเหนือจากเช็คที่อนุญาตให้ถอนเงินโดยผู้สั่งจ่ายซึ่งเป็นผู้จ่าย หรือเช็คที่ได้รับการรับรองและแสดงบัตรจ่ายเงินของธนาคาร

(10) การริบสิ่งของที่มีไว้หรือมีความมุ่งหมายที่จะใช้กระทำความผิด หรือสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การริบสิ่งของดังกล่าวไม่อาจกระทำได้ หากเป็นความผิดมัชฌิมโทษที่เกี่ยวกับการพิมพ์ (Le délit de presse)

(11) การห้ามประกอบกิจกรรมทางวิชาชีพหรือสังคม เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี หากปรากฏว่าสิ่งอำนายความสะดวกต่างๆ ที่ใช้กิจกรรมดังกล่าวถูกจูงใจใช้สำหรับเตรียมการหรือกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การห้ามดังกล่าวไม่บังคับใช้สำหรับการปฏิบัติภารกิจที่มาจากการเลือกตั้ง (Mandat électif) หรือในความรับผิดชอบของสหภาพ รวมทั้งในกรณีที่เป็นความผิดมัชฌิมโทษที่เกี่ยวกับการพิมพ์[28]

โทษเสริมสำหรับความผิดมัชฌิมโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-10 เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา ได้แก่

(1) การห้าม การริบ การลบล้าง หรือการถอนสิทธิ

(2) คำสั่งให้รักษาพยาบาลหรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ

---

[28] แหล่งเดิม. หน้า 20-21.

(3) ห้ามเคลื่อนย้ายหรือการริบวัตถุสิ่งของ

(4) ปิดสถานประกอบการ

(5) ให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาล หรือเผยแพร่โดยสื่อหนังสือพิมพ์หรือวิธีการสื่อสารทางวิทยุโทรทัศน์[29]

ศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีความผิดมัชฌิมโทษ คือ Tribunal Correctionnel[30] มีผู้พิพากษา 3 คนเป็นองค์คณะ ซึ่งผู้พิพากษามาจาก Tribunal de grande instance แต่บางคดีที่ไม่ร้ายแรงมาก ผู้พิพากษา 1 คนก็สามารถเป็นองค์คณะได้[31] (ไม่มีคณะลูกขุน)

3) ความผิดลหุโทษ (Les contraventions)

ความผิดลหุโทษตามกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมีวินัยของส่วนรวมหรือเพื่อสนับสนุนการปราบปรามการกระทำผิดที่รวดเร็วที่สุดและรักษาความมั่นคงของการบริหารราชการที่ดีของประเทศ ดังที่ Ortolan เคยกล่าวไว้ว่าความผิดลหุโทษไม่ใช่เรื่องของการปราบปรามการละเมิดที่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นเรื่องของการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เกี่ยวกับความประพฤติประจำวันของผู้ใช้บริการสาธารณะ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะถูกลงโทษสถานเบา และไม่นำไปสู่การถูกตำหนิในทางศีลธรรม และหากผู้กระทำความผิดใส่ใจและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของราชการดังกล่าวก็จะไม่ต้องถูกลงโทษ

ความผิดลหุโทษทั่วไปเป็นความผิดที่เกิดจากความไม่สนใจข้อห้ามของกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของฝ่ายบริหาร ซึ่งผู้กระทำไม่ได้มีความประสงค์หรือเจตนาที่จะละเมิดกฎหมายอาญาและไม่ใช่เรื่องความประมาทเลินเล่อ ความผิดลหุโทษเกิดขึ้นทันทีเมื่อมีการกระทำที่กฎหมายห้ามและกำหนดโทษไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของความจำเป็นในการลงโทษการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อระเบียบวินัยทางการบริหารปกครองหรือการไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่ทางราชการกำหนดไว้เพื่อการตรวจสอบ เช่น การไม่ติดป้ายต่ออายุทะเบียนรถยนต์ เป็นต้น

ลักษณะสำคัญของความผิดลหุโทษในกฎหมายฝรั่งเศส คือ เป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา ดังนั้นหากปรากฏว่าองค์ประกอบของการกระทำความผิดครบถ้วนแล้วก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดลหุโทษได้ ผู้กระทำความผิดจะอ้างว่าตนไม่ได้มีเจตนาหรือไม่ได้ประมาทเลินเล่อไม่ได้ แม้จะมีพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างเช่นว่านั้นก็ตาม

---

[29] แหล่งเดิม. หน้า 21.

[30] http://www.frenchlaw.com/criminal_law.htm retrieved 26/11/2012.

[31] Damien Arnaud. (September 2008). "The Judiciary of France". **MINISTÈ RE DE LA JUSTICE.** P. 29

ตัวอย่างเช่น ผู้ขับขี่ยานพาหนะรถยนต์ในเวลากลางคืนซึ่งมีไฟหน้าดับอยู่หนึ่งดวง ถือได้ว่ากระทำความผิดลหุโทษแล้ว จะยกข้ออ้างว่าตนเพิ่งเปลี่ยนหลอดไฟมา ไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิดไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จะถูกลงโทษอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดลหุโทษนั้นจะต้องเป็นผู้ที่รู้สำนึกถึงการกระทำของตนตามหลักกฎหมายอาญาทั่วไป ดังนั้น หากผู้กระทำความผิดเป็นผู้เป็นโรคจิตก็ไม่ต้องรับผิดในการกระทำของตนตามหลักทั่วไป (คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญา เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1881, D.P. 1882, 1., หน้า 95) หรือกรณีความผิดลหุโทษที่ได้กระทำลงอันเนื่องมาจากเหตุสุดวิสัย (Force Majeure) ผู้กระทำความผิดก็ไม่ต้องรับผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 121-3

แม้ว่าหลักทั่วไปของความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนา แต่หลักดังกล่าวก็มีข้อยกเว้น เนื่องจากมีความผิดลหุโทษบางฐานความผิดที่ต้องอาศัยเจตนาในการกระทำความผิด เช่น ประทุษร้ายต่อร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่สามารถประกอบการงานตามปกติได้เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่าแปดวัน ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา R. 625-1 หรือความผิดลหุโทษบางฐานที่ผู้กระทำต้องรับผิด หากว่าได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ เช่น ประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่สามารถประกอบการงานตามปกติได้เป็นระยะเวลาต่ำกว่าสามเดือนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา R. 625–2 ดังนั้น การจะศึกษาว่าความผิดลหุโทษใดต้องการเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ จึงต้องพิจารณาดูจากเนื้อหาและองค์ประกอบของการกระทำความผิดนั้น[32]

กล่าวโดยสรุปคือ ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่กระทำโดยฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือขัดต่อระเบียบหรือคำสั่งต่างๆ ของรัฐ ซึ่งถือว่าไม่กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ดังนั้น ความผิดประเภทนี้จึงไม่มีโทษจำคุก มีแต่เพียงโทษปรับเท่านั้น[33]

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับเดิมปี ค.ศ. 1810 มาตรา 464 ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดลหุโทษไว้ 3 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ โทษจำคุก โทษปรับ โทษริบทรัพย์สิน แต่ต่อมาได้มีกฎหมายยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษคือ รัฐบัญญัติ ฉบับที่ 93-913 ลงวันที่ 19 กรกฎาคม ค.ศ. 1993 ดังนั้นในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 1993 จึงไม่มีโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษ จะมีแต่เพียงโทษปรับและโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการเหลืออยู่ 2 ประเภทเท่านั้น ซึ่งมีรายละเอียดของลำดับชั้นโทษปรับและประเภทของโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ ดังนี้

---

[32] อุทัย อาทิเวช. เล่มเดิม. หน้า 22-23.

[33] เพลินตา ตันรังสรรค์. หน้าเดิม.

(1) ลำดับชั้นโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษตามมาตรา 131-13 ได้กำหนดจำนวนเงินค่าปรับตามลำดับชั้นไว้เป็นเงินสกุลยูโร โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ[34]

(ก) ปรับไม่เกิน 38 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 1

(ข) ปรับไม่เกิน 150 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 2

(ค) ปรับไม่เกิน 450 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 3

(ง) ปรับไม่เกิน 750 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 4

(จ) ปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำและเมื่อมีกฎ (Le réglement) ได้กำหนดไว้ ให้เพิ่มอัตราโทษสูงสุดเป็น 3,000 ยูโร เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนดให้การกระทำความผิดซ้ำในกรณีดังกล่าวเป็นความผิดมัชฌิมโทษ

(2) ประเภทของโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการตามมาตรา 131-14 บัญญัติว่า สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 นั้น ศาลอาจลงโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการได้อีกด้วย ดังต่อไปนี้[35]

(ก) การพักใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี การพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่มิใช่อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามข้อจำกัดเช่นว่านี้ไม่สามารถใช้บังคับได้ในกรณีที่ความผิดลหุโทษซึ่งการพักใบอนุญาตขับขี่เป็นโทษเสริมนั้น ไม่ได้จำกัดห้ามการพักใบอนุญาตขับขี่เฉพาะการขับขี่ยานพาหนะที่มิใช่อันเนื่องมาจากการประกอบอาชีพ

(ข) ห้ามเคลื่อนที่ยานพาหนะของผู้ต้องโทษคันหนึ่งหรือหลายคันเป็นระยะเวลาไม่เกินหกเดือน

(ค) ริบอาวุธชิ้นหนึ่งชิ้นใดหรือหลายชิ้นซึ่งผู้ต้องโทษเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีอำนาจใช้

(ง) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์ พร้อมทั้งการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี

(จ) การห้ามสั่งจ่ายเช็คมีกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่เป็นการสั่งจ่ายเช็คเพื่อถอนเงินในบัญชีจากธนาคาร หรือเป็นเช็คที่ได้รับการรับรองและใช้เป็นบัตรชำระเงิน

---

[34] อุทัย อาทิเวช. เล่มเดิม. หน้า 24.

[35] แหล่งเดิม. หน้า 25.

(ฉ) การริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การริบนั้นไม่อาจกระทำได้ในกรณีความผิดเกี่ยวกับการพิมพ์

อย่างไรก็ตาม มาตรา 131-15 บัญญัติการห้ามลงโทษปรับพร้อมกับโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการตามมาตรา 131-14 แต่ไม่ห้ามการลงโทษที่ห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการต่างๆ เหล่านี้หลายๆ ประการประกอบกันได้ในคราวเดียว[36]

มาตรา 131-16 ในกรณีที่กฎกระทรวงลงโทษความผิดลหุโทษใด หากปรากฏว่าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา อาจจะลงโทษเสริมดังต่อไปนี้อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้[37]

(ก) การพักใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดระยะเวลาไม่เกินสามปี การพักใบอนุญาตขับขี่ดังกล่าวอาจถูกจำกัดสำหรับการขับขี่ยานพาหนะที่มิใช่เนื่องมาจากการประกอบอาชีพ เว้นแต่กฎกระทรวงไม่มีข้อจำกัดเช่นว่านั้น

(ข) ห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาตเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามปี

(ค) ริบอาวุธอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างซึ่งผู้ต้องโทษเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีอำนาจใช้

(จ) การถอนใบอนุญาตล่าสัตว์ พร้อมทั้งการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตใหม่ในระหว่างระยะเวลาไม่เกินสามปี

(ฉ) การริบสิ่งของซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิด หรือสิ่งของซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด

(ช) ห้ามขับขี่ยานยนต์ทางบกบางประเภท รวมทั้งยานยนต์ทางบกซึ่งไม่ต้องมีใบอนุญาตขับขี่เป็นระยะเวลาไม่เกินสามปี

(ซ) หน้าที่ที่จะต้องเข้ารับการอบรมเพื่อความสำนึกถึงความปลอดภัยบนทางหลวงจนสำเร็จหลักสูตรด้วยค่าใช้จ่ายของตนเอง

อย่างไรก็ตาม มีความผิดลหุโทษบางประเภทที่ไม่อยู่ในความหมายของความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา คือ[38]

1) ความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการคมนาคม (ทางสัญจร) ขนาดใหญ่ (Les contraventions de grande voirie)

---

[36] วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 93.

[37] อุทัย อาทิเวช. เล่มเดิม. หน้า 26.

[38] แหล่งเดิม. หน้า 26-28.

ความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการคมนาคมขนาดใหญ่ หมายถึง ความผิดลหุโทษที่ละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับระบบขนส่งทางทะเล ทางน้ำ และระบบขนส่งทางบกบางประเภท คือ การขนส่งทางรถไฟ แต่ไม่รวมถึงการขนส่งทางถนน

ความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการคมนาคมขนาดใหญ่จะอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง จึงไม่อยู่ในความหมายของความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญา ส่วนความผิดลหุโทษเกี่ยวกับทางคมนาคมขนาดเล็ก (Les contraventions de petite voirie) ซึ่งเป็นการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งทางถนนสาธารณะนั้นจะอยู่ในเขตอำนาจของศาลยุติธรรม

ศาลปกครองสูงสุดเคยมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม ค.ศ. 1983 ว่า ความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการคมนาคมขนาดใหญ่นั้น แม้จะมีบทกำหนดโทษด้วยโทษปรับทางอาญา แต่เมื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ และระบบการดำเนินคดีที่มีลักษณะเฉพาะแล้วไม่ใช่ความผิดลหุโทษตำรวจ[39] ดังนั้นจึงไม่อยู่ในประเภทของความผิดตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา R. 25 (หรือมาตรา 131-13 ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน)

ศาลรัฐธรรมนูญก็มีความเห็นเช่นเดียวกับศาลปกครองสูงสุด โดยได้วินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาที่ 87-151 L ลงวันที่ 23 กันยายน 1987 ดังนั้น จึงสามารถลงโทษการกระทำความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการคมนาคมขนาดใหญ่ โดยกำหนดโทษปรับที่สูงกว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 ตามประมวลกฎหมายอาญาได้ แต่ในกรณีดังกล่าว การกำหนดโทษปรับจะเป็นอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่ใช่อำนาจของฝ่ายบริหารที่จะออกกฎมากำหนดโทษแต่อย่างใด กล่าวได้ว่า โทษของความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการคมนาคมขนาดใหญ่ใกล้เคียงกับความผิดมัชฌิมโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

มีข้อสังเกตว่าเดิมเวลาเรียกความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา จะใช้คำว่า “ความผิดลหุโทษของตำรวจ” ซึ่งหมายความถึงความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น และไม่ครอบคลุมถึงความผิดลหุโทษเกี่ยวกับการคมนาคมขนาดใหญ่ หรือความผิดลหุโทษที่ไม่อยู่ในความหมายของประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ดี หลังจากที่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันซึ่งใช้บังคับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1994 เป็นต้นมา ไม่ได้ใช้คำว่า “ความผิดลหุโทษของตำรวจ” อีกต่อไป แต่ใช้คำว่า “ความผิดลหุโทษ” นักกฎหมายฝรั่งเศสบางท่านตั้งข้อสังเกตว่าอาจทำให้เกิดความสับสนและเข้าใจผิด เนื่องจากถ้อยคำไม่ชัดเจนเหมือนที่เคยใช้มาในอดีต

2) ความผิดลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากร (Contraventions douanières)

---

[39] เป็นชื่อที่ใช้เรียกความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสอีกชื่อหนึ่ง.

ความผิดเกี่ยวกับศุลกากรตามประมวลกฎหมายศุลกากรฝรั่งเศส (Code des douanes) นั้นมีทั้งความผิดมัชฌิมโทษและความผิดลหุโทษ และคำนิยามเกี่ยวกับความผิดมัชฌิมโทษและลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากรมีความหมายแตกต่างกับความผิดมัชฌิมโทษและลหุโทษตามกฎหมายอาญาทั่วไป

สำหรับความผิดลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากรสี่ชั้นแรกนั้นมีโทษปรับสูงกว่าความผิดลหุโทษตำรวจ ส่วนความผิดลหุโทษเกี่ยวกับศุลกากรชั้นที่ 5 มีกำหนดโทษจำคุกสองเดือน (ประมวลกฎหมายศุลกากร มาตรา 410 ถึง 413 ทวิ) การที่ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสฉบับใหม่ ค.ศ. 1993 ยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษแล้วไม่มีผลกระทบต่อโทษจำคุกที่กำหนดไว้สำหรับความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายศุลกากรแต่อย่างใด

ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Contraventions) อยู่ใน Book 6 ของประมวล มีทั้งหมด 80 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 610-1 ถึงมาตรา 655-1 ได้แก่

1) มาตรา 610-1 ถึงมาตรา 610-5 บทบัญญัติทั่วไปเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ

2) มาตรา 621-1 ถึงมาตรา 621-2 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 1 เกี่ยวกับบุคคล

3) มาตรา 622-1 ถึงมาตรา 622-2 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 2 เกี่ยวกับบุคคล

4) มาตรา 623-1 ถึงมาตรา 623-4 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 เกี่ยวกับบุคคล

5) มาตรา 624-1 ถึงมาตรา 624-7 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 เกี่ยวกับบุคคล

6) มาตรา 625-1 ถึงมาตรา 625-13 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 เกี่ยวกับบุคคล

7) มาตรา 631-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 1 เกี่ยวกับทรัพย์สิน

8) มาตรา 632-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 2 เกี่ยวกับทรัพย์สิน

9) มาตรา 633-1 ถึงมาตรา 633-5 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 เกี่ยวกับทรัพย์สิน

10) มาตรา 634-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 เกี่ยวกับทรัพย์สิน

11) มาตรา 635-1 ถึงมาตรา 635-8 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 เกี่ยวกับทรัพย์สิน

12) มาตรา 641-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 1 เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

13) มาตรา 642-1 ถึงมาตรา 642-4 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 2 เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

14) มาตรา 643-1 ถึงมาตรา 643-2 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

15) มาตรา 644-1 ถึงมาตรา 644-3 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

16) มาตรา 645-1 ถึงมาตรา 645-15 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

17) มาตรา 653-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 3 เกี่ยวกับสัตว์

18) มาตรา 654-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 4 เกี่ยวกับสัตว์

19) มาตรา 655-1 ความผิดลหุโทษชั้นที่ 5 เกี่ยวกับสัตว์

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมาพอสมควร ดังนี้

มาตรา 622-2 "การกระทำใดของผู้ดูแลสัตว์ปล่อยให้สัตว์ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นเดินเล่นไป ผู้ดูแลสัตว์นั้นต้องระวางโทษปรับตามลหุโทษขั้นที่สอง

ในกรณีที่เจ้าของสัตว์นั้นต้องโทษหรือเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ ศาลอาจตัดสินให้นำสัตว์นั้นไปไว้ในสถานกักกันสัตว์ที่รับรองโดยรัฐหรืออาจอนุญาตให้จัดการสัตว์นั้นอย่างเป็นอิสระ"

มาตรา 622-2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมีความคล้ายคลึงกับความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง ตามมาตรา 377 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย

มาตรา 623-2 "ผู้ใดส่งเสียงดังหรือเสียงรบกวนซึ่งอาจเป็นอันตราย หรือส่งเสียงดังหรือเสียงรบกวนในเวลากลางคืน รบกวนความสงบสุขของบุคคลอื่น ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับตามลหุโทษขั้นที่สาม

ผู้กระทำความผิดมาตรานี้ต้องได้รับโทษเสริม (la peine complementaire) คือการยึดทรัพย์ซึ่งใช้หรือมุ่งจะใช้ในการกระทำความผิด

การกระทำใดๆ ซึ่งส่งเสริมการกระทำความผิดโดยเจตนา ไม่ว่าจะโดยการช่วยเหลือหรือสนับสนุน ผู้สนับสนุนหรือตัวการต้องได้รับโทษตามมาตรานี้เช่นเดียวกัน"

มาตรา 623-2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมีความคล้ายคลึงกับความผิดฐานรบกวนผู้อื่นโดยไม่มีเหตุอันสมควร ตามมาตรา 370 และความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณะสถานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ ตามมาตรา 372 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย

มาตรา 623-3 "การกระทำใดของผู้ดูแลสัตว์ยุยงสัตว์หรือไม่ควบคุมสัตว์ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นได้ และสัตว์นั้นจู่โจมหรือไล่ตามผู้อื่น ผู้ดูแลสัตว์ต้องระวางโทษปรับตามลหุโทษขั้นที่สามแม้จะไม่เกิดความเสียหายใดๆ ขึ้นก็ตาม

ในกรณีที่เจ้าของสัตว์นั้นต้องโทษหรือเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ ศาลอาจตัดสินให้นำสัตว์นั้นไปไว้ในสถานกักกันสัตว์ที่รับรองโดยรัฐหรืออาจอนุญาตให้จัดการสัตว์นั้นอย่างเป็นอิสระ"

มาตรา 623-3 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสมีความคล้ายคลึงกับความรับผิดที่เกิดจากสัตว์ ตามมาตรา 433 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย

ศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีความผิดลหุโทษคือ ศาลตำรวจ (Tribunal de Police)[40] มีผู้พิพากษา 1 คนเป็นองค์คณะ ซึ่งเป็นผู้พิพากษาที่มาจาก Tribunal d' instance[41] (ไม่มีคณะลูกขุน)

จากการศึกษาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญาฝรั่งเศสทำให้ผู้เขียนสรุปได้ว่า การวินิจฉัยความผิดลหุโทษของประเทศฝรั่งเศสใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด แต่ก็มีข้อยกเว้นไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด หากเนื้อหาและองค์ประกอบของการกระทำความผิดนั้นชี้ว่าการกระทำความผิดต้องอาศัยเจตนาในการกระทำความผิดหรือผู้กระทำต้องรับผิดในความผิดลหุโทษบางฐานหากว่าได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ การใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดและข้อยกเว้นเช่นนี้เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของประเทศไทยแล้วพบว่ามีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก แต่ต่างกันตรงที่โทษที่จะลงสำหรับความผิดลหุโทษของประเทศฝรั่งเศสไม่มีโทษจำคุก

---

[40] http://www.frenchlaw.com/criminal_law.htm retrieved 26/11/2012.

[41] Damien Arnaud. (September 2008). "The Judiciary of France". **MINISTÈ RE DE LA JUSTICE.** P. 29

บทที่ 4
ความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาของประเทศไทย

เมื่อได้ศึกษาความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาในกฎหมายอาญาต่างประเทศไปแล้ว ในลำดับต่อไปก็จะได้ศึกษาในกฎหมายอาญาไทย ดังต่อไปนี้

4.1 ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของความผิดลหุโทษ

คำว่า ลหุโทษ ได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยพบคำว่า "ลหุโทษ" และ "ละหุโทษ" ในกฎหมายสองฉบับ คือ พระไอยการกระบดศึก และกฎหมายลักษณะโจร[1] ซึ่งความหมายของคำว่า "ลหุโทษ" และ "ละหุโทษ" ที่พบในกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ น่าจะหมายความถึงโทษเบา

ในช่วงของการปฏิรูประบบกฎหมายไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คำว่า "ลหุโทษ" ได้ใช้เป็นชื่อประเภทของนักโทษ ตาราง และประเภทของคดีหรือความผิด โดยให้หมายความถึงโทษเบาดังเดิม[2]

ต่อมาประเทศสยามต้องการยกร่างประมวลกฎหมายอาญาสยามจึงได้เชิญชาวต่างชาติมาร่วมเป็นที่ปรึกษาในการยกร่างด้วย โดยได้แต่งตั้งมองซิเออร์ ยอร์ช ปาดู เป็นประธานกรรมการในการตรวจร่างกฎหมาย (ขณะนั้นมีตำแหน่งเป็นกงสุลฝรั่งเศสประจำประเทศสยาม) ส่วนประมวลกฎหมายอาญาของประเทศต่างๆ ที่ประเทศไทยใช้ศึกษาและพิจารณาประกอบการร่าง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน ค.ศ. 1870 ประมวลกฎหมายอาญาฮังการี ค.ศ. 1878 และกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดลหุโทษของฮังการี ค.ศ. 1879 ประมวลกฎหมายอาญาเนเธอร์แลนด์ ค.ศ. 1881 ประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี ค.ศ. 1889 ประมวล

---

[1] โยเนโอะ อิชิอิ มาโมรุ ชิบายามา และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (2533). **ดัชนีค้นคำในกฎหมายตราสามดวง.** หน้า 2777, 2786.

[2] วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 95.

กฎหมายอาญาอียิปต์ ค.ศ. 1904 ประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย ค.ศ. 1860 และประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ค.ศ. 1903 และค.ศ. 1907[3]

ความผิดอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1810 แบ่งแยกความผิดต่างๆ ออกเป็น 3 ประเภท ตามความร้ายแรงแห่งการกระทำผิด ได้แก่ ความผิดชั้นอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) ความผิดชั้นมัชฌิมโทษ(Les délits) และความผิดชั้นลหุโทษ (Les contraventions) แต่ประมวลกฎหมายอาญาสยามมิได้ยึดถือตามแนวทางการแบ่งแยกเช่นนี้ เพราะการแบ่งแยกความผิดอาญาออกเป็น 3 ประเภทตามความร้ายแรงนี้ค่อนข้างจะเลื่อนลอยและไม่ค่อยตรงตามลักษณะที่เป็นจริงนัก ระดับความแตกต่างระหว่างความผิดลหุโทษฐานที่เบาที่สุดกับความผิดอุกฤษฏ์โทษฐานที่ร้ายแรงที่สุดดูจะไม่เด่นชัดนัก ทั้งนี้จะเห็นได้จากกรณีที่เหตุบรรเทาโทษสามารถจะเปลี่ยนแปลงประเภทความผิดไปได้[4] ประกอบกับประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมด้านองค์กรศาลและราชทัณฑ์ที่จะรับการแบ่งลำดับโทษออกเป็น 3 ประเภทดังกล่าว

ในขณะที่ประมวลกฎหมายอาญาฮังการี เนเธอร์แลนด์ และอิตาลี ได้แบ่งความผิดออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดทั่วไป (délits) และความผิดลหุโทษ (contraventions) โดยที่ความผิดทั่วไปเป็นความผิดต่อกฎหมายและศีลธรรม เป็นการกระทำที่น่าตำหนิอยู่ในตัว ส่วนความผิดลหุโทษเป็นความผิดในทางกฎหมายปกครอง บุคคลจะถูกลงโทษเพราะมีกฎหมายกำหนดให้ต้องรับผิด การแบ่งแยกความผิดเช่นนี้มีเหตุผลและเป็นวิชาการมากกว่าการแบ่งแยกแบบประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส

แต่ผู้ร่างประมวลกฎหมายอาญาสยามไม่ได้มีความประสงค์ที่จะใช้วิธีการแบ่งแยกความผิดที่ละเอียดละออเช่นนี้ ประมวลกฎหมายอาญาสยามฉบับแรกคือประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงมีความผิดประเภทเดียว โดยเรียกชื่อว่าความผิดทั่วไป (délits) และจัดความผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าเป็นความผิดลหุโทษ (délits minimes) ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน และปรับไม่เกิน 100 บาท[5] (มาตรา 332 ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127)[6] เพราะฉะนั้นประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงแบ่งออกเป็น 2 ภาคเท่านั้น ภาคหนึ่งว่าด้วยข้อบังคับ

---

[3] แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (มิถุนายน 2529). “กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย.” **วารสารนิติศาสตร์, 16, 2.** หน้า 112.

[4] สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก (2546). **บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ (Georges Padoux) ที่ปรึกษาการร่างกฎหมายของรัฐบาลสยามเกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.** หน้า 51 - 54.

[5] สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ก เล่มเดิม. หน้า 55.

[6] โปรดดูตัวบทในภาคผนวก ข.

ต่างๆ และภาคสองว่าด้วยลักษณะความผิด ซึ่งถือได้ว่า การแบ่งความผิดเช่นนี้สยามถือเอาแบบอย่างจากประมวลกฎหมายอาญาเบลเยี่ยมและญี่ปุ่น[7]

ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ความผิดลหุโทษจะถูกจัดอยู่ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดที่เป็นลหุโทษ ตั้งแต่มาตรา 332 ถึงมาตรา 340 รวมทั้งหมด 9 มาตรา[8]

เมื่อประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลาร่วม 50 ปี ก็ถึงเวลาที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติม การแก้ไขเพิ่มเติมแต่ละครั้งก็เป็นเพียงการแก้ไขเพิ่มเติมในรายละเอียดในบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพบ้านเมืองเท่านั้น[9] แต่สาระสำคัญของประมวลกฎหมายยังคงอยู่ดังเดิม เมื่อแก้ไขเพิ่มเติมเสร็จแล้วก็เกิดเป็นประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 และประมวลกฎหมายอาญาฉบับดังกล่าวก็ยังคงบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงใหญ่ของประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 คือ การแบ่งบทบัญญัติต่างๆ ออกเป็น 3 ภาค ได้แก่ ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ภาค 2 ความผิด และภาค 3 ลหุโทษ

ในชั้นการพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2500 คณะกรรมการกฤษฎีกาไทยได้เสนอให้แยกความผิดลหุโทษออกจากประมวลกฎหมายอาญาในการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 424/267/2486 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2486[10] โดยเห็นว่าการนำบทบัญญัติที่เป็นความผิดลหุโทษมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นไม่เหมาะสม แต่ในที่สุดข้อเสนอที่ให้แยกความผิดลหุโทษออกจากประมวลกฎหมายอาญาก็ตกไปด้วยข้อโต้แย้ง 3 ประการ คือ[11]

(1) กรรมการขัดข้องที่ความผิดอาญาฐานใช้กำลังทำร้ายร่างกายและความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งหน้า โดยมีความเห็นว่าความผิดดังกล่าวควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

(2) เกรงว่าพระราชบัญญัติพิเศษรวบรวมความผิดลหุโทษจะใหญ่มากเกินไป

(3) มีความเห็นว่าเมื่อจะเอาโทษ กฎหมายอาญาก็ต้องเอาความผิดที่เป็นลหุโทษมารวมด้วย และถือว่าความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษเป็นเรื่องของกฎหมายอาญา

---

[7] แหล่งเดิม. หน้า 56.

[8] โปรดดูตัวบทในภาคผนวก ข

[9] แสวง บุญเฉลิมวิภาส. เล่มเดิม. หน้า 124.

[10] โปรดดูรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 464/267/2486 ภาคผนวก ค

[11] วิภาพร เนติจิรโชติ. เล่มเดิม. หน้า 97.

นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการยังได้พิจารณาเกี่ยวกับเจตนาของผู้กระทำความผิดในความผิดลหุโทษ ซึ่งได้ข้อสรุปโดยย่อว่า “ความผิดที่เป็นลหุโทษ แม้ไม่ได้กระทำโดยเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” หมายความว่า โดยหลักแล้ว ความผิดลหุโทษไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด ส่วนมาตราใดจะเป็นข้อยกเว้น คือ ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดก็ให้พิจารณาตีความเป็นรายมาตราไป ข้อสรุปจากการประชุมดังกล่าว นำมาสู่การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา เกิดเป็นมาตรา104 และยังคงบังคับใช้จนถึงปัจจุบันให้ผู้เขียนได้ศึกษาเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้

4.1.2 ความหมายของความผิดลหุโทษ

ในตัวบทกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญาใช้อัตราโทษเป็นเกณฑ์ในการนิยามความหมายของ “ความผิดลหุโทษ” ซึ่งมาตรา 102 ได้ให้นิยามไว้ว่า “ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน” ดังนั้น ความหมายของความผิดลหุโทษตามตัวบทคือ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

อัตราโทษที่กฎหมายใช้กำหนดความผิดลหุโทษ คือ อัตราโทษขั้นสูง ซึ่งได้แก่

1) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน

2) ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

3) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนและปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

ซึ่งอัตราโทษเช่นว่านี้ไม่ว่าจะเป็นอัตราโทษสำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานี้หรือพระราชบัญญัติอื่นๆ หากมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ก็จะอยู่ในความหมายของ “ความผิดลหุโทษ” ทั้งสิ้น

โดยที่ความผิดลหุโทษ ในภาค 3 ประมวลกฎหมายอาญา ได้ระวางโทษไว้ 4 อันดับ คือ

1) ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

2) ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

3) จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

4) จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นได้ว่า อัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษนี้เบากว่าอัตราโทษสำหรับความผิดอาญาทั่วไปมาก เพราะความผิดลหุโทษเป็นความผิดไม่ร้ายแรง เป็นเพียงความผิดเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น

โทษสำหรับความผิดลหุโทษ นอกจากระวางโทษจำคุกและปรับแล้ว ความผิดลหุโทษบางมาตรายังให้อนุญาตศาลในการริบทรัพย์สินด้วย เช่น มาตรา 371 เป็นต้น

4.1.3. ลักษณะของความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษส่วนใหญ่เป็นความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด อันเป็นความรับผิดที่เป็นข้อยกเว้นจากหลักความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป ที่ต้องการองค์ประกอบภายใน อันได้แก่เจตนาหรือประมาทเป็นสำคัญ เรียกว่า “หลักความรับผิดเด็ดขาด” (Strict Liability) ซึ่งหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ ไม่พิจารณาถึงสภาวะทางจิตใจที่ก่อให้เกิดความรับผิดในลักษณะของการกระทำอันได้แก่ เจตนาและประมาท แต่จะพิจารณาในแง่ของการกระทำและผล โดยหลักการนี้ถูกนำมาใช้ในกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน หรือการประกอบวิสาหกิจในลักษณะที่เสี่ยงจะก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณชนขึ้นได้ ซึ่งต้องอาศัยความระมัดระวังและความชำนาญอย่างสูงในการประกอบกิจการดังกล่าว แต่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอ จึงทำให้เกิดการบัญญัติกฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดดังกล่าว โดยอาศัยหลักความรับผิดเด็ดขาดมาเป็นตัวกำหนดฐานความผิดนั้นๆ และเพื่อเป็นการปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำการอันใดอันทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ส่วนรวม

หลักความรับผิดเด็ดขาด หมายถึง หลักความรับผิดทางอาญาที่กำหนดให้บุคคลผู้กระทำการอันละเมิดต่อกฎหมายต้องรับผิดต่อผลอันเกิดจากการกระทำนั้นๆ ทั้งๆ ที่ตนเองมิได้มีเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นความรับผิดที่เกิดขึ้นทั้งๆ ที่ผู้กระทำมิได้รู้สึกว่าตนน่าตำหนิเลย (Liability without Fault) ซึ่งหลักความรับผิดเด็ดขาดนี้ เป็นหลักความรับผิดที่มีพื้นฐานมาจากหลักความรับผิดเพื่อละเมิดในทางแพ่งอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะ (Public Tort) ผู้กระทำต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาก่อความเสียหายขึ้นและได้ใช้ความระมัดระวังอันเป็นปกติวิสัย และไม่ประมาทในกิจการนั้นก็ตาม แต่ต้องมีการกระทำ คือ เป็นความรับผิดที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำโดยรู้สำนึกคืออยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ ถ้ากฎหมายต้องการเจตนาพิเศษนอกเหนือจากเจตนาธรรมดาก็ต้องพิสูจน์เจตนาพิเศษนี้ด้วย หากพิสูจน์เจตนาพิเศษมิได้ แม้กฎหมายจะกำหนดให้ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาธรรมดา ก็ย่อมไม่ต้องรับผิด

การกำหนดลักษณะความผิดเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์ของสาธารณะ (Public Welfare) เกี่ยวกับความปลอดภัย สุขภาพ และอนามัยของประชาชนเป็นส่วนใหญ่ แต่บางกรณีอาจจะเป็นเรื่องของนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ก็ได้[12]

4.1.4 ประเภทของความผิดลหุโทษ

4.1.4.1 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามอัตราโทษ สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่

1) โทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท ได้แก่ มาตรา 367 มาตรา 370 และมาตรา 371

---

[12] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2553). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ**. หน้า 389-390.

2) โทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ได้แก่มาตรา 369 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 375 มาตรา 378 มาตรา 379 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 388 มาตรา 395 และมาตรา 396

3) โทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่มาตรา 368 วรรคแรก และมาตรา 376

4) โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ได้แก่มาตรา 368 วรรค 2 และมาตรา 374 มาตรา 377 มาตรา 380 มาตรา 381 มาตรา 382 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 389 มาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 397 และมาตรา 398

4.1.4.2 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามคุณธรรมทางกฎหมาย สามารถแบ่งได้ 15 ประเภท ได้แก่

1) คุ้มครองอำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย ได้แก่มาตรา 367 มาตรา 368 และมาตรา 369

2) คุ้มครองอำนาจรัฐในการเรียกให้ช่วยระงับสาธารณภัย ได้แก่มาตรา 383

3) คุ้มครองความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน ได้แก่มาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 375 มาตรา 376 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 384 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 และมาตรา 396

4) คุ้มครองความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะ ได้แก่มาตรา 388

5) คุ้มครองความปลอดภัยของสาธารณะ ได้แก่มาตรา 374

6) คุ้มครองภยันตรายอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธ ได้แก่มาตรา 371

7) คุ้มครองภยันตรายอันอาจเกิดผู้วิกลจริต ได้แก่มาตรา 373

8) คุ้มครองภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ ได้แก่มาตรา 377

9) คุ้มครองภยันตรายต่อร่างกาย ได้แก่มาตรา 379

10) คุ้มครองความมีเมตตาต่อสัตว์ ได้แก่มาตรา 381 และมาตรา 382

11) คุ้มครองความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่มาตรา 390 มาตรา 391 และมาตรา 392

12) คุ้มครองเกียรติ ได้แก่มาตรา 393

13) คุ้มครองกรรมสิทธิ์ ได้แก่มาตรา 394 และมาตรา 395

14) คุ้มครองความไม่สะดวกใจของบุคคล ได้แก่มาตรา 397

15) คุ้มครองความมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ที่อาจถึงขั้นเป็นความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่มาตรา 398

4.1.4.3 การแบ่งประเภทความผิดลหุโทษตามลักษณะความผิด[13] สามารถแบ่งได้ 7 ประเภท ได้แก่

1) ความผิดต่อความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่ความผิดในมาตรา 391 มาตรา 390 มาตรา 392 มาตรา 397 และมาตรา 398

2) ความผิดที่เป็นการก่อภยันตรายต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่ความผิดในมาตรา 371 มาตรา 373 มาตรา 377 และมาตรา 379

3) ความผิดต่อเกียรติ ได้แก่ความผิดในมาตรา 393

4) ความผิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ความผิดในมาตรา 394 และมาตรา 395

5) ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอื่นๆ ได้แก่ความผิดในมาตรา 374 มาตรา 381 มาตรา 382 และมาตรา 388

6) ความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน ได้แก่ความผิดในมาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 375 มาตรา 376 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 384 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 และมาตรา 396

7) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ได้แก่ความผิดในมาตรา 367 มาตรา 368 มาตรา 369 และมาตรา 383

4.1.5 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ

มาตรา 103 บัญญัติว่า “บทบัญญัติในลักษณะ 1 ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดลหุโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสามมาตราต่อไปนี้” มาตรานี้อยู่ในภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป ลักษณะ 2 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ ได้กำหนดให้ใช้บทบัญญัติในลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไปแก่ความผิดลหุโทษด้วย ยกเว้นมิให้ใช้มาตรา 104 105 และ 106 แก่ความผิดลหุโทษ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

มาตรา 104 บัญญัติว่า “การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น” มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 59 วรรคแรก จึงมิให้ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับเจตนาของผู้กระทำความผิดตามมาตรา 59 วรรคแรกที่อยู่ในลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เพราะ

---

[13] แหล่งเดิม.

การกระทำความผิดในภาค 3 ลหุโทษทั้งหมด เป็นความผิดแม้กระทำโดยไม่เจตนาและไม่ประมาท ก็เป็นความผิด ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว

มาตรา 105 บัญญัติว่า "ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษ ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ" มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 80 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดลงมือกระทำความผิดแต่กระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้นั้นพยายามกระทำความผิด

ผู้ใดพยายามกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น" จึงมิให้ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการพยายามกระทำความผิดตามมาตรา 80 ที่อยู่ในลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เพราะความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กน้อย ประกอบกับความผิดลหุโทษส่วนมาไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดจึงเป็นความผิดที่มีการพยายามไม่ได้อยู่นั่นเอง ซึ่งกฎหมายต้องการผลสำเร็จของความผิดมากกว่า[14]

มาตรา 106 บัญญัติว่า "ผู้สนับสนุนในความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ" มาตรานี้เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 86 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการช่วยเหลือ หรือให้ความสะดวกในการที่ผู้อื่นกระทำความผิดก่อนหรือขณะกระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะมิได้รู้ถึงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้นก็ตาม ผู้นั้นเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ต้องระวางโทษสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น" จึงมิให้ใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการสนับสนุนการกระทำความผิดตามมาตรา 86 ที่อยู่ในลักษณะ 1 บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เพราะโดยปกติผู้สนับสนุนในความผิดทั่วๆ ไปก็ได้รับโทษน้อยอยู่แล้ว และน้อยกว่าการพยายามกระทำความผิดทั่วไปเสียอีก กฎหมายไม่เอาโทษการพยายามกระทำความผิดลหุโทษแล้ว จึงไม่เอาโทษการสนับสนุนในความผิดนี้ด้วย[15]

4.1.6 ข้อสังเกตในการใช้ความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษมีข้อสังเกตในการใช้ ดังนี้[16]

1) ความรับผิดเด็ดขาด หมายความว่า แม้ไม่มีเจตนาและไม่ประมาทก็เป็นความผิด แต่ไม่ได้หมายความว่าแม้ไม่มี "การกระทำ" ก็จะมีความผิด เพราะผู้กระทำยังต้องมีการกระทำอันเป็นหลักทั่วไปอยู่นั่นเอง ความรับผิดเด็ดขาดจะต้องอยู่ภายใต้หลักทั่วไปของมาตรา 59 วรรคแรก ที่ว่า "บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำ...."

2) ความรับผิดเด็ดขาด หมายความว่า แม้ไม่มีเจตนาและไม่ประมาทก็เป็นความผิด แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้กระทำมีข้อแก้ตัวอื่นๆ เช่น การทำความผิดด้วยความจำเป็นตามมาตรา 67 หรือ

---

[14] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 388.

[15] แหล่งเดิม.

[16] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 302 - 304.

กระทำความผิดโดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงตามมาตรา 62 วรรคแรก ก็ยังคงยกขึ้นอ้างเพื่อเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดได้

3) เนื่องจากความรับผิดต่อความผิดลหุโทษเป็นความรับผิดเด็ดขาด แม้ไม่มีเจตนาก็ต้องรับผิด ผู้กระทำจะยกเอาความไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดตามมาตรา 59 วรรค 3 ขึ้นมาอ้างเพื่อเป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ได้ เพราะไม่มีประโยชน์อันใดที่จะอ้างว่าไม่มีเจตนา เนื่องจากความผิดประเภทนี้แม้ไม่มีเจตนาก็เป็นความผิดได้อยู่แล้ว

4) ที่ว่า "ไม่เจตนา ไม่ประมาท" ก็เป็นความผิดนั้น หมายความว่า ถ้าเจตนา หรือประมาทก็ย่อมเป็นความผิดได้ เพราะถึงไม่มีเจตนาและไม่ประมาทก็ยังเป็นความผิดได้อยู่แล้ว ดังนั้น หากผู้กระทำมีเจตนา หรือไม่มีเจตนาแต่ประมาท ผู้กระทำก็ยิ่งจะต้องมีความผิดอย่างแน่นอน

5) หากความผิดมาตรานั้นๆ ต้องการ "เจตนาพิเศษ" นอกเหนือจากเจตนาธรรมดา ผู้กระทำก็ต้องมีเจตนาพิเศษด้วย แม้จะมีกฎหมายบัญญัติว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับเจตนาธรรมดานั้น แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาธรรมดา ผู้กระทำก็มีความผิดได้ก็ตาม กล่าวคือ โจทก์ต้องมีหน้าที่พิสูจน์เจตนาพิเศษของจำเลยด้วย มิฉะนั้น ศาลก็ลงโทษจำเลยไม่ได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 942/2503 ได้วางหลักในเรื่องนี้ไว้ โดยมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 บัญญัติว่า "ผู้ใดนำหรือพาของที่ยังมิได้เสียภาษี ฯลฯ หรือเกี่ยวข้องด้วยประการใดๆ ในการหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีศุลกากร ฯลฯ โดยเจตนาจะฉ้อค่าภาษีของรัฐบาล ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะต้องเสียสำหรับของนั้นๆ ฯลฯ สำหรับความผิดฐานหนึ่งๆ ท่านว่าผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ ฯลฯ" ในคดีนี้จำเลยนำทรัพย์สินที่มีค่ามาจากต่างประเทศโดยทางเครื่องบิน แต่ไม่ได้กรอกรายการเสียภาษีโดยอ้างว่าเป็นทรัพย์สินส่วนตัว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จำเลยไม่มีเจตนา "ฉ้อค่าภาษีของรัฐบาล" (ไม่มีเจตนาพิเศษ) เพราะ "ตามพฤติการณ์ตามพยานหลักฐานโจทก์จะยังฟังเป็นเช่นนั้นไม่ได้" จำเลยจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 27 ส่วนมาตรา 16 ที่ว่า แม้ไม่มีเจตนาไม่ประมาทก็เป็นความผิดนั้น หมายถึง แม้ไม่มีเจตนาธรรมดาก็เป็นความผิด แต่ไม่ได้หมายความว่า หากไม่มีเจตนาพิเศษแล้ว ก็เป็นความผิดได้ กล่าวคือ มาตรา 16 ยกเว้นไม่ต้องมีเจตนาธรรมดาเท่านั้น แต่ไม่ยกเว้นเจตนาพิเศษด้วย โจทก์จึงต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าจำเลยมีเจตนาพิเศษตามมาตรา 16 ให้ประโยชน์แก่โจทก์ที่จะไม่ต้องพิสูจน์เจตนาธรรมดาของจำเลยเท่านั้น แต่ไม่รวมถึงเจตนาพิเศษด้วย

ในมาตรา 389 ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งบัญญัติว่า "...แกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษ..." ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ได้อธิบายว่า "เดือดร้อนรำคาญ" คือ

เจตนาพิเศษตามมาตรานี้ ซึ่งผู้กระทำต้องมีเจตนาเพียงแค่แกล้งเท่านั้น แต่ไม่ถึงกับต้องมีเจตนาพิเศษที่จะทำให้เดือดร้อนรำคาญ[17]

6) ผู้ต้องโทษในความผิดลหุโทษมาแล้ว หากกระทำความผิดอื่นอีกและศาลจะลงโทษจำคุก ไม่ต้องห้ามตามมาตรา 23[18] ในการที่ศาลจะเปลี่ยนจากโทษจำคุกเป็นโทษกักขัง ทำให้ผู้กระทำความผิดอาจไม่ต้องรับโทษจำคุกนั่นเอง[19]

7) การรับโทษจำคุกในความผิดลหุโทษมาก่อน ย่อมไม่ต้องห้ามศาลที่จะพิจารณารอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษตามมาตรา 56[20] ได้

---

[17] จิตติ ติงศภัทิย์. (2539). **กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3.** หน้า 2840.

[18] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 23 "ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาล จะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษ จำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษ สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ศาล จะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้"

[19] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 388.

[20] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 56 "ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาล จะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมา ก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความ ผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ เมื่อศาลได้คำนึง ถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรมสุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัยอาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือเหตุอื่นอันควรปราณีแล้ว เห็นเป็นการสมควรศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษไว้ หรือกำหนดโทษแต่รอการ ลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลา ที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดย จะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดนั้น ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ดังต่อไปนี้

(1) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำช่วยเหลือหรือตักเตือนตาม ที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพหรือจัดให้ กระทำกิจกรรมบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ตามที่ เจ้า พนักงานและผู้กระทำความผิดเห็นสมควร

(2) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(3) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไป สู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(4) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความ บกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(5) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก

เงื่อนไขตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคก่อนนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของ

8) ขณะที่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษอยู่ ถ้าผู้นั้นกระทำความผิดลหุโทษซึ่งศาลลงโทษจำคุก ไม่เป็นเหตุให้ศาลกำหนดโทษที่รอไว้หรือนำโทษที่รอไว้มาบวกกับโทษในคดีลหุโทษครั้งหลังนี้ตามมาตรา 58[21] ได้

9) ความผิดลหุโทษไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามมาตรา 94[22]

4.1.7 เจตนาในความผิดลหุโทษ

องค์ประกอบภายในของความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป คือผู้กระทำต้องมีเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า "บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา" แต่อย่างไรก็ตามมาตราดังกล่าว ก็ได้มีข้อยกเว้นว่า "เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา" ดังนั้น ข้อยกเว้นของความรับผิดทางอาญาโดยเจตนา ที่ถึงแม้การกระทำความผิดบางอย่างผู้กระทำไม่มีเจตนา กฎหมายก็บัญญัติให้ต้องรับผิด จึงมี 2 กรณี ได้แก่ ต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาทและกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดสำหรับการกระทำโดยประมาทนั้นกรณีหนึ่ง และอีกกรณีหนึ่งคือ ต้องรับผิดแม้กระทำโดยไม่มีเจตนาและไม่ประมาท เรียกว่า "ความรับผิดเด็ดขาด" หรือ Strict Liability

ความผิดทางอาญาใดจะเป็นความผิดเด็ดขาด กล่าวคือ "ไม่เจตนาและไม่ประมาท" ก็เป็นความผิดนั้นจะต้องมี "กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัด"[23]

ผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดย ชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้า พนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวแก่การควบคุมความประพฤติของผู้ กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจ แก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนด เงื่อนไขข้อใด ตามที่กล่าวในวรรคก่อนที่ศาลยังมิได้กำหนดไว้ เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้"

[21] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 58 "เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือความปรากฏตาม คำแถลงของโจทก์หรือเจ้าพนักงานว่า ภายในเวลาที่ศาลกำหนดตาม มาตรา 56 ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาได้กระทำความผิดอันมิใช่ความผิด ที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ และศาลพิพากษาให้ ลงโทษจำคุกสำหรับความผิดนั้น ให้ศาลที่พิพากษาคดีหลังกำหนด โทษ ที่รอการกำหนดไว้ในคดีก่อนบวกเข้ากับโทษในคดีหลัง หรือบวกโทษที่รอการลงโทษไว้ในคดีก่อนเข้ากับโทษในคดีหลัง แล้วแต่กรณี

แต่ถ้าภายในเวลาที่ศาลได้กำหนดตาม มาตรา 56 ผู้นั้นมิได้กระ ทำความผิดดังกล่าวมาในวรรคแรก ให้ผู้นั้นพ้นจากการที่จะถูก กำหนดโทษหรือถูกลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี"

[22] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 94 "ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ และความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีนั้น ไม่ว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในหมวดนี้"

[23] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 300.

ความรับผิดเด็ดขาดมีปรากฏอยู่ทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่มีโทษทางอาญา

ความรับผิดเด็ดขาดที่ปรากฏในพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มีโทษทางอาญา เช่น พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 มาตรา 16 ซึ่งบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า "การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 และมาตรา 99 แห่งพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 นั้น ให้ถือว่าเป็นความผิดโดยมิพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำมีเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือหาไม่" หรือ พระราชบัญญัติความรับผิดต่อความเสียหายอันเกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า "ผู้ประกอบการทุกคนต้องร่วมกันรับผิดต่อผู้เสียหายในความเสียหายที่เกิดจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย และสินค้านั้นได้มีการขายให้แก่ผู้บริโภคแล้ว ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ประกอบการหรือไม่ก็ตาม"

ส่วนความรับผิดเด็ดขาดที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ความผิดในภาค 3 ลหุโทษทั้งหมด ได้แก่ความผิดในมาตรา 367-398 ซึ่งมาตรา 104 บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดว่า "การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด" ซึ่งหมายความว่า โดยหลักแล้วการกระทำความผิดลหุโทษ แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาตามมาตรา 59 วรรค 2 และวรรค 3 และแม้ผู้กระทำมิได้กระทำโดยประมาทตามมาตรา 59 วรรค 4 ผู้กระทำก็ต้องรับผิด

แต่อย่างไรก็ตามความผิดลหุโทษไม่ใช่ความผิดเด็ดขาดทุกมาตรา เพราะบางมาตราก็เป็นข้อยกเว้นของมาตรา 104 ซึ่งบัญญัติว่า "เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น" หมายความว่า เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีข้อความบัญญัติให้เห็นว่าต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด การกระทำนั้นจึงจะเป็นความผิด หรือมิฉะนั้นก็จะมีข้อความบัญญัติให้เห็นว่าผู้กระทำต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท การกระทำนั้นจึงจะเป็นความผิด บทบัญญัติความผิดที่มีความบัญญัติให้เห็นว่าต้องกระทำโดยประมาทจึงจะเป็นความผิด เช่น มาตรา 390 กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นต้น บทบัญญัติความผิดที่มีความบัญญัติให้เห็นว่าผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดจึงจะเป็นความผิด เช่น มาตรา 391 ใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือ มาตรา 393 ดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระทำความผิดลหุโทษ โดยหลักแล้ว ผู้กระทำไม่ต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดก็มีความรับผิดในความผิดลหุโทษได้ เว้นแต่บทบัญญัติของกฎหมายมาตรานั้นๆ ต้องการเจตนาของผู้กระทำในการกระทำความผิด หรือเป็นการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำจึงจะมีความรับผิดในความผิดลหุโทษ

4.1.8 การดำเนินคดีแก่ความผิดลหุโทษ

แม้ความผิดลหุโทษจะเป็นความผิดเล็กน้อย แต่ความผิดลหุโทษก็ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว (เป็นความผิดอันยอมความไม่ได้) การที่พนักงานอัยการจะมีอำนาจฟ้องคดีความผิดลหุโทษได้ คดีนั้นต้องผ่านการสอบสวนโดยชอบโดยพนักงานสอบสวนเสียก่อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120[24] เพราะถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินเช่นเดียวกัน ส่วนเอกชนจะฟ้องคดีความผิดลหุโทษเองได้ เพียงบางฐานที่ถือว่าเอกชนเป็นผู้เสียหายด้วยเท่านั้น โดยต้องแยกพิจารณาตามความผิดแต่ละฐานไป ทั้งนี้ เพราะคุณธรรมทางกฎหมายหรือเหตุผลในการบัญญัติกฎหมายในแต่ละฐานความผิดอาจแตกต่างกันได้ เช่น ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ (มาตรา 391) ประโยชน์ที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองนอกจากความสงบเรียบร้อยและประโยชน์ของสังคมส่วนรวมตามหลักการของความผิดลหุโทษแล้ว ความผิดฐานนี้ยังมีคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ความปลอดภัยของร่างกายอีกด้วย เอกชนซึ่งเป็นผู้ถูกทำร้ายจึงถือว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ ส่วนความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่หรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จ (มาตรา 367) มีคุณธรรมทางกฎหมายคือ อำนาจรัฐในการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองรัฐเท่านั้น เอกชนไม่อาจเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานนี้ได้ อย่างไรก็ตาม แม้ความผิดลหุโทษจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดินเพราะถือว่าส่วนรวมได้รับความเสียหายแต่ก็สามารถเปรียบเทียบปรับเพื่อระงับคดีได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 37[25])[26]

---

[24] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 94 “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดย มิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน”

[25] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 37 “คดีอาญาเลิกกันได้ ดังต่อไปนี้

(1) ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิด ยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

(2) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มี อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดี อื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรซึ่ง มีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบ เทียบแล้ว

(3) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มี อัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือ คดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหา ชำระค่าปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร ผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ๆ ได้เปรียบเทียบแล้ว

(4) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบ เทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว"

เมื่อมีการกระทำความผิดลหุโทษและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้ว เจ้าพนักงานจะควบคุมตัวผู้กระทำความผิดไว้ได้เพียงเท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและอยู่ที่ใดเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 วรรค 2[27]) พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับหรือว่ากล่าวตักเตือนให้คดียุติลงได้โดยไม่ต้องไปศาล (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 83)[28]

4.1.9 ความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดทางปกครอง

เมื่อพิจารณาถึงความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมดแล้วจะพบว่าความผิดบางฐานความผิดอาจจะไม่มีความเป็นอาชญากรรม (Crime) เลย แต่จะมีลักษณะเป็น "ความผิดทางปกครอง" (Administrative Offence) มากกว่า ซึ่งมีลักษณะของการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ไม่ใช่ความผิดอาญา แต่การกระทำมีเนื้อหาเป็นการกระทำต่อส่วนรวม (Public Order) ที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ไม่กระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรง[29] เช่น มาตรา 375 การทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครก อันเป็นสิ่งสาธารณะเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก มาตรา 386 การขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ เป็นต้น ความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดทางปกครองสามารถยุติคดีด้วยการเปรียบเทียบปรับได้

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดลหุโทษในกฎหมายอาญาของประเทศไทย

4.2.1 ข้อดีข้อเสียของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ

ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด เมื่อได้ศึกษาแล้วจะปรากฏข้อดีและข้อเสียของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ดังนี้

4.2.1.1 ข้อดีของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ

---

[26] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 388 - 389.

[27] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 87 วรรคหนึ่งและวรรคสอง "ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี".

ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น"

[28] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 390.

[29] เกษมาวดี ศุภภิญโญพงศ์. (2549). **การปรับเปลี่ยนความผิดลหุโทษที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดอาญาโดยแท้เป็นความผิดต่อกฎระเบียบของสังคม : ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา.** หน้า 40.

1) ความผิดลหุโทษใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดและหลักความรับเด็ดขาดจะปิดปากผู้กระทำความผิดให้ต้องรับผิดทันที[30] แม้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนาหรือไม่ประมาทก็ตาม เพราะการพิสูจน์หรือชี้ให้เห็นเจตนาของผู้กระทำความผิดนั้นทำได้ยาก หลักความรับผิดเด็ดขาดจึงทำให้ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

2) ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่เกี่ยวกับความปลอดภัย อนามัย และสวัสดิภาพของสังคมส่วนรวม เมื่อใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดแล้วจะสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันทีโดยง่าย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

3) หากใช้หลักความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป ได้แก่ เจตนาและประมาทแก่ฐานความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษ จำเลยหรือผู้กระทำความผิดก็จะสามารถอ้างได้ว่าตนไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ประมาท ทำให้กฎหมายไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เลย ดังนั้น จึงสมควรที่จะต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดแก่ความผิดลหุโทษ เพราะการกระทำความผิดลหุโทษบางฐาน ข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดต่างๆ อยู่ในความรู้เห็นของผู้กระทำความผิดเพียงฝ่ายเดียว โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดโดยเจตนาหรือประมาท เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ได้ก็ไม่สามารถลงโทษจำเลยได้ เช่น ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรตามมาตรา 382 เป็นต้น

4) ความผิดลหุโทษใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด จึงสามารถลงโทษบุคคลที่ไม่ใช้ความระมัดระวังในการทำกิจการของตนและก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมได้ อันป็นการปกป้องสังคมส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

5) การใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดโดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดได้พิสูจน์เจตนาของตน จะมีผลเป็นการข่มขู่หรือสั่งสอนผู้กระทำความผิดและเป็นการลงโทษเพื่อห้ามปรามบุคคลอื่นให้ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากในการที่จะกระทำการใดอันจะกระทบกระเทือนถึงสังคมส่วนรวม

4.2.1.2 ข้อเสียของการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ

1) หลักความรับผิดเด็ดขาดที่ปิดปากผู้กระทำความผิดให้ต้องรับผิดทันที แม้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนาหรือไม่ประมาท เป็นหลักที่ขัดต่อสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย เพราะในเบื้องต้นจำเลยจะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีโดยการพิสูจน์การกระทำของตนได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจำเลยจะต้องได้รับโทษก็ต่อเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดจริงแล้วเท่านั้น

---

[30] ปาริชาติ สังฆมาศ. เล่มเดิม. หน้า 159.

2) หลักความรับผิดเด็ดขาดในความผิดลหุโทษ นอกจากจะเป็นหลักที่ขัดต่อสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยแล้ว ยังเป็นหลักที่ไม่เป็นธรรมแก่จำเลยอีกด้วย เพราะการกระทำความผิดอาญาทั่วไปในภาค 2 จำเลยยังมีสิทธิในการต่อสู้คดีเพื่อพิสูจน์การกระทำของตนได้ แต่การกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ในภาค 3 จำเลยถูกตัดสิทธิออกไปโดยสิ้นเชิง ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่จำเลย

3) หลักความรับผิดเด็ดขาดจะทำให้รัฐสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้โดยสะดวกและรวดเร็ว ลงโทษผู้กระทำความผิดได้มากมายไม่จำกัด เป็นการลงโทษที่ขัดกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่ต้องการลงโทษเฉพาะผู้กระทำความผิดจริงๆ ที่มีเจตนาชั่วร้ายเท่านั้น ส่งผลให้ไม่มีการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อให้ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคมได้

4) การกระทำความผิดลหุโทษ แม้จะเป็นความผิดที่มีโทษเล็กน้อย แต่อย่างไรก็เป็นการกระทำความผิดอาญานั่นเอง ผู้กระทำความผิดลหุโทษจะถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญา และความผิดลหุโทษบางมาตราก็มีโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย หากผู้กระทำความผิดอาญามาตรานั้นๆ ได้รับโทษจำคุก ก็จะถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นขี้คุกอีกด้วย

5) หลักความรับผิดเด็ดขาดทำให้รัฐสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้มากมายไม่จำกัด อาจก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ในกระบวนการยุติธรรมตามมาได้ เช่น ปัญหาคดีล้นศาล นักโทษล้นเรือนจำ ปัญหาขาดแคลนทรัพยากรบุคคล ปัญหาขาดแคลนงบประมาณ เป็นต้น

4.2.2 การยอมความในความผิดลหุโทษ

การแบ่งประเภทของความผิดอาญาสามารถทำได้หลายแง่ เช่น การแบ่งประเภทความผิดในแง่กฎหมาย การแบ่งประเภทความผิดในแง่การกระทำ การแบ่งประเภทความผิดในแง่เจตนา การแบ่งประเภทความผิดในแง่โทษ ฯลฯ ซึ่งจะมีการแบ่งแยกอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญมาก คือ การแบ่งประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี

การแบ่งแยกประเภทความผิดในแง่ของการดำเนินคดี แบ่งออกได้เป็น ความผิดอาญาแผ่นดิน และความผิดอันยอมความได้[31] การที่จะทราบได้ว่าความผิดอาญานั้นๆ เป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือเป็นความผิดอันยอมความได้ สามารถดูได้จากบทบัญญัติของกฎหมายนั่นเอง กฎหมายจะมีบทบัญญัติระบุไว้[32] โดยเฉพาะว่าความผิดฐานใดเป็นความผิดที่ยอมความได้ ผลก็คือ ความผิดใดที่มิได้ระบุว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดนั้นก็เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน[33]

---

[31] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 85.

[32] สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. (2544). **ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน (ศึกษาตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ).** หน้า 9.

[33] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 140.

ความผิดอันยอมความได้ จะเป็นความผิดที่กระทบต่อบุคคลโดยตรง อันมีลักษณะหลักการสำคัญ[34] คือ

1) เป็นความผิดที่ความเป็นอาชญากรรมไม่มาก

2) เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึงเคารพเจตจำนงของผู้เสียหาย

3) เป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง

ดังนั้น ความผิดใดที่กระทบต่อส่วนรวมจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดินทั้งหมด

ผลในทางกฎหมายของความผิดอันยอมความได้ คือ การเริ่มต้นดำเนินคดีความผิดอันยอมความได้จะขึ้นอยู่กับความประสงค์ของผู้เสียหายเป็นสำคัญ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายเข้ามามีสิทธิอย่างกว้างขวาง[35] ทั้งในการเป็นเงื่อนไขให้อำนาจต่อองค์กรของรัฐ เช่น การให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนในการเริ่มสอบสวนคดีอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวได้ก็ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ตามระเบียบ[36] ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 121[37] และในการเป็นเงื่อนไขตัดอำนาจรัฐ เช่น พนักงานอัยการจะขอเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมในคดีความผิดต่อส่วนตัวไม่ได้ โดยพนักงานอัยการจะสามารถขอเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมได้เฉพาะในคดีอาญาที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 31[38] ส่วนผลในทางกฎหมายสำหรับความผิดอันยอมความได้ในขั้นตอนการยุติหรือการระงับคดี คือ สามารถยุติหรือระงับคดีได้ด้วยการถอนคำร้องทุกข์ การถอนฟ้องก่อนคดีถึงที่สุด และการยอมความ[39]

ผลในทางกฎหมายของความผิดอาญาแผ่นดินคือ การเริ่มต้นและการยุติคดีอยู่ในอำนาจของรัฐทั้งหมด โดยที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงตามประมวลกฎหมายวิธี

---

[34] แหล่งเดิม. หน้า 140.

[35] แหล่งเดิม. หน้า 141.

[36] การร้องทุกข์ เป็นกลไกสำคัญในการเริ่มต้นดำเนินคดีอาญา เพราะเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น หากมิได้มีการร้องทุกข์ก็ไม่อาจจะทำให้พนักงานของรัฐสามารถทราบได้ว่ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น แม้ว่ากฎหมายจะมิได้จำกัดประเภทของความผิดอาญาที่จะร้องทุกข์ได้ แต่การร้องทุกข์มีความจำเป็นสำหรับคดีความผิดต่อส่วนตัว.

[37] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 121 “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”.

[38] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 31 “คดีอาญาที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ใน ระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้”.

[39] การยอมความ หมายถึง การที่ผู้เสียหายหรือโจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายตกลงระงับข้อพิพาทหรือความผิดที่เกิดขึ้นกับผู้กระทำความผิดหรือจำเลย ไม่ติดใจว่ากล่าวเอาความกันอีกต่อไป.

พิจารณาความอาญามาตรา 121 โดยไม่มีเงื่อนไขให้ต้องมีคำร้องทุกข์ก่อนเหมือนคดีความผิดต่อส่วนตัว และคดีอาญาแผ่นดินไม่สามารถยุติคดีได้ด้วยการตกลงยอมความกัน[40]

แนวคิดในการแบ่งแยกประเภทความผิดอันยอมความได้และความผิดอาญาแผ่นดินที่สำคัญคือ แนวความคิดในการพิจารณาตามหลักคุณธรรมทางกฎหมาย กล่าวคือ พิจารณาว่าความผิดฐานใดมีผลกระทบต่อส่วนตัวหรือสังคมโดยรวม ซึ่งพิจารณาได้จากคุณธรรมทางกฎหมายที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานนั้นๆ ซึ่งความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวนั้น สมควรจะเป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individualrechtsgut) เท่านั้น[41] (คุณธรรมทางกฎหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล (Individualrechtsgut) และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนร่วม (Universalrechtsgut))[42] การแบ่งแยกความผิดอันยอมความได้และความผิดอาญาแผ่นดินเป็นหน้าที่โดยตรงของฝ่ายนิติบัญญัติ และจะต้องมีบัญญัติให้ความผิดนั้นๆ เป็นความผิดอันยอมความได้

ความผิดในภาค 3 ลหุโทษทั้งหมด 32 มาตรา ไม่มีมาตราใดเลยที่มีบทบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แม้จะเป็นความผิดที่มีโทษเล็กน้อยก็ตาม ผู้เขียนจึงขอยกตัวอย่างปัญหาในเรื่องการยอมความระหว่างความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นและความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นกรณีศึกษาดังนี้

ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา 393 ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษมีความใกล้เคียงกับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 เป็นอย่างมาก เพราะความผิดทั้ง 2 ฐานนี้มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นอย่างเดียวกันคือ คุ้มครองเกียรติ ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลอย่างแท้จริง (แต่อย่างไรก็ดี นักกฎหมายบางท่านให้ความเห็นว่า ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนต่อส่วนรวมมากกว่าผู้เสียหายคนใดโดยเฉพาะซึ่งต่างกับการใส่ความในเรื่องหมิ่นประมาทที่กระทบกระเทือนต่อผู้เสียหายที่ถูกใส่ความโดยเฉพาะเจาะจง)[43] แต่ความผิดทั้ง 2 ฐานนี้มีแตกต่างกันตรงที่ว่า ความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 333 วรรคแรก แต่ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ประหลาดว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทที่เป็นความผิดอาญาในภาค 2 ซึ่งมีโทษสูงสามารถยอมความได้ แต่ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นที่เป็นความผิดลหุโทษในภาค 3 ซึ่งมีโทษเล็กน้อยไม่สามารถยอมความได้

---

[40] ปริญญา ชินะผา. (2550). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา.** หน้า 31.

[41] ปริญญา ชินะผา. เล่มเดิม. หน้า 17.

[42] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 133.

[43] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 14.

จึงทำให้เกิดข้อสังเกตว่า ควรจะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา 393 ให้เป็นความผิดอันยอมความได้[44]

แต่อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อสังเกตในทางตรงกันข้ามว่า เจตนารมณ์ของความผิดลหุโทษ คือ การป้องกันอาชญากรรมจากการกระทำความผิดที่ละเมิดระเบียบสาธารณะ (Crimes Public Torts) ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ดังนั้นความผิดตามบทบัญญัติทางการปกครองหรือการละเมิดบทบังคับมีไว้เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของรัฐ จึงสรุปได้ว่า บทบัญญัติในภาค 3 ของประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดลหุโทษได้บัญญัติโดยมีความมุ่งหมายในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุข ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐโดยแท้ จึงสมควรเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายอาญาที่ถูกต้อง[45]

เมื่อเกิดปัญหาขัดแย้งกันเช่นนี้แล้ว คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา จึงได้ยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาถึงความเหมาะสมของการบัญญัติให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ในการประชุมเมื่อปี พ.ศ. 2549[46] โดยได้พิจารณาว่า ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญตามมาตรา 392 ความผิดฐาน ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา 393 ความผิดฐานความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นตามมาตรา 394 และความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นตามมาตรา 395 อาจกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะเป็นความผิดที่มีลักษณะกระทำที่มีผลกระทบต่อความเสียหายต่อบุคคลโดยตรง แต่ในที่สุด เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนและรอบด้านแล้ว มีเหตุผลมากมายซึ่งท้ายที่สุดแล้วที่ประชุมเห็นว่าไม่ควรแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น ความผิดลหุโทษของไทยจึงยังคงเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้อยู่นั่นเอง

เหตุผลที่ไม่สมควรแก้ไขให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น

(1) ความผิดลหุโทษบางครั้งหาตัวผู้เสียหายไม่ได้ แม้จะบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ไม่รู้จะไปยอมความกับใคร เพราะไม่มีผู้เสียหาย

(2) ความผิดลหุโทษซึ่งเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ เจ้าพนักงานมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ คดีก็จะระงับลง ทำให้จำนวนคดีที่จะขึ้นสู่ศาลลดลงไปมาก แต่หากปรับเปลี่ยน

---

[44] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 194.

[45] สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. เล่มเดิม. หน้า 91

[46] โปรดดูรายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 92-13/2549 และครั้งที่ 93-14/2549 ภาคผนวก ง และภาคผนวก จ

ความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอันยอมความได้ คดีจะขึ้นอยู่กับผู้เสียหาย ว่าประสงค์จะดำเนินคดีหรือไม่ หากประสงค์จะดำเนินคดี ก็จะเป็นช่องทางให้คดีเล็กๆ น้อยๆ ขึ้นสู่ชั้นศาลได้

(3) กฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้เองได้ ทำให้บางครั้งผู้เสียหายใช้กลไกของกระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในการบังคับชำระหนี้ ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา

(4) การบัญญัติให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ การดำเนินคดีก็จะยุ่งยากขึ้นอีก เพราะเป็นการเพิ่มขั้นตอนการทำงาน

(5) การบัญญัติให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้อาจจะทำให้ต้องมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย

4.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้ความผิดลหุโทษ

หลักความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดตามมาตรา 59 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำความโดยประมาทในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา

กฎหมายอาญาที่ประสงค์จะให้รับผิดแม้ไม่มีเจตนาหรือไม่ประมาทจะต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจนแน่นอน แต่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยในบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเจตนาของผู้กระทำความผิดอย่างชัดเจนแน่นอน จึงนำมาซึ่งปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ กฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนว่าความผิดลหุโทษมาตราใด ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดอันเป็นหลักความรับผิดเด็ดขาดตามมาตรา 104 หรือมาตราใดต้องการเจตนาในการกระทำความผิดอันเป็นการใช้หลักความรับผิดทางอาญาทั่วไป ตามมาตรา 59 วรรคแรกและเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 104 จึงเป็นหน้าที่ของศาลและนักนิติศาสตร์ที่จะต้องตีความว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างในภาค 3 มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น (เข้าข้อยกเว้นของมาตรา 104) กล่าวคือ ต้องตีความว่าบทบัญญัติมาตราใดบ้างที่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด หรือบทบัญญัติในมาตราใดบ้างเป็นความรับผิดเด็ดขาด นั่นเอง

การจะรอให้ศาลตีความบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษทั้งหมดก็จะต้องใช้เวลานานมากกว่าจะตีความครบทุกมาตรา เพราะความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีโทษเล็กน้อย สามารถยุติคดีได้ง่ายด้วยการเปรียบเทียบปรับ จึงไม่ค่อยมีคดีความผิดลหุโทษขึ้นสู่ศาลสูง (ศาลฎีกา) ซึ่งจะทำหน้าที่ตีความกฎหมายเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานได้ อีกทั้งนักนิติศาสตร์แต่ละท่านก็ตีความต่างกัน ทำให้เกิด

เป็นความเห็นต่างกันออกไปคนละทาง ไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการวินิจฉัยองค์ประกอบภายในของผู้กระทำความผิด ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยเป็นบทบัญญัติที่ขาดความชัดเจนแน่นอน ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหาในการบังคับใช้ความผิดลหุโทษในหัวข้อถัดไป

กฎหมายอาญาที่ไม่ได้บัญญัติให้ชัดเจนแน่นอนนี้ ขัดกับหลักสากลที่ว่า nullum crimen, nulla poena, sine lege หรือ No crime nor punishment without law แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ หลักนี้เป็นหลักการสำคัญของกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการ อันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนั้น ไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำการนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษแล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้อง คำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น ถ้ารับโทษอยู่ก็ให้การลงโทษนั้นสิ้นสุดลง" และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 39 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้"

หลักนี้เกิดจากแนวความคิดเสรีนิยมรุ่นใหม่[47] ซึ่งได้พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของกฎหมายอาญาและเป็นหลักประกันที่สำคัญที่สุดในกฎหมายอาญา ซึ่งหมายความว่าเฉพาะ "กฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ" เท่านั้นที่สามารถกำหนดว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาได้ (nullum crimen, sine lege) และเฉพาะกฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติเท่านั้นเช่นกันที่สามารถกำหนดโทษสำหรับการกระทำใดการกระทำหนึ่งได้ (nulla poena, sine lege) และทั้งสองประการที่กล่าวมานี้จะต้องมีอยู่ก่อนการกระทำ และโดยที่การลงโทษทางอาญาเป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุดของรัฐที่ใช้กับประชาชนในรัฐ ฉะนั้น รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายอาญาให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งข้อที่ว่ากฎหมายอาญาต้องชัดเจนแน่นอนนั้น เป็นผลที่สืบเนื่องมาจากเนื้อหาของบทบัญญัติดังกล่าวนั่นเอง[48]

ดังนั้น บทบัญญัติอันเป็นหลักประกันในกฎหมายอาญา จึงครอบคลุมสาระทั้งหมด 4 ประการ คือ

---

[47] หลักนี้มีรากฐานมาจากการยอมรับและเคารพหลักนิติรัฐ (Legal State).

[48] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 194.

1) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล

2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (analogy) ลงโทษทางอาญาแก่บุคคล

3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน และ

4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง

หลักประกันในกฎหมายอาญาประการที่ 3 เป็นข้อเรียกร้องของกฎหมายอาญา กล่าวคือ เป็นการเรียกร้องว่าการบัญญัติความผิดอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน (nullum crimen, sine lege certa)[49] กฎหมายอาญาที่ขาดความชัดเจนแน่นอนจะไม่สามารถใช้เป็นหลักประกันได้เลยว่ากฎหมายที่บัญญัตินั้นตรงกับเจตจำนงของฝ่ายนิติบัญญัติอย่างแท้จริง และไม่สามารถใช้เป็นเครื่องป้องกันมิให้ศาลใช้กฎหมายตามใจชอบหรือตามอำเภอใจหรือตามความรู้สึกของตนได้[50]

ด้วยเหตุผลเรื่องความไม่ชัดเจนแน่นอนของบทบัญญัติความผิดลหุโทษ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรที่จะต้องศึกษาฐานความผิดลหุโทษทั้งหมด 32 มาตราอย่างละเอียด และศึกษาให้ลึกลงไปถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดลหุโทษ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขและเสนอเป็นข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อไป ซึ่งอาจจะขจัดปัญหาในการปรับใช้กฎหมายต่อไปในอนาคตได้ไม่มากก็น้อย

4.2.4 ตัวอย่างปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษ

ปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนของบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษที่ค้นพบ ปรากฏอยู่ใน 2 ที่ใหญ่ๆ ได้แก่

4.2.4.1 การปรับใช้กฎหมายโดยการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล และ

4.2.4.2 การเขียนตำราอธิบายโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของความผิดลหุโทษของนักกฎหมายแต่ละท่าน

ซึ่งจะอธิบายรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.4.1 การปรับใช้กฎหมายโดยการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าความผิดอาญาใดที่เป็นความผิดลหุโทษซึ่งจะต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างแจ้งชัดให้ต้องรับผิดแม้กระทำโดยไม่มีเจตนา แต่ฝ่ายนิติบัญญติก็ไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งว่าความผิดลหุโทษใดใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยความผิดของจำเลยหรือไม่ เพราะมาตรา 104 มีทั้งหลักและข้อยกเว้นอยู่ในมาตราเดียวกัน จึงเกิดเป็นประเด็นสำคัญที่ศาลจะต้องทำหน้าที่ตีความว่าความผิดลหุโทษฐานนั้นๆ ต้องพิสูจน์เจตนาของจำเลยด้วยหรือไม่ หรือใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดซึ่งไม่จำเป็นต้องพิสูจน์เจตนา

---

[49] แหล่งเดิม. หน้า 72.

[50] แหล่งเดิม.

ของจำเลย (เข้าข้อยกเว้นของมาตรา 104) หากฝ่ายนิติบัญญัติได้แสดงความชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดเอาไว้ หน้าที่ในการตีความของศาลก็จะหมดลงไป แต่ฝ่ายนิติบัญญัติก็มิได้แสดงเช่นนั้น ยังคงเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจได้อยู่ ดังนั้น หน้าที่ของศาลในการพิจารณาคดีความผิดลหุโทษเหล่านี้ นอกจากจะต้องวินิจฉัยข้อเท็จจริงในการกระทำความผิดแล้ว ยังจะต้องตีความตัวบทกฎหมายอีกด้วย

ความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญามีทั้งหมด 32 มาตรา มีเพียงความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นตามมาตรา 391 และความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของทางราชการเสียหายตามมาตรา 369 สองมาตราเท่านั้นที่ศาลฎีกาได้วางหลักเอาไว้ว่า มาตรา 391 เข้าข้อยกเว้นมาตรา 104 ซึ่งไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัย และมาตรา 369 ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยตามหลักในมาตรา 104 โดยคำพิพากษาฎีกาที่ 1119/2517[51] ตัดสินเอาไว้อย่างชัดเจนสำหรับมาตรา 391 ว่าความผิดตามมาตรา 391 ผู้กระทำต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด ความว่า "ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 391 เป็นความผิดลหุโทษ ซึ่งมาตรา 104 บัญญัติว่า แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด เว้นแต่ตามบทบัญญัติความผิดนั้นจะมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น ปัญหาจึงมีว่ามาตรา 391 มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เห็นว่า มาตรา 391 บัญญัติว่า ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่นโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษ... ฯลฯ การใช้กำลังย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าต้องมีเจตนา ประกอบกับคำว่า ทำร้าย เป็นการชัดแจ้งว่าต้องมีเจตนากระทำต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้อื่น คือต้องมีเจตนาทำร้าย เมื่อข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติได้ว่า จำเลยใช้กำลังผลักอกผู้เสียหาย มิให้ผู้เสียหายขึ้นไปบนอัฒจันทร์ โดยจำเลยมิได้มีเจตนาทำร้าย การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง ฯลฯ ดังนั้น ความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ตามมาตรา 391 ผู้กระทำต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด"[52] และคำพิพากษาฎีกาที่ 59/2473[53] ตัดสินสำหรับมาตรา 369 ว่า "จำเลยถอนประกาศจับจองที่ดินที่กรมการอำเภอปิดไว้ ส่งไปอำเภอพร้อมด้วยคำคัดค้าน ดังนี้แม้ไม่มีเจตนาร้ายก็เป็นความผิด"โดยความผิดตามมาตราอื่นๆ ไม่มีคำพิพากษาของศาลที่วางหลักเอาไว้ชัดเจนเช่นนี้ แต่บางมาตราก็มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดไว้บ้าง

คำพิพากษาของศาลฎีกาที่กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิด มีอยู่ 2 ประเภท คือ

---

[51] สถิตย์ ไพเราะ. (2552). **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญามาตรา 209 - 287 และมาตรา 367 - 398**. หน้า 370. หน้า 412 - 413.

[52] แหล่งเดิม. หน้า 361.

[53] แหล่งเดิม. หน้า 372.

1) คำพิพากษาของศาลฎีกาที่กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่าศาลได้วินิจฉัยเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย โดยไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาตัดสินคดี (เข้าข้อยกเว้นมาตรา 104) ซึ่งผลของคำพิพากษาจะออกมาในทำนองที่ว่า จำเลยไม่มีเจตนา การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือจำเลยมีเจตนา การกระทำของจำเลยเป็นความผิด เช่นคำพิพากษาดังต่อไปนี้

(1) มาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน คำพิพากษาฎีกาที่ 3118/2516[54] ตัดสินว่า "ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศให้ผู้อ้างสิทธิว่าเป็นเจ้าของที่ดินในที่สาธารณประโยชน์ไปยื่นคำร้องขอพิสูจน์สิทธิภายใน 15 วัน จำเลยเข้าไปครอบครองที่ดินส่วนหนึ่งอยู่ก่อนแล้ว และเข้าใจโดยสุจริตว่าครอบครองโดยชอบ โดยทางราชการผ่อนผันให้ครอบครองไปจนกว่าทางราชการจะพิจารณาแล้วเห็นว่าจำเป็น จะต้องให้จำเลยออกจากที่ดินและแจ้งให้ออกแล้ว ดังนี้ แม้ต่อมานายอำเภอได้แจ้งให้จำเลยออกไปจากที่ดินนั้น โดยอ้างว่าการที่จำเลยบุกรุกเข้าไปก่อความเดือดร้อนแก่สาธารณะชน และจำเลยทราบคำสั่งแล้วไม่ออกไป ก็ไม่เป็นการจงใจฝ่าฝืนกฎหมายหรือคำสั่งของนายอำเภอ การกระทำของจำเลยขาดเจตนาอันเป็นองค์ประกอบความผิด ไม่เป็นความผิดตามมาตรา 368"

(2) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณหรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพาษาฎีกาที่ 417/2528[55] ตัดสินว่า "การที่จำเลยที่ 1 ถือปืนกลับบ้านพร้อมจำเลยที่ 2 ผู้เป็นเจ้าของที่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนไว้ในครอบครอง และการพาอาวุธปืนไปเป็นการป้องกันไม่ให้จำเลยที่ 2 นำไปใช้กระทำความผิดและนำกลับบ้านเท่านั้น มิได้มีเจตนาพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ จำเลยที่ 1 ไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน มาตรา 8 ทวิ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371"

(3) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณหรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพาษาฎีกาที่ 293/2537[56] ตัดสินว่า "จำเลยได้รับมอบถุงอาวุธปืนจากชายผู้อ้างว่าเป็นคนขับรถแท็กซี่ แล้วจำเลยได้ติดตามหาเจ้าของเพื่อมอบอาวุธปืนคืน เมื่อไม่พบเจ้าของก็ตั้งใจจะมอบแก่เจ้าพนักงานตำรวจตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาของจำเลย แต่ถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมเสียก่อน ดังนี้ ไม่แสดงว่าจำเลยมีเจตนามีอาวุธปืนของกลางไว้ในครอบครองและพกพาไปในทางสาธารณะ จำเลยไม่มีความผิดฐานมีและพกพาอาวุธปืนไปในทางสาธารณะ"

---

[54] แหล่งเดิม. หน้า 370.

[55] แหล่งเดิม. หน้า 377.

[56] หน้าเดิม.

(4) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณ หรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพาษาฎีกาที่ 1582/2531[57] ตัดสินว่า "ความผิดฐานพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้านและทางสาธารณะ โดยมิได้รับอนุญาต เป็นความผิดที่ร่วมกระทำด้วยกันได้ จำเลยร่วมกับคนร้าย 7-8 คน ไปปล้นทรัพย์โดยมีอาวุธปืนติดตัวไป 6 กระบอก แม้จะฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีอาวุธปืนติดตัวไปด้วยก็ตาม แต่การที่จำเลยร่วมกับคนร้ายอื่นไปปล้นทรัพย์และพยายามฆ่าเจ้าทรัพย์ โดยใช้ปืนยิงแล้วหลบหนีไปด้วยกัน แสดงว่าจำเลยมีเจตนาร่วมกับคนร้ายอื่นมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองและพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมือง หมู่บ้าน และทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต"

(5) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น คำพิพาษาฎีกาที่ 2256/2537[58] ตัดสินว่า "จำเลยและผู้เสียหายที่ 1 ไปพบผู้เสียหายที่ 2 ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจเพื่อให้ช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยกรณีพิพาทเรื่องการกู้ยืมเงิน จำเลยพูดว่าผู้เสียหายที่ 1 ต่อหน้าผู้เสียหายที่ 2 ว่า ผู้เสียหายที่ 1 เป็นผู้หญิงต่ำๆ เห็นเจตนาได้ว่าจำเลยมีเจตนาว่าผู้เสียหายที่ 1 เป็นผู้หญิงไม่ดี มีศักดิ์ศรีต่ำกว่าผู้หญิงทั่วๆ ไป เป็นคำพูดที่เหยียดหยามผู้เสียหายที่ 1 เป็นการดูหมิ่นซึ่งหน้า ไม่ใช่คำพูดในเชิงปรารภหรือปรับทุกข์"

(6) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น คำพิพาษาฎีกาที่ 378/2456[59] ตัดสินว่า "ผู้เสียหายแกล้งกระทบไหล่จำเลยจนคะมำ จำเลยจึงด่าเอา ดังนี้ จำเลยไม่มีความผิดตามมาตรานี้ เพราะผู้เสียหายก่อเหตุให้ถูกด่าเอง เหตุที่ไม่เป็นความผิด เพราะจำเลยมีเหตุที่จะด่าผู้เสียหายได้ ไม่มีเจตนาจะดูหมิ่น"

(7) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น คำพิพาษาฎีกาที่ 224/2523[60] ตัดสินว่า "หนังสือพิมพ์ลงพิมพ์รูปโจทก์รวมกับภาพอื่น 20 ภาพ ในหน้าปกเป็นภาพบุคคลและเหตุการณ์ต่างๆ มีคำอธิบายว่าภาพเหตุการณ์ในรอบปี แม้มีภาพผู้ต้องหาและการกระทำผิดอาญาร้ายแรงอยู่รอบๆ ภาพโจทก์ ดังนี้เป็นการเสนอภาพเกี่ยวกับความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ไม่มีเจตนาดูหมิ่นโจทก์"

2) คำพิพากษาของศาลฎีกาที่มิได้กล่าวถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดโดยตรง แต่ได้กล่าวเป็นนัยๆ ว่าการกระทำความผิดลหุโทษบางมาตราก็ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดด้วย ซึ่งศาลจะตัดสินมาตรานั้นๆ โดยพิจารณาถึงเจตนาของจำเลยในประเด็นเรื่องการ

---

[57] แหล่งเดิม. หน้า 378.

[58] แหล่งเดิม. หน้า 419.

[59] แหล่งเดิม. หน้า 423.

[60] แหล่งเดิม. หน้า 424.

กระทำของจำเลยเป็นการกระทำกรรมเดียวหรือต่างกรรมและเป็นการฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (4)[61] หรือไม่ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเมื่อได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแล้วหรือไม่[62] หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าเจตนาในการกระทำความผิดแต่ละครั้งของจำเลย ย่อมเป็นความผิดในตัวของมันเองและจำเลยกระทำความผิดนั้นหลายครั้ง ก็ย่อมหมายความว่าจำเลยมีเจตนาในการกระทำความผิดในแต่ละครั้งแยกกันออกไป แสดงให้เห็นว่ามาตรานั้นๆ ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดด้วย หรือศาลจะวินิจฉัยมาตรานั้นๆ โดยพิจารณาถึงเจตนาของจำเลยในประเด็นเรื่องการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทหรือไม่ เพื่อจะลงโทษบทที่หนักที่สุดแก่จำเลย ตามมาตรา 90[63]

(1) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณหรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพาษาฎีกาที่ 140/2515[64] ตัดสินว่า "การมีปืนซึ่งไม่มีเครื่องหมายของนายทะเบียนและกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับใบอนุญาต และยังได้พกปืนพร้อมด้วยกระสุนปืนนั้นไปในทางสาธารณะในเมืองโดยไม่มีเหตุสมควร ย่อมเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ และตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 371 เป็นสองกรรมต่างกันหาใช่กรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทไม่"

(2) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณหรือพาไปในชุมนุมชน คำพิพาษาฎีกาที่ 2083/2539 ตัดสินว่า "การกระทำผิดของจำเลยฐาน

---

[61] ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 39 "สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดั่งต่อไปนี้

(1) โดยความตายของผู้กระทำผิด

(2) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย

(3) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37

(4) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

(5) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิด เช่นนั้น

(6) เมื่อคดีขาดอายุความ

(7) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ".

[62] องค์ประกอบที่จะเป็นการฟ้องซ้ำในคดีอาญาที่ศาลต้องพิจารณา ได้แก่ จำเลยในคดีแรกและคดีหลังเป็นคนเดียวกัน ความผิดในคดีหลังอาศัยการกระทำกรรมเดียวกับคดีแรก ศาลในคดีแรกได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องไปแล้ว และคดีก่อนจะต้องมีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับจำเลยอย่างแท้จริง.

[63] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 90 "เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อ กฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้ กระทำความผิด".

[64] สถิตย์ ไพเราะ. เล่มเดิม. หน้า 382.

มีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนไว้ในครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตทั้งในครั้งก่อนและครั้งหลังเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องกันมาตลอดตราบใดที่ยังคงครอบครองอาวุธปืนกระบอกเดียวกันและเครื่องกระสุนปืนรายเดียวกันก็เป็นการกระทำกรรมเดียว เมื่อศาลพิพากษาลงโทษการกระทำในครั้งหลังแล้ว โจทก์ไม่มีสิทธินำคดีการกระทำความผิดครั้งแรกมาฟ้องอีกเป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (4) ส่วนข้อหาพาอาวุธปืนติดตัวไปในเมืองหมู่บ้าน หรือทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว เป็นการกระทำต่างกรรมกันเพราะเจตนาในการกระทำผิดฐานพาอาวุธปืนติดตัวไปในหมู่บ้านหรือทางสาธารณะในแต่ละครั้งย่อมเป็นความผิดในตัวของมันเอง ศาลย่อมมีอำนาจพิพากษาลงโทษจำเลยได้ แม้ในคดีก่อนศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานนี้มาแล้วก็ตาม”

(3) มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ คำพิพากษาฎีกาที่ 1972/2531[65] ตัดสินว่า “จำเลยกับพวกบุกรุกขึ้นไปบนบ้าน ซึ่งเป็นเคหสถานที่อยู่อาศัยของผู้เสียหาย โดยมีอาวุธปืนติดตัวไปด้วย แล้วใช้อาวุธปืนยิงเพื่อขู่เข็ญให้ผู้เสียหายกับพวกเกิดความกลัว จนผู้เสียหายกับพวกลงจากบ้านหนีเข้าไปในป่า แสดงว่าจำเลยกับพวกบุกรุกขึ้นไปบนบ้านของผู้เสียหาย ก็เพื่อขับไล่ผู้เสียหายให้ออกไปจากบ้าน เมื่อผู้เสียหายไม่ยอมออกไป จึงยิงปืนขู่เข็ญให้ผู้เสียหายเกิดความกลัว จะต้องออกจากบ้านเข้าไปในป่า การกระทำของจำเลยต่อเนื่องกันโดยเจตนาประการเดียว คือเพื่อขับไล่ผู้เสียหายกับพวกให้ออกไปจากบ้าน จึงเป็นการกระทำเพียงกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท”

(4) มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ คำพิพากษาฎีกาที่ 3892/2529[66] ตัดสินว่า “จำเลยทั้งสองและพวกบุกรุกเข้าไปขับไล่ให้ผู้เสียหายออกไปจากขนำของผู้เสียหาย ครั้นผู้เสียหายขัดขืนจำเลยที่ 1 และพวกจึงใช้ปืนยิงขู่จนผู้เสียหายตกใจกลัว แล้วออกจากขนำไป การกระทำของจำเลยและพวกมีเจตนาขู่เข็ญเพื่อขับไล่ผู้เสียหายให้ออกไปจากขนำ เป็นข้อสำคัญอันเป็นความผิดกรรมเดียว อันเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท คือมาตรา 365 (2) และมาตรา 392 ลงโทษมาตรา 365 (2) ซึ่งเป็นบทหนักที่สุด”

4.2.4.2 การเขียนตำราอธิบายโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของความผิดลหุโทษของนักกฎหมายแต่ละท่าน

ปัญหาที่เกิดจากความไม่ชัดเจนแน่นอนของบทบัญญัติภาค 3 ลหุโทษ นอกจากจะเกิดในชั้นการปรับใช้กฎหมายของศาลแล้ว ยังเกิดปัญหาในหมู่นักกฎหมายที่เขียนตำราอธิบายโครงสร้างความรับผิดทางอาญาของความผิดลหุโทษด้วย ซึ่งจะแตกต่างกันเมื่ออธิบายถึง

---

[65] แหล่งเดิม. หน้า 417.

[66] แหล่งเดิม.

องค์ประกอบภายในของผู้กระทำความผิด ว่าผู้กระทำความผิดมาตราใดต้องการเจตนาในการกระทำความผิด หรือไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ในที่นี้ผู้เขียนได้ศึกษาตำรากฎหมายอาญาของนักกฎหมายทั้งหมด 8 ท่าน ได้แก่

1) ศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย
2) ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์
3) ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร
4) สถิตย์ ไพเราะ
5) รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ
6) ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
7) ปริญญา จิตรการนทีกิจและ
8) ปัญญา วรวิวัฒน์

ดังนี้ ผู้เขียนจึงได้สรุปความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาภาค 3 ลหุโทษของนักกฎหมายแต่ละท่านออกมาเป็นตาราง ส่วนความเห็นของผู้เขียน ผู้เขียนจะแสดงความเห็นในหัวข้อถัดไปในบทวิเคราะห์

ตารางที่ 4.1 ความต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของนักกฎหมายแต่ละท่าน

มาตรา	หยุดฯ	จิตติฯ	คณิตฯ	สถิตย์ฯ	ทวีเกียรติฯ	สุรศักดิ์ฯ	ปริญญาฯ	ปัญญาฯ
367	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
368	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓
369	✓	✗	✓	-	✓	✓	✓	✓
370	✓	✗	✓	-	✓	✓	✗	✗
371	✓	-	✓	-	✓	✓	✓	✗
372	✓	✓	✓	-	✗	✓	✓	✓
373	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
374	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
375	✓	-	✓	-	✗	✓	✗	✗
376	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
377	✗	✗	✗	-	✗	✗	✗	✗
378	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓
379	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

มาตรา	หยุดฯ	จิตติฯ	คณิตฯ	สถิตย์ฯ	ทวีเกียรติฯ	สุรศักดิ์ฯ	ปริญญาฯ	ปัญญาฯ
380	✓	-	✓	-	✗	✓	✗	✗
381	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
382	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗	✗
383	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
384	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
385	✓	-	✓	-	✓	✓	✗	✓
386	✓	✓	✓	-	-	✓	✗	✓
387	✓	-	✓	-	✓	✓	✗	✗
388	✓	-	✓	-	✓	✓	✓	✓
389	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
390	มาตรานี้องค์ประกอบภายในคือ การกระทำความผิดโดยประมาท							
391	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
392	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
393	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
394	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
395	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
396	✓	-	✓	-	✓	-	✗	✓
397	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
398	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	✓
หมายเหตุ : ✓ หมายถึง มาตรานั้นต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ✗ หมายถึง มาตรานั้นไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด - หมายถึง ไม่ได้อธิบายไว้								

4.2.5 วิเคราะห์องค์ประกอบภายในของบทบัญญัติความผิดลหุโทษ

การวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเจตนาในความผิดลหุโทษเป็นการวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบภายในของแต่ละฐานความผิดว่าความผิดมาตราใดต้องการหรือไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด หรือมาตราใดที่ต้องรับผิดแม้กระทำโดยประมาท กล่าวคือ เป็นการวิเคราะห์ว่ามาตราใดบ้างที่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดนั่นเอง การวิเคราะห์สามารถทำได้ด้วยการแยกองค์ประกอบ

ความผิดของแต่ละมาตรา ซึ่งองค์ประกอบความผิดของแต่ละฐานความผิดจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบภายนอกของตัวผู้กระทำผิดและองค์ประกอบภายในของตัวผู้กระทำผิด การพิจารณาองค์ประกอบภายนอก ต้องพิจารณาถึง ตัวผู้กระทำ การกระทำ และกรรมของการกระทำ ส่วนการพิจารณาองค์ประกอบภายใน ต้องพิจารณาถึง เจตนาของผู้กระทำความผิดและการกระทำโดยประมาทของผู้กระทำความผิด

นอกจากองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในแล้ว บางมาตรายังมีข้อความที่เป็น "เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย" อีกด้วย เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย (objektive Strafbarkeitsbedingung) คือ ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา แต่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่อยู่ในองค์ประกอบของความผิด และไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเจตนาหรือประมาท ซึ่งผู้กระทำความผิดจะอ้างว่าตนไม่รู้ถึงข้อเท็จจริงที่เป็นเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยและอ้างว่าไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดไม่ได้ เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยเป็นสิ่งที่จำเป็นในการลงโทษที่ต้องมีเสมอ มิฉะนั้นแล้วจะลงโทษผู้กระทำความผิดในกรณีนั้นในความผิดฐานนั้นไม่ได้[67] ผู้กระทำความผิดต้องถูกลงโทษสำหรับการกระทำนั้น ถ้าในกรณีนั้นมีเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย แม้ว่าผู้กระทำความผิดจะไม่รู้หรือไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะมีเงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยนั้นก็ตาม[68] เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัยนี้นักกฎหมายบางท่านเรียกว่า "พฤติการณ์ประกอบการกระทำ"[69]

และในทุกๆ มาตราจะมี "คุณธรรมทางกฎหมาย" (Rechtsgut) ที่แสดงออกถึงประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง นั่นเอง คุณธรรมทางกฎหมายไม่ใช่สิ่งที่เป็นรูปธรรม ที่สามารถจับต้องได้ แต่เป็นภาพในทางความคิดที่เป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ หรือเป็นสิ่งที่เป็นคุณค่าในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายกับกรรมของการกระทำเป็นคนละอย่างแตกต่างกัน คุณธรรมกฎหมายเป็นคุณค่าที่อยู่เบื้องหลังของความผิดฐานต่างๆ แต่กรรมของการกระทำเป็นวัตถุที่ถูกกระทบจากการกระทำที่ละเมิดคุณธรรมทางกฎหมาย[70]

หลักในการจำแนกประกอบการวิเคราะห์ว่าบทบัญญัติมาตราใดเป็นหลักความรับผิดเด็ดขาดหรือบทบัญญัติมาตราใดใช้หลักความรับผิดทางอาญาทั่วไปมีอยู่ว่า หากบทบัญญัติมาตราใดมีเจตนารมณ์ (คุณธรรมทางกฎหมาย) ในการคุ้มครองความสงบสุขของสังคมส่วนรวมและประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ การกระทำนั้นไม่มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม ผู้กระทำความผิดไม่

---

[67] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 123.

[68] แหล่งเดิม. หน้า 124.

[69] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. เล่มเดิม. หน้า 193.

[70] คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 132.

มีสภาวะจิตใจที่สมควรแก่การลงโทษ การกระทำไม่มีความรุนแรงมากนัก เป็นเพียงความผิดเล็กๆ น้อยๆ เป็นเพียงการละเมิดข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมเท่านั้น สังคมหรือคนในสังคมไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองหรือไม่หวาดกลัวต่อการกระทำมากนัก และตามบทบัญญัติมีข้อความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดต้องกระทำโดยเจตนาจึงจะเป็นความผิด ผู้เขียนก็จะจำแนกให้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาดซึ่งไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด หากบทบัญญัติมาตราใดมีเนื้อหาสาระเป็นความผิดอาญาโดยแท้ ซึ่งเป็นความผิดที่ร้ายแรง มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม ผู้กระทำกระทำความผิดด้วยจิตใจที่ชั่วร้ายสมควรได้รับการลงโทษ การกระทำมีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรมและมีผลกระทบคือเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือสังคมจนทำให้สังคมหรือคนในสังคมมีปฏิกิริยาตอบสนองที่รุนแรงและเกิดความหวาดกลัว ผู้เขียนก็จะจำแนกให้ใช้หลักความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไปซึ่งต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด ส่วนบทบัญญัติมาตราใดที่บัญญัติให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยประมาทก็จะสามารถทราบได้โดยไม่ต้องวิเคราะห์ เพราะบทบัญญัติมาตรานั้นจะบัญญัติไว้โดยชัดแจนแน่นอนอยู่แล้วในตัว

การวิเคราะห์ในหัวข้อนี้ เพื่อมิให้เนื้อหาฟุ่มเฟือยจนเกินไป ผู้เขียนจึงเลือกที่จะวิเคราะห์เฉพาะมาตราที่เป็นปัญหาต่อการศึกษาเท่านั้น ว่ามาตราใดควรใช้หลักความรับผิดแบบใด ส่วนบทวิเคราะห์ของมาตราที่แน่ชัดแล้วว่าความผิดเหล่านั้นต้องการเจตนาในการกระทำความผิดหรือต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท ซึ่งนักกฎหมายทั้ง 8 ท่านที่ผู้เขียนได้ศึกษาตำราและตัวผู้เขียนเองมีความเห็นต้องตรงกันซึ่งไม่เป็นปัญหาต่อการศึกษาเท่าใดนัก ผู้เขียนจะนำไปใส่ไว้ในภาคผนวก ก มาตราที่ไม่เป็นปัญหาต่อการศึกษา ได้แก่มาตรา 367 มาตรา 374 มาตรา 376 มาตรา 379 มาตรา 381 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 388 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 397 มาตรา 398 ซึ่งต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิด และมาตรา 390 ซึ่งผู้กระทำต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท[71]

ส่วนมาตราที่เป็นปัญหาต่อการศึกษา ได้แก่ มาตรา 368 มาตรา 369 มาตรา 370 มาตรา 371 มาตรา 372 มาตรา 373 มาตรา 375 มาตรา 377 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 382 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 มาตรา 395 และมาตรา 396 ผู้เขียนขอวิเคราะห์ดังนี้

4.2.5.1 ความผิดที่เป็นการก่อภยันตรายต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่ความผิดในมาตรา 371 มาตรา 373 และมาตรา 377

1) มาตรา 371 “ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น”

---

[71] โปรดดูภาคผนวก ก.

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ภยันตรายอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธ[72]

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) พาอาวุธไป

(3) ในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ

(4) โดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนพาไปเป็นอาวุธ และรู้ว่าพาไปในเมือง หมู่บ้าน หรือทางสาธารณะ และผู้กระทำต้องการพาอาวุธไปในสถานที่ดังกล่าว

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) พาอาวุธไป

(3) ในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนพาไปเป็นอาวุธ และรู้ว่าพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด และผู้กระทำต้องการพาอาวุธไปในสถานที่ดังกล่าว

บทวิเคราะห์ มาตรา 371 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปริญญา จิตรการนทีกิจ และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปัญญา วรวิวัฒน์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ แม้ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะและความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นจะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือคุ้มครองภยันตรายอันอาจเกิดจากการใช้อาวุธในที่สาธารณะหรือที่ชุมชน แต่บทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการพาอาวุธไปนั้นผู้กระทำต้องมีเจตนาในการพาอาวุธไป และการกระทำเช่นนั้นได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม ประกอบกับมีคำพิพากษาฎีกาที่

---

[72] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 169.

417/2528 คำพิพากษาฎีกาที่ 293/2537 คำพิพากษาฎีกาที่1582/2531 คำพิพากษาฎีกาที่ 140/2515 คำพิพากษาฎีกาที่ 2083/2539 ซึ่งศาลได้วินิจฉัยถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 371 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 641-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดละทิ้งอาวุธหรือวัตถุอื่นใดที่อาจก่อภยันตรายแก่บุคคลอื่น ในสถานที่สาธารณะหรือเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งอาจใช้อาวุธหรือวัตถุอื่นนั้นเพื่อก่ออาชญากรรมหรือความผิดอาญา ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่หนึ่งผู้กระทำความผิดลหุโทษตามมาตรานี้จำต้องรับโทษเพิ่มเติม ได้แก่ การยึดวัตถุที่ใช้ในการกระทำความผิด"

2) มาตรา 373 "ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต ปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ภยันตรายอันอาจเกิดจากผู้วิกลจริต[73]

ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต

(2) ปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือคุ้มครองภยันตรายอันอาจเกิดจากผู้วิกลจริต การกระทำไม่มีความรุนแรง และบทบัญญัติไม่มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำต้องมีเจตนา เพราะคำว่า "ปล่อยปละละเลย" ให้ความหมายชัดเจนอยู่ในตัวแล้วว่าผู้กระทำไม่มีเจตนา แต่ผู้เขียนเห็นว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ ไม่ควรจะได้รับโทษทางอาญาไม่ว่าจะโดยหลักความรับผิดเด็ดขาดหรือหลักความรับผิดทางอาญาทั่วไป เพราะ สภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิดไม่สมควรได้รับการลงโทษตามหลักดังกล่าว แต่การปล่อยปละละเลยแสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดโดยผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลอื่นในภาวะเช่นนั้นควรจะต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้น ได้ แต่มิได้ใช้อย่างเพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น มาตรานี้ผู้กระทำสมควรมีความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทเท่านั้น

---

[73] แหล่งเดิม. หน้า 642.

3) มาตรา 377 "ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์[74]

ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย

(2) ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง

(3) ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือคุ้มครองภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ การกระทำไม่มีความรุนแรง และบทบัญญัติไม่มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำต้องมีเจตนา เพราะคำว่า "ปล่อยปละละเลย" ให้ความหมายชัดเจนอยู่ในตัวแล้วว่าผู้กระทำไม่มีเจตนา แต่ผู้เขียนเห็นว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ ไม่ควรจะได้รับโทษทางอาญาไม่ว่าจะโดยหลักความรับผิดเด็ดขาดหรือหลักความรับผิดทางอาญาทั่วไป เพราะ สภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิดไม่สมควรได้รับการลงโทษตามหลักดังกล่าว แต่การปล่อยปละละเลยแสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดโดยผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลอื่นในภาวะเช่นนั้นควรจะต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้น ได้ แต่มิได้ใช้อย่างเพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น มาตรานี้ผู้กระทำสมควรมีความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทเท่านั้น

4.2.5.2 ความผิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ความผิดในมาตรา 395

มาตรา 395 "ผู้ใดควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ กรรมสิทธิ์[75]

ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่น

องค์ประกอบภายนอก

---

[74] แหล่งเดิม. หน้า 172.

[75] แหล่งเดิม. หน้า 352.

(1) ผู้ใด

(2) ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่น

(3) ซึ่งได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่น มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล คือกรรมสิทธิ์บนที่ดิน สวน ไร่ นา ของผู้ที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ และบทบัญญัติไม่มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดนั้นผู้กระทำต้องมีเจตนา เพราะคำว่า “ปล่อยปละละเลย” ให้ความหมายชัดเจนอยู่ในตัวแล้วว่าผู้กระทำไม่มีเจตนา แต่ผู้เขียนเห็นว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ ไม่ควรจะได้รับโทษทางอาญาไม่ว่าจะโดยหลักความรับผิดเด็ดขาดหรือหลักความรับผิดทางอาญาทั่วไป เพราะ สภาวะจิตใจของผู้กระทำความผิดไม่สมควรได้รับการลงโทษตามหลักดังกล่าว แต่การปล่อยปละละเลยแสดงให้เห็นถึงการกระทำความผิดโดยผู้กระทำปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลอื่นในภาวะเช่นนั้นควรจะต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่มิได้ใช้อย่างเพียงพอจนเกิดความเสียหายขึ้น ดังนั้น มาตรานี้ผู้กระทำสมควรมีความผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทเท่านั้น

4.2.5.3 ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอื่นๆ ได้แก่ความผิดในมาตรา 382

มาตรา 382 “ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเมตตาต่อสัตว์[76]

ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร

(3) เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ชราหรืออ่อนอายุ

บทวิเคราะห์ มาตรา 382 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเมตตาต่อสัตว์ เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง แม้ผู้กระทำไม่ได้ต้องการให้เกิดผล คือไม่ต้องการให้สัตว์

---

[76] แหล่งเดิม. หน้า 487.

ตายก็ตาม ผู้กระทำก็ยังคงต้องรับผิดอยู่ หากบุคคลทั่วไปหรือวิญญูชนเห็นว่าผู้กระทำใช้สัตว์ทำงานเกินสมควรหรือใช้ทำงานอันไม่สมควร แม้ตนคิดว่าการใช้สัตว์ทำงานนั้นไม่เกินสมควรหรือมิได้ใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรก็ตาม[77] ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

4.2.5.4 ความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน ได้แก่ความผิดในมาตรา 370 มาตรา 372 มาตรา 375 มาตรา 378 มาตรา 380 มาตรา 385 มาตรา 386 มาตรา 387 มาตรา 389 และมาตรา 396

1) มาตรา 370 "ผู้ใดส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[78]

ความผิดฐานรบกวนผู้อื่นด้วยเสียงโดยไม่มีเหตุอันสมควร

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ส่งเสียง ทำให้เกิดเสียง หรือกระทำความอื้ออึง

(3) โดยไม่มีเหตุอันสมควร

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน[79]

บทวิเคราะห์ มาตรา 370 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานรบกวนผู้อื่นด้วยเสียงโดยไม่มีเหตุอันสมควร มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากทำการส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำ

---

[77] ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. เล่มเดิม. หน้า 420.

[78] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 634.

[79] แหล่งเดิม. หน้า 635.

ความอื้ออึงโดยไม่มีเหตุอันสมควร และเกิดผลคือประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

2) มาตรา 372 "ผู้ใดทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณ หรือสาธารณสถาน หรือกระทำโดยประการอื่นใดให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณหรือสาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[80]

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะ หรือสาธารณสถาน

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทะเลาะกันอย่างอื้ออึง

(3) ในทางสาธารณะ หรือสาธารณสถาน

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำด้วยประการใดๆ

(3) ให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณหรือสาธารณสถาน

บทวิเคราะห์ มาตรา 372 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ปัญญา วรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปริญญา จิตรการนทีกิจ และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถานและความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้

---

[80] แหล่งเดิม. หน้า 363.

เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถานหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้เสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณหรือสาธารณสถาน และเกิดผลคือเสียความสงบเรียบร้อยในทางสาธารณหรือสาธารณสถาน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

3) มาตรา 375 "ผู้ใดทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครก อันเป็นสิ่งสาธารณเกิดขัดข้องหรือไม่สะดวก ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[81]

ความผิดฐานทำให้รางระบายน้ำเกิดขัดข้อง

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทำให้ขัดข้องหรือไม่สะดวก

(3) ซึ่งรางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครกอันเป็นสิ่งสาธารณะ

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย การขัดข้องหรือไม่สะดวก[82]

บทวิเคราะห์ มาตรา 375 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ปัญญา วรวิวัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทำให้รางระบายน้ำเกิดขัดข้อง มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากทำให้รางระบายน้ำ ร่องน้ำหรือท่อระบายของโสโครกอันเป็นสิ่งสาธารณะ ขัดข้องหรือไม่สะดวก ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

---

[81] แหล่งเดิม. หน้า 368.

[82] แหล่งเดิม. หน้า 369.

4) มาตรา 378 "ผู้ใดเสพย์สุราหรือของเมาอย่างอื่น จนเป็นเหตุให้ตนเมา ประพฤติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณหรือ สาธารณสถาน ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[83]

ความผิดฐานเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในที่สาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) เสพย์สุราหรือของเมาอย่างอื่น

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนเสพนั้นเป็นสุราหรือของเมาอย่างอื่น และผู้กระทำต้องการเสพสิ่งนั้น แต่ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องรู้ว่าตนกำลังเมาประพฤติตนวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณหรือสาธารณสถานก็ได้

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ความเมา ประพฤติตนวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณหรือสาธารณสถาน[84]

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในที่สาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากผู้ใดเสพย์สุราหรือของเมาอย่างอื่น และเกิดผลคือผู้ที่เมานั้นประพฤติวุ่นวายหรือครองสติไม่ได้ขณะอยู่ในถนนสาธารณหรือ สาธารณสถาน ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

5) มาตรา 380 "ผู้ใดทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่ไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[85]

ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำ

---

[83] แหล่งเดิม. หน้า 641.

[84] แหล่งเดิม.

[85] แหล่งเดิม. หน้า 642.

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทำให้เกิดปฏิกูล

(3) แก่น้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย เมื่อเกิดปฏิกูลขึ้น[86]

บทวิเคราะห์ มาตรา 380 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ปัญญา วรวิวัฒน์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากผู้ใดกระทำการใดๆ แก่น้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอย และเกิดผลคือน้ำในบ่อ สระหรือที่ขังน้ำอันมีไว้สำหรับประชาชนใช้สอยนั้นเกิดปฏิกูลขึ้น ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

6) มาตรา 385 “ผู้ใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายกีดขวางทางสาธารณ จนอาจเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจร โดยวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือโดยกระทำด้วยประการอื่นใด ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[87]

ความผิดฐานวางหรือทอดทิ้งสิ่งของกีดขวางทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) วางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือกระทำด้วยประการอื่นใด

---

[86] แหล่งเดิม. หน้า 643.

[87] แหล่งเดิม. หน้า 645.

(3) โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย

(4) การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น

(5) กีดขวางทางสาธารณ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าทางนั้นเป็นทางสาธารณะ และผู้กระทำต้องการวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือกระทำด้วยประการอื่นให้กีดขวางทางสาธารณะ เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ความเป็นอุปสรรคต่อความปลอดภัยหรือความสะดวกในการจราจรซึ่งกระทำโดยไม่จำเป็น[88]

บทวิเคราะห์ มาตรา 385 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานวางหรือทอดทิ้งสิ่งของกีดขวางทางสาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากผู้ใดวางหรือทอดทิ้งสิ่งของ หรือกระทำด้วยประการอื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายและการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่จำเป็น จนเกิดผลคือการกีดขวางทางสาธารณ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้นมาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 385 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 644-2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดที่กีดขวางทางสาธารณะ โดยการวางหรือทิ้งวัตถุซึ่งไม่จำเป็นไว้ หรือวางวัตถุขัดขวางหรือลดเสรีภาพ หรือความมั่นคงปลอดภัยของทางนั้น ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สี่

ผู้กระทำความผิดลหุโทษตามมาตรานี้จำต้องรับโทษเพิ่มเติม ได้แก่ การยึดวัตถุที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นผลมาจากการกระทำความผิด”

---

[88] แหล่งเดิม. หน้า 646.

7) มาตรา 386 "ผู้ใดขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณ โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[89]

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะ

(3) ไว้ในทางสาธารณ

(4) โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าทางนั้นเป็นทางสาธารณะ และผู้กระทำต้องการขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะนั้น โดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานละเลยไม่แสดงสัญญาณเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะ

(3) ไว้ในทางสาธารณ

(4) โดยได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย

(5) ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าตนได้ขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะไว้ในทางสาธารณะ โดยได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย และรู้ว่าตนมีหน้าที่ทั่วไปที่จะต้องป้องกันอุปัทวเหตุจากการกระทำของตน และผู้กระทำต้องการละเลยไม่ทำหน้าที่นั้น ด้วยการไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ

บทวิเคราะห์ มาตรา 386 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย

---

[89] แหล่งเดิม. หน้า 647.

ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะและความผิดฐานละเลยไม่แสดงสัญญาณเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากผู้ใดขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย หรือขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะโดยได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมายแต่ละเลยไม่แสดงสัญญาณตามสมควรเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ จนเกิดผลคือเกิดความเสียหายแก่ผู้ใช้ทางสาธารณะหรือเกิดอุปัทวเหตุ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

8) มาตรา 387 “ผู้ใดแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้โดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง ซึ่งจะเป็นเหตุอันตราย เปรอะเปื้อนหรือเดือดร้อน แก่ผู้สัญจรในทางสาธารณ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[90]

ความผิดฐานแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) แขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดไว้

(3) โดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าการแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งของนั้น เป็นการกระทำที่ของน่าจะตกหรือพังลงได้ และผู้กระทำต้องการแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งของนั้น

---

[90] แหล่งเดิม. หน้า 649.

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ความเป็นเหตุอันตราย เปรอะเปื้อนหรือเดือดร้อน แก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ[91]

บทวิเคราะห์ มาตรา 387 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ และปัญญา วรวิวัฒน์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากผู้ใดแขวน ติดตั้งหรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง จนเกิดผลคือความเป็นเหตุอันตราย เปรอะเปื้อนหรือเดือดร้อน แก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 387 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 632-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า “เว้นแต่กรณีตามมาตรา R635-8 ผู้ใดวาง ทิ้ง ขว้าง ปา หรือละเลย ซึ่งขยะ เศษขยะ ของเสีย วัตถุ ของเหลวที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือสิ่งอื่นใดในสาธารณสถานหรือเคหสถาน เว้นแต่ในสถานที่ที่จัดไว้เพื่อการนั้นโดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่มีอำนาจ รวมถึงการปัสสาวะในที่สาธารณะ ต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษชั้นที่สอง หากว่าการกระทำนั้นไม่ได้กระทำลงโดยบุคคลที่สามารถกระทำได้ในสถานที่นั้น หรือได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่นั้น

และต้องระวางโทษอย่างเดียวกัน ในการกระทำที่วาง หรือทิ้งบนทางสาธารณะ ซึ่งขยะ เศษขยะ วัตถุ หรือสิ่งอื่นใด เพื่อการเก็บรวบรวมโดยบริการเก็บขยะ โดยไม่เคารพต่อเงื่อนไขที่ตั้งขึ้นโดยเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองที่มีอำนาจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวันและเวลาในการเก็บ หรือแยกขยะ”

9) มาตรา 389 “ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใดๆ โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์ หรือกระทำด้วย

---

[91] แหล่งเดิม. หน้า 650.

ประการใดๆ ให้ของโสโครกเปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อนตัวบุคคล หรือทรัพย์หรือแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[92]

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 3 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานทำให้ของแข็งตก

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทำให้ของแข็งตกด้วยประการใดๆ

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย โดยประการที่น่าจะเป็นอันตรายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์[93]

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นของแข็ง และผู้กระทำต้องทำให้ของแข็งนั้นตกลง ณ ที่ใดๆ

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานทำให้ของโสโครกเปรอะเปื้อน

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทำให้ของโสโครกเปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อนด้วยประการใดๆ

(3) แก่ตัวบุคคล หรือทรัพย์

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นของ โสโครกเปรอะเปื้อนและสามารถทำให้ตัวบุคคลหรือทรัพย์เปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อนได้ และผู้กระทำต้องการทำให้สิ่งนั้นเปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อนตัวบุคคลหรือทรัพย์นั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานทำให้ของแข็งตกและความผิดฐานทำให้ของ โสโครกเปรอะเปื้อน มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากกระทำด้วยประการใดๆ ให้ของแข็งตกลง ณ ที่ใดๆ หรือกระทำ

---

[92] แหล่งเดิม. หน้า 651 - 652.

[93] แหล่งเดิม. หน้า 651.

ด้วยประการใดๆ ให้ของโสโครกเปรอะเปื้อนหรือน่าจะเปรอะเปื้อนตัวบุคคล หรือทรัพย์ และเกิดผลคือเป็นอันตรายหรือเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคล หรือเป็นอันตรายแก่ทรัพย์หรือเกิดความโสโครกเปรอะเปื้อนแก่ตัวบุคคล หรือทรัพย์ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้น ความผิดสองฐานนี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

ความผิดที่ 3 ความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) แกล้ง

(3) ทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นของโสโครกและสามารถทำให้เป็นที่เดือดร้อนรำคาญได้ และผู้กระทำต้องการทำให้สิ่งนั้นเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ (แก่บุคคล)

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน แต่ก็เป็นการกระทำมีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “แกล้ง” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น ความผิดฐานนี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 389 ประกอบไปด้วยความผิด 3 ฐาน ได้แก่ ความผิดฐานทำให้ของแข็งตก ความผิดฐานทำให้ของโสโครกเปรอะเปื้อน และความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ ความผิดสองฐานแรก ผู้เขียนได้วิเคราะห์เอาไว้แล้วว่าไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ในขณะที่ความผิดฐานที่สามต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น ควรจะต้องมีการแยกความผิดฐานที่สามออกจากความผิดฐานที่หนึ่งและสองออกเป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหาก ซึ่งความผิดฐานที่หนึ่งและฐานที่สองผู้เขียนเห็นว่าควรคงไว้เป็นมาตรา 389 ดังเดิม แต่ความผิดฐานที่สามควรได้รับการบัญญัติใหม่เป็นมาตรา 389/1 มีความว่า “ผู้ใดแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่ตัวบุคคล หรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

10) มาตรา 396 “ผู้ใดทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็นในหรือริมทางสาธารณ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[94]

---

[94] แหล่งเดิม. หน้า 654.

ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทิ้งซากสัตว์

(3) ในหรือริมทางสาธารณ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนจะทิ้งนั้นเป็นซากสัตว์ และรู้ว่าสถานที่ที่จะทิ้งนั้นเป็นทางสาธารณะ และผู้กระทำต้องการทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะนั้น

เงื่อนไขการลงโทษทางภาวะวิสัย ซึ่งอาจเน่าเหม็น[95]

บทวิเคราะห์ มาตรา 396 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ปัญญา วรวิวัฒน์ และศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน เป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย ไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากผู้ใดทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ จนเกิดผลคือความเน่าเหม็นแก่ผู้สัญจรในทางสาธารณะ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม ดังนั้นมาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

4.2.5.5 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ได้แก่ความผิดใน มาตรา 368 และมาตรา 369

1) มาตรา 368 “ผู้ใดทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการสั่งเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

---

[95] แหล่งเดิม. หน้า 171.

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ อำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย[96]

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน (มาตรา 368 วรรคแรก)

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน

(3) ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้

(4) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

(5) โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานนั้นแล้ว และผู้กระทำต้องการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ (มาตรา 368 วรรค 2)

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน

(3) ซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้

(4) คำสั่งเช่นว่านั้นเป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

(5) คำสั่งให้ช่วยเช่นว่านั้นกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้

(6) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้น

(7) โดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา การที่ผู้กระทำทราบคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งเป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้นั้นแล้ว และผู้กระทำต้องการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร

บทวิเคราะห์ มาตรา 368 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ปัญญา วรวิวัฒน์ สถิตย์ ไพเราะ ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ปริญญา จิตรการนทีกิจ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานไม่ปฏิบัติ

---

[96] แหล่งเดิม. หน้า 761.

ตามคำสั่งของเจ้าพนักงานและความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คืออำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย แต่ก็เป็นการกระทำมีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง เพราะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดี จนอาจเกิดภยันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า "ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร" หรือ "ทราบคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งการตามอำนาจที่มีกฎหมายให้ไว้ซึ่งการสั่งเช่นว่านั้น เป็นคำสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอันสมควร" ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ประกอบกับมีคำพิพากษาฎีกาที่ 3118/2516 ซึ่งศาลได้วินิจฉัยถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

มาตรา 368 แห่งประมวลกฎหมายอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดตามมาตรา 642-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดปฏิเสธ หรือละเลยที่จะตอบสนองต่อคำสั่งของศาล หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจยุติธรรมซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือในกรณีที่มีการกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือมีภัยพิบัติ หรือมีเหตุการณ์อื่นใดที่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ผู้นั้นได้ปฏิเสธ หรือละเลยที่จะตอบสนองต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ทางปกครองที่มีอำนาจ โดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษในชั้นที่สอง"

2) มาตรา 369 "ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ให้ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ หลุด ฉีกหรือไร้ประโยชน์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ อำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย[97]

ความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของเจ้าพนักงานเสียหาย

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำด้วยประการใดๆ

(3) ให้หลุด ฉีก หรือไร้ประโยชน์

(4) ซึ่งประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใด

(5) ที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้

---

[97] แหล่งเดิม. หน้า 763.

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนกระทำต่อนั้นเป็นประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ และผู้กระทำต้องการกระทำด้วยประการใดๆ ให้สิ่งดังกล่าวนั้นหลุด ฉีก หรือไร้ประโยชน์

บทวิเคราะห์ มาตรา 369 นักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ณ นคร รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ ปัญญาวรวิวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ศาสตราจารย์ ดร. หยุด แสงอุทัย และปริญญา จิตรการนทีกิจ ส่วนนักกฎหมายที่อธิบายว่ามาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ได้แก่ ศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ ส่วนความเห็นของผู้เขียน คือ ความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของเจ้าพนักงานเสียหาย แม้จะเป็นการกระทำมีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม เพราะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดี จนอาจเกิดภยันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “กระทำด้วยประการใดๆ ให้ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ หลุด ฉีกหรือไร้ประโยชน์” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด แต่ความผิดฐานนี้ก็มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คืออำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย และเป็นการกระทำความผิดเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งไม่มีความรุนแรงหรือความก้าวร้าวของการกระทำมากนัก การกระทำความผิดไม่ได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย สังคมสามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ เป็นเพียงการกระทำที่ละเมิดข้อตกลงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมหรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะเท่านั้น ความผิดฐานนี้เป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด หากผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ให้ประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดที่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ปิดหรือแสดงไว้ หรือสั่งให้ปิด หรือแสดงไว้ และเกิดผลคือประกาศ ภาพ โฆษณา หรือเอกสารใดๆ หลุด ฉีกหรือไร้ประโยชน์ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดแม้ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม และคำพิพาษาฎีกาที่ 59/2473 ได้วางหลักอย่างชัดเจนว่า ความผิดตามมาตรานี้แม้ไม่มีเจตนาร้ายก็เป็นความผิด ดังนั้น มาตรานี้ไม่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

สรุป บทบัญญัติในภาค 3 ลหุโทษเดิมมีทั้งหมด 32 มาตรา ผู้เขียนได้เสนอให้แยกความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญออกจากมาตรา 389 โดยเพิ่มเติมความผิดฐานดังกล่าวเป็นมาตรา 389/1 ดังนั้น บทบัญญัติในภาค 3 ลหุโทษจะมีทั้งหมด 33 มาตรา ซึ่งสามารถจำแนกได้ ดังนี้

ก) บทบัญญัติที่ต้องการเจตนาในการกระทำผิด 17 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 367 ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงาน และความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน

2) มาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้

3) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ และความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น

4) มาตรา 374 ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต

5) มาตรา 376 ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน

6) มาตรา 379 ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้

7) มาตรา 381 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์

8) มาตรา 383 ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น

9) มาตรา 384 ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ

10) มาตรา 388 ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล

11) มาตรา 389/1 ความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ

12) มาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น

13) มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ

14) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น

15) มาตรา 394 ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

16) มาตรา 397 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

17) มาตรา 398 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็ก คนเจ็บป่วยหรือคนชรา

ข) บทบัญญัติไม่ต้องการเจตนาในการกระทำผิดหรือเป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด 12 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 369 ความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของเจ้าพนักงานเสียหาย

2) มาตรา 370 ความผิดฐานรบกวนผู้อื่นด้วยเสียงโดยไม่มีเหตุอันสมควร

3) มาตรา 372 ความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน และความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ

4) มาตรา 375 ความผิดฐานทำให้รางระบายน้ำเกิดขัดข้อง

5) มาตรา 378 ความผิดฐานเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในที่สาธารณะ

6) มาตรา 380 ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำ

7) มาตรา 382 ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร

8) มาตรา 385 ความผิดฐานวางหรือทอดทิ้งสิ่งของกีดขวางทางสาธารณะ

9) มาตรา 386 ความผิดฐานขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะ และความผิดฐานละเลยไม่แสดงสัญญาณเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ

10) มาตรา 387 ความผิดฐานแขวน ติดตั้ง หรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง

11) มาตรา 389 ความผิดฐานทำให้ของแข็งตก และความผิดฐานทำให้ของโสโครกเปรอะเปื้อน

12) มาตรา 396 ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ

ค) บทบัญญัติที่ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท 4 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 373 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง

2) มาตรา 377 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง

3) มาตรา 390 ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

4) มาตรา 395 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

4.2.6 แนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

1) บัญญัติความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญเพิ่มเติมขึ้นใหม่เป็นมาตรา 389/1 มีข้อความว่า “ผู้ใดแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่ตัวบุคคลหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2) ยกระดับความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดทั้งหมด 17 มาตรา ให้เป็นความผิดอาญาทั่วไปในภาค 2 ความผิดของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งใช้หลักความรับผิดทางอาญาทั่วไปที่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดในการวินิจฉัยคดีด้วย โดยการ

(1) นำเอาความผิดมาตรา 367 ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงาน และความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

(2) นำเอาความผิดมาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

(3) นำเอาความผิดมาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ และความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(4) นำเอาความผิดมาตรา 374 ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต

(5) นำเอาความผิดมาตรา 376 ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(6) นำเอาความผิดมาตรา 379 ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(7) นำเอาความผิดมาตรา 381 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(8) นำเอาความผิดมาตรา 383 ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(9) นำเอาความผิดมาตรา 384 ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(10) นำเอาความผิดมาตรา 388 ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

(11) นำเอาความผิดมาตรา 389/1 ความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(12) นำเอาความผิดมาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อร่างกาย

(13) นำเอาความผิดมาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(14) นำเอาความผิดมาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด 3 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

(15) นำเอาความผิดมาตรา 394 ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(16) นำเอาความผิดมาตรา 397 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(17) นำเอาความผิดมาตรา 398 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็กคนเจ็บป่วยหรือคนชรา มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อร่างกาย

3) แก้ไขบทบัญญัติซึ่งเดิมใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดให้เป็นความผิดซึ่งต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท 3 มาตรา ได้แก่

(1) มาตรา 373 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง เดิมบัญญัติว่า “ผู้ใดควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริต ปล่อยปละละเลยให้ บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท” แก้ไขเป็น “ผู้ควบคุมดูแลบุคคลวิกลจริตใด กระทำโดยประมาท ปล่อยปละละเลยให้ บุคคลวิกลจริตนั้นออกเที่ยวไปโดยลำพัง ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ห้าร้อยบาท”

(2) มาตรา 377 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง เดิมบัญญัติว่า “ผู้ใดควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้าย ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือ ทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” แก้ไขเป็น “ผู้ควบคุมสัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายใด กระทำโดยประมาท ปล่อยปละละเลยให้ สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพัง ในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือ ทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพัน บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

(3) มาตรา 395 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น เดิมบัญญัติว่า "ผู้ใดควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้น เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมี พืชพันธุ์หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท" แก้ไขเป็น "ผู้ควบคุมสัตว์ใดๆ กระทำโดยประมาท ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้น เข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมี พืชพันธุ์หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

เมื่อรวมกับความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 390 ที่มีอยู่เดิม ความผิดที่ต้องรับผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทที่อยู่ในภาค 3 ลหุโทษจะมีทั้งหมดรวม 4 มาตรา

4) ความผิดที่ไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดซึ่งใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดทั้งหมด 12 มาตรา ให้คงไว้เป็นความผิดในภาค 3 ลหุโทษดังเดิม โดยผู้เขียนขอเสนอแนะเพิ่มเติมให้แก้ไขอัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษ ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ซึ่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้คณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับการอนุมัติรับหลักการจากสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2552[98] และปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนเสนอเรื่องให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้เสนอให้แก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษในมาตรา 4 มาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 9 ซึ่งการแก้ไขครั้งนี้ เป็นการกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นเป็นสิบเท่าจากอัตราเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มาตราที่สำคัญที่สุดของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือมาตรา 4 ซึ่งให้ยกเลิกความในมาตรา 102 เดิม ซึ่งบัญญัติว่า "ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน" และให้ใช้ข้อความดังต่อไปนี้แทน "ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" มาตรานี้เสนอให้แก้ไขอัตราโทษปรับจากเดิมอัตราโทษปรับขั้นสูงคือไม่เกินหนึ่งพัน

---

[98] โปรดดูบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ในภาคผนวก ฉ ซึ่งบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าว เกิดขึ้นจากการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายอาญา ครั้งที่ 141-1/2552 ในภาคผนวก ช และครั้งที่ 142-2/2552 ในภาคผนวก ซ

บาท เป็นโทษปรับอัตราใหม่ที่สูงขึ้น คืออัตราโทษปรับขั้นสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ส่วนมาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 9 เป็นการแก้ไขอัตราโทษปรับที่ลงรายละเอียดสำหรับแต่ละมาตราไป[99]

แต่ทั้งนี้ ยังมีข้อสังเกตว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมิได้แก้ไขหรือยกเลิกโทษจำคุกเลย เมื่อเทียบกับความผิดลหุโทษของต่างประเทศที่ไม่มีโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษ แต่อย่างไรก็ดีคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาเคยยกประเด็นการยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษขึ้นมาพิจารณาแล้วเมื่อปี 2549[100] คณะกรรมการเห็นว่าความผิดลหุโทษของประเทศไทยยังคงต้องมีโทษจำคุกอยู่ แต่โทษจำคุกควรจะใช้ลงแก่ผู้ที่กระทำความผิดลหุโทษซ้ำเท่านั้น การกระทำความผิดลหุโทษครั้งแรกควรลงโทษปรับสถานเดียว ในการยกร่างบทบัญญัติดังกล่าว หากจะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 102 ให้ลงโทษปรับสถานเดียวสำหรับการกระทำความผิดลหุโทษครั้งแรกอาจจะไม่เหมาะสม เพราะจะกระทบต่อบทบัญญัติความผิดในภาคลหุโทษที่กำหนดทั้งโทษจำคุกและโทษปรับไว้ด้วย ดังนั้น คณะกรรมการจึงได้เสนอเป็นร่างมาตรา 106/1 ความว่า “การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ที่มีโทษจำคุกด้วยนั้น ถ้าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับเพียงสถานเดียว” เมื่อเพิ่มมาตรา 106/1 แล้ว ก็จำเป็นต้องแก้ไขมาตรา 103 ด้วย ความว่า “บทบัญญัติในลักษณะ 1 ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดลหุโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสี่มาตราต่อไปนี้” แต่ปัจจุบันร่างมาตราดังกล่าวก็ยังคงอยู่ในขั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกา

---

[99] โปรดดูร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ภาคผนวก ฌ

[100] โปรดดูรายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายอาญา ครั้งที่ 94-15/2549 ในภาคผนวก ญ

บทที่ 5
บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การแบ่งแยกประเภทความผิดอาญาในแง่ของโทษสามารถแบ่งแยกความผิดต่างๆ ในประมวลกฎหมายอาญาได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความผิดอาญาทั่วไปและความผิดลหุโทษ ความผิดลหุโทษคือความผิดอาญาที่มีอัตราโทษเบาเมื่อเทียบกับความผิดอาญาทั่วไป คือ มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ[1]

ความผิดลหุโทษ คือความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของสาธารณะชน ให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ดังนั้น ผู้กระทำความผิดลหุโทษจะอ้างว่าตนเองไม่มีเจตนาในการกระทำความผิดไม่ได้ คำกล่าวอ้างเช่นนี้เป็นคำกล่าวอ้างที่ฟังไม่ขึ้นในสายตาของกฎหมาย เพราะกฎหมายประสงค์จะลงโทษผู้กระทำความผิดทุกกรณีเมื่อผู้กระทำได้กระทำความผิดนั้นๆ จนสำเร็จและก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมขึ้น แม้ผู้กระทำจะไม่มีเจตนาที่จะกระทำหรือไม่มีความตั้งใจให้เกิดผลของการกระทำขึ้นก็ตาม[2] เหตุผลที่กฎหมายต้องการลงโทษการกระทำที่ปราศจากเจตนาเหล่านี้ก็เพื่อเป็นการสั่งสอนให้ผู้กระทำทราบว่า ตนจะต้องใช้ความระมัดระวังในการกระทำการใดๆ ให้มากขึ้น เพื่อจะได้ไม่ก่อความเสียหายแก่สังคมอีก ความผิดลหุโทษจึงเป็นความผิดเพราะมีกฎหมายห้าม (Mala prohibita) มิใช่ความผิดที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี (Mala in se) แต่อย่างใด

หลักความรับผิดที่ไม่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดนี้เรียกว่า “หลักความรับผิดเด็ดขาด” (Strict Liability) ดังนั้น ตามหลักแล้ว การกระทำความผิดลหุโทษตั้งแต่มาตรา 367-398 แม้ผู้กระทำไม่มีเจตนาในการกระทำความผิด ผู้กระทำก็ต้องรับผิดอยู่นั่นเอง[3] แต่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดลหุโทษและการสนับสนุนการกระทำความผิดลหุโทษ[4] แต่

---

[1] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 102.

[2] เว้นแต่จะมีเหตุที่สามารถอ้างได้ เช่น การกระทำความผิดของเด็ก การกระทำความผิดด้วยความจำเป็น เป็นต้น.

[3] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 104 อันเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 59 วรรคแรก.

[4] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 105 และมาตรา 106.

ความรับผิดสำหรับการกระทำความผิดลหุโทษก็ไม่ได้เป็นไปตามหลักความรับผิดเด็ดขาดเสมอไป[5] เพราะบทบัญญัติความผิดลหุโทษบางมาตราก็มีข้อความที่แสดงว่าผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย อันเป็นข้อยกเว้นของหลักความรับผิดเด็ดขาด ดังนั้น การวินิจฉัยความรับผิดสำหรับความผิดลหุโทษตามมาตรานั้นๆ จึงต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย เช่น คำว่า "ทำร้าย" ตามมาตรา 391 แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด เป็นต้น (นอกจากนี้ มาตรา 390 ความผิดฐานกระทำโดยประมาทโดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นมาตราเดียวในภาค 3 ลหุโทษที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำต้องรับผิดสำหรับการกระทำโดยประมาทด้วย ซึ่งเป็นข้อยกเว้นของหลักความรับผิดเด็ดขาดเช่นเดียวกัน)

ความผิดลหุโทษในระบบกฎหมายอาญาอังกฤษ เดิมเรียกว่า ความผิดขั้น Misdemeanor คือความผิดที่ไม่ร้ายแรงมากนัก ได้แก่ ความผิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ความผิดฐานกบฏ (Treason) หรือความผิดขั้น Felony แต่ในปัจจุบันความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่สามารถจับกุมได้ก็ต่อเมื่อมีหมายจับหรือ non-arrestable offenses ประเภทหนึ่ง ซึ่ง Magistrates' Court เป็นศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดี ใช้วิธีการพิจรณาที่รวบรัด โจทก์ไม่จำเป็นต้องเขียนคำฟ้องยื่นต่อศาล ซึ่งกฎหมายอังกฤษเองก็มีปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนแน่นอนของบทบัญญัติความผิดลหุโทษว่าความผิดฐานใดใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยคดีหรือไม่เช่นเดียวกับประเทศไทย กล่าวคือ ความผิดลหุโทษในกฎหมายอังกฤษต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดหรือไม่ขึ้นอยู่กับการตีความของศาลว่าบทบัญญัตินั้นๆ แสดงออกถึงการใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดหรือไม่ หากไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด การกระทำความผิดลหุโทษก็จะถูกสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วยเสมอ

ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส เรียกว่า Contraventions เป็นความผิดเล็กน้อยและมีอัตราโทษเบารองลงมาจากความผิดมัชฌิมโทษ (Les délits) และความผิดอุกฤษฏ์โทษ (Les crimes) ตามลำดับ ซึ่งความผิดลหุโทษฝรั่งเศสจะอยู่ในเขตอำนาจของศาลตำรวจ (Tribunal de Police) การวินิจฉัยความผิดลหุโทษของประเทศฝรั่งเศสใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด แต่ก็มีข้อยกเว้นไม่ใช้หลักความรับผิดเด็ดขาด หากเนื้อหาและองค์ประกอบของการกระทำความผิดนั้นชี้ว่าการกระทำความผิดต้องอาศัยเจตนาในการกระทำความผิดหรือผู้กระทำต้องรับผิดในความผิดลหุโทษบางฐานหากว่าได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อ

ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยต้องได้รับการตีความว่าความผิดตามมาตราใดบ้างมีข้อความบทบัญญัติให้เห็นว่าผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดอันเป็น

---

[5] ข้อยกเว้นของมาตรา 104 (เป็นข้อยกเว้นของข้อยกเว้น ดังนั้น จึงใช้หลักความรับผิดอาญาตามมาตรา 59 วรรคแรกดังเช่นหลักความรับผิดสำหรับความผิดอาญาทั่วไป).

ข้อยกเว้นของหลักความรับผิดเด็ดขาดนั้น ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในชั้นการปรับใช้กฎหมายของศาล และในชั้นการเขียนตำราอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 3 ของนักกฎหมายซึ่งอธิบายต่างกันว่า มาตราใดบ้างต้องการเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ ทำให้เห็นได้ว่า บทบัญญัติบางมาตราในภาค 3 ลหุโทษ ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยขัดต่อหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (nullum crimen, nulla poena, sine lege หรือ no crime no punishment without law) เพราะบทบัญญัติเหล่านั้นขาดความชัดเจนแน่นอน เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าว จึงต้องมีการศึกษาเพื่อแบ่งแยกว่า มาตราใดบ้างในภาค 3 ลหุโทษสมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาหรือเป็นอาชญากรรมที่ใช้หลักความรับผิดทางอาญาทั่วไปมาวินิจฉัยคดี ซึ่งต้องพิจารณาองค์ประกอบภายในคือเจตนาของผู้กระทำด้วยตามมาตรา 59 วรรคแรก และมาตราใดบ้างที่ไม่เป็นอาชญากรรมเป็นความผิดลหุโทษอย่างแท้จริงซึ่งต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยคดี

ลักษณะของการกระทำที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาหรือเป็นอาชญากรรม คือ การกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย เป็นการกระทำที่มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรมอย่างรุนแรง มีความรุนแรงหรือก้าวร้าว เป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม สังคมหรือคนในสังคมมีปฏิกิริยาตอบสนองหรือหวาดกลัวต่อการกระทำนั้น และไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมสำหรับการกระทำนั้นแล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญา ประกอบกับบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่าการกระทำความผิดนั้น ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย ความผิดนั้นก็เป็นความผิดซึ่งควรจะต้องใช้หลักความรับผิดทางอาญาทั่วไปมาวินิจฉัยคดี ในทางตรงกันข้ามการกระทำใดที่ไม่มีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรือหลายปัจจัยข้างต้นเข้ามาเกี่ยวข้องก็ไม่สมควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอาญาหรือเป็นอาชญากรรม ดังนั้น ลักษณะของความผิดลหุโทษ คือ การกระทำไม่ได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย การกระทำไม่มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม ไม่มีความรุนแรงก้าวร้าวหรือเป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือคนในสังคมมากนัก สังคมหรือคนในสังคมไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองหรือความหวาดกลัวต่อการกระทำนั้น และไม่มีมาตรการควบคุมอย่างอื่นที่เหมาะสมสำหรับการกระทำนั้นแล้วนอกจากการใช้กฎหมายอาญา ซึ่งต้องใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดมาวินิจฉัยคดี

เมื่อแบ่งแยกได้แล้วว่าความผิดฐานใดเป็นความผิดที่เป็นอาชญากรรมที่แท้จริง ความผิดฐานใดเป็นความผิดลหุโทษ และความผิดฐานใดซึ่งผู้กระทำจะต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท ก็สมควรที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อขจัดปัญหาความไม่ชัดเจนแน่นอนของกฎหมายต่อไป

ผลของการวิเคราะห์และแบ่งแยกสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ผู้เขียนได้เสนอให้แยกความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญออกจากมาตรา 389 โดยเพิ่มเติมความผิดฐานดังกล่าวเป็นมาตรา 389/1 ดังนั้น บทบัญญัติในภาค 3 ลหุโทษจะมีทั้งหมด 33 มาตรา

2) ความผิดลหุโทษทั้งหมด 33 มาตราแบ่งแยกตามเจตนาของผู้กระทำความผิดได้ ดังนี้

(1) บทบัญญัติที่ต้องการเจตนาในการกระทำผิด 17 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 367 ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงาน และความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน

2) มาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้

3) มาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ และความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น

4) มาตรา 374 ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต

5) มาตรา 376 ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน

6) มาตรา 379 ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้

7) มาตรา 381 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์

8) มาตรา 383 ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น

9) มาตรา 384 ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ

10) มาตรา 388 ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล

11) มาตรา 389/1 ความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ

12) มาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น

13) มาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ

14) มาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น

15) มาตรา 394 ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

16) มาตรา 397 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

17) มาตรา 398 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็ก คนเจ็บป่วย หรือคนชรา

(2) บทบัญญัติไม่ต้องการเจตนาในการกระทำผิดหรือเป็นหลักความรับผิดเด็ดขาด 12 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 369 ความผิดฐานทำให้ประกาศโฆษณาของเจ้าพนักงานเสียหาย

2) มาตรา 370 ความผิดฐานรบกวนผู้อื่นด้วยเสียงโดยไม่มีเหตุอันสมควร

3) มาตรา 372 ความผิดฐานทะเลาะกันอย่างอื้ออึงในทางสาธารณะหรือสาธารณสถาน และความผิดฐานทำให้เสียความสงบเรียบร้อยในที่สาธารณะ

4) มาตรา 375 ความผิดฐานทำให้รางระบายน้ำเกิดขัดข้อง

5) มาตรา 378 ความผิดฐานเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นในที่สาธารณะ

6) มาตรา 380 ความผิดฐานทำให้เกิดปฏิกูลแก่น้ำ

7) มาตรา 382 ความผิดฐานใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร

8) มาตรา 385 ความผิดฐานวางหรือทอดทิ้งสิ่งของกีดขวางทางสาธารณะ

9) มาตรา 386 ความผิดฐานขุดหลุมหรือราง หรือปลูกปักหรือวางสิ่งของเกะกะในทางสาธารณะ และความผิดฐานละเลยไม่แสดงสัญญาณเพื่อป้องกันอุปัทวเหตุ

10) มาตรา 387 ความผิดฐานแขวน ติดตั้ง หรือวางสิ่งใดโดยประการที่น่าจะตกหรือพังลง

11) มาตรา 389 ความผิดฐานทำให้ของแข็งตก และความผิดฐานทำให้ของโสโครกเปรอะเปื้อน

12) มาตรา 396 ความผิดฐานทิ้งซากสัตว์ในหรือริมทางสาธารณะ

(3) บทบัญญัติที่ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท 4 มาตรา ได้แก่

1) มาตรา 373 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง

2) มาตรา 377 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง

3) มาตรา 390 ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

4) มาตรา 395 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

เมื่อวิเคราะห์แบ่งแยกได้ดังนี้แล้ว ก็สมควรที่จะต้องมีการแก้ไข เพิ่มเติม หรือย้ายตำแหน่งบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อความเหมาะสมต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเพื่อความสมบูรณ์ของบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ คือ

1) บัญญัติความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญเพิ่มเติมขึ้นใหม่เป็นมาตรา 389/1 มีข้อความว่า “ผู้ใดแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่ตัวบุคคลหรือทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2) ยกระดับความผิดลหุโทษที่ต้องการเจตนาของผู้กระทำความผิดทั้งหมด 17 มาตรา ให้เป็นความผิดอาญาทั่วไปในภาค 2 ความผิดของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งใช้หลักความรับผิดทางอาญาทั่วไปที่ต้องพิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดในการวินิจฉัยคดีด้วย โดยการ

(1) นำเอาความผิดมาตรา 367 ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงาน และความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

(2) นำเอาความผิดมาตรา 368 ความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน และความผิดฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งให้ช่วยทำกิจการในหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายกำหนดให้สั่งให้ช่วยได้ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงาน

(3) นำเอาความผิดมาตรา 371 ความผิดฐานพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะ และความผิดฐานพาอาวุธไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(4) นำเอาความผิดมาตรา 374 ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อชีวิต

(5) นำเอาความผิดมาตรา 376 ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(6) นำเอาความผิดมาตรา 379 ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(7) นำเอาความผิดมาตรา 381 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(8) นำเอาความผิดมาตรา 383 ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(9) นำเอาความผิดมาตรา 384 ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(10) นำเอาความผิดมาตรา 388 ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

(11) นำเอาความผิดมาตรา 389/1 ความผิดฐานแกล้งทำให้ของโสโครกเป็นที่เดือดร้อนรำคาญ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(12) นำเอาความผิดมาตรา 391 ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อร่างกาย

(13) นำเอาความผิดมาตรา 392 ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(14) นำเอาความผิดมาตรา 393 ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด 3 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

(15) นำเอาความผิดมาตรา 394 ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(16) นำเอาความผิดมาตรา 397 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภยันตรายต่อประชาชน

(17) นำเอาความผิดมาตรา 398 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็ก คนเจ็บป่วยหรือคนชรา มาบัญญัติไว้ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวด 1 ความผิดต่อร่างกาย

3) แก้ไขบทบัญญัติซึ่งเดิมใช้หลักความรับผิดเด็ดขาดให้เป็นความผิดซึ่งต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท 3 มาตรา ได้แก่

(1) มาตรา 373 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้บุคคลวิกลจริตออกเที่ยวไปโดยลำพัง

(2) มาตรา 377 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์ดุหรือสัตว์ร้ายเที่ยวไปโดยลำพัง (3) มาตรา 395 ความผิดฐานปล่อยปละละเลยให้สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

เมื่อรวมกับความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา 390 ที่มีอยู่เดิม ความผิดที่ต้องรับผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยประมาทที่อยู่ในภาค 3 ลหุโทษจะมีทั้งหมดรวม 4 มาตรา

4) แก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ ตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) มาตรา 4 มาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 9 เพื่อกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นเป็นสิบเท่าจากอัตราเดิม ให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย).

คณิต ณ นคร. (2551). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

_____. (2553). *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จิตติ ติงศภัทิย์. (2529). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

_____. (2539). *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2553). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ* (พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

_____. (2554). *ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 26 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ปัญญา วรวิวัฒน์. (2554). *กฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ มาตรา 107 ถึงมาตรา 398.* กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ปริญญา จิตรการนทีกิจ. (2534). *ย่อหลักกฎหมายความผิดลหุโทษ.* กรุงเทพฯ: นิติธรรม.

ประเสริฐ มนูกิจ (ประเสริฐ ศิริสัมพันธ์). (2475). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาชญาของอังกฤษ ภาค 1.* กรุงเทพมหานคร: อากรสภาคาร.

โยเนโอะ อิชิอิ มาโมรุ ชิบายามา และอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว. (2533). *ดัชนีค้นคำในกฎหมายตราสามดวง.* กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

สถิตย์ ไพเราะ. (2552). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญามาตรา 209 - 287 และ มาตรา 367 - 398* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2546). *บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ เกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.* กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

_____. (2551). *ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับหัวเรื่องเรียงมาตรา* (พิมพ์ครั้งที่ 4 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

หยุด แสงอุทัย. (2553). *กฎหมายอาญา ภาค 2 - 3* (พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขปรับปรุง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาตร์.

อุทัย อาทิเวช. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.* กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง.

บทความ

เพลินตา ตันรังสรรค์. (กรกฎาคม-สิงหาคม 2554). "สัมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง "แนวทางการจัดแบ่งกลุ่มความผิดและโทษในประมวลกฎหมายอาญาไทย."" *วารสารจุลนิติ, 8, 4.*

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (มิถุนายน 2529). "กฎหมายลักษณะอาญา : ประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย." *วารสารนิติศาสตร์, 16, 2.*

วิทยานิพนธ์

เกษมาวดี ศุภภิญโญพงศ์. (2549). *การปรับเปลี่ยนความผิดลหุโทษที่ไม่มีลักษณะเป็นความผิดอาญาโดยแท้เป็นความผิดต่อกฎระเบียบของสังคม : ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปริญญา ชินะผา. (2550). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันยอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในลักษณะ 12 แห่งประมวลกฎหมายอาญา.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ปาริชาติ สังฆมาศ. (2549). *หลักความรับผิดเด็ดขาดตามประมวลกฎหมายอาญา.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

พรรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์. (2536). *ความเหมาะสมในการบัญญัติความผิดลหุโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญา.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิภาพร เนติจิรโชติ. (2548). *การบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป : ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุรพงษ์ เอี่ยมแทน. (2544). *ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน (ศึกษาตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ).* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

อิทธิ มุสิกะพงษ์. (2534). *การดำเนินคดีความผิดเล็กน้อย.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาตร์.

เอก อังสนานนท์. (2529). *ความรับผิดในทางอาญาของผู้สนับสนุน.* วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารสนเทศจากสื่ออิเลกทรอนิกส์

http://e-book.ram.edu/e-book/l/LW454(51)/LW454-9.pdf Retrieved November 26, 2012.

เอกสารอื่นๆ

กฎหมายตราสามดวง. (2506). พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา.

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

ภาษาต่างประเทศ

หนังสือ

Catharine Elliot and Frances Quinn. (2002). *Criminal Law.* (4th ed.) Longman.

Charles P. Nemeth. (2004). *Criminal Law.* Pearson Education (Prentice Hall).

Jonathan Herring. (2004). *Criminal Law : Text, Cases and Materials.* New York : Oxford University Press.

_____. (2009). *Great Debates Criminal Law.* London : Palgrave Macmillan.

Rollin M. Perkins. (1969). *Perkins on Criminal Law.* (2nd ed.) Mineola, NY : Foundation Press.

Granville Williams. (1978). *Textbook of Criminal Law.* London : Stevens and Sons.

Justin Miller. *Handbook of Criminal Laws.*

บทความ

Damien Arnaud. (September 2008). "The Judiciary of France". *MINIST□ RE DE LA JUSTICE.*

สารสนเทศจากสื่ออิเลกทรอนิกส์

Lisa Incledon. (2010). The imposition of strict liability in certain criminal offences is a necessary evil in the fight to protect the public from harm. Retrieved April 11, 2012, from http://www.peterjepson.com/law/incledonA2-2.htm

http://en.wikipedia.org/wiki/Misdemeanor Retrieved November 26, 2012.

http://en.wikipedia.org/wiki/Indictable_Offence Retrieved November 26, 2012.

http://www.frenchlaw.com/criminal_law.htm Retrieved November 26, 2012.

ภาคผนวก

DPU

ภาคผนวก ก

ความผิดลหุโทษซึ่งนักกฎหมายทั้ง 8 ท่านและผู้เขียนมีความเห็นว่าต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

DPU

ความผิดลหุโทษมาตราที่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิดและมาตราที่ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท ซึ่งนักกฎหมายทั้ง 8 ท่านและผู้เขียนเองมีความเห็นว่าความผิดเหล่านี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด (มาตรา 367 มาตรา 374 มาตรา 376 มาตรา 379 มาตรา 381 มาตรา 383 มาตรา 384 มาตรา 388 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 397 มาตรา 398) และมาตรา 390 ที่มีความชัดเจนตามตัวบทกฎหมายอยู่แล้วว่าต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท และมาตราเหล่านี้ไม่เป็นปัญหาต่อการศึกษา อีกทั้งบางมาตราก็มีคำพิพากษาของศาลฎีกาวางหลักในเรื่องนี้ไว้เป็นบรรทัดฐาน ดังนี้

1. ความผิดเกี่ยวกับความปลอดภัยของร่างกาย ได้แก่ความผิดในมาตรา 391 มาตรา 390 มาตรา 392 มาตรา 397 และมาตรา 398

1) มาตรา 391 "ผู้ใดใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความปลอดภัยของร่างกาย[1]

ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ใช้กำลังทำร้าย

(3) ผู้อื่น

(4) โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่ากรรมของการกระทำเป็นมนุษย์ และผู้กระทำต้องการใช้กำลังทำร้ายมนุษย์ผู้นั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลคือความปลอดภัยของร่างกายของบุคคลคนเดียว และบทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า "ใช้กำลังทำร้าย" ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย และการใช้กำลังทำร้ายได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ประกอบกับศาลฎีกาได้วางหลักไว้ในคำพิพากษาฎีกาที่ 1119/2517 อย่างชัดเจนว่าผู้กระทำความผิดฐานนี้ต้องมีเจตนาจึงจะเป็นความผิด ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

2) มาตรา 390 "ผู้ใดกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

---

[1] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 120.

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความปลอดภัยของร่างกาย[2]

ความผิดฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำโดยประมาท

(3) ผู้อื่น

(4) ให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ

องค์ประกอบภายใน โดยประมาท คือ การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังได้ แต่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังอย่างเพียงพอที่จะป้องกันผลที่จะเกิดขึ้น[3]

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานนี้ผู้กระทำต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาทเท่านั้น

3) มาตรา 392 "ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความปลอดภัยของร่างกาย[4]

ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ขู่เข็ญ

(3) ให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่ากรรมของการกระทำเป็นมนุษย์ และผู้กระทำต้องการที่จะขู่เข็ญให้มนุษย์ผู้นั้นเกิดความกลัวหรือความตกใจ

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัวหรือความตกใจโดยการขู่เข็ญ มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล คือความปลอดภัยของร่างกายของบุคคลคนเดียว และบทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า "ขู่เข็ญ" ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย และการขู่เข็ญได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ประกอบกับมีคำพิพากษาฎีกาที่ 1972/2531 และ 3892/2529 ซึ่งศาลได้วินิจฉัยถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

---

[2] แหล่งเดิม. หน้า 145 - 146.

[3] ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 59 วรรค 4.

[4] คณิต ณ นคร ข เล่มเดิม. หน้า 149.

4) มาตรา 397 “ผู้ใดในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัลกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นหรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความไม่สะดวกใจของบุคคล[5]

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำด้วยประการใดๆ

(3) อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น

(4) ในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำได้กระทำโดยรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น และรู้ว่าสถานที่ที่กระทำนั้นเป็นสาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และผู้กระทำต้องการรังแกหรือข่มเหงผู้นั้นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำด้วยประการใดๆ

(3) ให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ

(4) ในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำได้กระทำโดยรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ และรู้ว่าสถานที่ที่กระทำนั้นเป็นสาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และผู้กระทำต้องการทำให้ผู้นั้นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัลและความผิดฐานกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วน

---

[5] แหล่งเดิม. หน้า 152.

บุคคล คือความไม่สะดวกใจของบุคคล และบทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า การกระทำด้วยประการใดๆ นั้นผู้กระทำต้องมีเจตนาให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ หรือเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่นในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล และการกระทำเช่นนั้นได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

5) มาตรา 398 "ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ซึ่งต้องพึ่งผู้นั้นในการดำรงชีพหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ที่อาจถึงขั้นเป็นความปลอดภัยของร่างกาย[6]

ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณ

(3) ต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ซึ่งต้องพึ่งผู้นั้นในการดำรงชีพหรือการอื่นใด

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าผู้ถูกกระทำเป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี คนป่วยเจ็บหรือคนชรา ซึ่งต้องพึ่งตนในการดำรงชีพหรือการอื่นใด และผู้กระทำต้องการกระทำอันเป็นการทารุณแก่ผู้นั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล คือความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ที่อาจถึงขั้นเป็นความปลอดภัยของร่างกาย และบทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า "กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณ" ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย และการกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

2. ความผิดที่เป็นการก่อภยันตรายต่อชีวิตและร่างกาย ได้แก่ มาตรา 379

มาตรา 379 "ผู้ใดชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ภยันตรายต่อร่างกาย[7]

---

[6] แหล่งเดิม. หน้า 155.

ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ชักหรือแสดงอาวุธ

(3) ในการวิวาทต่อสู้

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่ามีการวิวาทต่อสู้ และรู้ว่าสิ่งที่ตนจะชักหรือแสดงนั้นเป็นอาวุธ และผู้กระทำต้องการชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้นั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานชักหรือแสดงอาวุธในการวิวาทต่อสู้ แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือคุ้มครองภยันตรายต่อร่างกายของบุคคลทั่วไปที่อยู่บริเวณรอบๆ การต่อสู้นั้น แต่บทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “ชักอาวุธ” หรือ “แสดงอาวุธ” นั้น ผู้กระทำต้องมีเจตนาที่จะชักหรือแสดงอาวุธ และการกระทำเช่นนั้นได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่นหรือต่อสังคม ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

3. ความผิดต่อเกียรติ ได้แก่ความผิดในมาตรา 393

มาตรา 393 “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ เกียรติ[8]

ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา

(3) ผู้อื่น

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำกรรมของการกระทำคือมนุษย์ และการกระทำนั้นเป็นการดูหมิ่น และผู้กระทำต้องการดูหมิ่นผู้นั้นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล คือ เกียรติของบุคคลคนเดียว และบทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “ดูหมิ่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย และการดูหมิ่นได้กระทำลงด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิในทางศีลธรรม เป็นอันตรายต่อผู้อื่น ประกอบกับมีคำ

---

[7] แหล่งเดิม. หน้า 174.

[8] แหล่งเดิม. หน้า 194.

พิพากษาฎีกาที่ 2256/2537 คำพิพากษาฎีกาที่ 378/2456 คำพิพากษาฎีกาที่ 224/2523 ซึ่งศาลได้วินิจฉัยถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วย ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

4. ความผิดเกี่ยวกับการทำความเสียหายต่อกรรมสิทธิ์ ได้แก่ความผิดในมาตรา 394

มาตรา 394 "ผู้ใดไล่ ต้อนหรือทำให้สัตว์ใดๆ เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ กรรมสิทธิ์[9]

ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) ไล่ ต้อน

(3) สัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น

(4) ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสถานที่ที่นั้นคือสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ และผู้กระทำต้องการไล่หรือต้อนสัตว์เข้าไปในที่ดังกล่าวนั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานไล่ต้อนสัตว์เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่น มีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล คือกรรมสิทธิ์บนที่ดิน สวน ไร่ นา ของผู้ที่ได้แต่งดินไว้เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ และบทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า "ไล่" หรือ "ต้อน" ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

5. ความผิดเกี่ยวกับศีลธรรมอื่นๆ ได้แก่ความผิดในมาตรา 374 มาตรา 381 และมาตรา 388

1) มาตรา 374 "ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต ซึ่งตนอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความปลอดภัยของสาธารณะ[10]

ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต

---

[9] แหล่งเดิม. หน้า 350.

[10] แหล่งเดิม. หน้า 469.

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต

(2) ซึ่งตนอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น

(3) ไม่ช่วยตามความจำเป็น

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าผู้อื่นตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิตซึ่งตนอาจช่วยได้ และผู้กระทำต้องการละเว้นไม่ช่วยเหลือตามความจำเป็น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานไม่ช่วยเหลือผู้ที่ตกอยู่ในภยันตรายแห่งชีวิต แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความปลอดภัยของสาธารณะ แต่บทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า "ซึ่งตนอาจช่วยได้โดยไม่ควรกลัวอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่นแต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น" ผู้กระทำต้องมีเจตนาที่จะไม่ช่วย เป็นการละเว้นไม่กระทำการจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

2) มาตรา 381 "ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเมตตาต่อสัตว์[11]

ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณ หรือฆ่า

(3) ต่อสัตว์

(4) ให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่ากรรมของการกระทำเป็นสัตว์ และผู้กระทำต้องการกระทำอันเป็นการทารุณหรือฆ่าสัตว์นั้น โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานกระทำการอันเป็นการทารุณต่อสัตว์ เป็นการกระทำความผิดด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรม และมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น ว่า "การกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทารุณหรือฆ่า" ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด แม้

---

[11] แหล่งเดิม. หน้า 471.

จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเมตตาต่อสัตว์ก็ตาม ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

3) มาตรา 388 "ผู้ใดกระทำการอันควรขายหน้าต่อหน้าธารกำนัล โดยเปลือยหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะ[12]

ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) กระทำการอันควรขายหน้า

(3) โดยเปลือยหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น

(4) ต่อหน้าธารกำนัล

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำอันควรขายหน้าหรือการกระทำอันลามก และเป็นการกระทำต่อหน้าธารกำนัล และผู้กระทำต้องการกระทำเช่นนั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานทำการอันควรขายหน้าต่อธารกำนัล แม้จะไม่ได้เป็นการกระทำความผิดด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย และมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความความเดือดร้อนรำคาญสาธารณะก็ตาม แต่ก็มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง สังคมมีปฏิกิริยาต่อการกระทำเช่นนั้นอย่างรุนแรงและไม่ให้อภัยกับการกระทำนั้น และมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่น ว่า "การกระทำการอันควรขายโดยเปลือยหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น" ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

6. ความผิดเกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ประชาชน ได้แก่ความผิดในมาตรา 376 และมาตรา 384

1) มาตรา 376 "ผู้ใดยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช่เหตุ ในเมือง หมู่บ้านหรือที่ชุมนุมชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[13]

ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

---

[12] แหล่งเดิม. หน้า 473.

[13] แหล่งเดิม. หน้า 639.

(2) ยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช่เหตุ

(3) ในเมือง หมู่บ้านหรือที่ชุมนุมชน

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าปืนที่ตนยิงนั้นเป็นปืนซึ่งใช้ดินระเบิด ไม่มีเหตุที่จะยิง และสถานที่ยิงนั้นเป็นเมือง หมู่บ้าน หรือที่ชุมนุมชน และผู้กระทำต้องการยิงปืนนั้นในที่นั้น

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานยิงปืนโดยใช่เหตุในชุมชน แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน แต่ก็เป็นการกระทำที่มีความรุนแรงหรือมีความก้าวร้าวของการกระทำสูงมาก ความผิดได้กระทำด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย มีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมและส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง สังคมไม่สามารถให้อภัยกับการกระทำนั้นได้ สังคมมีปฏิกิริยาและมีความหวาดกลัวต่อการกระทำ และบทบัญญัติก็มีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “ยิงปืนซึ่งใช้ดินระเบิดโดยใช่เหตุ” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการยิงด้วย ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

2) มาตรา 384 “ผู้ใดแกล้งบอกเล่าความเท็จให้เลื่องลือจนเป็นเหตุให้ประชาชนตื่นตกใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ ความเดือดร้อนรำคาญของประชาชน[14]

ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) แกล้งบอก เล่าความเท็จให้เลื่องลือ

(3) จนเป็นเหตุให้ประชาชนตื่นตกใจ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าสิ่งที่ตนบอกเล่านั้นเป็นความเท็จที่สามารถทำให้ประชาชนตื่นตกใจได้ และผู้กระทำต้องการบอกเล่าความเท็จนั้นให้ลือเลื่อง

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานปล่อยข่าวลือให้ประชาชนตื่นตกใจ แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คือความความเดือดร้อนของประชาชนก็ตาม และไม่ได้เป็นการกระทำความผิดด้วยจิตใจที่ชั่วร้าย แต่ก็เป็นการกระทำมีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง คือความตื่นตกใจ และสังคมมีปฏิกิริยาต่อการกระทำเช่นนั้นอย่างมาก และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “แกล้งบอก เล่าความเท็จให้เลื่องลือ” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

7. ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ได้แก่ความผิดในมาตรา 367 และมาตรา 383

---

[14] แหล่งเดิม. หน้า 644.

1) มาตรา 367 “ผู้ใดเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายไม่ยอมบอกหรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท”

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ อำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย[15]

มาตรานี้แยกความผิดออกได้เป็น 2 ฐาน คือ

ความผิดที่ 1 ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงาน

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) เมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย

(3) ไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ของตนเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย และผู้กระทำต้องการไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่

ความผิดที่ 2 ความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) เมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย

(3) แกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่าเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ของตนเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมาย และผู้กระทำต้องการบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานไม่ยอมบอกชื่อหรือที่อยู่แก่เจ้าพนักงานและความผิดฐานแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่เท็จแก่เจ้าพนักงาน แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คืออำนาจรัฐในการปฏิบัติการตามกฎหมาย แต่ก็เป็นการกระทำมีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง เพราะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดี จนอาจเกิดภยันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “ไม่ยอมบอก” หรือ “แกล้งบอกเท็จ” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

2) มาตรา 383 “ผู้ใดเมื่อเกิดเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น และเจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยระงับ ถ้าผู้นั้นสามารถช่วยได้แต่ไม่ช่วย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

---

[15] แหล่งเดิม. หน้า 760.

คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้ คือ อำนาจรัฐในการเรียกให้ช่วยระงับสาธารณภัย[16]

ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น

องค์ประกอบภายนอก

(1) ผู้ใด

(2) เมื่อเกิดเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น

(3) เจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยระงับ

(4) ผู้นั้นสามารถช่วยได้แต่ไม่ช่วย

องค์ประกอบภายใน เจตนาธรรมดา คือ การที่ผู้กระทำรู้ว่ามีเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่นเกิดขึ้น และรู้ว่าเจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่นนั้น และผู้กระทำต้องการไม่ช่วยระงับทั้งๆ ที่สามารถช่วยระงับได้

บทวิเคราะห์ ความผิดฐานไม่ช่วยระงับเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยอื่น แม้จะมีคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม คืออำนาจรัฐในการเรียกให้ช่วยระงับสาธารณภัย แต่ก็เป็นการกระทำมีข้อน่าตำหนิทางศีลธรรมอย่างรุนแรง เพราะเป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองที่ดี จนอาจเกิดภยันตรายต่อประชาชนและสังคม และบทบัญญัติมีความบัญญัติให้เห็นเป็นอย่างอื่นว่า คำว่า “เจ้าพนักงานเรียกให้ช่วยระงับ ถ้าผู้นั้นสามารถช่วยได้แต่ไม่ช่วย” ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการไม่ช่วยระงับสาธารณภัยนั้น ดังนั้น มาตรานี้ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด

---

[16] แหล่งเดิม. หน้า 765.

ภาคผนวก ข

บทบัญญัติความผิดลหุโทษ ประมวลกฎหมายอาญา ร.ศ. 127

DPU

ส่วนที่ ๑๐
ว่าด้วยความผิดที่เปนลหุโทษ

มาตรา ๓๓๒

ความผิดที่เป็นลหุโทษนั้น คือ บรรดาการกระทำผิดที่ท่านบัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา ๓๓๔ จนถึง ๓๔๐ แห่งกฎหมายนี้ แลท่านกำหนดอาญาสำหรับความผิดฐานลหุโทษไว้ต่างกันเป็น ๔ ชั้น ดังนี้ คือ

ชั้น ๑ ท่านว่าต้องรวางโทษปรับไม่เกินกว่าสิบสองบาท

ชั้น ๒ ท่านว่าต้องรวางโทษปรับไม่เกินห้าสิบบาท

ชั้น ๓ ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสฐาน คือ สฐานหนึ่งให้จำคุกไม่เกินสิบวัน สฐานหนึ่งปรับไม่เกินห้าสิบบาท สฐานหนึ่งทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน

ชั้น ๔ ท่านว่าต้องรวางโทษานุโทษเป็นสามสฐาน คือ สฐานหนึ่งจำคุกไม่เกินเดือนหนึ่ง สฐานหนึ่งปรับไม่เกินร้อยบาท สฐานหนึ่งทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน

มาตรา ๓๓๓

ถ้าในกฎหมายนี้มิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น บรรดาการกระทำผิดฐานลหุโทษนั้น ท่านให้ถือว่าถึงแม้ผู้กระทำผิดมิได้ทำโดยเจตนาก็ต้องมีโทษ

มาตรา ๓๓๔

ลักษณความผิดลหุโทษ ฐานล่วงเลมิดอำนาจการปกครองบ้านเมือง แลล่วงเลมิดอำนาจโรงศาล

(๑) เมื่อนายพนักงานตรวจตระเวนถามชื่อแลตำแหน่งแห่งที่อยู่ของผู้ใด ถ้าแลมันอำพรางไม่บอกให้เขาทราบก็ดี มันแกล้งบอกชื่อ หรือบอกตำแหน่งที่อยู่ที่เป็นเท็จก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๒) ผู้ใดขัดขืนไม่กระทำตามคำสั่ง หรือบังคับอันชอบด้วยกฎหมาย ที่เจ้าพนักงานชั้นหนึ่งชั้นใดสั่งมันนั้น ท่านว่ามันมีความผิดต้องรวางโทษชั้น ๓

(๓) ผู้ใดทำวุ่นขึ้นให้เสียความเรียบร้อยในเวลาศาลนั่งพิจารณาคดีก็ดี หรือมันประพฤติกิริยาไม่เรียบร้อยต่อหน้าศาลก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

(๔) ผู้ใดทำอันตรายแก่หมายประกาศ หรือหนังสือซึ่งเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่สั่งให้ปิดไว้ก็ดี หรือมันทำให้แผ่นป้ายสำหรับปิดประกาศแลหนังสือนั้น เป็นอันตรายหลุดล้มแตกหักไปก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

มาตรา ๓๓๕

ความผิดลหุโทษในฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชน
แลให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย

(๑) ผู้ใดส่งเสียงอื้อฉาวขึ้นในเวลาค่ำคืนโดยใช่เหตุ แลมิชอบด้วยกฎหมาย จนอาจจะพาให้เกิดความตกใจวุ่นวายกันขึ้นในเมืองหรือหมู่บ้าน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๒)[17] ผู้ใดถืออาวุธซึ่งอาจทำให้เป็นที่หวาดเสียวแก่สาธารณชน หรือมีอาวุธพาไปในถนนทางหลวง หรือที่ประชุมชนสาธารณสถานต่าง ๆ โดยมันมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานอันชอบด้วยกฎหมายให้พาไปได้ ท่านว่ามันกระทำผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑ แลให้ริบสาตราวุธนั้นเสียด้วย

แต่ความในข้อนี้ หาได้หมายความห้ามถึงการที่ถืออาวุธปืนไม่ประจุ เพื่อประโยชน์ในการยิงสัตว์อันชอบด้วยกฎหมายนั้นด้วยไม่

(๓) ผู้ใดมีสาตราวุธไม่ว่าอย่างใดใดเข้าไปในที่ประชุมชนเวลามีงานนักขัตตฤกษ์ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑ แลให้รับอาวุธนั้นเสียด้วย

(๔) ผู้ใดจุดประทัด, พลุ, ดอกไม้เพลิง, หรือปล่อยโคมลอยอย่างมีไฟในเมือง, ในหมู่บ้าน, ในตลาด, หรือในถนนหลวงโดยละเมิดต่อข้อบังคับสำหรับท้องที่ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๕) ผู้ใดใช้ปุ๋ยอันทำด้วยของโสโครกมีกลิ่นกล้า มีปุ๋ยปลาเน่า เป็นต้น ภายในหรือใกล้เคียงกับเมือง, หมู่บ้าน, หรือตลาด โดยละเมิดต่อข้อบังคับสำหรับท้องที่ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๖) ผู้ใดวิวาทต่อสู้กันในท้องถนนหลวง หรือในที่สาธารณสถาน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๗) ผู้ใดขายสุราให้แก่บุคคลที่ปรากฏว่าเมาสุราอยู่แล้วก็ดี หรือขายสุราให้แก่เด็กอายุต่ำกว่าสิบสี่ขวบก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๘) ผู้ใดเป็นผู้ควบคุมคนเสียจริตหรือคนสันดานดุร้าย ถ้าแลมันปล่อยให้คนนั้น ๆ ออกเที่ยวไปแต่โดยลำพังตน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๙) ผู้ใดเห็นผู้อื่นตกอยู่ในที่ใกล้มรณภัย ถ้ามันอาจจะช่วยได้โดยไม่ควรเกรงอันตรายแก่ตัวมันเอง แลมันมิช่วยไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๑๐) ผู้ใดทำให้ขัดขวางแก่ ท่อถ่ายน้ำ, รางน้ำ, หรือทางสำหรับให้น้ำไหล อันเป็นของสำหรับสาธารณประโยชน์ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๑๑) ผู้ใดยิงปืน หรืออาวุธที่ใช้ดินระเบิดอย่างใดใดโดยใช่เหตุขึ้นในเมือง, หมู่บ้าน, ตลาด หรือในที่ประชุมชน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

---

[17] มาตรา ๓๓๕ (๒) ยกเลิกและบัญญัติใหม่โดย "พ.ร.บ. แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายลักษณอาญา มาตรา ๓๓๕ ข้อ ๒" ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ร.ศ. ๑๒๙.

(๑๒) ผู้ใดรักษาสัตว์ที่ดุร้าย แลมันปล่อยให้สัตว์นั้นออกเที่ยว ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๓) ถ้าปรากฏว่าผู้ใด เวลาอยู่ในถนนหลวง หรือในสาธารณสถาน เมาสุรายาเมาจนไม่สามารถจะครองสติของตนได้ก็ดี หรือประพฤติกิริยาอาการวุ่นวายในที่นั้น ๆ ก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๔) ผู้ใดชักสาตราวุธ หรือใช้สาตราวุธ ในเวลาวิวาทต่อสู้กัน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๕) ผู้ใดทำให้น้ำในบ่อในสระ หรือในที่ขังน้ำ สำหรับสาธารณใช้สอยโสโครก ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๖) ผู้ใดทรมานสัตว์เดียรัจฉานด้วยความดุร้าย หรือมันฆ่าสัตว์เดียรัจฉานให้ตายด้วยความลำบากโดยมิจำเป็น ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๗) ผู้ใดทำให้ปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะถึงตาย หรือมีบาดเจ็บ เพราะมันขี่ขับหรือบรรทุกสัตว์นั้นจนเหลือขนาดไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๘) ผู้ใดอันเจ้าพนักงานเรียกให้มันช่วยในเมื่อเกิดภยันตราย เช่นเวลาเกิดเพลิงไหม้เป็นต้น ถ้ามันอาจจะช่วยได้ แลมันมิช่วยไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

(๑๙) ในเวลาโจรปล้นณที่ใดใด ถ้าผู้ใดอาจจะช่วยต่อสู้โจรได้ แลมิได้ช่วยไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

(๒๐) ผู้ใดได้ทำสัญญาโดยชอบด้วยกฎหมายไว้ว่ามันจะรับทำการแบกหาม หรือพาบุคคลขนทรัพย์อย่างใดใด จากที่หนึ่งไปยังที่อื่นก็ดี หรือรับไว้ว่าจะทำการเป็นคนใช้ของผู้ใด ในเวลาเขาเดินทางไปโดยทางบกหรือทางน้ำก็ดี ถ้ามันอาจจะทำการงานนั้นๆ ได้ แลมันแกล้งบิดพลิ้วเสียไม่ทำไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

(๒๑) ผู้ใดแกล้งเอาความเท็จบอกเล่าให้เลื่องลือ จนกระทำให้เกิดความตื่นตกใจขึ้นในหมู่คนทั้งหลายไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

(๒๒) ผู้ใดขายหรือทอดตลาดเครื่องอาหารอันไม่ควรบริโภค โดยเป็นของเน่าของเสียก็ดี เป็นของที่อาจจะให้เกิดโรคภัยขึ้นแก่ผู้บริโภคก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔ แลท่านให้ศาลสั่งให้ทำลายของเหล่านั้นเสียด้วย

(๒๓) ผู้ใดเป็นคนมีโรคที่อาจจะติดต่อไปถึงผู้อื่นได้ ถ้าแลมันทำ หรือขายของกินอย่างใดใด ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

(๒๔) ผู้ใดรู้ว่ามีผู้คิดจะกระทำการประทุษฐร้ายอันสามารถอาจจะให้บุคคลผู้หนึ่งผู้ใดถึงแก่ความตายก็ดี จะกระทำผิดฐานข่มขืนทำชำเราก็ดี จะกระทำผิดฐานเป็นโจรชิงทรัพย์ ปล้น

ทรัพย์ หรือเป็นโจรสลัดก็ดี ถ้าแลมันรู้เช่นนั้นแล้ว มันแกล้งเพิกเฉยเสีย ไม่เอาความไปร้องเรียนต่อเจ้าพนักงานในหน้าที่ก็ดี หรือมันไม่แจ้งแก่ผู้ที่จะพึงถูกประทุษฐร้ายนั้น ในเวลาอันพอที่เขาจะป้องกันภยันตรายนั้นๆ ได้ก็ดี ท่านว่ามันผู้จงใจละเลยเช่นว่ามานี้มีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔ แต่ถ้าหากว่าผู้ที่กระทำผิดคิดประทุษฐร้ายนั้นเป็นสามี, ภรรยา, พี่, น้อง, หรือเป็นญาติที่สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป หรือโดยตรงลงมาของมันเอง ท่านว่าอย่าให้เอาโทษแก่มันผู้ละเลยนั้นเลย

มาตรา ๓๓๖

ความผิดลหุโทษในฐานประทุษฐร้ายต่อทางไปมาแลทางส่งข่าว แลของ ๆ สาธารณชน

(๑) ผู้ใดกีดกั้นทางหลวงโดยใช่เหตุ เช่นมันเอารถ หรือยานอย่างอื่น หรือสิ่งใดใด ไปทอดทิ้งไว้ให้สามารถจะเกิดอันตราย หรือขัดข้องแกคามสดวกในการไปมาของสาธารณชน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๒) ผู้ใดมิได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย แลมันบังอาจปลูกเรือน, ปักรั้ว, หรือปลูกสร้างสิ่งใดใด ให้ล้ำเข้าไปในทางหลวง ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๓) ผู้ใดไม่กระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจแลหน้าที่สั่งให้รักษาถนนหลวงให้สอาด ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๔) ผู้ใดปลูกร้านหรือวางแผงลอย หรือตั้งที่สำหรับขายของในถนนหลวง โดยมิได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๕) ผู้ใดปล่อยปสุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะของมันให้เที่ยวไปตามถนนหลวง ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๖) ผู้ใดดับโคมไฟ ที่ให้แสงสว่างสำหรับสาธารณชนไปมาตามถนนหลวง ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๗) ผู้ใดใช้รถตามถนนหลวง ในเวลากลางคืนไม่จุดโคมไฟให้แสงสว่างที่รถนั้นตามสมควร ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๑

(๘) ผู้ใดปละปล่อยให้ปสุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะของมันไปทำอันตรายแก่ถนนหลวงก็ดี ที่สำราญสำหรับสาธารณชนก็ดี เขื่อน, ทางสำหรับให้น้ำไหล รางน้ำแลที่ทาง หรือสิ่งใดใด ซึ่งสำหรับประโยชน์ของสาธารณชนก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๙) ผู้ใดซึ่งท่านอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย ให้มันฟื้นดินในทางหลวงก็ดี หรือให้ปลูกให้ตั้งหรือวางสิ่งใดใด อันย่อมจะเป็นเครื่องกีดขวางในทางหลวงก็ดี ถ้าแลมันละเลยมิได้จุดโคมไฟให้แสงสว่างไว้ณที่นั้นๆ เป็นสัญญาเพื่อป้องกันภยันตรายแก่สาธารณชนที่ไปมาในทางนั้น ท่านว่ามันผู้ละเลยเช่นนี้มีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๑๐) ผู้ใดฆ่าปสุสัตว์หรือสัตว์พาหนะในถนนหลวงก็ดี หรือเททิ้งสิ่งโสโครกในถนนหลวงก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๑๑) ผู้ใดปลูกปักหรือวางสิ่งใดใดในทางหลวง หรือริมทางหลวง ซึ่งอาจจะล้มทลายลงมาถูกทับ ทำให้เป็นอันตรายแก่คนที่ไปมาในทางนั้นได้ ท่านว่ามีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๑๒) ผู้ใดขี่ม้า หรือขับรถ เร็วเกินขนาดจนสามารถอาจจะเกิดเหตุร้ายแก่สาธารณชนขึ้นได้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๑๓) ผู้ใดเอาของเกะกะวางไว้ในถนนหลวงก็ดี หรือฟื้นดินในถนนหลวงก็ดี โดยมันมิได้รับอนุญาตอันชอบด้วยกฎหมาย ถ้าแลการที่มันทำนั้นไม่ถึงความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ แลไม่ถึงความผิดฐานประทุษฐร้ายแก่ทางไปมาของสาธารณชน ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๔) ผู้ใดทิ้งซากสัตว์เดียรัจฉานในทางหลวงก็ดี หรือทิ้งริมทางก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๑๕) ผู้ใดกระทำให้ยานที่สำหรับขับขี่ไปมาในถนนหลวงโดนกัน เพราะมันไม่ได้ประพฤติตามข้อบังคับสำหรับการขับขี่ยานนั้นๆ ไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

มาตรา ๓๓๗

ความผิดลหุโทษในฐานกระทำอนาจาร

(๑) ผู้ใดแสดงวาจาลามกอนาจาร ต่อหน้าธารคำนัล ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๒) ผู้ใดเปลือยกาย หรือกระทำการอย่างอื่นๆ อันควรขายหน้าต่อหน้าธารคำนัล ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

มาตรา ๓๓๘

ความผิดลหุโทษในฐานประทุษฐร้ายต่อร่างกาย

(๑) ผู้ใดบังอาจขว้างปาผู้อื่นด้วยของโสโครก หรือด้วยก้อนหินก้อนอิฐ หรือด้วยของแข็งกระด้างอย่างใดใด แต่มิได้ต้องตัวบุคคลผู้ใด ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๒) ผู้ใดทำการโดยฐานประมาท แลมันกระทำให้เกิดบาดเจ็บแก่ร่างกายของบุคคลผู้ใดไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๓) ผู้ใดบังอาจทุบตี หรือใช้กำลังกระทำอย่างใดใดแก่ผู้อื่นแต่ไม่ถึงแก่บาดเจ็บ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

มาตรา ๓๓๙

ความผิดลหุโทษในฐานกระทำให้เสื่อมเสียอิศรภาพแลชื่อเสียง

(๑) ผู้ใดขู่เข็ญว่าจะทำให้เสียหายแก่เขาโดยการร้ายแรง แลไม่เป็นธรรม ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๒) ผู้ใดหมิ่นประมาทเขาซึ่งหน้า ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๓) ผู้ใดโฆษราการหมิ่นประมาทเขา ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

มาตรา ๓๔๐

ความผิดลหุโทษในฐานประทุษฐร้ายแก่ทรัพย์

(๑) ผู้ใดปล่อยให้ปสุสัตว์ หรือสัตว์พาหนะเข้าในเรือกสวนไร่นาของผู้อื่น อันเขาได้ไถคราดแต่งพื้นดินไว้แล้วก็ดี หรือที่เขาได้ปลูกเพาะพรรณ์ไม้อันมีประโยชน์งอกงามอยู่แล้ว หรือเขาได้เก็บกองรวมอยู่ในนั้นก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๒

(๒) ผู้ใดบังอาจเอาสิ่งโสโครก หรือของแข็งกระด้าง มีก้อนหินเป็นต้น ขว้างปาเคหสถานหรือเรือกสวนของเขา ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๓

(๓) ผู้ใดไล่ต้อนปสุสัตว์หรือสัตว์พาหนะ เข้าไปในเรือกสวนไร่นาของผู้อื่นอันเขาได้ไถคราดแต่งดินไว้แล้วก็ดี หรือมีพรรรณ์ไม้อันมีประโยชน์งอกงามอยู่แล้ว หรือเขาได้เก็บกองรวมอยู่ในนั้นแล้วก็ดี ท่านว่ามันมีความผิด ต้องรวางโทษชั้น ๔

ภาคผนวก ค

รายงานการประชุมอนุกัมการตรวดพิจารนาแก้ไข

ประมวลกฎหมายอาญาครั้งที่ 464 / 267 / 2486

วันพรึหัสบดีที่ 15 กรกดาคม 2486

DPU

คณะกัมการกริสดีกา

รายงานการประชุมอนุกัมการตรวดพิจารนาแก้ไขประมวนกดหมายอาญา

ครั้งที่ 464 / 267 / 2486

วันพรึหัสบดีที่ 15 กรกดาคม 2486

ผู้ที่มาประชุม

1. นายจำรูน โปสยานนท์ กัมการ
2. นายประมูน สุวรรนสร กัมการ
3. นายพิชาญ บุลยง กัมการ
4. นายเยี่ยม เลขวนิชธัมวิทักส กัมการ
5. นายวงศ์ ลัดพลีธัมประคัลภ์ กัมการ
6. หม่อมเจ้าสกลวรรนากร วรวรรณ กัมการ
7. นายสิทธิ จุมมานนท์ กัมการ
8. นายอัตถกรม สรียาภัย กัมการ

นายหยุด แสงอุทัย ผู้จดรายงาน

นาวาเอก ถวัลย์ ทำรงนาวาสวัสดิ์ ร.น. ติดราชการที่อื่น

นายอุทัย แสงมณี ติดราชการที่อื่น

นายเดือน บุนนาค ติดราชการที่อื่น

เปิดประชุมเวลา 14.00 นาลิกา

โดยที่ประธานและรองประธานอนุกัมการติดราชการที่อื่น ที่ประชุมจึงลงมติให้นายวงศ์ ลัดพลีธัมประคัลภ์ เป็นประธาน

ประธาน - ขอให้พิจารณาว่าความผิดที่เปนลหุโทสนั้นจะมีบัทญัติมากน้อยเท่าใด

นายพิชาญฯ - ถ้าดูประมวนกดหมายอาญาโปแลนด์จะเห็นว่ามีบทบัญญัติพิเสสสำหรับความผิดที่เปนลหุโทสแยกออกจากกดหมายอาญา

ม.จ. สกลฯ - การกระทำความผิดลหุโทสเอามาบัญญัติทางอาญารู้สึกว่าหนักอยู่ แต่มีการกระทำความผิดบางหย่าง เช่น ทำร้ายร่างกายควนเอามาบัญญัติไว้ในประมวนกดหมายอาญา

นายคำรูนฯ - แต่จะเอาเปนผิดอาญาหมดก็เกินไป

นายเยี่ยมฯ - ควนจะเอาเฉพาะความผิดที่เอาไนกดหมายอาญา

นายสิทธฯ - ที่เขาเขียนเขาตั้งใจอย่างนั้นอยู่แล้ว

ม.จ. สกลฯ - หย่างเรื่องที่เกี่ยวกับถนนหนทางควนหยู่ในกดหมายจราจร เช่น คนเอาของมาวางเกะบนถนนเพราะจะต้องบัญญัติโดยละเอียดถึงวิธีที่เอาของออกไป เช่น ถ้าเปนของธัมดาต้องเก็บไว้แล้วขายเลหลัง ต้องบัญญัติถึงกลไกให้พร้อม

นายสิทธิฯ - จะแยกความผิดลหุโทสออกไปเด็ดขาดไม่ได้ ควนจะทิ้งเสียบ้าง เช่น ยังมีเรื่องทำร้ายร่างกายอีก เราจะมีกดหมายพิเสสเรื่องลหุโทสและมีความผิดอะไรก็เอามาใส่ไม่ได้

นายจำรูนฯ - ไม่ใช่เอามาใส่ทั้งหมด แต่ควนจะเอามาใส่เปนความผิด

นายอัตถกรมฯ - ถ้าจะเอาออกก็ออกพระราชบัญญัติ minor offence หย่างกดหมายโปแลนด์

นายจำรูนฯ - เรียกชื่อว่าพระราชบัญญัติความผิดลักสนะลหุโทส

นายสิทธิฯ - จะแยกออกเป็นอย่างไร เพราะความผิดถานลหุโทสก็มีความผิดถานทำร้ายร่างกาย

นายอัตถกรมฯ - กดหมายสิงคโปรก็มีความผิดที่เปนลหุโทสมากเหมือนกัน เขาเอาโทสไม่เลี้ยงลูกเมียด้วย

นายเยี่ยมฯ - การจะมีพระราชบัญญัติพิเสสรวบรวมความผิดที่เปนลหุโทสหมดจะไหย่มากเกินไป

นายประมูนฯ - ถ้าเอาหย่างนั้น ก็ต้องมีกดหมายลักสนะมหันตโทสและกดหมายลักสนะลหุโทส เมื่อจะเอาโทสกดหมายอาญาก็ต้องเอาความผิดที่เป็นลหุโทสมารวมด้วย นึกว่าตัดความผิดที่เป็นลหุโทสของเราบางมาตราออกดีกว่า คือเอา Mala in se ไว้ที่นี้ ส่วน Mala Prohibita เอาออก หย่างเอาความผิดเรื่องหมิ่นประมาทซึ่งหน้าและความผิดถานทำร้ายร่างกายไว้ในประมวนกฎหมายอาญา และความผิดเช่นนี้จะต้องบัญญัติไว้พร้อมๆ กับกดหมายอาญา

นายพิชาญฯ - ความผิดที่เปนลหุโทสก็เปนเรื่องของกดหมายอาญานั่นเอง

นายประมูนฯ - ควนจะเอาหย่างประมวนกดหมายอาญาสวิส ซึ่งมีความผิดที่เปนลหุโทสไว้ไม่กี่มาตรา

ที่ประชุมเห็นว่าควนจะเอาความผิดที่เปนลหุโทสไว้ในประมวนกดหมายอาญา แต่จะเลือกเน้นเอาเท่าที่จำเปนจะต้องบัญญัติไว้

นายจำรูนฯ - ตามที่ตกลงไปนี้ สำหรับความผิดที่ไม่ได้คิดไว้จะว่าหย่างไร

นายประมูนฯ - เราไม่รู้ไม่ชี้ กระซวงไดเห็นควนจะให้มีกดหมายอย่างไรก็ให้เสนอขึ้นมา

นายจำรูนฯ - ถ้าเราเห็นว่าไม่ควนเปนความผิดอีกเรื่องหนึ่ง แต่ที่เราเห็นว่าเปนความผิดแต่เราจะไม่บัญญัติไว้

นายสิทธิฯ - คำว่า “จำเปน” เปนคำตอบอยู่ในตัวแล้ว คือความผิดใดเราเห็นว่าจำเปนก็บัญญัติไว้

นายประมูนฯ - เอาไว้เปนพบอนุมาตราซึ่งบัญญัติถึงเรื่องนั้นๆ เสียก่อนที่ประชุมให้ผ่านไป

นายพิชาญฯ - ในวาระที่ 2 ฉันได้เสนอให้มีหมวดพิเสสสำหรับความผิดที่เป็นลหุโทสซึ่งจะบัญญัติเรื่องพิเสสสำหรับความผิดที่เปนลหุโทส เช่น เรื่องไม่ต้องการเจตนา ฯลฯ

นายประมูนฯ - ในภาค 1 เราได้มีหมวดพิเสสสำหรับความผิดที่เปนลหุโทสอยู่แล้ว

นายสิทธิฯ - เมื่อเราเอามาตรา 333 มาขยายไปถึงความผิดตามกดหมายอื่นๆ โดยไม่เปนความผิดที่เปนลหุโทสด้วย เราได้คิดถึงกดหมายอื่นๆ ที่เขาไม่ได้ตั้งใจจะไม่ให้เปนความผิดที่เปนลหุโทสแล้ว จะกลายเปนว่าแม้ไม่มีเจตนาก็จะเอาโทส เราต้องคิดว่าตั้งแต่ปี ร.ศ. 127 เปนต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้มีกดหมายตั้ง 100 ฉบับอาดมีกดหมายที่ต้องการเจตนาก็ได้ ซึ่งผู้ใดกะทำเช่นนั้นโดยเจตนาจึงเอาผิด เมื่อเราเอาเปนความผิดที่เปนลหุโทสแม้ไม่เจตนาก็จะเปนความผิด

นายจำรูนฯ - เรื่องนี้เอาไว้พูดกันเมื่อหมดหมวดความผิดที่เปนลหุโทสแล้ว และอาดเอาไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวนกดหมายอาญาก็ได้

นายสิทธิฯ - จะเปนความมากสองซ้อน

นายจำรูนฯ - เราจะบัญญัติว่าถ้ากดหมายที่ออกมาก่อนประมวนกดหมายอาญา ถ้าสแดงให้เห็นว่าต้องมีเจตนาซึ่งสแดงว่าการพยายามก็ให้เปนความผิดก็ให้เปนไปตามนั้น

นายอัตถกรมฯ - ที่ใช้คำว่า technical offence นั้นเปนมาหย่างไร

นายจำรูนฯ - คือเปนกรนีที่กดหมายบัญญัติให้เปนความผิดและไม่ใช่กรณีเฉพาะที่ขาดเจตนาก็เอาผิดเท่านั้น

ม.จ. สกลฯ - ถ้าพูดถึงเจตนาก็ต้องมี technical ซึ่งเปนเรื่องที่ต้องพูดกันทางปรัชญา

ประธาน - เราหมายความถึงเจตนาตามกดหมายอาญา

นายอัตถกรมฯ - หยากละทิ้งหลัก technical offence เสีย เพราะสาลมักจะยกขึ้นเพื่อไม่ใช้หลักเจตนา

นายสิทธิฯ - ที่วิตกว่าจะถือว่าเปน technical offence ไปเสียหมดนั้น ไม่ต้องวิตกเพราะไม่เปนเช่นนั้นหยู่แล้ว ควนจะวิตกในแง่ที่ว่าความผิดที่เปน technical offence สาลไม่ถือว่า technical offence มากกว่า

ประธาน - ขอยกตัวหย่างดังนี้ หย่างเวลาคับขันไปปรากดตัวในป้อมค่ายดังนี้จะมีเจตนาหรือไม่มีเจตนาเปนความผิด

ม.จ. สกลฯ - ยังไม่เห็นประเด็นในข้อที่ว่าอะไรเปน ควนจะปล่อยให้คนที่ใช้คำนี้เขาไช้ไป

นายประมูนฯ - ประเด็นมีหย่างนี้ คือ เราบัญญัติว่าความผิดที่เปนลหุโทสแม้ไม่ได้กะทำโดยเจตนาก็เปนความผิด เว้นไว้แต่จะบัญญัติไว้เปนหย่างอื่น และเราลงมือร่างกดหมายอาญาขยายไปถึงความผิดตามกดหมายอื่นเปนความผิดที่เปนลหุโทสด้วย และกดหมายอื่นที่บัญญัติมาแล้วไม่พูดว่าผู้กะทำต้องมีเจตนา แต่เราแปลกันว่าต้องการเจตนา เมื่ออกประมวนกดหมายอาญานี้ไปแล้วจะต้องแปลว่าไม่ต้องการเจตนา

ม.จ. สกลฯ - ก็มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวนกดหมายอาญาว่าประมวนกดหมายอาญานี้ไม่กะทบกดหมายที่บัญญัติไช้อยู่ก่อน

นายสิทธิฯ - ประเด็นที่กำลังพูดกันเกิดจากข้อเสนอที่ว่ากดหมายอื่นที่ออกมาก่อนต้องมีเจตนา

นายจำรูน - ฉันเสนอให้เขียนในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวนกดหมายลักสนะอาญาว่าไม่กระทบกระทั่งพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ไช้อยู่ก่อน ถ้าเขาต้องการเจตนาหรือขยายก็ให้เป็นไปตามกดหมายนั้น

ม.จ. สกลฯ - คือกดหมายนี้จะไปทำอะไรกับกดหมายนั้นๆ ไม่ได้เลย

นายสิทธิฯ - นายประมูนฯ ได้พูดว่าเราได้เคยให้เหตุผลในการขยายไปถึงความผิดตามกดหมายอื่นๆ แล้ว

นายประมูนฯ - ได้ตรวดรายงานการประชุมในวาระที่ 1 แล้วปรากดว่า นายสิทธิได้สแดงความวิตกไว้ว่า พระราชบัญญัติหางน้ำนมเอาโทสสูงกว่าความผิดที่เปนลหุโทสเมื่อเราบัญญัติว่ากำหนดโทสความผิดที่เปนลหุโทสไว้และความผิดที่ไม่เปนความผิดลหุโทสแล้ว จะมากลายเปนว่า ความผิดตามพระราชบัญญัติหางน้ำนมเปนความผิดที่ต้องการเจตนาไป แต่ม.ร.ว. เสนีย์กล่าวว่า ในกรณีนั้นเปนกรณีที่กดหมายบัญญัติไว้เปนอย่างอื่นจึงไม่ไช่กดหมายอาญา

นายสิทธิฯ - ไม่ตรงกับปัญหาที่เราพูดกันนี้ และปัญหาเรื่องพระราชบัญญัติหางน้ำนมนั้นฉันไม่วิตกแล้ว

นายประมูนฯ - ปัญหาที่เรากำลังพูดกันนี้ก็คือ ถ้าเราบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ เปนความผิด ที่เปนลหุโทสแล้วจะกลายเปนความผิดที่ไม่ต้องมีเจตนาไปมาตรา 11 ยกเว้นว่า เว้นแต่กรณีที่กดหมายนี้จะบัญญัติเปนหย่างอื่น และในเรื่องลหุโทสเราบัญญัติไว้อีก จึงกลับมาหาหลักเก่า

ที่ประชุมเหนว่าต้องดูเปนมาตราไปว่า ต้องการเจตนาหรือไม่ ส่วนความผิดตามพระราชบัญญัติอื่นๆ นั้นจะได้พิจารณาว่าควนพิจารณาพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวนกดหมายอาญา

ประธาน - เรื่องโทสความผิดภาค 1 จะวางเกณฑ์ได้หรือไม่

นายจำรูนฯ - มีบางมาตราที่เหนว่าควนจะมีโทสปรับเปนพิเสสสูงกว่าโทสปรับตามมาตราอื่นๆ

นายสิทธิฯ - ไนเรื่องโทสปล่อยไปทางสภาผู้แทนราสดรดีกว่า คือถึงหย่างไรเขาก็ขอแก้

นายเยี่ยมฯ - เราจะเขียนให้เขา***ไม่ได้ เพราะอาดเกียดกันได้เสมอ

นายประมูนฯ - เราปล่อยไปไม่ได้ ต้องตกลงไว้ ให้กัมมาธิการเขาพิจารนา

นายอัตถกรมฯ - ถ้าพูดถึงส่วนสัมพันธ์ระหว่างโทสจำคุกกับโทสปรับ กดหมายสมัยไหม่ก็ไม่ได้ส่วนหยู่แล้ว

ที่ประชุมเหนว่าไม่จำเปนต้องกลับมาแก้โทสที่ได้ตกลงไปแล้วไนมาตราต่างๆ

ม.จ. สกลฯ - ที่ไช้คำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส” นั้นเหนด้วย เพราะความผิดกับโทสเปนคนละเรื่อง คำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส” ก็เท่ากับพูดว่าคนละ 50 บาท

นายจำรูนฯ - เรายังไม่ได้วิเคราะห์คำว่า “ลหุโทส” ดีหรือยัง

ม.จ. สกลฯ - แต่ก่อนเขามีกองมหันตโทส กองลหุโทส เวลานี้ไม่มีแล้ว

นายสิทธิฯ - แต่ก่อนเขามีกองมหันตโทสและกองลหุโทสจริง แต่ไม่ได้หมายความว่าคนที่ถูกจำคุกสามปีจะไม่หยู่ไนกองลหุโทส

ม.จ. สกลฯ - ฉันขัดข้องไนแง่ที่คำว่า “ลหุโทส” ไม่ดี

นายสิทธิฯ - เกรงจะเปลี่ยนไม่ได้ เพราะได้อ้างถึงไนกดหมายอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

ม.จ. สกลฯ - เราอาดมีบทบัญญัติเฉพาะกาลพูดว่าความผิดที่เปนลหุโทสหมายถึงความผิดอะไร

นายจำรูนฯ - อาดเขียนได้ว่าความผิดเล็กน้อยที่บัญญัติไว้ไนกดหมายนี้มีความหมายถึงความผิดที่เปนลหุโทสตามกดหมายอื่นๆ

นายประมูนฯ - จะหมายถึงกดหมายอาญาเท่านั้น

ม.จ. สกลฯ - ไช้คำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส” ตามกดหมายอื่นๆ ไห้อ่านว่า “ความผิด....” ได้

นายสิทธิฯ - จะทำเช่นนั้นก็ได้ แต่สมควนไหมที่จะเปลี่ยนคำๆ เดียวแล้วทำให้ได้รับความลำบาก

นายจำรูนฯ - ถ้าเราไม่แก้ในประมวนกดหมายอาญาก็จะไม่มีโอกาสได้ในวันหลัง เพราะเปนเรื่องที่ยันกันไปยันกันมา

นายสิทธฯ - เราหาคำตอบเสียก่อนไหม่ดีกว่ามากก็แก้

ม.จ. สกลฯ - ในวาระที่ 1 ได้มอบให้ม.จ. สกลฯ ไปซงคิดหาคำสำหรับเปนชื่อความผิดในภาค 2

นายสิทธิฯ - ถ้าจะให้มีชื่อความผิดในภาค 2 จะเกิดชื่อความผิดถึงสามความผิด คือ ชื่อความผิดในภาค 1 ชื่อความผิดที่เปนลหุโทส และชื่อความผิดตามพระราชบัญญัติต่างๆ

ประธานฯ - เราได้ตกลงไปแล้วว่าภาค 2 ไม่ต้องมีชื่อความผิด

นายจำรูนฯ - ในวาระที่ 1 นายสิทธิฯ ได้เคยเสนอให้ใช้คำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส” ซึ่งฟังดูดีเหมือนกันและไม่ควนแก้คำในกดหมายอื่น เพราะเปนคำที่ใช้โดยมีความหมายหย่างเดียวกัน

ม.จ. สกลฯ - แต่เสี่ยงเต็มที

ประธานฯ - มอบให้ม.จ. สกลฯ ไปซงหาถ้อยคำจะเปนหย่างไร

นายจำรูนฯ - ภาคนี้จะต้องใช้คำว่า “ลหุโทส” เฉยๆ เพราะคำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส” นั้นเราได้ใช้ให้มีความหมายถึงคำที่ใช้ในกดหมายอื่นๆ ด้วย

ม.จ. สกลฯ - คำที่นึกได้เวลานี้ก็คือ “ความผิดเล็กน้อย”

นายสิทธิฯ - ความผิดที่ไม่ไช่ลหุโทสก็อาดเปนความผิดเล็กน้อยได้

นายจำรูนฯ - ควนใช้คำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส”

นายประมูนฯ - เปนปัญหาเรื่องไวยากรณ์ เราใช้มานานแล้ว คำว่า “ลหุโทส” เราอธิบายได้ว่าไม่ไช่ชื่อของโทส เปนชื่อของความผิด

ม.จ. สกลฯ - ควนใช้คำว่า “ความผิดลหุ”

นายจำรูนฯ - จะไม่คลุมถึงความผิดตามกดหมายอื่น

นายประมูนฯ - ลหุโทสเข้าใจได้ดีว่าเปนชื่อของความผิด

ที่ประชุมตกลงให้ใช้คำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส” ตามเดิมจนกว่าม.จ. สกลฯ ซงหาคำได้แล้ว ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าดีกว่านั้น ส่วนชื่อของภาค 3 นั้นที่ประชุมให้ใช้คำว่า “ลหุโทส” เฉยๆ

ม.จ. สกลฯ - มีคำอีกคำคือ “ความผิดที่เปนลหุกรรม”

ที่ประชุมเหนว่าคำนี้สู้คำว่า “ความผิดที่เปนลหุโทส” ไม่ได้

ม.จ. สกลฯ - ไนเรื่อง probation จะว่าหย่างไร

นายสิทธิฯ - ทำได้ก็ดี แต่จะต้องเสียเงินหลายพันบาท

นายจำรูนฯ - ไนอังกริด probation ทำได้เปนผลสำเหร็ด

นายพิชาญฯ - จะต้องแก้ไขโทสของเราลงไป

นายจำรูนฯ - ควนจะเปนเรื่องของมหาดไทย ทางราชทัณฑ์จะคุมได้หย่างไรได

นายประมูนฯ - กดหมายออกไปหย่างนี้ ถ้าเรามี probation เราก็ว่าโทสที่สาลพิพากสาไม่เกิน 3 ปีก็ไห้ on probation ได้

นายจำรูนฯ - ต้องตกลงกันไนหลักการก่อน

ม.จ. สกลฯ - หลักควนจะหยู่ไนประมวนกดหมายและควนพิจารนาบันทึกของนายพิชาญฯ เสียก่อน

นายจำรูนฯ - ต้องดูว่าจะเอาแค่ไหน และจะรับหรือไม่

หมดเวลาประชุม นัดประชุมคราวหน้าวันอังคารที่ 20 กรกดาคม 2486 เวลา 10.00

ปิดประชุมเวลา 16.00

(ลายมือชื่อ เดือน บุนนาค)
เลขาธิการคนะกัมการกริสดีกา

(ลายมือชื่อ หยุด แสงอุทัย) ผู้จดรายงาน

ภาคผนวก ง

รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ ๙๒-๑๓/๒๕๔๙ วันพุธ ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๙

DRU

รายงานการประชุม
คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๙๒-๑๓/๒๕๔๙
วันพุธ ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๙
ณ ห้องประชุมหยุด แสงอุทัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรรมการที่มาประชุม

๑. นายศักดิ์ สนองชาติ	ประธานกรรมการฯ
๒. นายชำนาญ พิเชษฐพันธ์	กรรมการฯ
๓. นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ	กรรมการฯ
๔. นายประธาน วัฒนวาณิชย์	กรรมการฯ
๕. นางสาวพวงเพชร สารคุณ	กรรมการฯ
๖. นายพิมล รัฐปัตย์	กรรมการฯ
๗. นายสุธี ดำเนื้อดี	กรรมการฯ
๘. พลตำรวจตรีสุพจน์ ณ บางช้าง	กรรมการฯ
๙. นายสุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	กรรมการฯ
๑๐. นางสาวนริศรา แดงไผ่	กรรมการและเลขานุการฯ
๑๑. นางสาวศิริพร เอี่ยมธงชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ
๑๒. นายสุนทร เปลี่ยนสี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ

กรรมการที่ไม่มาประชุม

๑. นายคณิต ณ นคร	ลาประชุม
๒. นายคัมภีร์ แก้วเจริญ	ติดราชการ
๓. นายชัยเกษม นิติสิริ	ติดราชการ
๔. นายประทีป เฉลิมภัทรกุล	ติดราชการ

ระเบียบวาระการประชุม

๑. เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ (ถ้ามี)

๒. เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๙๑-๑๒/๒๕๔๙
วันพุธ ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๙

๓. เรื่องเสนอเพื่อทราบ

๔. เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

- การพิจารณาความเหมาะสมของการบัญญัติให้ความผิด

ลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้

๕. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

เปิดประชุม เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ประธานฯ กล่าวเปิดประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

-ไม่มี-

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๙๑-๑๒/๒๕๔๙

วันพุธ ที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๔๙

ประธานฯ – ขอเสนอแก้ไขความในหน้า ๑๐ ย่อหน้าสุดท้าย จาก "(๑) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพทางกายหรือสุขภาพทางจิต ใจของหญิงนั้น" เป็น "(๑) จำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพทางกายหรือสุขภาพทางจิตของหญิงนั้น" และหน้า ๑๓ ย่อหน้าที่ ๓ บรรทัดที่ ๒ จาก "...หรือรีดเอาทรัพย์โดยอ้างอำนาจอังยี่หรือซ่องโจร" เป็น "...หรือรีดเอาทรัพย์โดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือซ่องโจร"

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นควรรับรองรายงานการประชุมดังกล่าวตามที่ได้มีการเสนอขอแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อทราบ

-ไม่มี-

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

เลขานุการฯ – สืบเนื่องจากการประชุมคราวก่อนที่ประชุมมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอเรื่องการพิจารณาความเหมาะสมของการบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งท่านพลตำรวจตรีสุพจน์ฯ ได้เสนอเป็นประเด็นไว้

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – ความผิดอันยอมความได้ ตามมาตรา ๙๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับมาตรา ๙๕ ในกรณี*ความผิดอันยอมความได้* ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ" แต่วรรคสองของมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติว่า "แต่ถ้าเป็นคดี*ความผิดต่อส่วนตัว* ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ" จึงมีปัญหาว่าความผิดอันยอมความได้กับความผิดต่อส่วนตัวเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งปัญหานี้มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกัน เพียงแต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งบังคับมาก่อนยังมิได้แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับในประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับประเทศไทย การกระทำความผิดทุกความผิดที่กระทบกระเทือนต่อสังคมส่วนรวมในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์หรือความผิดที่กระทำแล้วเป็นภัยต่อบุคคล รัฐจะต้องเข้ามาดำเนินคดีอาญาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยซึ่งเป็นภารกิจที่สำคัญของรัฐให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมาย แต่มีความผิดบางประเภทที่เป็นข้อยกเว้นให้สิทธิบุคคลผู้เสียหายเข้ามาเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดี ความผิดชนิดนี้คือความผิดอันยอมความได้ ซึ่งถือเป็นความผิดที่กระทบต่อบุคคลโดยตรง

หลักการสำคัญของความผิดอันยอมความได้ ซึ่งนำมาจากวิทยานิพนธ์ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มีดังนี้

๑. เป็นความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมไม่มาก

๒. เป็นความผิดที่มีคุณธรรมทางกฎหมายเป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึงเคารพเจตจำนงของผู้เสียหาย

๓. เป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง

ความผิดอันยอมความได้ให้สิทธิผู้เสียหายมีอำนาจร้องทุกข์ ฟ้องร้องหรือระงับคดี แต่ความผิดประเภทนี้ต้องเป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมโดยส่วนรวมจัดว่าเป็นภารกิจสำคัญของรัฐ ซึ่งขอบเขตของความสงบเรียบร้อยจะวางหลักเกณฑ์ลงไปย่อมเป็นการยาก จึงต้องพิจารณาบทบัญญัติเป็นกรณีๆไปว่ากระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนหรือไม่ ถ้ามีการกระทบกระเทือนถึงประโยชน์ของประชาชนโดยทั่วไป ถือว่าเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

สรุปได้ว่าการกระทำความผิดอาญาทั่วไปที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลให้ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้นโดยตรง น่าจะเป็นกรณีที่บัญญัติให้เป็นความผิดต่อส่วนตัว หากการกระทำความผิดก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยส่วนรวมแล้ว จึงไม่อาจยอมความได้ เพราะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาในความผิดอาญาแผ่นดิน

สำหรับในภาค ๓ ความผิดลหุโทษตามกฎหมายอาญานั้น มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยส่วนรวม ซึ่งจุดประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายอาญาน่าจะพิจารณาถึงอำนาจดำเนินคดี หมายถึง อำนาจที่จะดำเนินคดีได้โดยเฉพาะ โดยต้องการให้อำนาจที่เริ่มคดีคือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เรียกว่า เงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี เนื่องจากความผิดส่วนใหญ่ในหมวดนี้เป็นเรื่องที่กระทำความเสียหายต่อส่วนรวม แต่มีบางฐานความผิดที่มีลักษณะตามหลักการของความผิดอันยอมความได้ ๓ ประการดังกล่าวข้างต้นซึ่งอาจกำหนดเป็นความผิดอันยอมความได้ ๔ มาตรา ดังนี้

๑. มาตรา ๓๙๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ...”

๒. มาตรา ๓๙๓ บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา...”

๓. มาตรา ๓๙๔ บัญญัติว่า “ผู้ใดไล่ ต้อนหรือทำให้สัตว์ใดๆ เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่...”

๔. มาตรา ๓๙๕ บัญญัติว่า “ผู้ใดควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าไปในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่...”

ความผิดทั้ง ๔ มาตรานี้ เห็นได้ว่า มีลักษณะเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อความเสียหายต่อบุคคลโดยตรง ฉะนั้น จึงสมควรปรับเปลี่ยนเป็นความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัว

ขณะนี้มีข้าราชการตำรวจกองคดีกำลังศึกษาที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ในหลักสูตรนิติศาสตร์มหาบัณฑิตและกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การปรับเปลี่ยนความผิดลหุโทษเป็นความผิดทางปกครอง” ตามหลักของกฎหมายเยอรมัน ซึ่งมีแต่โทษปรับอย่างเดียวและเป็นการปรับในชั้นพนักงานเจ้าหน้าที่เท่านั้น ไม่ต้องขึ้นศาลแต่อย่างใด โดยมีอาจารย์กมลชัย รัตนสกาววงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

ประธานฯ – ความผิดลหุโทษบางมาตราหาตัวผู้เสียหายไม่ได้ แม้จะบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ก็ไม่รู้จะยอมความกับใคร เพราะไม่มีตัวผู้เสียหาย

นายประธานฯ – แนวคิดเกี่ยวกับบทบัญญัติความผิดลหุโทษ มี ๓ แนวคิด คือ แนวคิดแรก บัญญัติให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ แนวคิดที่สอง เปลี่ยนความผิดลหุโทษบางฐานให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป แนวคิดที่สาม เปลี่ยนความผิดลหุโทษเป็นความผิดทางปกครอง ซึ่งหลายประเทศในยุโรปกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายจราจรเป็นความผิดทางปกครอง ไม่ใช่ความผิดอาญา แต่พิจารณาปรับปรุงบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามแนวคิดทั้งสามนั้น ควรต้องพิจารณาด้วยว่าจะมีผลกระทบต่อสังคม ประชาชน หรือผู้เสียหายอย่างไรบ้าง อาจต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ นอกจากนั้น การแก้ไขเรื่องนี้ยังเกี่ยวกับองค์กรที่ทำหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายด้วย ซึ่งหากแก้ไขกฎหมายแต่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนองค์กรที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายจะมีผลกระทบทั้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนอาจได้รับความเดือดร้อนมากขึ้นก็ได้ ทั้งนี้ โดยหลักการแล้วเห็นด้วยว่าความผิดลหุโทษบางฐานควรเป็นความผิดอันยอมความได้ตามสถานการณ์เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่เปลี่ยนไป

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – เสนอให้ฝ่ายเลขานุการศึกษาว่าขณะร่างประมวลกฎหมายอาญา ผู้ร่างมีแนวคิดอย่างไรในการบัญญัติความผิดลหุโทษอย่างไร

นายสุรศักดิ์ฯ – จากบันทึกของนายยอร์จ ปาร์ดู กล่าวถึงการแบ่งประเภทความผิดว่าตามกฎหมายฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ประเภทแรก คือ ความผิดอุกฤษโทษ คือความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป ประเภทที่สอง ความผิดมัธยโทษ คือความผิดที่มีโทษจำคุกเกิน ๒ เดือนแต่ไม่เกิน ๕ ปี และประเภทที่สาม ความผิดลหุโทษ คือความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ เดือน ซึ่งการแบ่งเช่นนี้ไม่เหมาะกับประเทศไทย เพราะว่าองค์กรบังคับใช้กฎหมายจะต่างกันไปด้วย เช่น ความผิดลหุโทษขึ้นศาลแขวง ความผิดมัธยโทษขึ้นศาลจังหวัด ส่วนความผิดอุกฤษโทษจะใช้ระบบลูกขุนซึ่งศาลไทยไม่มี กฎหมายอาญาของไทยจึงแบ่งชั้นโทษเป็นสองระดับ คือ ความผิดอาญาทั่วไปกับความผิดลหุโทษ ซึ่งความผิดลหุโทษนั้น เป็นความผิดที่กระทบต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งบางความผิดอาจไม่มีผู้เสียหาย หรือมีผู้เสียหายแต่กระทบต่อผู้อื่นด้วย โดยอาจทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นได้ แม้ว่าบางเรื่องจะเป็นเรื่องเล็กน้อยมากก็ตาม เช่น การเปลือยกายต่อหน้าธารกำนัล ความผิดลหุโทษจึงกระทบต่อสังคมส่วนรวม มิใช่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง

ข้อดีของการบัญญัติให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน คือ ความผิดเหล่านี้มิได้ขึ้นอยู่กับผู้เสียหาย เพราะว่าความผิดเหล่านี้เป็นเรื่องเล็กน้อย กระทบต่อการอยู่ร่วมกัน เจ้าหน้าที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งหากเป็นความผิดต่อส่วนตัวแล้วเจ้าหน้าที่จะเข้าไปสอบสวนได้ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ เช่น การทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ ตามมาตรา ๓๙๒ หรือการกระทำในที่สาธารณสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ตามมาตรา ๓๙๗ เจ้าหน้าที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ ไม่ขึ้นอยู่กับความประสงค์หรือไม่ประสงค์ของผู้เสียหาย

ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันจะเป็นความผิดทางปกครอง (administrative offence) ซึ่งเจ้าพนักงานสามารถปรับได้โดยไม่ต้องขึ้นศาล ถ้าเป็นความผิดลหุโทษของไทยเจ้าพนักงานต้องเปรียบเทียบ ถ้าคู่ความไม่ยอมให้เปรียบเทียบก็ต้องขึ้นศาล

ปัจจุบัน พระราชบัญญัติต่างๆ ของไทยก็เริ่มนำโทษปรับทางปกครองมาใช้บ้างแล้ว เช่น ตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. ๒๕๔๒ มีคณะกรรมการเพื่อเปรียบเทียบปรับทางปกครอง ซึ่งปรับได้ไม่เกินสองล้านบาท จะเห็นว่าองค์กรบังคับใช้กฎหมายคือคณะกรรมการตามกฎหมายนั้น

นอกจากนั้น ความผิดลหุโทษบางฐานมีอัตราโทษไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น การทำให้ทรัพย์เสียหายจากการกระทำความผิดฐานไล่ ต้อน หรือทำให้สัตว์ใดๆ เข้าในสวน ไร่

หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์หรือผลิตผลอยู่ ตามมาตรา ๓๙๔ หรือความผิดฐานควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์หรือผลิตผลอยู่ ตามมาตรา ๓๙๕ ไม่เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา ๓๕๘ ซึ่งมีโทษสูงกว่า กลับเป็นความผิดอันยอมความได้ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๑ ไม่เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๒๙๕ ซึ่งมีโทษสูงกว่ากลับเป็นความผิดอันยอมความได้

คดีความผิดลหุโทษนั้น หากเจ้าพนักงานทำการเปรียบเทียบคดีได้ จำนวนคดีความที่ขึ้นสู่ศาลจะลดลงไปได้มาก แต่ถ้าเป็นความผิดอันยอมความได้ คดีจะขึ้นอยู่กับผู้เสียหายว่าต้องการดำเนินคดีหรือไม่ ซึ่งอันที่จริงความผิดอาญาส่วนใหญ่เป็นความผิดที่กระทบต่อสังคมจึงเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน เว้นแต่ความผิดบางประการที่กระทบต่อเอกชนโดยตรง กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้

อีกปัญหาหนึ่งของระบบกฎหมายอาญาไทย คือ กฎหมายยอมให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองได้ ทำให้บางครั้งผู้เสียหายใช้กลไกของกระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในการบังคับชำระหนี้ ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา

ดังนั้น การพิจารณาเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่และต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วน ซึ่งความผิดลหุโทษบางมาตราควรแปรสภาพเป็นความผิดอาญาทั่วไป แต่บางมาตราควรเป็นความผิดทางปกครอง

ประธานฯ – ถ้าบัญญัติให้ความผิดลหุโทษบางมาตราเป็นความผิดอันยอมความได้ แล้วผู้เสียหายร้องทุกข์โดยไม่ยอมให้เปรียบเทียบ แต่ผู้กระทำความผิดยอมให้เปรียบเทียบ กรณีนี้พนักงานสอบสวนจะเปรียบเทียบได้หรือไม่

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – ถ้าผู้เสียหายไม่ยอมเจ้าพนักงานก็เปรียบเทียบไม่ได้ ข้อสงสัยคือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นความผิดอันยอมความได้ แล้วเหตุใดความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าซึ่งเป็นการกระทำต่อปัจเจกบุคคลเช่นกันกลับยอมความไม่ได้ วิทยานิพนธ์เรื่องหนึ่งเสนอแนวคิดให้ปรับเปลี่ยนความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มีโทษปรับทางปกครองเหมือนกับกฎหมายเยอรมัน

นายประธานฯ – ระบบกฎหมายอาญาของประเทศไทยยอมให้ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองได้ทำให้หลักกฎหมายบางประการต่างจากประเทศอื่น ซึ่งสำหรับความผิดทางปกครองคดีจะยุติในชั้นเจ้าหน้าที่โดยไม่ต้องขึ้นศาล

ระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาจะแบ่งชั้นโทษเป็น ๓ ระดับ คือ

๑. ความผิดอาญาร้ายแรง

๒. ความผิดอาญาเล็กน้อย

๓. ความผิดทางปกครอง

ในขณะร่างประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น ยังไม่มีการกระจายอำนาจทางปกครองเหมือนปัจจุบันที่ท้องถิ่นมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายได้ ทำให้ความผิดลหุโทษบางประการไม่ได้ใช้ซึ่งอาจต้องยกเลิกไป หรือเลื่อนระดับความผิดลหุโทษบางมาตราขึ้นมาเป็นความผิดอาญาทั่วไป แล้วพิจารณาว่ามาตราใดควรเป็นความผิดอันยอมความได้

นายสุรศักดิ์ฯ – administrative offence ตามกฎหมายเยอรมันและฝรั่งเศส เป็นความผิดที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจกำหนดลักษณะความผิดได้เอง และไม่ได้มีเพียงโทษปรับทางปกครองเท่านั้น แต่ฝ่ายนิติบัญญัติได้มอบอำนาจในการกำหนดลักษณะความผิดที่เข้าลักษณะเป็น administrative offence ให้กับฝ่ายบริหาร แต่จะมีกำหนดโทษจำคุกเกินกว่า ๒ ปีไม่ได้

นายพิมลฯ – ความผิดลหุโทษ เป็นความผิดที่ต้องการให้คนมีพื้นฐานทางจิตใจรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ไม่ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าในสวน ไร่หรือนาของผู้อื่น หรือทิ้งซากสัตว์ซึ่งอาจเน่าเหม็น ในหรือริมทางสาธารณะ อาจดูเป็นเรื่องเล็กน้อยแต่กระทบต่อสังคมส่วนรวม แต่มี ๒ มาตราที่กระทบสังคมส่วนรวมไม่มากนัก นั่นคือ มาตรา ๓๙๓ ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา เช่น ด่าว่าผู้อื่น ซึ่งผู้ร่างอาจเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่ศิวิไลซ์ อีกมาตราหนึ่งคือ มาตรา ๓๙๑ ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เป็นการกระทำที่ไม่กระทบต่อสังคมมากนัก จึงอาจบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ประธานฯ – เห็นด้วยว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ ควรเป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งมีโทษสูงกว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๑ หากบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ อาจทำให้เจ้าพนักงานตำรวจไม่กล้าจับกุมผู้กระทำความผิดถ้าผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – มีแนวความคิดว่าสำหรับความผิดตามมาตรา ๓๙๓ ควรให้ยอมความได้เฉพาะการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า แต่หากเป็นการดูหมิ่นด้วยการโฆษณาไม่ควรยอมความได้เพราะทำให้ผู้อื่นได้รับรู้ถึงข้อความที่ดูหมิ่นด้วยแล้ว

นายชำนาญฯ – เสนอให้ความผิดลหุโทษมีโทษปรับเพียงอย่างเดียว เพราะโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษนั้นต่ำมาก บางฐานความผิดมีโทษจำคุกเพียงไม่เกินสิบวัน

ประธานฯ – โทษปรับอย่างเดียวสำหรับผู้มีรายได้น้อยอาจถือว่าเป็นโทษหนัก เพราะอาจต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ สำหรับความผิดตามมาตรา ๓๙๓ ไม่ว่าจะดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือการดูหมิ่นผู้อื่นด้วยการโฆษณาต่างเป็นการกระทำที่มีความร้ายแรงพอกัน หากจะบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ก็ควรให้ยอมความได้ทั้งมาตรา

นายสุรศักดิ์ฯ – เหตุที่ความผิดฐานกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๐ กับความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๑ เป็นความผิดลหุโทษ เพราะมาตรา ๑๐๒ บัญญัติว่า*ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน* หากเพิ่มโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษบางฐานให้มีโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ความผิดนั้นก็จะอยู่ในภาคความผิดอาญาทั่วไปและบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ หากบทบัญญัติในภาคลหุโทษบางมาตรายอมความได้ แต่บางมาตรายอมความไม่ได้ จะทำให้เสียหลักการที่เจ้าพนักงานสามารถเปรียบเทียบคดีได้

นายประธานฯ – เห็นด้วยกับแนวความผิดที่จะเพิ่มโทษความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป ขอยกตัวอย่างว่า การกระทำความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญ ตามมาตรา ๓๙๒ ตามกฎหมายฝรั่งเศสอาจมีโทษถึงจำคุกตลอดชีวิตได้ ถ้าเป็นการกระทำเพื่อก่อการร้าย หรือมีเบื้องหลังทางการเมืองเพื่อยุยงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง หรือเป็นการปล่อยข่าวขู่ว่าจะก่อการร้าย

การพิจารณาปรับปรุงบทบัญญัติความผิดลหุโทษ จึงควรต้องพิจารณา๓ ประการ คือ ประการแรก ความผิดใดบ้างควรบัญญัติให้เป็นความผิดทางปกครอง ประการที่สอง ความผิดใดบ้างควรเพิ่มโทษเป็นความผิดอาญาทั่วไปในภาคความผิด และประการที่สาม ความผิดใดบ้างควรเป็นความผิดอันยอมความได้

ในหลายประเทศไม่มีความผิดลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบังคับใช้กฎหมายได้ และมีกฎหมายพิเศษอื่นบัญญัติความผิดเล็กน้อยเหล่านี้ไว้อยู่แล้ว

ประธานฯ – การพิจารณาปรับปรุงความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดที่มีโทษทางปกครองก็ดี การเพิ่มโทษสำหรับความผิดลหุโทษให้สูงขึ้นก็ดี เป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องทำการศึกษาและพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบ แต่ในเบื้องต้นนี้เพื่อแก้ปัญหาตามข้อสังเกตของท่านพลตำรวจตรีสุพจน์ฯ สมควรแก้ไขเฉพาะมาตรา ๓๙๓ ให้เป็นความผิดอันยอมความได้เสียก่อน

เลขานุการฯ – ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่มุ่งเน้นถึงการกระทำที่มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

๑. มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน ปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๑๐๒

๒. แม้กระทำโดยไม่เจตนาก็เป็นความผิด ตามมาตรา ๑๐๔

๓. ผู้ใดพยายามกระทำความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ ตามมาตรา ๑๐๕

๔. ผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดลหุโทษไม่ต้องรับโทษ ตามมาตรา ๑๐๖

๕. ผู้ถูกจำคุกในความผิดลหุโทษมาแล้วและไปกระทำความผิดซ้ำอีก ไม่ห้ามที่ศาลจะเปลี่ยนโทษจำคุกในคดีหลังเป็นกักขังตามมาตรา ๒๓ ไม่ห้ามที่ศาลจะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษตามมาตรา ๕๖ และไม่ให้นำความผิดลหุโทษมาบวกกับโทษที่กำหนดไว้ก่อนหรือลงโทษที่รอไว้

๖. ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องได้ตามมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

นอกจากนั้น บทบัญญัติความผิดลหุโทษ อาจแยกตามอัตราโทษสำหรับความผิดฐานนั้นๆ ได้เป็นดังนี้

๑. กรณีต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

๒. กรณีต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

๓. กรณีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๔. กรณีต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กระบวนการยุติธรรมทั้งหมดที่รองรับความผิดลหุโทษ มิได้มีเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญา แต่พระราชบัญญัติอื่นๆ ก็มีบัญญัติไว้ด้วย ซึ่งองค์กรในการบังคับใช้ความผิดลหุโทษนอกจากตำรวจแล้วก็ยังมีองค์กรตามกฎหมายพิเศษอื่นอีก ดังนั้น การพิจารณาปรับปรุงความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาอาจกระทบถึงความผิดลหุโทษตามกฎหมายอื่นด้วย

ประธานฯ – เมื่อความผิดฐานหมิ่นประมาทเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ ซึ่งมีโทษต่ำกว่าก็ควรเป็นความผิดอันยอมความได้เช่นกัน การบัญญัติให้ความผิดตามมาตรา ๓๙๓ เป็นความผิดอันยอมความได้ ไม่ได้มี

ผลเป็นการเพิ่มโทษจำคุกให้หนักขึ้น หรือเปลี่ยนแปลงโทษให้เป็นโทษทางปกครองแต่อย่างใด เพียงแต่แก้ไขให้ความผิดตาม ๓๙๓ เป็นความผิดอันยอมความได้เท่านั้น

นายพิมลฯ – ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับ อัตราเงินทัณฑ์บน อัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ และแก้ไขเพิ่มเติมโทษสำหรับความผิดบางประเภทให้เหมาะสม) ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ได้ยกเลิกมาตรา ๑๐๒ และให้ใช้ความใหม่ว่า *ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ* ดังนั้น จึงต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งอ้างถึงความผิดลหุโทษไว้ให้สอดคล้องกับอัตราโทษใหม่นี้ด้วย

ประธานฯ – การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับฯ) มีผลให้ต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ ด้วยหรือไม่

เลขานุการฯ – มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ บัญญัติว่า *เมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้ใช้บังคับแล้ว ในกรณีที่กฎหมายใดได้กำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาไว้ ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้อ้างถึงโทษดังต่อไปนี้*

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๑ หมายความว่า ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๒ หมายความว่า ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๓ หมายความว่า จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๔ หมายความว่า จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฝ่ายเลขานุการฯ ขอรับไปตรวจสอบว่ามีกฎหมายใดกำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาหรือไม่ ซึ่งถ้ายังมีอยู่ก็คงต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ นี้ให้สอดคล้องกับอัตราโทษของความผิดลหุโทษที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ด้วย

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – บทบัญญัติที่ใช้กับความผิดลหุโทษบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖ ซึ่งมาตรา ๑๐๒ บัญญัติว่า*ความผิดลหุโทษ คือความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับเช่นว่ามานี้ด้วยกัน* ความผิดฐานใดมีอัตราโทษดังกล่าวก็จะถูกจัดให้เป็นความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิด

ฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ มีโทษไม่เกินอัตราโทษตามมาตรา ๑๐๒ ดังนั้น ความผิดตามมาตรา ๓๙๓ จึงถูกบัญญัติให้เป็นความผิดลหุโทษ

เลขานุการฯ – บทบัญญัติในภาคลหุโทษไม่มีมาตราใดบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้เลย ซึ่งถ้าบัญญัติให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ เป็นความผิดอันยอมความได้จะทำให้เกิดความแตกต่างกับบทบัญญัติมาตราอื่นในภาคลหุโทษ

ประธาน – ถ้าบัญญัติให้ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ เป็นความผิดอันยอมความได้ ก็ไม่ขัดกับหลักการตามมาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖ ถือข้อยกเว้นเป็นกรณีพิเศษ

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – หลักการสำคัญของการบัญญัติให้ความผิดใดเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ นั้น ต้องพิจารณาว่าเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือไม่ ถ้าใช่ก็ควรเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ถ้าความผิดนั้นมีผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลเท่านั้น ไม่กระทบต่อสังคมส่วนรวม ความผิดนั้นก็ควรเป็นความผิดต่อส่วนตัว แต่สำหรับบทบัญญัติความผิดในภาคลหุโทษ นั้น เหตุที่ไม่เป็นความผิดอันยอมความได้ อาจเป็นเพราะบทบัญญัติตั้งแต่มาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนั้น บทบัญญัติในภาคลหุโทษทั้งหมด จึงไม่เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งหากจะแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ ให้เป็นความผิดอันยอมความได้เพียงมาตราเดียว เพราะเหตุที่ว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทยอมความได้ โดยไม่พิจารณาบทบัญญัติความผิดลหุโทษอื่นด้วยนั้น อาจเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักน้อยเกินไป

ประธานฯ – ความผิดลหุโทษส่วนใหญ่เกี่ยวกับส่วนรวมจะหาตัวผู้เสียหายโดยตรงไม่ได้

นายสุรศักดิ์ฯ – เห็นด้วยกับท่านพิมลฯ ที่ว่าการไปชี้หน้าด่าผู้อื่นนั้น เป็นการกระทำที่แสดงถึงความไม่เป็นอารยะของประเทศ ซึ่งในการตรวจสอบว่าการบัญญัติให้ความผิดใดเป็นความผิดลหุโทษมีเหตุผลหรือแนวคิดอย่างไรนั้น ควรที่จะต้องศึกษาถึงผลกระทบต่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย เช่น พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนไม่ได้หากไม่มีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหาย ซึ่งถ้าหากแก้ไขเพิ่มเติมความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ ให้เป็นความผิดอันยอมความได้แล้ว หากมีผู้มีอิทธิพลมาชี้หน้าด่าผู้อื่น เจ้าพนักงานดำเนินคดีไม่ได้จนกว่าจะมีการร้องทุกข์ซึ่งผู้เสียหายที่ถูกด่าก็อาจจะไม่กล้ามาร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานก็ได้ นอกจากนั้น คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษไม่จำเป็นต้องมี

เหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามมาตรา ๑๘๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนผลกระทบในการเปรียบเทียบคดีอันมีผลให้คดีอาญาเลิกกัน

การบัญญัติให้ความผิดฐานใดเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ แม้แต่บทบัญญัติในภาคความผิดเอง หลายกรณีก็อธิบายเหตุผลไม่ได้ เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา ๓๓๔ มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกพันบาท ยอมความไม่ได้ แต่ความผิดฐานยักยอก ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กลับยอมความได้

กรณีความผิดฐานเก็บได้ซึ่งสังหาริมทรัพย์อันมีค่า อันซ่อนหรือฝังไว้โดยพฤติการณ์ซึ่งไม่มีผู้ใดอ้างว่าเป็นเจ้าของได้ แล้วเบียดบังเอาทรัพย์นั้นเป็นของตนหรือของผู้อื่น ซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๓๕๕ เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งก็ไม่รู้ว่าจะยอมความกับใคร เพราะทรัพย์ดังกล่าวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติให้ตกเป็นของแผ่นดิน ขณะเดียวกันความผิดลักษณะเช่นนี้มีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินด้วย

อีกกรณีหนึ่งคือความผิดฐานเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์จากการประกันวินาศภัย แกล้งทำให้เกิดเสียหายแก่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุที่เอาประกันภัย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๓๔๗ เป็นการกระทำที่กระทบต่อระบบการเงินโดยรวม แต่กลับเป็นความผิดอันยอมความได้

โดยหลักการความผิดอาญาถือเป็นความผิดอาญาแผ่นดินทั้งหมด แต่ถ้าความผิดใดกระทบต่อผลประโยชน์เฉพาะบุคคล กฎหมายจะบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อระยะเวลาผ่านไป เดิมการฉ้อโกงแรงงานยอมความได้ แต่ปัจจุบันกฎหมายแรงงานกลายเป็นเรื่องของสังคมส่วนรวมไปเสียแล้ว ความผิดอันยอมความได้บางประการจึงควรปรับเปลี่ยนไปด้วย

นายประธานฯ – อาจศึกษาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นซึ่งไม่มีความผิดลหุโทษ

นายทวีเกียรติฯ – ความผิดลหุโทษเป็นความผิดเล็กน้อย ควรให้เจ้าพนักงานทำการเปรียบเทียบคดีโดยไม่ต้องขึ้นศาล ถ้าฝ่ายใดไม่พอใจจึงจะไปศาล ในต่างประเทศคดีอาญาผู้เสียหายจะยอมความไม่ได้ต้องขึ้นศาลทั้งหมด

การเปรียบเทียบไม่ควรต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย เพราะการเปรียบเทียบไม่ใช่การประนีประนอมยอมความ แต่เป็นการพิจารณาของเจ้าพนักงานว่าความผิดนั้นๆ สมควรเปรียบเทียบเท่าไร เว้นแต่ความผิดลหุโทษบางฐานที่มีผู้เสียหายก็ให้ยอมความได้ เช่น

ดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า แต่ถ้าเป็นเรื่องที่กระทบต่อระเบียบแบบแผนของสังคม รัฐจะต้องเข้ามาดำเนินการ ไม่ควรเป็นความผิดอันยอมความได้

ประธานฯ – เมื่อพิจารณาบทบัญญัติความผิดลหุโทษที่เสนอให้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้แล้ว จะเห็นว่าความผิดฐานทำให้ผู้อื่นเกิดความกลัว หรือความตกใจ โดยการขู่เข็ญตามมาตรา ๓๙๒ อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมได้ ส่วนความผิดฐานไล่ ต้อนหรือทำให้สัตว์ใดๆ เข้าในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ตามมาตรา ๓๙๔ และความผิดฐานควบคุมสัตว์ใดๆ ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเข้าไปในสวน ไร่ หรือนาของผู้อื่นที่ได้แต่งดินไว้ เพาะพันธุ์ไว้ หรือมีพืชพันธุ์ หรือผลิตผลอยู่ตามมาตรา ๓๙๕ กฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองชาวสวน ชาวไร่ หรือชาวนา ซึ่งอาจมีผู้เสียหายหลายคน บางคนอาจยอมความแต่บางคนอาจไม่ยอมความก็ได้ จึงไม่ควรเป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาตามมาตรา ๓๙๓ มีตัวผู้เสียหายชัดเจน จึงอาจบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้

สำหรับความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๑ แม้จะมีผู้เสียหายชัดเจนแต่หากเป็นความผิดอันยอมความได้ จะทำให้เจ้าพนักงานตำรวจไม่ยอมดำเนินการหากไม่มีการร้องทุกข์เสียก่อน จึงไม่ควรเป็นความผิดอันยอมความได้

เลขานุการฯ – ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่เจ้าพนักงานมีอำนาจทำการเปรียบเทียบได้ และมีผลให้คดีอาญาเลิกกันโดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่ถ้าบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ การดำเนินคดีก็จะยุ่งยากขึ้น

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – การที่ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ทำให้เจ้าพนักงานต้องดำเนินคดีทุกเรื่องทั้งที่เป็นความผิดเล็กน้อย ผู้เสียหายจะยอมความไม่ได้ เช่น สามีภริยาทะเลาะกัน ภริยาถูกทำร้ายโดยไม่ถึงกับเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจได้มาแจ้งความร้องทุกข์ แต่เมื่อเจ้าพนักงานจะเข้าไปจับกุมตัวมาดำเนินคดี ภริยาเกิดเปลี่ยนใจ ไม่อยากจะให้ดำเนินคดี แต่ติดที่ความผิดลหุโทษเป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้ ภริยาก็ไม่สามารถยอมความได้ เจ้าพนักงานจึงต้องดำเนินการต่อไป ทำให้เกิดคำถามว่าการกระทำความผิดลหุโทษบางประการซึ่งกระทบต่อตัวผู้เสียหายเอง โดยไม่ได้กระทบต่อสังคมส่วนรวมแต่อย่างใด สมควรเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่

นอกจากนั้น หากเปรียบเทียบความผิดฐานหมิ่นประมาทกับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา จะเห็นว่าความผิดทั้งสองฐานนี้ต่างก็กระทบต่อตัวผู้เสียหายเอง

เช่นเดียวกัน แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งมีโทษสูงกว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาซึ่งเป็นความลหุโทษมีโทษต่ำกว่า กลับยอมความไม่ได้

การประชุมในวันนี้ก็ได้หลักการว่าความผิดใดที่มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม ความผิดนั้นไม่ควรเป็นความผิดอันยอมได้ เป็นไปได้ว่าขณะยกร่างประมวลกฎหมายอาญานั้น ผู้ร่างวางหลักการไว้ว่าความผิดลหุโทษคือ ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น ความผิดใดที่มีโทษไม่เกินอัตราโทษดังกล่าว จึงถูกจัดให้เป็นความผิดลหุโทษ แต่ครั้นจะแก้ไขเพิ่มเติมเฉพาะความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณามาตรา ๓๙๓ ให้เป็นความผิดอันยอมความได้เพียงมาตราเดียว โดยไม่พิจารณามาตราอื่นในภาคลหุโทษด้วย เพียงเพราะว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทซึ่งมีโทษสูงกว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ ก็อาจเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักน้อยเกินไป

นายทวีเกียรติฯ – การปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับความลหุโทษควรแก้ไขในส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบเพื่อระงับคดีได้เองโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย ซึ่งถ้าผู้เสียหายไม่พอใจจึงให้ไปฟ้องร้องต่อศาล เพราะหลักการของความผิดลหุโทษคือเป็นความผิดเล็กน้อย ไม่ควรต้องนำคดีไปสู่ศาล นอกจากนั้น วิธีพิจารณาคดีลหุโทษกฎหมายก็บัญญัติให้กระทำได้โดยง่าย เช่น ฟ้องคดีด้วยวาจาก็ได้ ในคำพิพากษาก็ไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

นายพิมลฯ – ข้อดีประการหนึ่งของการที่ความผิดลหุโทษไม่เป็นความผิดอันยอมความได้ คือ เจ้าพนักงานสามารถเข้าไปดำเนินการได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้มีการร้องทุกข์ เช่น มีอันธพาลไปยืนด่าว่าพระทั้งวัด แต่ไม่เจาะจงว่าพระรูปใด ไม่ผิดฐานหมิ่นประมาทแต่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา เจ้าพนักงานตำรวจก็สามารถเข้าไปจัดการเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยได้ทันที ไม่ต้องรอให้มีการร้องทุกข์เสียก่อน

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – เห็นด้วยกับแนวคิดของท่านอาจารย์ทวีเกียรติฯ ที่เสนอให้พิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษให้เจ้าพนักงานตำรวจสามารถยุติคดีได้เอง

มติ ที่ประชุมมีมติให้ฝ่ายเลขานุการฯ ตรวจสอบแนวคิดในการกำหนดให้ความลักษณะใดเป็นความผิดลหุโทษ ผลกระทบของการปรับปรุงอัตราโทษของความผิดลหุโทษตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับฯ) และผลกระทบต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เสนอต่อที่ประชุมคราวต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

-ไม่มี-

ปิดประชุม เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

นายสุนทร เปลี่ยนสี ผู้บันทึกรายงานการประชุม

นางสาวนริศรา แดงไผ่ ผู้ตรวจรายงานการประชุม

DPU

ภาคผนวก จ

รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ ๙๓-๑๔/๒๕๔๙ วันพุธ ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๙

DPU

รายงานการประชุม
คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๙๓-๑๔/๒๕๔๙
วันพุธ ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๙
ณ ห้องประชุมหยุด แสงอุทัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรรมการที่มาประชุม

๑. นายศักดิ์ สนองชาติ	ประธานกรรมการฯ
๒. นายชำนาญ พิเชษฐพันธ์	กรรมการฯ
๓. นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ	กรรมการฯ
๔. นายประธาน วัฒนวาณิชย์	กรรมการฯ
๕. นายประทีป เฉลิมภัทรกุล	กรรมการฯ
๖. นางสาวพวงเพชร สารคุณ	กรรมการฯ
๗. นายพิมล รัฐปัตย์	กรรมการฯ
๘. นายสุธี ดำเนื้อดี	กรรมการฯ
๙. พลตำรวจตรีสุพจน์ ณ บางช้าง	กรรมการฯ
๑๐. นายสุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	กรรมการฯ
๑๑. นางสาวนริศรา แดงไผ่	กรรมการและเลขานุการฯ
๑๒. นางสาวศิริพร เอี่ยมธงชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ
๑๓. นายสุนทร เปลี่ยนสี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ

กรรมการที่ไม่มาประชุม

๑. นายคณิต ณ นคร	ลาประชุม
๒. นายคัมภีร์ แก้วเจริญ	ติดราชการ
๓. นายชัยเกษม นิติสิริ	ติดราชการ

ระเบียบวาระการประชุม

๑. เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ (ถ้ามี)

๒. เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๙๒-๑๓/๒๕๔๙
วันพุธ ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๙

๓. เรื่องเสนอเพื่อทราบ

๔. เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

- การพิจารณาความเหมาะสมของการบัญญัติให้ความผิด

ลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้

๕. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

เปิดประชุม เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ประธานฯ กล่าวเปิดประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

-ไม่มี-

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๙๒-๑๓/๒๕๔๙

วันพุธ ที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๙

นายสุรศักดิ์ฯ – ขอเสนอแก้ไขความในหน้า ๖ ย่อหน้าแรก บรรทัดที่ ๓ ตัดความว่า "อีกตัวอย่างหนึ่งคือ ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๑ ไม่เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๒๙๕ ซึ่งมีโทษสูงกว่ากลับเป็นความผิดอันยอมความได้" ออก

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – ขอเสนอแก้ไขความในหน้า ๖ ย่อหน้าที่ ๕ ตัดความว่า "ถ้าผู้เสียหายไม่ยอมเจ้าพนักงานก็เปรียบเทียบไม่ได้" ออก

ประธานฯ – ขอเสนอแก้ไขความในหน้า ๗ ย่อหน้าที่ ๔ เพิ่มความตอนท้ายว่า "ทั้งที่บางครั้งอาจเป็นการทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๒๙๕ ซึ่งยอมความไม่ได้"

หน้า ๑๐ ย่อหน้าสุดท้าย บรรทัดสุดท้าย จาก "...ถือข้อยกเว้นเป็นกรณีพิเศษ" เป็น "...ถือ*ว่า*ยกเว้นเป็นกรณีพิเศษ" และ

หน้า ๑๓ ย่อหน้าแรก บรรทัดแรก จาก "จะทำให้เจ้าพนักงานตำรวจไม่ยอมดำเนินการ..." เป็น "จะทำให้เจ้าพนักงานตำรวจ*ไม่มีอำนาจ*ดำเนินการ..."

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นควรรับรองรายงานการประชุมดังกล่าวตามที่ได้มีการเสนอขอแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อทราบ

ประธานฯ – สืบเนื่องจากการประชุมคราวที่แล้ว ท่านพิมลฯ ตั้งข้อสังเกตว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับ อัตราเงินทัณฑ์บน อัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ และแก้ไขเพิ่มเติมโทษสำหรับความผิดบางประเภทให้เหมาะสม) ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการแล้ว ได้แก้ไขอัตราโทษของความผิดลหุโทษ เป็นความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทำให้อาจต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ ซึ่งอ้างถึงความผิดลหุโทษไว้ให้สอดคล้องกับอัตราโทษที่แก้ไขใหม่นี้

ด้วย

เลขานุการฯ – ฝ่ายเลขานุการฯ ขอรับไปตรวจสอบว่ามีกฎหมายพิเศษอื่นที่อ้างถึงโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาไว้หรือไม่ ถ้ามีก็คงต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ ด้วย

ประธานฯ – ถ้าเป็นคดีความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา คงไม่มีคดีค้างการพิจารณาอยู่อีก เพราะขาดอายุความหมดแล้ว

นายพิมลฯ – หากไม่แน่ใจว่ามีผลกระทบต่อกฎหมายอื่นหรือไม่ ก็ควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ ดังกล่าวให้สอดคล้องกันไว้ก่อน

มติ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ รับไปตรวจสอบผลกระทบของการแก้ไขอัตราโทษของความผิดลหุโทษตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับฯ) อีกครั้งหนึ่ง

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

เลขานุการฯ – สืบเนื่องจากการประชุมคราวก่อน ที่ประชุมพิจารณาเรื่องการพิจารณาความเหมาะสมของการบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ตรวจสอบแนวคิดในการกำหนดให้ความผิดลักษณะใดเป็นความผิดลหุโทษ และผลกระทบต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เสนอต่อที่ประชุม ซึ่งปรากฏผลการตรวจสอบดังนี้

การตรวจสอบแนวคิดของการบัญญัติความผิดลหุโทษ จากหนังสือกฎหมายอาญาของท่านอาจารย์จิตติ ติงศภัทิย์ อธิบายหัวข้อลหุโทษไว้ ความตอนหนึ่งว่า *ในทางทฤษฎีถือว่า ความผิดลหุโทษมักจะเป็นความผิดที่มิได้กระทำด้วยจิตใจอันชั่วร้าย และตามปกติมิได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลโดยตรง เหตุที่กฎหมายบัญญัติเป็นความผิดก็เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือส่วนรวมในอนาคต การที่กฎหมายบัญญัติระวางโทษไว้เบากว่าความผิดสามัญก็คงคำนึงถึงความไม่ร้ายแรงของความผิด การแบ่งแยกประเภทความผิดโดยอาศัยอัตราโทษ จึงเป็นการแบ่งแยกที่ได้ผลตรงกับความคิดในทางทฤษฎีแล้ว* ซึ่งก็ตรงกับหลักการที่ได้จากการประชุมคราวก่อนว่าถ้าเป็นความผิดที่กระทบต่อสังคมส่วนรวมแล้วเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ และการแบ่งแยกว่าความผิดใดจะเป็นความผิดอาญาสามัญหรือความผิดลหุโทษก็คงดูที่อัตราโทษตามมาตรา ๑๐๒ กล่าวคือ เป็นความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นั่นเอง

จากการตรวจสอบกฎหมายลักษณะอาญา พบว่า ความผิดลหุโทษตามกฎหมายลักษณะอาญามีความคล้ายคลึงกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันอย่างมาก

เช่น ความผิดฐานล่วงละเมิดอำนาจทางการปกครองบ้านเมืองและศาลตามกฎหมายลักษณะอาญา เทียบได้กับความผิดฐานเมื่อเจ้าพนักงานถามชื่อหรือที่อยู่ เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายไม่ยอมบอก หรือแกล้งบอกชื่อหรือที่อยู่อันเป็นเท็จ ตามมาตรา ๓๖๗ หรือความผิดฐานกระทำให้เกิดภยันตรายแก่สาธารณชนและทำให้สาธารณชนปราศจากความสุขสบาย เทียบได้กับความผิดฐานส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึง โดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อน ตามมาตรา ๓๗๐

สำหรับชั้นโทษของความผิดลหุโทษตามกฎหมายลักษณะอาญาแบ่งออกเป็น ๔ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ ปรับไม่เกินสิบสองบาท

ชั้นที่ ๒ ปรับไม่เกินห้าสิบบาท

ชั้นที่ ๓ จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าสิบบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ชั้นที่ ๔ จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จะเห็นว่าหลักของความผิดลหุโทษ คือ เป็นความผิดเล็กน้อย และกระทบต่อส่วนรวม แม้กระทำโดยไม่มีเจตนาก็เป็นความผิด ซึ่งความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน ก็นำมาจากบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามกฎหมายลักษณะอาญานั้นเอง

การตรวจสอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับความผิดลหุโทษ พบว่า ในคดีมีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา หรือในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่เจ้าพนักงานได้เปรียบเทียบแล้ว คดีอาญาเป็นอันเลิกกันตามมาตรา ๓๗ ซึ่งเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ตามมาตรา ๓๙ (๓) สำหรับการควบคุม มาตรา ๘๗ บัญญัติให้ในกรณีความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การ และที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น นอกจากนั้น คำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดลหุโทษ ไม่จำต้องมีข้อหาและคำให้การ ข้อเท็จจริงซึ่งพิจารณาได้ความ และเหตุผลในการตัดสินทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามมาตรา ๑๘๖

การตรวจสอบกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศเยอรมนี และประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ากฎหมายอาญาของทั้งสามประเทศดังกล่าว ไม่ได้บัญญัติความผิดลหุโทษไว้ และไม่บัญญัติถึงความผิดอันยอมความได้ด้วย แต่ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นกำหนดโทษสำหรับความผิดที่มีลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อยที่คล้ายคลึงกับความผิดลหุโทษของไทยไว้ต่ำกว่าความผิดทั่วไป เช่น ความผิดฐานกระทำลามกอนาจารต่อสาธารณชน อย่างไรก็ตาม ในการ

ดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้มีผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษได้ โดยต้องดำเนินการภายในหกเดือนนับแต่รู้ตัวผู้กระทำผิดและกำหนดให้ถอนคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้ก่อนที่อัยการจะสั่งฟ้อง แต่ไม่ได้กำหนดให้ผู้เสียหายฟ้องคดีได้เอง การฟ้องร้องต้องดำเนินการโดยรัฐ ถ้ารัฐไม่ดำเนินการผู้เสียหายหรือผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้รัฐดำเนินการฟ้องร้องได้ ทั้งนี้ ไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดว่าความผิดฐานใดที่ต้องมีผู้ร้องทุกข์กล่าวโทษก่อน รัฐจึงจะดำเนินการได้

ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี แบ่งความผิดเป็นสองประเภท คือ ความผิดอาญาร้ายแรง (serious criminal offenses) คือ ความผิดที่มีโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป กับความผิดอาญาไม่ร้ายแรง คือ ความผิดที่มีโทษจำคุกขั้นต่ำน้อยกว่าหนึ่งปี หรือมีแต่โทษปรับ ตัวอย่างของความผิดอาญาไม่ร้ายแรง (less serious criminal offenses) เช่น ความผิดฐานทำให้เป็นอันตรายต่อการจราจรตามมาตรา ๓๑๕ ซี หรือความผิดฐานเมาแล้วขับตามมาตรา ๓๑๖ ผลของความผิดอาญาไม่ร้ายแรงเหล่านี้คือ กรณีพยายามกระทำความผิดจะต้องรับโทษก็ต่อเมื่อมีบทบัญญัติอย่างชัดแจ้งให้การพยายามกระทำความผิดต้องรับโทษตามมาตรา ๒๓ และอัยการอาจถอนฟ้องโดยความเห็นชอบของศาลได้ หรือศาลอาจยุติการดำเนินคดีโดยความยินยอมของอัยการได้ หากความผิดอาญาไม่ร้ายแรงแสดงให้เห็นว่าความชั่วของผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่มีประโยชน์ต่อสาธารณะมาเกี่ยวข้องตามมาตรา ๑๕๓

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ความผิดลหุโทษ (petty offense) ตามกฎหมายระดับมลรัฐของสหรัฐอเมริกา คือ ความผิดเล็กน้อยที่แยกประเภทต่างหากจากความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง (misdemeanor) และความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ (felony) แต่ในกฎหมายอาญาระดับสหรัฐ (federal law) ความผิดลหุโทษคือความผิดอาญาไม่ร้ายแรงซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันเหรียญสหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ และผู้กระทำความผิดไม่ต้องได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าคณะลูกขุน (jury trail)

ประธานฯ – ท่านพลตำรวจตรีสุพจน์ฯ ตั้งข้อสังเกตว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทกับดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า ความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกันจึงควรยอมความได้เช่นเดียวกัน แต่ท่านพิมลฯ เกรงว่าหากมีคนไปยืนด่าว่าพระที่วัดแล้วเจ้าพนักงานตำรวจจะไม่กล้าเข้าไปดำเนินการเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย โดยรอให้ผู้เสียหายไปการร้องทุกข์เสียก่อน

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – เมื่อได้ฟังข้อมูลจากที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอและการอภิปรายในประชุมแล้ว เห็นว่า แนวคิดที่ว่าความผิดที่กระทบต่อสังคมส่วนรวมจะยอมความไม่ได้ และการกำหนดความผิดลหุโทษใช้อัตราโทษตามมาตรา ๑๐๒ เป็นเกณฑ์น่าจะถูกต้องแล้ว สำหรับทางปฏิบัติเมื่อผู้ต้องหายินยอมเสียค่าปรับ หรือเจ้าพนักงานทำการเปรียบเทียบคดีแล้ว

คดีอาญาก็ยุติได้ จึงไม่น่าจะมีปัญหาในทางปฏิบัติแต่อย่างใด นอกจากนั้น วิทยานิพนธ์เรื่องหนึ่งเสนอแนวคิดในการปรับปรุงความผิดลหุโทษว่าควรยกเลิกความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วบัญญัติเป็นความผิดทางปกครองแทนตามระบบกฎหมายเยอรมนี ซึ่งหากจะแก้ไขให้ความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้าตามมาตรา ๓๙๓ เป็นความผิดอันยอมความได้เพียงมาตราเดียวก็อาจจะเกิดความแตกต่างกับความผิดลหุโทษฐานอื่นๆ ดังนั้น จึงไม่ขัดข้องหากจะไม่แก้ไขบทบัญญัติความผิดลหุโทษ

นายทวีเกียรติฯ – การปรับปรุงบทบัญญัติความผิดลหุโทษ เสนอให้ยกเลิกโทษจำคุกสำหรับความผิดลหุโทษ ให้มีแต่โทษปรับเพียงประการเดียว แต่มีเงื่อนไขว่าถ้ากระทำผิดซ้ำอีกศาลลงโทษจำคุกได้ เพราะปัจจุบัน คดีความผิดลหุโทษมีโทษจำคุกต่ำ และส่วนมากศาลจะไม่ลงโทษปรับ แต่ลงโทษจำคุกและโทษจำคุกนั้นก็ยกเสียหรือให้รอการลงโทษ นอกจากนั้นหากความผิดลหุโทษมีโทษจำคุก การเปรียบเทียบคดีโดยเจ้าพนักงานต้องให้ผู้เสียหายยินยอมด้วยทำให้คดีไม่อาจยุติไปได้ในชั้นพนักงานสอบสวน ทั้งที่เป็นคดีเล็กน้อยเท่านั้น

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – แนวคิดของท่านอาจารย์ทวีเกียรติฯ สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์เรื่องการปรับเปลี่ยนความผิดลหุโทษเป็นความผิดทางปกครองตามกฎหมายเยอรมันซึ่งมีหลักการคือให้ลงโทษปรับเพียงอย่างเดียว

นายพิมลฯ – แม้ความผิดลหุโทษจะมีโทษน้อย แต่ผู้ร่างคงต้องการบัญญัติกฎหมายเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำผิดที่ร้ายแรงขึ้น เช่น นักเลงอันธพาลกระทำการเกะกะระรานให้ผู้อื่นเกิดความตกใจกลัว การกระทำดังกล่าวมีลักษณะข่มขู่อยู่ในเชิง หากจะต้องมีผู้เสียหายไปแจ้งความร้องทุกข์เสียก่อนเจ้าพนักงานจึงดำเนินการได้ คงไม่มีใครอยากเข้าไปยุ่งด้วย แต่ถ้าเจ้าพนักงานสามารถเข้าไปดำเนินการได้เอง ก็จะปกป้องคนในสังคมและเป็นการปรามไม่ให้การกระทำความผิดที่ร้ายแรงขึ้นด้วย

นายประทีปฯ – เมื่อกล่าวถึงความผิดลหุโทษ นักศึกษากฎหมายเห็นว่าเป็นความผิดเล็กน้อย มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท โดยเข้าใจผิดไปว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ เสนอว่า ถ้าแก้ไขให้ความผิดลหุโทษเป็นความผิดอันยอมความได้ทั้งหมดจะง่ายต่อการบังคับใช้กฎหมายยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามคงต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมด้วย

นายทวีเกียรติฯ – ถ้าเป็นความผิดอันยอมความได้จะต้องมีการร้องทุกข์เสียก่อนพนักงานสอบสวนจึงจะมีอำนาจสอบสวน

ประธานฯ – ความผิดลหุโทษหลายประการเป็นการกระทำต่อส่วนรวม ไม่มีตัวผู้เสียหายที่แน่นอน การประชุมคราวก่อนท่านพลตำรวจตรีสุพจน์ฯ ก็เสนอให้ยอมความได้เพียง ๔ มาตราเท่านั้น

พลตำรวจตรีสุพจน์ฯ – ปัญหาประการหนึ่งเป็นไปตามข้อสังเกตของท่านประธานฯ คือ เจ้าพนักงานอาจแยกไม่ออกระหว่างความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๒๙๕ กับความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๑ หากเป็นความผิดอันยอมความได้ เจ้าพนักงานก็จะรอให้มีการร้องทุกข์ก่อนเข้าไปดำเนินการ

ประธานฯ – บางกรณีเป็นความผิดทั้งหมิ่นประมาทและดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า หากมีการถอนคำร้องทุกข์ โดยมากเจ้าพนักงานจะให้ถอนคำร้องทุกข์ทั้งหมดทุกข้อหา ไม่แยกว่าเป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่ บางครั้งการด่าว่าผู้อื่นอันเป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามมาตรา ๓๙๓ ถ้าผู้เสียหายไม่ไปแจ้งความ เจ้าพนักงานตำรวจก็ไม่ดำเนินการ เว้นแต่จะเป็นการส่งเสียง ทำให้เกิดเสียงหรือกระทำความอื้ออึง โดยไม่มีเหตุอันสมควร จนทำให้ประชาชนตกใจหรือเดือดร้อนตามมาตรา ๓๗๐ หรือไปด่าว่าพระสงฆ์องค์เจ้า เจ้าพนักงานตำรวจจึงไปจับ นอกจากนั้น ด่าว่ากันไปด่าว่ากันมาก็กลายเป็นการทะเลาะวิวาทกันขึ้น กลายเป็นไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยไปเสียอีก

นายพิมลฯ – อีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น พวกวัยรุ่นเปิดเพลงเสียงดังรบกวนบ้านข้างเคียง คงไม่มีใครไปแจ้งความเพราะไม่ต้องการเข้าไปข้องแวะด้วย เมื่อเป็นความผิดอันยอมความไม่ได้ หากมีคนโทรศัพท์ไปหาเจ้าพนักงานตำรวจให้มาจัดการให้ เจ้าพนักงานตำรวจก็สามารถเข้าไปจัดการเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยได้

นายประทีปฯ – ความผิดลหุโทษหากกำหนดให้มีโทษปรับสถานเดียวจะเหมาะสมหรือไม่

ประธานฯ – โทษปรับสถานเดียวน่าจะเบาเกินไป จะทำให้คนรวยไม่เกรงกลัวความผิด

นายทวีเกียรติฯ – คนรวยบางคนก็ไม่ต้องการเสียค่าปรับและจะใช้วิธีวิ่งเต้นให้พ้นผิด เสนอว่า ให้ใช้โทษปรับเฉพาะกระทำความผิดครั้งแรก ถ้ากระทำผิดซ้ำอีกให้มีโทษจำคุก ปัจจุบันผู้กระทำผิดนอกจากจะไม่ต้องเสียค่าปรับแล้ว ยังไม่ต้องรับโทษจำคุกด้วย เพราะศาลจะยกโทษปรับและรอการลงโทษจำคุก หากกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำความผิดครั้งที่สองต้องถูกลงโทษจำคุก จะรอการลงโทษไม่ได้ เช่นนี้ น่าจะทำให้ผู้คนเกรงกลัวความผิดมากขึ้น

นายชำนาญฯ – ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญามีหลายมาตราที่มีโทษปรับสถานเดียว หากแก้ไขมาตราอื่นให้มีโทษปรับสถานเดียวทั้งหมดก็เพียงไม่กี่มาตราเท่านั้น

ประธานฯ – ตามมาตรา ๕๕ ศาลจะยกโทษจำคุกเสีย โดยให้ลงโทษปรับแต่เพียงอย่างเดียวก็ได้อยู่แล้ว การปรับปรุงบทบัญญัติความผิดลหุโทษตามแนวคิดของท่านอาจารย์ทวีเกียรติฯ อาจทำได้โดยแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๕

นายประทีปฯ – ศาลไม่ได้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๕ มาใช้บ่อยนัก และหลายกรณีจะยกโทษจำคุกเสียเลย หากแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ มาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖ น่าจะเหมาะสมกว่า

นายทวีเกียรติฯ – เห็นด้วยว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ มาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖

นายสุรศักดิ์ฯ – ขอยกตัวอย่างกรณีการรณรงค์ไม่ให้ขับรถขณะเมาสุรา โฆษณาที่กล่าวว่า “เมาแล้วขับถูกจับคุมประพฤติ” ทำให้สังคมเข้าใจว่าเมาแล้วขับรถจะถูกจับคุมประพฤติเท่านั้น ทำให้ผู้คนไม่เกรงกลัวความผิด การลงโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดครั้งที่สองอย่างเคร่งครัดน่าจะทำให้คนเกรงกลัวความผิดมากขึ้น ในประเทศเยอรมนีกฎหมายอาญาบัญญัติให้ลงโทษจำคุกระยะสั้น อาจเพียง ๕-๗ วันได้ หากจะเป็นไปเพื่อให้การใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นายประธานฯ – ความผิดฐานขับรถขณะมึนเมาในประเทศสหรัฐอเมริกาจะยกโทษจำคุกให้เฉพาะความผิดครั้งแรก ถ้ากระทำผิดซ้ำครั้งที่สองต้องถูกจำคุก และอาจถูกริบรถยนต์ด้วย

นายประทีปฯ – การขับรถขณะเมาสุราเป็นการกระทำความผิดโดยประมาท การลงโทษจำคุกระยะสั้นๆ ไม่น่าจะเกิดประโยชน์ นอกจากนั้น หากผู้ต้องหากับผู้เสียหายตกลงค่าเสียหายกันได้ ผู้ต้องหาก็ไม่ต้องการดำเนินคดีหรือขอให้ศาลรอการลงโทษ จึงเห็นด้วยว่าการกระทำความผิดครั้งแรกควรรอการลงโทษเพื่อให้โอกาสกลับตัว แต่มีคำพิพากษาฎีกาว่าแม้ศาลรอการลงโทษให้ครั้งหนึ่งแล้วก็รอการลงโทษให้อีกได้ ทางปฏิบัติเมื่อผู้ต้องหาชดใช้ค่าเสียหายให้ ผู้เสียหายได้รับเงินแล้วก็ไม่ติดใจดำเนินคดี ศาลจึงรอการลงโทษ หากจะแก้ปัญหานี้คงต้องบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนว่าถ้าเป็นการกระทำความผิดครั้งสองจะรอการลงโทษไม่ได้ หรือรอการลงโทษให้ได้เพียงครั้งเดียว

ประธานฯ – การแก้ไขเรื่องการรอการลงโทษต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๖ ด้วย เป็นอันว่าที่ประชุมเห็นว่าความผิดลหุโทษยอมความไม่ได้ แต่จะให้มีโทษปรับสถานเดียว โดยไม่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕๕ แต่จะแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่ใช้กับความผิดลหุโทษตามมาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖

นายทวีเกียรติฯ – อาจบัญญัติว่าการกระทำความผิดครั้งแรกให้ลงโทษปรับสถานเดียว ถ้ากระทำผิดครั้งที่สองให้ลงโทษจำคุกแต่โทษจำคุกจะให้รอการลงโทษไว้ก็ได้ แต่ถ้ายังการกระทำความผิดซ้ำครั้งที่สามอีก โทษจำคุกรอการลงโทษไม่ได้

ประธานฯ – การแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติที่ใช้กับความผิดลหุโทษตามมาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖ จะมีผลกับกฎหมายอื่นที่บัญญัติความผิดที่มีโทษระดับเดียวกับความผิดลหุโทษด้วย เช่น กฎหมายว่าด้วยการจราจร

นายสุรศักดิ์ฯ – มีงานวิจัยเรื่อง การส่งเสริมสถานภาพให้เกิดความเข้าใจทางเพศ ตั้งข้อสังเกตว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับ discrimination ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความแตกต่างทางเพศ สัญชาติ เชื้อชาติ สภาพทางกาย หรือสีผิว จึงขอเสนอต่อที่ประชุมให้พิจารณาว่าควรบัญญัติความผิดเกี่ยวกับ discrimination หรือไม่

นายประธานฯ – ความผิดที่ประเทศไทยยังไม่มี นอกจาก discrimination แล้ว ก็ยังมีความผิดเกี่ยวกับ harassment และ stroking เช่น ชายเดินตามหญิงในลักษณะที่จะคุกคามทางเพศ ไม่แน่ใจว่าในต่างประเทศเป็นความผิดลหุโทษหรือบทบัญญัติไว้ในกฎหมายพิเศษ

ประธานฯ – ชายเดินตามหญิง ศาลจะสั่งห้ามได้หรือไม่

นายทวีเกียรติฯ – ศาลอาจสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดตามมาตรา ๔๕ ได้ ซึ่งถ้าฝ่าฝืนคำสั่งดังกล่าวของศาลก็มีความผิดตามมาตรา ๑๙๔ เช่น มีคนเข้าไปก่อความวุ่นวายในศาล ศาลอาจสั่งห้ามเข้าไปในบริเวณศาลได้ในเวลาที่กำหนด

ประธานฯ – ควรบัญญัติความผิดฐานรบกวนด้วยวาจาทั้งต่อหญิงหรือชายไว้หรือไม่ กฎหมายปัจจุบันครอบคลุมถึงการกระทำดังกล่าวแล้วหรือไม่

นายประธานฯ – ความผิดดังกล่าวมีในกฎหมายแรงงาน แต่เป็นบทบัญญัติที่ไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้

ประธานฯ – การปรับปรุงบทบัญญัติความผิดลหุโทษที่จะกำหนดให้ลงโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดในครั้งที่สอง ต้องพิจารณาเปรียบเทียบในรายละเอียดด้วยว่าจะขัดกับมาตรา ๕๕ หรือไม่

นายประทีปฯ – เสนอให้ฝ่ายเลขานุการฯ ตรวจสอบด้วยว่าความผิดอาญาในประเทศพัฒนาแล้ว ยังมีความผิดฐานใดอีกหรือไม่ที่ประมวลกฎหมายอาญาไทยยังไม่มีบัญญัติไว้

มติ ที่ประชุมมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ยกร่างบทบัญญัติที่ใช้กับความผิดลหุโทษตามแนวทางที่ท่านอาจารย์ทวีเกียรติฯ และตรวจสอบกฎหมายต่างประเทศถึงความผิดอาญาที่ประมวลกฎหมายอาญาไทยยังไม่ได้บัญญัติไว้ เสนอต่อที่ประชุมคราวถัดไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

-ไม่มี-

ปิดประชุม เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

นายสุนทร เปลี่ยนสี ผู้บันทึกรายงานการประชุม
นางสาวนริศรา แดงไผ่ ผู้ตรวจรายงานการประชุม

DPU

ภาคผนวก ฉ

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคามและแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ)

เรื่องเสร็จที่ 569/2552

DPU

เรื่องเสร็จที่ 569/2552

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(กำหนดบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม
และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ)

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร 0503/1675 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2552 ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2552 อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปประกอบการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

ในการพิจารณาทบทวนร่างพระราชบัญญัตินี้ และความเห็นของส่วนราชการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาพิจารณา และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติฯ ดังต่อไปนี้

1. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1.1 เพิ่มบทนิยามคำว่า "เจ้าพนักงาน" เพื่อกำหนดความหมายของคำว่า "เจ้าพนักงาน" โดยมีความหมายว่า "บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่" เพื่อให้มีความชัดเจน และลดข้อโต้แย้งระหว่างคู่ความเกี่ยวกับความหมายของถ้อยคำดังกล่าวในการพิจารณาคดี

1.2 กำหนดความผิดเกี่ยวกับศพ (ร่างมาตรา 5 (เพิ่มลักษณะ 13 มาตรา 366/1 มาตรา 366/2 มาตรา 366/3)) เพื่อคุ้มครองสิทธิในครอบครัว เกียรติยศ และชื่อเสียงของผู้ตาย และญาติของผู้ตาย โดยมี 4 ฐานความผิด ได้แก่

(1) ความผิดฐานกระทำชำเราศพ ตามมาตรา 366/1 บัญญัติให้การกระทำชำเราศพเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ความผิดฐานกระทำอนาจารแก่ศพ ตามมาตรา 366/2 บัญญัติให้การกระทำอนาจารแก่ศพเป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ความผิดฐานทำให้ศพเสียหาย ตามมาตรา 366/3 บัญญัติให้การกระทำโดยไม่มีเหตุอันสมควร ทำให้เสียหาย เคลื่อนย้าย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งศพ ส่วนของศพ อัฐิ หรือเถ้าของศพ เป็นความผิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(4) ความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพ ตามมาตรา 366/4 บัญญัติให้การกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

1.3 กำหนดความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม (ร่างมาตรา 8 แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 397) โดยได้ปรับปรุงบทบัญญัติมาตรา 397 ให้ครอบคลุมการกระทำที่สมควรเป็นความผิดมากขึ้น อันได้แก่ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม (harassment) และการรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล (stalking) โดยกำหนดให้การกระทำอันเป็นการรังแก ข่มเหง หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ทั้งในที่สาธารณสถาน หรือต่อหน้าธารกำนัล หรือในที่รโหฐาน เป็นความผิด และหากการกระทำดังกล่าวมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ (sexual harassment) หรือกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น ผู้กระทำต้องได้รับโทษหนักขึ้น ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิของบุคคลในความเป็นอยู่ส่วนตัวตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมากยิ่งขึ้น

1.4 แก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ (ร่างมาตรา 4 (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 102) ร่างมาตรา 6 ร่างมาตรา 7 และร่างมาตรา 9 (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับในมาตรา 367 ถึงมาตรา 396 และมาตรา 398)) โดยกำหนดอัตราโทษปรับให้สูงขึ้นเป็นสิบเท่าจากอัตราเดิม เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ข้อสังเกตและความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด พิจารณาแล้วเห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ

2.2 กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาแล้วเห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ แต่มีข้อห่วงใยเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของแพทย์ในความผิดเกี่ยวกับศพซึ่งอาจนำไปชี้แจงในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการต่อไป

2.3 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาแล้วเห็นชอบในหลักการของการร่างพระราชบัญญัติฯ แต่มีข้อสังเกตว่า พฤติกรรมของบุคคลที่กระทำความผิดตามร่างมาตรา 366/1 (กระทำชำเราศพ) และร่างมาตรา 366/2 (กระทำอนาจารแก่ศพ) น่าจะมีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางจิตใจของผู้กระทำ นอกจากการลงโทษปรับหรือจำคุกแล้ว สมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใต้การบำบัดดูแลที่เหมาะสมและกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

2.4 กระทรวงยุติธรรม พิจารณาแล้วเห็นชอบในการปรับโทษให้สูงขึ้น แต่มีข้อสังเกตในความผิดเกี่ยวกับศพ สรุปได้ดังนี้

(1) การปรับปรุงกฎหมายในความผิดเกี่ยวกับศพฐานกระทำชำเราศพ กระทำอนาจารแก่ศพ ทำลายหรือทำให้ศพเสียหาย หรือดูหมิ่นเหยียดหยามศพ เห็นว่า ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขกฎหมาย

(2) การให้คำจำกัดความเรื่องการกระทำชำเราตามร่างมาตรา 366/1 แม้จะใช้ข้อความทำนองเดียวกับการกระทำชำเราบุคคลตามมาตรา 276 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ยังมีประเด็นที่อาจเกิดปัญหาในการแปลความกฎหมายและส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ เห็นควรให้ตัดข้อความ “หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของศพ” ออกซึ่งหากมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำในลักษณะทำนองเดียวกับข้อความที่ตัดออกก็ถือได้ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดฐานกระทำอนาจารแก่ศพตามมาตรา366/2

(3) การกำหนดให้การกระทำด้วยประการใดๆอันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา 366/4เป็นความผิด อาจมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าการกระทำที่จะถือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพจะมีลักษณะหรือข้อเท็จจริงอย่างไรและการกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามร่างมาตรา393 ไม่น่าจะถูกต้องและไม่สอดคล้องกับหลักการกำหนดอัตราโทษในทางอาญา เห็นควรตัดความในร่างมาตรา 366/4 ออก

2.5 สำนักงานศาลยุติธรรม พิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยกับหลักการส่วนใหญ่ของร่าพระราชบัญญัติฯ แต่มีข้อสังเกตสรุปได้ดังนี้

(1) ความผิดฐานการกระทำชำเราศพและกระทำอนาจารแก่ศพตามร่างมาตรา 366/1 และร่างมาตรา 366/2 มุ่งเน้นการกระทำเกี่ยวกับทางเพศเท่านั้น แต่โดยบทนิยามของการ

กระทำชำเราและการทำอนาจารน่าจะเป็นการกระทำต่อบุคคลที่ยังมีชีวิต จึงอาจมีปัญหาว่าการกระทำดังกล่าวต่อศพจะมีได้หรือไม่ นอกจากนี้ การกระทำที่ไม่เหมาะสมทางเพศอย่างอื่น เช่น ถ่ายรูปศพ หรือเปลื้องผ้าศพ จะมีความผิดหรือไม่ จึงควรปรับปรุงถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อศพอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพหรือทายาท และการกระทำอันไม่สมควรทางเพศต่อศพด้วย

(2) มาตรา 333 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่าหากผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย แต่ร่างมาตรา 366/4 ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น จึงควรบัญญัติให้ทายาทของศพเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิ์ฟ้องคดีในความผิดดังกล่าวในร่างมาตรา 366/4 ด้วย

(3) ความผิดในส่วนของการคุกคามตามร่างมาตรา 397 วรรคหนึ่ง อาจไม่รวมถึงการคุกคามในทางเพศ (Sexual harassment) และการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือทำให้อับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในทางเพศ ควรกำหนดเป็นบทบัญญัติต่างหาก เนื่องจากในมาตราเดียวกันมิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาการตีความ

(4) การปรับปรุงอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษโดยการเพิ่มอัตราโทษควรพิจารณาเปรียบเทียบกับความผิดฐานอื่นในภาพรวม ความรุนแรงของโทษต้องสอดรับกับความร้ายแรงในการกระทำเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับเจตนารมณ์ในการลงโทษมากขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับตลอดจนความเหมาะสม ทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดจากการเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายด้วย

3. ผลการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) อีกครั้งหนึ่งตามมติคณะรัฐมนตรี โดยนำความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาแล้ว สรุปผลการพิจารณาได้ดังนี้

คณะกรรมการฯ เห็นว่า ข้อสังเกตและความเห็นต่างๆ ที่หน่วยงานเสนอมาเป็นประเด็นที่คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาและได้ข้อยุติมาแล้ว โดยมีข้อชี้แจงความเห็นของหน่วยงานที่มีข้อสังเกตเพิ่มเติมในแต่ละประเด็นตามลำดับ ดังนี้

3.1 ความเห็นของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พฤติกรรมของบุคคลที่กระทำความผิดตามร่างมาตรา 366/1 (กระทำชำเราศพ) และร่างมาตรา 366/2 (กระทำอนาจารแก่ศพ) น่าจะมีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางจิตใจของผู้กระทำ นอกจากการลงโทษปรับหรือจำคุกแล้ว สมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใต้การบำบัดดูแลที่เหมาะสมและกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อสังเกตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นข้อสังเกตที่ดี และคณะกรรมการฯ ได้เคยพิจารณามาแล้วว่า ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดวิธีการที่จะนำมาใช้ในการเยียวยาผู้กระทำความผิดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรมตามหลักการป้องกันสังคมไว้แล้ว โดยให้อำนาจศาลกำหนดให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำความผิดฐานกระทำชำเราศพหรือกระทำอนาจารแก่ศพได้ โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 39 (4) แห่งประมวลกฎหมายอาญา กรณีคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล และมาตรา 48 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่กำหนดว่าถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา 65 จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะสั่งเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

3.2 ความเห็นของกระทรวงยุติธรรม

(1) การปรับปรุงกฎหมายในความผิดเกี่ยวกับศพฐานกระทำชำเราศพ กระทำอนาจารแก่ศพ การทำลาย หรือการทำให้ศพเสียหาย หรือการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ เห็นว่ายังมีมีความจำเป็นเร่งดวนที่ต้องแก้ไขกฎหมาย

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การกำหนดความผิดเกี่ยวกับศพในครอบครัว รวมทั้งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย อันเป็นการสอดคล้องกับมาตรา 4 และมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว จึงเป็นเรื่องที่สมควรดำเนินการไม่ว่าจะเร่งด่วนหรือไม่

(2) การให้คำจำกัดความเรื่องการกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา 366/1 แม้จะใช้ข้อความทำนองเดียวกับการกระทำชำเราบุคคลตามมาตรา 276 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ยังคงมีประเด็นที่อาจเกิดปัญหาในการแปลความกฎหมายและส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานในการะบวนการยุติธรรมได้ เห็นควรให้ตัดข้อความ “หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำอวัยวะเพศหรือทวารหนักของศพ” ออกซึ่งหากมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำในลักษณะทำนองเดียวกับข้อความที่ตัดออกก็ถือได้ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดฐานกระทำอนาจารแก่ศพ ตามร่างมาตรา 366/2

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การให้คำจำกัดความเรื่องการกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา 366/1 โดยนำเรื่อง “การกระทำชำเราบุคคล” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 276 วรรคสอง มากำหนดให้ใช้กับกรณีกระทำแก่ศพด้วย เพื่อให้หลักการ “การกระทำชำเรา” ระหว่างบุคคลกับศพเป็นไปโดยสอดคล้องกันและไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความ แต่ถ้าตัดข้อความตามความเห็นของกระทรวงยุติธรรมออกจะทำให้เกิดปัญหาในการตีความในเรื่องดังกล่าวได้

(3) การกำหนดให้การกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา 366/4 เป็นความผิด อาจมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าการกระทำที่จะถือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพจะมีลักษณะหรือข้อเท็จจริงอย่างไรและกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลตามมาตรา 393 ไม่น่าจะถูกต้องและไม่สอดคล้องกับหลักการกำหนดอัตราโทษในทางอาญา เห็นควรตัดความในร่างมาตรา 366/4 ออก

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า “การดูหมิ่นเหยียดหยามศพ” ตามร่างมาตรา 366/4 มีความหมายครอบคลุมทั้งการดูหมิ่นเหยียดหยามโดยวาจาและการกระทำ เช่น การยกเท้าให้ การปัสสาวะรดศพ และการที่กำหนดอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดดังกล่าวไว้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลตามร่างมาตรา 393 นั้น เนื่องจากเห็นว่าความผิดเกี่ยวกับศพมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสังคม จึงสมควรกำหนดบทบัญญัติในลักษณะป้องกันและปราบปรามมิให้มีการกระทำใดๆ ที่ไม่บังควรหรือไม่ให้การเคารพแก่ศพ

3.3 ความเห็นของสำนักงานศาลยุติธรรม

(1) ความผิดฐานการกระทำชำเราและกระทำอนาจารแก่ศพตามร่างมาตรา 366/1 และร่างมาตรา 366/2 มุ่งเน้นการกระทำเกี่ยวกับทางเพศเท่านั้น แต่โดยบทนิยามของการกระทำชำเราและการกระทำอนาจารน่าจะเป็นการกระทำต่อบุคคลที่ยังมีชีวิต จึงอาจมีปัญหาว่าการกระทำดังกล่าวต่อศพจะมีได้หรือไม่ นอกจากนี้ การกระทำที่ไม่เหมาะสมทางเพศอย่างอื่น เช่น ถ่ายรูปศพหรือเปลื้องผ้าศพ จะมีความผิดหรือไม่ จึงควรปรับปรุงถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อศพอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพหรือทายาท และการกระทำอันไม่สมควรทางเพศต่อศพด้วย

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างมาตรา 366/1 และร่างมาตรา 366/2 ได้บัญญัติถึงการกระทำที่เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้โดยชัดแจ้งถูกต้อง ตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 แห่งประมาลกฎหมายอาญา และมาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อตราเป็นกฎหมาย ความผิดฐานกระทำชำเราศพและกระทำอนาจารแก่ศพย่อมมีได้และใช้บังคับได้ ศาลจะต้องพิจารณาพิพากษาคดีให้เป็นไปตามกฎหมายไม่อาจปฏิเสธได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบกับมาตรา 15 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา หากศาลเห็นว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ก็จะต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา 6 และมาตรา 211 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

คณะกรรมการฯ ตระหนักดีว่า การกระทำชำเราศพและการกระทำอนาจารแก่ศพซึ่งไม่มีชีวิตนั้นแตกต่างจากการกระทำแก่บุคคล จึงได้แยกบทบัญญัติให้เห็นอย่างชัดแจ้ง กล่าวคือ แม้การกระทำชำเราจะมีลักษณะของการกระทำในทำนองเดียวกัน แต่ก็ได้กำหนดบทนิยามการกระทำชำเราศพไว้ต่างหากในมาตรา 366/1 วรรคสอง มิได้อนุโลมใช้บทนิยามการกระทำชำเราบุคคลตามมาตรา 276 วรรคสอง การที่ใช้ถ้อยคำเดียวกันสำหรับลักษณะของการกระทำอย่างเดียวกันก็เพื่อให้หลักการ “การกระทำชำเรา” ระหว่างบุคคลกับศพเป็นไปโดยสอดคล้องกันและมิให้เกิดปัญหาการตีความในเรื่องดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากในภายหลังปรากฏว่า การกำหนดบทนิยามคำว่า “การกระทำชะเรา” ตามกฎหมาย ทั้งในมาตรา 276 วรรคสอง และร่างมาตรา 366/1 วรรคสอง ทำให้ความหมายของถ้อยคำผิดแผกแตกต่างไปจากความหมายที่ควรจะเป็นตามธรรมชาติหรือที่สังคมยอมรับเป็นเวลานาน และส่งผลกระทบต่อระบบกฎหมายหรือการบังคับใช้กฎหมาย ก็เป็นเรื่องที่จะต้องเสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุงต่อไป สำหรับการกระทำอนาจารแก่ศพนั้น เป็นไปตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกาที่ได้วางหลักไว้แล้ว โดยการเทียบเคียงกับการกระทำอนาจารแก่บุคคล

อนึ่งในการตีความกฎหมาย คำใดที่กฎหมายบัญญัติคำนิยามไว้ย่อมเป็นคำที่มีความหมายพิเศษ จึงต้องถือความหมายตามลำดับนิยาม และไม่ใช้ความหมายธรรมดาตามพจนานุกรม

สำหรับข้อเสนอที่ให้ปรับปรุงถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อศพอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพหรือทายาท และการกระทำอื่นอันไม่สมควรทางเพศต่อศพด้วย นั้น คณะกรรมการฯ ได้กำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพไว้เป็นมาตราหนึ่งต่างหาก โดยมีความหมายกว้างกว่าการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้า ตามมาตรา 393 แห่งประมวลกฎหมายซึ่งครอบคลุมการกระทำทีไม่บังควรอันทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศของศพและทายาทอยู่แล้ว

(2) มาตรา 333 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่าหากผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย แต่ร่างมาตรา 366/4 ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น จึงควรบัญญัติให้ทายาทของศพเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดีในความผิดดังกล่าวในร่างมาตรา 366/4 ด้วย

คณะกรรมการการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่ามาตรา 333 วรรคสองเป็นบทบัญญัติที่กำหนดไว้สำหรับกรณีการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทบุคคลอื่นและต่อมาบุคคลนั้นตายลง จึงจำเป็นต้องบัญญัติให้ทายาทร้องทุกข์กล่าวโทษแทน ในขณะที่ความผิดตามร่างมาตรา 366/4 เป็น

การกระทำแก่บุคคลที่ตายแล้ว ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการฯ จึงได้พิจารณากำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับศพในลักษณะ 13 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินมิใช่ความผิดอันยอมความได้ รัฐจึงสามารถดำเนินคดีได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษ แต่ถ้ารัฐไม่ดำเนินคดี ทายาทซึ่งเป็นผู้เสียหายก็สามารถฟ้องร้องคดีได้เอง ดั้งนั้น ร่างมาตรา 366/4 จึงไม่ต้องมีบทบัญญัติเช่นเดียวกับมาตรา 333 วรรคสอง

(3) ความผิดในส่วนของการคุกคามร่างมาตรา 397 วรรคหนึ่งอาจไม่รวมถึงการคุกคามในทางเพศ (Sexual harassment) และการรังแก ข่มแหง คุกคามหรือทำให้อับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในทางเพศ ควรกำหนดเป็นบทบัญญัติต่างหาก เนื่องจากในมาตราเดียวกันควรบัญญัติคุ้มครองสิ่งเดียวกัน มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาการตีความ

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าความผิดตามร่างาตรา 397 วรรคหนึ่ง ได้พิจารณากำหนดขึ้นเพื่อมุ่งคุ้มครองบุคคลจากการถูกบุคคลอื่นคุกคาม (harassment) ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามในรูปใด และกรณีการคุกคามทางเพศ (sexual harassment) เป็นการคุกคามที่ร้ายแรงและมีผลกระทบกับผู้ถูกกระทำอย่างมาก จึงเห็นควรกำหนดเป็นบทหนักตามร่างมาตรา 397 วรรคสอง

(4) การปรับปรุงอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษโดยการเพิ่มอัตราโทษ ควรพิจารณาเปรียบเทียบกับความผิดฐานอื่นในภาพรวม ความรุนแรงของโทษต้องสอดรับกับความร้ายแรงในการกระทำเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับเจตนารมณ์ในการลงโทษมากขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ตลอดจนความเหมาะสม ทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดจากการเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายด้วย

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การปรับปรุงอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้พิจารณาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานศาลยุติธรรมแล้ว

นอกจากนี้ ในเรื่องอัตราโทษ คณะกรรมการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ .ศ .... แก้ไขอัตราโทษทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดอัตราโทษจำคุกหนึ่งปีต่อโทษปรับสองหมื่นบาท และกำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษเพิ่มขึ้นเป็นสิบเท่าจากอัตราเดิม ไปยังสำหรับเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว (เรื่องเสร็จที่ 271-272/2550) และอยู่ในระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงขอยืนยันร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าหนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ตามที่ได้เสนอคณะรัฐมนตรี

อนึ่ง คณะกรรมการฯ พบว่าในร่างมาตรา 366/2 วรรคหนึ่ง มีการพิมพ์ผิดพลาดคลาดเคลื่อน จึงขอแก้ไขข้อความจาก “ผู้ใดกระทำอนาจารศพ” เป็น “ผู้ใดกระทำอนาจารแก่ศพ” ซึ่งสอดคล้องกับถ้อยคำที่ใช้ในความผิดฐานกระทำอนาจารแก่เด็กตามมาตรา 279 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาพร้อมกันนี้ด้วย

สำนักงานคณะกรรมาการฎีกา

กันยายน 2552

DPU

ภาคผนวก ช

รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ ๑๔๑-๑/๒๕๕๒ วันพุธ ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๒

DRU

รายงานการประชุม
คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๑๔๑-๑/๒๕๕๒
วันพุธ ที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๒
ณ ห้องหยุด แสงอุทัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรรมการที่มาประชุม

๑. นายศักดิ์ สนองชาติ	ประธานกรรมการฯ
๒. นายคณิต ณ นคร	กรรมการฯ
๓. นายชำนาญ พิเชษฐพันธ์	กรรมการฯ
๔. นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ	กรรมการฯ
๕. นายประทีป เฉลิมภัทรกุล	กรรมการฯ
๖. นายประธาน วัฒนวาณิชย์	กรรมการฯ
๗. นายพิมล รัฐปัตย์	กรรมการฯ
๘. นายสมชาย จุลนิติ์	กรรมการฯ
๙. นายสุธี ดำเนื้อดี	กรรมการฯ
๑๐. พลตำรวจโทสุพจน์ ณ บางช้าง	กรรมการฯ
๑๑. นายสุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	กรรมการฯ
๑๒. นางสาวนริศรา แดงไผ่	กรรมการและเลขานุการฯ
๑๓. นางสาวศิริพร เอี่ยมธงชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ
๑๔. นายสุนทร เปลี่ยนสี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ

กรรมการที่ไม่มาประชุม

๑. นายชัยเกษม นิติสิริ	ติดราชการ
๒. นางสาวพวงเพชร สารคุณ	ลาประชุม

ระเบียบวาระการประชุม

๑. เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ (ถ้ามี)

๒. เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๑๔๐-๑๖/๒๕๕๑ วันพุธ ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

๓. เรื่องเสนอเพื่อทราบ

๔. เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่

..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ)

๕. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

เปิดประชุม เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ประธานฯ (นายศักดิ์ สนองชาติ) กล่าวเปิดประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

-ไม่มี-

มติ ที่ประชุมมีมติรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๑๔๐-๑๖/๒๕๕๑

วันพุธ ที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นควรรับรองรายงานการประชุมดังกล่าวโดยไม่มีการแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อทราบ

เลขานุการฯ – คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอโดยไม่มีการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการฯ แต่อย่างใด

มติ ที่ประชุมมีมติรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

เลขานุการฯ – สืบเนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๒ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอและให้รับความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปประกอบการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป การประชุมในวันนี้ฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้รวบรวมความเป็นมา ความเห็นและข้อสังเกตของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความเห็นของฝ่ายเลขานุการฯ เสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา โดยสรุปความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

๑. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุด พิจารณาแล้วเห็นชอบในหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ

๒. กระทรวงสาธารณสุข พิจารณาแล้วเห็นชอบในหลักการ แต่มีข้อห่วงใยเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพของแพทย์ในความผิดเกี่ยวกับศพ ซึ่งอาจนำไปชี้แจงในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการต่อไป

๓. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เห็นชอบในหลักการ แต่มีข้อสังเกตว่า พฤติกรรมของบุคคลที่กระทำความผิดตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ (กระทำชำเราศพ) และร่างมาตรา ๓๖๖/๒ (กระทำอนาจารศพ) น่าจะมีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางจิตใจของผู้กระทำ นอกจากการลงโทษปรับหรือจำคุกแล้ว สมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใต้การบำบัดดูแลที่เหมาะสมและกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

๔. กระทรวงยุติธรรม เห็นชอบในการปรับโทษให้สูงขึ้น แต่มีข้อสังเกตในความผิดเกี่ยวกับศพ สรุปได้ดังนี้

(๑) การปรับปรุงกฎหมายในความผิดเกี่ยวกับศพฐานกระทำชำเราศพกระทำอนาจารศพ การทำลายหรือการทำให้ศพเสียหาย หรือการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ เห็นว่า ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขกฎหมาย

(๒) การให้คำจำกัดความเรื่องการกระทำชำเราตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ แม้จะใช้ข้อความทำนองเดียวกับการกระทำชำเราบุคคลตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ยังคงมีประเด็นที่อาจเกิดปัญหาในการแปลความกฎหมายและส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ เห็นควรให้ตัดข้อความ “หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของศพ” ออก ซึ่งหากมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำในลักษณะทำนองเดียวกับข้อความที่ตัดออกก็ถือได้ว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดฐานกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒

(๓) การกำหนดให้การกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ เป็นความผิด อาจมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าการกระทำที่จะถือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพจะมีลักษณะหรือข้อเท็จจริงอย่างไร และการกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามร่างมาตรา ๓๙๓ ไม่น่าจะถูกต้องและไม่สอดคล้องกับหลักการกำหนดอัตราโทษในทางอาญา เห็นควรตัดความในร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ออก

๕. สำนักงานศาลยุติธรรม

(๑) ความผิดฐานการกระทำชำเราและกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ และร่างมาตรา ๓๖๖/๒ มุ่งเน้นการกระทำเกี่ยวกับทางเพศเท่านั้น แต่โดยบทนิยามของการกระทำ

ชำเราและการกระทำอนาจารน่าจะเป็นการกระทำต่อบุคคลที่ยังมีชีวิต จึงอาจมีปัญหาว่าการกระทำดังกล่าวต่อศพจะมีได้หรือไม่ นอกจากนี้ การกระทำที่ไม่เหมาะสมทางเพศอย่างอื่น เช่น ถ่ายรูปศพ หรือเปลื้องผ้าศพ จะมีความผิดหรือไม่ จึงควรปรับปรุงถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อศพอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพหรือทายาท และการกระทำอันไม่สมควรทางเพศต่อศพด้วย

(๒) มาตรา ๓๓๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า หากผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย แต่ร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น จึงควรบัญญัติให้ทายาทของศพเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดีในความผิดดังกล่าวในร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ด้วย

(๓) ความผิดในส่วนของการคุกคามตามร่างมาตรา ๓๙๗ วรรคหนึ่ง เห็นว่า อาจไม่รวมถึงการคุกคามในทางเพศ (sexual harassment) และการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือทำให้อับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในทางเพศ ควรกำหนดเป็นบทบัญญัติต่างหาก เนื่องจากในมาตราเดียวกันควรบัญญัติคุ้มครองสิ่งเดียวกัน มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาการตีความ

(๔) การปรับปรุงอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษโดยการเพิ่มอัตราโทษควรพิจารณาเปรียบเทียบกับความผิดฐานอื่นในภาพรวม ความรุนแรงของโทษต้องสอดรับกับความร้ายแรงในการกระทำเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับเจตนารมณ์ในการลงโทษมากขึ้น รวมทั้งควรคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ความเหมาะสมผลดีและผลเสียที่อาจเกิดจากการเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายด้วย

นายประธานฯ – เมื่อคณะกรรมการฯ พิจารณาข้อสังเกตของส่วนราชการต่างๆ แล้วควรส่งผลการพิจารณาข้อสังเกตให้ส่วนราชการนั้นๆ ด้วย เพื่อให้สร้างความเข้าใจแก่ส่วนราชการต่างๆ นั้นมากขึ้น

ประธานฯ – ขอให้ที่ประชุมพิจารณาข้อสังเกตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

เลขานุการฯ – ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ร่างความเห็นที่มีต่อข้อสังเกตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอต่อที่ประชุม ดังนี้

“คณะกรรมการฯ ได้เคยพิจารณาแล้วว่า นอกจากการลงโทษปรับหรือจำคุกผู้กระทำความผิด ศาลอาจกำหนดให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๓๙ (๔) แห่งประมวลกฎหมายอาญา กรณีคุมตัวไว้ในสถานพยาบาล ประกอบกับมาตรา ๔๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ที่กำหนดว่า ถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่องโรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้และคำสั่งนี้ศาลจะสั่งเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้ มาใช้กับผู้กระทำความผิดฐานกระทำชำเราหรือกระทำอนาจารศพได้"

ประธานฯ – ควรเพิ่มว่าข้อสังเกตดังกล่าวเป็นข้อสังเกตที่ดี แต่มีวิธีการต่างๆ ที่อาจใช้กับกรณีนี้ได้อยู่แล้ว

นายคณิตฯ – ควรชี้แจงไปว่ามีกฎหมายที่จะปรับใช้กับเรื่องนี้ได้อยู่แล้ว

ประธานฯ – ขอให้ที่ประชุมพิจาณาข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรม

เลขานุการฯ – ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ร่างความเห็นที่มีต่อข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมเสนอต่อที่ประชุม ดังนี้

"(๑) การกำหนดความผิดเกี่ยวกับศพ เป็นการดำเนินการเพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตาย คุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศและชื่อเสียงของผู้ตาย รวมทั้งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย อันเป็นการสอดคล้องกับมาตรา ๔ และมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว จึงเป็นเรื่องที่สมควรดำเนินการไม่ว่าจะเร่งด่วนหรือไม่

(๒) การให้คำจำกัดความเรื่องการกระทำชำเราตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาให้นำเรื่อง "การกระทำชำเรา" บุคคลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง มากำหนดให้ใช้กับกรณีกระทำกับศพด้วย เพื่อให้หลักการ "การกระทำชำรา" ระหว่างบุคคลกับศพเป็นไปโดยสอดคล้องกันและไม่ให้เกิดปัญหาการตีความในเรื่องดังกล่าว

(๓) ปัญหาในการพิจารณาว่าอย่างไรจะถือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพซึ่งเป็นความผิดตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ นั้น คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วว่า "การดูหมิ่นเหยียดหยามศพ" มีความหมายกว้างกว่าการการดูหมิ่นด้วยวาจาโดยต้องการให้หมายถึงการดูหมิ่นโดยการกระทำด้วย เช่น การยกเท้าให้การปัสสาวะรดศพ ซึ่งต่างจากการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามมาตรา ๓๙๓

ส่วนการกำหนดอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดดังกล่าวไว้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามร่างมาตรา ๓๙๓ นั้น คณะกรรมการฯ ได้พิจารณากำหนดอัตราโทษให้สูงกว่าเนื่องจากเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับศพมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสังคม ควรกำหนดบทบัญญัติในลักษณะป้องกันและปราบปรามมิให้มีการกระทำการใดๆ ที่ไม่บังควร

หรือไม่ให้การเคารพกับศพ จึงได้กำหนดอัตราโทษให้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามร่างมาตรา ๓๙๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา”

นายคณิตฯ – ข้อความใน (๑) ที่ว่าเพื่อ “คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตาย” น่าจะต้องปรับปรุง เนื่องจากผู้ตายไม่อาจมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้

เลขานุการฯ – ที่ประชุมเคยพิจารณาว่าผู้ตายแม้ตายไปแล้วแต่ก็ยังมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อยู่ ซึ่งการดูหมิ่นเหยียดหยามผู้ตายเป็นเรื่องที่ไม่ควรกระทำ

ประธานฯ – น่าจะตัดคำว่า “ของผู้ตาย” ออก โดยใช้ถ้อยคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เท่านั้น

นายประทีปฯ – อาจใช้ข้อความว่า “เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีของผู้ตาย” โดยไม่ต้องใช้คำว่า “ความเป็นมนุษย์” ทำนองเดียวกับความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย ซึ่งแม้ตายไปแล้วใครจะมาหมิ่นประมาทไม่ได้

นายทวีเกียรติฯ – คำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นถ้อยคำที่ใช้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายโดยรวมใช้ได้กับคนทั่วไปทุกคน ไม่จำกัด จะเป็นใครก็ได้ ดังนั้น การกระทำอันไม่สมควรต่อศพถือได้ว่าเป็นการกระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ได้ด้วย ตัวอย่างเช่น ศพทหารในภาวะสงครามต้องมีการเก็บมาทำพิธี ไม่ควรถูกเหยียบย่ำหรือทำลายศพของอีกฝ่ายหนึ่ง

นายคณิตฯ – เห็นด้วยกับท่านประทีปฯ เพราะคนตายมีเกียรติ์ได้และไม่ควรล่วงเกินศพ แต่คำว่า “ศักดิ์ศรี” ไม่ควรใช้กับคนตาย

ประธานฯ – ข้อความที่ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ตาย” ขอให้ปรับแก้เป็น “ศักดิ์ศรีของผู้ตาย” สำหรับความหมายของการกระทำชำเรา คณะกรรมการฯ มิได้ยกร่างขึ้นเอง แต่เป็นความหมายที่มีอยู่แล้วในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา

นายทวีเกียรติฯ – คณะกรรมการฯ ไม่ควรบัญญัติความหมายของการกระทำชำเราศพเหมือนกับการกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง เพราะเป็นความหมายที่ผิดธรรมชาติและไม่ตรงกับความหมายของการกระทำชำเราเดิมที่เป็นที่เข้าใจกันดีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการเสนอปรับปรุงโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งหากคณะกรรมการฯ บัญญัติความหมายของการกระทำชำเราเหมือนกับมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง จะเท่ากับยอมรับว่าความหมายดังกล่าวถูกต้องเหมาะสมแล้ว

ประธานฯ – หากมีการปรับปรุงความหมายของการกระทำชำเราในความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นในอนาคตก็ควรปรับปรุงความหมายของการกระทำชำเราศพ

ให้สอดคล้องกันด้วย อาจเขียนตอบข้อสังเกตว่าในอนาคตถ้ามีการปรับปรุงความหมายของการกระทำชำเราผู้อื่น คณะกรรมการฯ ก็ไม่ขัดข้องที่จะแก้ไขความผิดฐานกระทำชำอนาจารศพให้สอดคล้องกัน

นายคณิตฯ – ถ้าต้องการให้กฎหมายมีความชัดเจน ไม่ควรใช้ถ้อยคำว่ากระทำชำเราศพ เพราะไม่ชัดเจนว่าเป็นการกระทำอย่างไร

นายทวีเกียรติฯ – ความหมายของการกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง บัญญัติให้ใช้เฉพาะกับการกระทำตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง แสดงว่าความหมายดังกล่าวไม่ต้องการให้นำไปใช้โดยทั่วไป เพราะหากต้องการเช่นนั้นก็ควรบัญญัติเป็นบทนิยามในประมวลกฎหมายอาญาแทน ในอนาคตถ้ามีการปรับปรุงความหมายของการกระทำชำเราผู้อื่นแต่ไม่ได้แก้ไขการกระทำอนาจารศพให้สอดคล้องกันจะกลายว่าคณะกรรมการฯ บัญญัติความหมายของการกระทำชำเราศพไว้เสียเอง นอกจากนั้น ความหมายของการกระทำชำเราตามประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันไม่เป็นที่ยอมรับจากนักกฎหมายจำนวนมาก คณะกรรมการฯ จึงไม่ควรยอมรับเอาความหมายดังกล่าวมาบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย ควรปล่อยให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยความหมายของการกระทำชำเราศพซึ่งจะตรงกับความเป็นจริงมากกว่า

ประธานฯ – แต่ถ้าบัญญัติความหมายของการกระทำชำเราศพต่างกับการกระทำชำเราบุคคลจะเกิดความลักลั่น ไม่สอดคล้องกัน

นายคณิตฯ – การบัญญัติกฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำกับศพ โดยนำความหมายของการกระทำชำเรากับบุคคลธรรมดามาใช้ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะการกระทำชำเราศพเป็นการกระทำที่ไม่เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เสนอให้บัญญัติในทำนองว่า “ผู้ใดกระทำต่อศพดังต่อไปนี้ (๑) ... (๒) ... (๓) ... ต้องระวางโทษ...” ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นความวิปริตของผู้กระทำ กฎหมายไม่ควรบัญญัติการกระทำที่เป็นความวิปริตด้วย

นายประทีปฯ – ถ้าในร่างมาตรา ๓๖๖/๑ วรรคสองบัญญัติความหมายของการกระทำชำเราไว้ จะเสมือนเป็นการบังคับศาลให้ต้องใช้ความหมายดังกล่าวในการพิพากษาคดี และเท่ากับคณะกรรมการฯ ยอมรับความหมายดังกล่าวด้วย แต่ถ้าไม่บัญญัติไว้ ศาลก็จะกลับไปนำเอาความหมายตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสองมาปรับใช้ได้อยู่นั่นเอง โดยไม่ถือว่าคณะกรรมการฯ ยอมรับความหมายดังกล่าว

นายทวีเกียรติฯ – มาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แก้ไขเพื่อมุ่งที่จะคุ้มครองการข่มขืนกระทำชำเราสามีหรือภริยารวมทั้งกลุ่มคนรักร่วมเพศ โดยใช้เฉพาะกับมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่งเท่านั้น แต่การกระทำกับศพไม่เหมือนกัน จะเทียบกับมาตรา ๒๗๖ ไม่ได้

นายสุรศักดิ์ฯ – ความหมายของการกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง เป็นเหตุที่จะลงโทษหนักขึ้นในความผิดฐานกระทำอนาจาร ซึ่งคณะกรรมการฯ ชุดก่อนเคยพิจารณาไว้ไม่ใช่การกระทำชำเรา แต่เมื่อปัจจุบันได้นำความดังกล่าวมาบัญญัติให้เป็นการกระทำชำเราจึงเป็นความหมายของการกระทำชำเราที่ผิดธรรมชาติ ซึ่งเมื่อครั้งที่คณะกรรมการฯ พิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๓๖๖/๑ มีแนวคิดที่จะโยงเอามาตรา ๒๗๖ วรรคสองมาใช้โดยไม่ต้องบัญญัติซ้ำ แต่ก็ทำไม่ได้เพราะศพไม่ใช่บุคคล ในที่สุดคณะกรรมการฯ จึงต้องนำความหมายของการกระทำชำเราซึ่งไม่ใช่ความหมายที่คณะกรรมการฯ เห็นด้วยมาบัญญัติซ้ำไว้อีก เพราะถ้าไม่บัญญัติไว้ก็จะไม่ชัดเจนว่าอย่างไรคือการกระทำชำเราศพ

ประธานฯ – มาตรา ๒๗๖ วรรคสอง หรือมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง บัญญัติว่าเป็นการกระทำกับผู้อื่น จึงนำมาใช้กับร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ไม่ได้ เพราะศพไม่ใช่ผู้อื่น

นายทวีเกียรติฯ – ความหมายของการกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสองต้องใช้กับมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่งเท่านั้นจะใช้ที่อื่นไม่ได้ เช่นเดียวกับมาตรา ๒๗๗ วรรคสองก็ใช้เฉพาะกับมาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่ง จะเห็นว่า มาตรา ๒๗๗ เองก็ไม่โยงเอาความหมายตามมาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่งมาใช้ทั้งที่ความหมายเหมือนกัน

ประธานฯ – มาตรา ๒๗๖ วรรคสองบัญญัติคุ้มครองบุคคลทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเพศชาย หญิง หรือคนรักร่วมเพศ ซึ่งถ้าจะแก้ไขความหมายของการกระทำชำเราไว้เป็นการล่วงหน้าโดยไม่แก้ไขความหมายของการกระทำชำเราบุคคลตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสองหรือมาตรา ๒๗๗ วรรคสองให้สอดคล้องกันจะเกิดความลักลั่นกันได้

นายสุธีฯ – ควรแก้ไขความหมายของการกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง กับมาตรา ๒๗๗ วรรคสอง เสนอไปพร้อมกับร่างพระราชบัญญัตินี้เสียเลย

นายทวีเกียรติฯ – เห็นด้วยกับท่านสุธีฯ ว่าควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๗๖ กับมาตรา ๒๗๗ ด้วย เพราะเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ อยู่แล้ว อาจนำร่างเดิมเสนอไปอีกครั้งหนึ่ง

เลขานุการฯ – อาจนำแนวทางตามร่างเดิมซึ่งคณะกรรมการฯ เคยพิจารณาปรับปรุงความผิดฐานกระทำชำเรากับกระทำอนาจารบุคคลมาปรับกับความผิดเกี่ยวกับศพก็ได้

นายคณิตฯ – เสนอให้บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น ต้องระวางโทษ...”

นายทวีเกียรติฯ – เสนอให้ตัดความผิดฐานกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ออก เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการบัญญัติความหมายของการกระทำชำเราศพ

โดยยังคงเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒ อยู่ โดยอาจเพิ่มโทษสำหรับความผิดฐานกระทำอนาจารศพ เพราะการกระทำชำเราก็เป็นการอนาจารรูปแบบหนึ่ง

นายประทีปฯ – ในต่างประเทศก็มีกฎหมายบัญญัติความผิดฐานกระทำชำเราศพไว้ว่าอย่างไร

เลขานุการฯ – กฎหมาย Sexual Offences Act 2003 ของประเทศอังกฤษ ซึ่งกำหนดความผิดเกี่ยวกับศพไว้ในหมวดความผิดอื่นๆ อันมีลักษณะความผิดไม่ร้ายแรง การล่วงล้ำร่างกายศพโดยไม่จำเป็นต้องล่วงล้ำเฉพาะอวัยวะเพศเท่านั้น มีโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน ถ้าเป็นกรณีร้ายแรงมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี

ประธานฯ – ถ้าตัดความผิดฐานกระทำชำเราศพออก มีแต่ความผิดฐานกระทำอนาจารศพ ผู้กระทำอาจโต้แย้งได้ว่าตนมิได้กระทำอนาจารแต่กระทำชำเราศพ ซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้

พลตำรวจโทสุพจน์ฯ – เห็นด้วยกับท่านประทีปฯ ว่าแม้ไม่บัญญัติความหมายของการกระทำชำเราศพไว้เหมือนกับมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ศาลก็ต้องนำมาตรา ๒๗๖ วรรคสองมาใช้อยู่แล้ว ดังนั้น ไม่บัญญัติไว้ก็น่าจะได้

ประธานฯ – ถ้าตัดความผิดฐานกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ออกโดยให้ถือเป็นความผิดฐานกระทำอนาจารศพ จะเหมาะสมหรือไม่

นายประทีปฯ – แม้ไม่มีมาตรา ๓๖๖/๑ ศาลจะไม่ตัดสินโดยอ้างว่าไม่มีกฎหมายไม่ได้

นายทวีเกียรติฯ – การกระทำต่อศพแยกระหว่างกระทำชำเรากับกระทำอนาจารได้ยาก จึงเสนอให้ตัดความผิดฐานกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ออก แล้วเพิ่มโทษในความผิดฐานกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒ เป็นระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี ไม่มีโทษขั้นต่ำ ให้เป็นดุลพินิจของศาลในการวินิจฉัยว่าจะลงโทษหนักเบาเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของการกระทำ

นายประทีปฯ – แม้จะตัดความผิดฐานกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ออกก็ไม่ควรเพิ่มโทษสำหรับความผิดฐานกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒ อีก เพราะระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีตามที่กำหนดไว้ถือว่าหนักมากแล้ว ถ้าเปรียบเทียบกับกฎหมายอังกฤษมีโทษต่ำจำคุกเพียงหกเดือนเท่านั้น นอกจากนั้น ผู้กระทำความผิดฐานนี้น่าจะเป็นผู้ที่มีจิตบกพร่องหรือเป็นโรคจิต

นายสมชายฯ – ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒

"ชำเรา" หมายความว่า ร่วมประเวณี กระทำการร่วมเพศ

"ประเวณี" หมายความว่า การเสพสังวาส การร่วมรส

"สังวาส" หมายความว่า การอยู่ด้วยกัน การอยู่ร่วมกัน การร่วมประเวณี

"อนาจาร" หมายความว่า ความประพฤติชั่ว ความประพฤติน่าอับอาย ลามก น่าบัดสี ทำให้เป็นที่อับอาย เป็นที่น่ารังเกียจแก่ผู้อื่นในด้านความดีงาม

จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่า การกระทำชำเราเป็นการกระทำของบุคคล เช่น ระหว่างสามีภริยา ถ้านำมาใช้กับศพจะขัดกับความหมายตามพจนานุกรมฯ แต่อนาจารเป็นความหมายโดยทั่วไปไม่เจาะจงว่าเป็นการกระทำกับบุคคล จึงใช้กับศพได้ ดังนั้น หากตัดความผิดฐานกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ออก ก็ยังมีความผิดฐานกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒ รองรับอยู่ โดยอาจเพิ่มโทษสำหรับความผิดฐานกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒ ให้เท่ากับความผิดฐานกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ โดยไม่กำหนดโทษขั้นต่ำไว้ ปล่อยเป็นดุลพินิจศาลในการลงโทษก็ได้

มติ ที่ประชุมให้พักการพิจารณาข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมในประเด็นเกี่ยวกับความหมายของการกระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ไว้ก่อน โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอความเห็นเพิ่มเติมในการประชุมคราวถัดไป

ประธานฯ - ขอให้ที่ประชุมพิจารณาความเห็นของฝ่ายเลขานุการฯ ที่มีต่อข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมใน (๒)

นายคณิตฯ – ความผิดฐานดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทต้องมีผู้รับรู้ แต่ศพรับรู้ไม่ได้ จึงไม่น่าจะมีความผิดฐานดูหมิ่นศพได้

นายสุรศักดิ์ฯ – ในครั้งที่คณะกรรมการฯ พิจารณาความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ เคยมีการยกตัวอย่าง เช่น เอาบุหรี่จิ้มที่อวัยวะของศพ ทำเครื่องหมายสวัสดิกะที่หลุมศพของชาวยิว เทอัฐิของผู้ตายทิ้งไปเพื่อทุบเอาโกศทองเหลือง

นายทวีเกียรติฯ – การเหยียดหยาม (insult) กฎหมายต้องการลงโทษผู้กระทำซึ่งที่แสดงอาการเหยียดหยาม อาจไม่ต้องมีผู้รับรู้ แต่การหมิ่นประมาท (defame) ต้องให้ผู้อื่นรับรู้เพื่อทำลายชื่อเสียง เช่น แสดงความเกลียดชัง หรือด่าทอ แต่หมิ่นประมาทเป็นการทำให้เสียชื่อเสียง การดูหมิ่นจึงมีสองลักษณะ คือ ดูหมิ่นซึ่งหน้า กับการโฆษณา การดูหมิ่นศพคือการแสดงอาการเหยียดหยามศพ แม้ศพจะไม่มีชื่อเสียงแล้วก็ตาม แต่โทษสำหรับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ มีโทษหนักเกินไปซึ่งหนักกว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา ๓๙๓

นายสุรศักดิ์ฯ – ปกติคนไทยจะให้ความเคารพศพ ที่ผ่านมาจึงไม่มีการบัญญัติกฎหมายทำนองนี้ โดยเฉพาะต่างจังหวัดจะให้ความเคารพศพอย่างมาก หรือในต่างประเทศก็เช่นกัน แต่ปัจจุบันค่านิยมดังกล่าวค่อยๆ เลือนหายไป ทำให้มีการล่วงเกินศพมากขึ้น เช่น การไถรื้อ

สถูปของเจ้านายทางภาคเหนือเจ้าพนักงานตำรวจตั้งข้อหาเพียงทำให้เสียทรัพย์ หรือในบางพื้นที่จะมีการประดับประดาโกศที่เก็บอัฐิรอบๆวันอย่างสวยงาม การไปปัสสาวะรด หรือไปขุดหลุมเอาศพของผู้ที่ตนเกลียดชังมาโยนทิ้ง เหล่านี้เป็นการกระทำต่อศพซึ่งมีผลกระทบต่อญาติพี่น้องของศพที่ยังมีชีวิตอยู่ คล้ายกับการหมิ่นประมาทผู้ตาย จึงไม่เห็นด้วยกับข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรมที่ทักท้วงมาว่าไม่ควรบัญญัติความผิดฐานนี้

เลขานุการฯ – การกระทำอันมีลักษณะเป็นดูหมิ่นเหยียดหยามศพ ที่ประชุมเคยพิจารณาไว้ว่า หมายถึง ทำให้อับอายขายหน้า ลดคุณค่า ดูถูก เหยียดหยามต่อผู้ถูกดูหมิ่น อาจเป็นคำด่าหยาบคาย ยกเท้าให้ เปลือยกาย ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาอิตาลี มาตรา ๓๒๗ ใช้คำว่า “ลบหลู่” หมายถึงการลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือกระทำต่อศพ รวมทั้งความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย เป็นการกระทำต่อผู้เสียงของผู้ตาย ซึ่งไม่ได้กระทำต่อตัวศพ กฎหมายประเทศอังกฤษมีความผิดเกี่ยวกับการลบหลู่ศพ ในความผิดฐาน Verification of the corpse โดยการลบหลู่ในที่นี้ หมายถึง การแสดงอาการเหยียดหยามต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือผู้มีอุปการะคุณ โดยถือว่าไม่สำคัญควรแก่การเคารพนับถือ ซึ่งเป็นแนวทางในการยกร่างความผิดฐานนี้

นายสมชายฯ – หากเปรียบเทียบกับความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย น่าจะต้องบัญญัติทำนองเดียวกับมาตรา ๓๓๓ ซึ่งบัญญัติให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

ประธานฯ – ความเห็นของฝ่ายเลขานุการฯ ใน (๓) ควรเพิ่มเติมด้วยว่าความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ กับความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา ๓๙๓ ต่างกันอย่างไร สำหรับอัตราโทษสำหรับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ซึ่งหนักกว่าความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา ๓๙๓ นั้น เป็นเพราะการดูหมิ่นเหยียดหยามศพกระทบต่อญาติพี่น้องของผู้ตายอย่างมาก หากกำหนดโทษต่ำเกินไปจะไม่สามารถบัญญัติรวมไว้ในหมวดความผิดเดียวกันได้

นายประทีปฯ – โทษจำคุกไม่เกินสามเดือนในความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ถือว่าเหมาะสมแล้ว เพราะศาลมีดุลพินิจที่จะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้ ตามมาตรา ๕๕

เลขานุการฯ – ฝ่ายเลขานุการฯ ขอเสนอความเห็นที่มีต่อข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรมดังนี้

(๑) การนำบทนิยาม “การกระทำชำเรา” บุคคลที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง มากำหนดให้ใช้กับกรณีกระทำกับศพด้วย คณะกรรมการฯ พิจารณากำหนดเพื่อให้หลักการ “การกระทำชำเรา” ระหว่างบุคคลกับศพเป็นไปโดยสอดคล้องกันและเพื่อไม่ให้

เกิดปัญหาการตีความในเรื่องดังกล่าว สำหรับการกระทำอนาจารกับศพนั้นเป็นไปตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้วางหลักการไว้แล้วด้วยเช่นกัน โดยการเทียบเคียงกับการกระทำอนาจารบุคคล ซึ่งความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวคือการกระทำอันไม่สมควรทางเพศกับศพนั้นเอง

สำหรับข้อเสนอที่ให้ปรับปรุงถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อศพอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพหรือทายาทและการกระทำอื่นอันไม่สมควรทางเพศต่อศพด้วย นั้น คณะกรรมการฯ ได้กำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพไว้เป็นมาตราหนึ่งต่างหาก ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าการการดูหมิ่นด้วยวาจาโดยต้องการให้หมายถึงการดูหมิ่นด้วยการกระทำด้วย เช่น การด่าทอ การยกเท้าให้ การปัสสาวะรดศพซึ่งต่างจากการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามมาตรา ๓๙๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งครอบคลุมการกระทำที่ไม่บังควรอันทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศของศพและทายาทอยู่แล้ว

(๒) ความผิดตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ไม่จำเป็นต้องบัญญัติให้ทายาทของศพเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดี เนื่องจากคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับศพในลักษณะ ๑๓ เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน มิใช่ความผิดอันยอมความได้ รัฐจึงเป็นผู้ดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษจากทายาทซึ่งเป็นผู้เสียหาย จึงไม่ต้องมีบทบัญญัติเช่นเดียวกับมาตรา ๓๓๓ วรรคสอง

(๓) การกำหนดความผิดตามร่างมาตรา ๓๙๗ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณากำหนดเพื่อมุ่งคุ้มครองบุคคลจากการถูกบุคคลอื่นคุกคาม (harassment) ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามในรูปแบบใด และในกรณีของการคุกคามทางเพศ ถือเป็นการคุกคามที่ร้ายแรงและมีผลกระทบกับผู้ถูกกระทำอย่างมาก จึงกำหนดไว้เป็นบทหนักตามร่างมาตรา ๓๙๗ วรรคสองร่างมาตรานี้จึงมุ่งคุ้มครองสิ่งเดียวกัน

(๔) การปรับปรุงอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษตามร่างพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งไม่ขัดต่อหลักการพิจารณาอัตราโทษตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมอ้างถึง

ประธานฯ – ศพตายแล้ว ๓๓๓ วรรคสอง ที่อ้างว่าเป็นอาญาแผ่นดินก็ไม่เป็นผู้เสียหาย ถ้าจะฟ้องเอง ที่อ้าง ๓๓๒ วรรคสามไม่ตรง

วรรคสอง ซึ่งเป็นกรณี... จึงไม่ต้องมีบทบัญญัติ...

นายประธานฯ – ความผิดเกี่ยวกับศพเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน รัฐเท่านั้นเป็นผู้ฟ้องหรือดำเนินคดีได้ ซึ่งทายาทที่ได้รับความเสียหายย่อมมีสิทธิกล่าวโทษได้อยู่แล้ว ส่วนเรื่องการคุกคาม ในต่างประเทศจะแยกการคุกคามทางเพศ (sexual harassment) ออกจากคุกคามทั่วไป (harassment)

นายประทีปฯ – ควรใช้คำภาษาอังกฤษกำกับคำว่าคุกคามกับคุกคามทางเพศด้วย เพื่อความชัดเจน

ประธานฯ – ในข้อสังเกตเกี่ยวกับการปรับปรุงอัตราโทษปรับ ควรเขียนด้วยว่า คณะกรรมการฯ ได้เสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษทั้งหมดไปด้วยแล้ว

นายประธานฯ – การปรับปรุงอัตราโทษปรับ คณะกรรมการฯ ได้พิจารณา โดยคำนึงถึงความสอดคล้องตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับที่ กระทรวงยุติธรรมเคยเสนอมาด้วย

นายสมชายฯ – แม้โทษปรับจะสูงแต่ศาลมีดุลพินิจที่จะปรับให้เหมาะสมกับ พฤติการณ์แห่งคดี อาจไม่ปรับเต็มอัตราที่กฎหมายกำหนดก็ได้

มติ ที่ประชุมมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับปรุงร่างบันทึกข้อความชี้แจง ข้อสังเกตของหน่วยราชการต่างๆ ตามผลการพิจารณาของที่ประชุม และเสนอต่อที่ประชุมในการ ประชุมคราวถัดไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

-ไม่มี-

นายสุนทร เปลี่ยนสี ผู้บันทึกรายงานการประชุม

นางสาวนริศรา แดงไผ่ ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ภาคผนวก ซ

รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ ๑๔๒-๒/๒๕๕๒ วันพุธ ที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒

DRU

รายงานการประชุม
คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๑๔๒-๒/๒๕๕๒
วันพุธ ที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒
ณ ห้องหยุด แสงอุทัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรรมการที่มาประชุม

๑. นายศักดิ์ สนองชาติ	ประธานกรรมการฯ
๒. นายคณิต ณ นคร	กรรมการฯ
๓. นายชำนาญ พิเชษฐพันธ์	กรรมการ
๔. นางสาวพวงเพชร สารคุณ	กรรมการฯ
๕. นายสมชาย จุลนิติ์	กรรมการฯ
๖. พลตำรวจโทสุพจน์ ณ บางช้าง	กรรมการฯ
๗. นางสาวนริศรา แดงไผ่	กรรมการและเลขานุการฯ
๘. นางสาวศิริพร เอี่ยมธงชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ
๙. นายสุนทร เปลี่ยนสี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ

กรรมการที่ไม่มาประชุม

๑. นายชัยเกษม นิติสิริ	ติดราชการ
๒. นายพิมล รัฐปัตย์	ลาประชุม
๓. นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ	ติดราชการ
๔. นายสุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	ติดราชการ
๕. นายประทีป เฉลิมภัทรกุล	ติดราชการ
๖. นายประธาน วัฒนวาณิชย์	ลาประชุม
๗. นายสุธี ดำเนื้อดี	ลาประชุม

ระเบียบวาระการประชุม

๑. เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ (ถ้ามี)

๒. เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๑๔๑-๑/๒๕๕๒
วันพุธ ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๒

๓. เรื่องเสนอเพื่อทราบ

๔. เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

-ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับ

ที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ)

๕. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

เปิดประชุม เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ประธานฯ (นายศักดิ์ สนองชาติ) กล่าวเปิดประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

-ไม่มี-

มติ ที่ประชุมมีมติรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๑๔๑-๑/๒๕๕๒

วันพุธ ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๒

นายสมชายฯ เสนอให้แก้ไขช่องว่างของเลขลำดับก่อนหน้าชื่อกรรมการฯ ในหน้า ๑ ให้เท่ากันทั้งหมด และให้ตัดความในหน้า ๑๑ ย่อหน้าที่ ๕ ออก

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นควรให้แก้ไขรายงานการประชุมดังกล่าวตามที่มีการเสนอแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อทราบ

-ไม่มี-

มติ ที่ประชุมมีมติรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

เลขานุการฯ – สืบเนื่องจากการประชุมคราวที่แล้ว ที่ประชุมได้พิจารณาความเห็นและข้อสังเกตของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องที่มีต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ตามมติคณะรัฐมนตรี โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ประมวลความเห็นของคณะกรรมการฯ แล้วจัดทำเป็นหนังสือส่งไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี การประชุมในวันนี้ฝ่ายเลขานุการฯ จึงขอเสนอร่างหนังสือดังกล่าวต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา

ประธานฯ – การประชุมคราวที่แล้ว ที่ประชุมมีมติให้พักการพิจารณาข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมในประเด็นเกี่ยวกับความหมายของการกระทำชำเราศพตามร่าง

มาตรา ๓๖๖/๑ ไว้ก่อน ซึ่งอยู่ในข้อ ๓.๑ ของร่างหนังสือนำส่งถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ขอให้ที่ประชุมพิจารณาร่างหนังสือดังกล่าวในประเด็นอื่นเสียก่อน

เลขานุการฯ – อ่านร่างหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

"ตามหนังสือที่อ้างถึง (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๕๐๓/๑๖๗๕ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒) ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๒ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขบทนิยามคำว่า "พนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอและให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไปประกอบการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แล้วนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไป นั้น

บัดนี้ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาได้พิจารณาความเห็นของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องแล้ว ขอเรียนชี้แจงดังนี้

๑. ความเห็นของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พฤติกรรมของบุคคลที่กระทำความผิดตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ (กระทำชำเราศพ) และร่างมาตรา ๓๖๖/๒ (กระทำอนาจารศพ) น่าจะมีสาเหตุมาจากความผิดปกติทางจิตใจของผู้กระทำ นอกจากการลงโทษปรับหรือจำคุกแล้ว สมควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายใต้การบำบัดดูแลที่เหมาะสมและกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อสังเกตของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นข้อสังเกตที่ดี และคณะกรรมการฯ ได้เคยพิจารณามาแล้วว่า ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดวิธีการที่จะนำมาใช้ในการเยียวยาผู้กระทำความผิดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามหลักการป้องกันสังคมไว้แล้ว โดยให้อำนาจศาลกำหนดให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้กับผู้กระทำความผิดฐานกระทำชำเราหรืออนาจารศพได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๓๙ (๔) แห่งประมวลกฎหมายอาญา กรณีคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลและมาตรา ๔๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่กำหนดว่า ถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้"

ประธานฯ – ความในย่อหน้าแรก บรรทัดที่ ๓ คำว่า “พนักงาน” ขอให้แก้ไขเป็น “เจ้าพนักงาน” ทั้งในหน้าแรกและหน้าสุดท้าย และควรกล่าวถึงหน่วยงานที่เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ด้วย นอกจากนั้น ความผิดฐานกระทำอนาจารศพในร่างมาตรา ๓๖๖/๒ ความว่า “...กระทำอนาจารศพ” ตกคำว่า “แก่” ไป เหมือนกับมาตรา ๒๗๖ ที่ใช้ความว่า “ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคล...”

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว โดยให้แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อยตามที่ประธานฯ เสนอ

เลขานุการฯ – อ่านร่างข้อความตอบข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรม

“๒. ความเห็นของกระทรวงยุติธรรม

๒.๑ การปรับปรุงกฎหมายในความผิดเกี่ยวกับศพฐานกระทำชำเราศพกระทำอนาจารศพ การทำลายหรือการทำให้ศพเสียหาย หรือการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ เห็นว่า ยังไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขกฎหมาย

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การกำหนดความผิดเกี่ยวกับศพเป็นการดำเนินการเพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีของผู้ตาย คุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศและชื่อเสียงของผู้ตาย รวมทั้งเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย อันเป็นการสอดคล้องกับมาตรา ๔ และมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่บัญญัติรับรองและคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว จึงเป็นเรื่องที่สมควรดำเนินการไม่ว่าจะเร่งด่วนหรือไม่

๒.๒ การให้คำจำกัดความเรื่องการกระทำชำเราตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ แม้จะใช้ข้อความทำนองเดียวกับการกระทำชำเราบุคคลตามมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาก็ตาม แต่ยังคงมีประเด็นที่อาจเกิดปัญหาในการแปลความหมายและส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ เห็นควรให้ตัดข้อความ “หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของศพ” ออก ซึ่งหากมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดกระทำในลักษณะทำนองเดียวกับข้อความที่ตัดออกก็ถือได้บุคคลนั้นกระทำความผิดฐานกระทำอนาจารตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การให้คำจำกัดความเรื่องการกระทำชำเราตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ โดยนำเรื่อง “การกระทำชำเรา” บุคคลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง มากำหนดให้ใช้กับกรณีกระทำกับศพด้วย เพื่อให้หลักการ “การกระทำชำเรา” ระหว่างบุคคลกับศพเป็นไปโดยสอดคล้องกันและไม่ให้เกิดปัญหาการตีความในเรื่องดังกล่าว

๒.๓ การกำหนดให้การกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ ตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ เป็นความผิด อาจมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายว่าการกระทำที่จะถือเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพจะมีลักษณะหรือข้อเท็จจริงอย่างไร และการกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามร่างมาตรา ๓๙๓ ไม่น่าจะถูกต้อง และไม่สอดคล้องกับหลักการกำหนดอัตราโทษในทางอาญา เห็นควรตัดความในร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ออก

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า "การดูหมิ่นเหยียดหยามศพ" ตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ มีความหมายครอบคลุมทั้งการดูหมิ่นเหยียดหยามโดยวาจาและโดยการกระทำ เช่น การยกเท้าให้ การปัสสาวะรดศพ เช่นเดียวกับการดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามร่างมาตรา ๓๙๓ แต่มีความแตกต่างกันตรงที่การดูหมิ่นเหยียดหยามศพจะหมายความรวมถึงการดูหมิ่นซึ่งมิได้กระทำต่อหน้าศพด้วย ในขณะที่การดูหมิ่นบุคคลธรรมดาต้องเป็นการกระทำซึ่งหน้า คือจะต้องกระทำต่อหน้าบุคคลที่ถูกดูหมิ่น

ส่วนการกำหนดอัตราโทษจำคุกสำหรับความผิดดังกล่าวไว้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดาตามร่างมาตรา ๓๙๓ นั้น เนื่องจากเห็นว่า ความผิดเกี่ยวกับศพมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสังคม ควรกำหนดบทบัญญัติในลักษณะป้องกันและปราบปรามมิให้มีการกระทำการใดๆ ที่ไม่บังควรหรือไม่ให้การเคารพกับศพ จึงได้กำหนดอัตราโทษให้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดา"

ประธานฯ – ความในย่อหน้าที่ ๒ ของข้อ ๒.๒ บรรทัดที่สองจาก "ชำเราตามมาตรา ๓๖๖/๑ ..." ขอให้แก้ไขเป็น "กระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑..." และเพิ่มข้อความตอนท้ายว่า "ถ้าตัดออกตามความเห็นหรือข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมจะมีปัญหาการตีความ"

นายคณิตฯ – ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา ๓๙๓ มี ๒ กรณี คือ ดูหมิ่นซึ่งหน้ากับดูหมิ่นด้วยการโฆษณา การดูหมิ่นด้วยการโฆษณาไม่ต้องทำต่อหน้าผู้อื่น แต่ร่างมาตรา ๓๖๖/๔ มิได้กล่าวถึงการดูหมิ่นด้วยการโฆษณาไว้ด้วย

นายสมชายฯ – ร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ใช้ความว่า "ดูหมิ่นโดยประการใดๆ" ดังนั้น จึงครอบคลุมการดูหมิ่นทุกกรณีรวมถึงการดูหมิ่นด้วยการโฆษณาด้วย

ประธานฯ – การตอบข้อสังเกตในประเด็นนี้ควรตอบว่าการดูหมิ่นเหยียดหยามตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ มีความหมายครอบคลุมทั้งการดูหมิ่นเหยียดหยามโดยวาจาและโดยการกระทำ เช่น การยกเท้าให้ การปัสสาวะรดศพ ลักษณะความผิดเป็นการร้ายแรงกว่าการดูหมิ่นบุคคลตามร่างมาตรา ๓๙๓ เพราะมีผลกระทบต่อความรู้สึกของทายาทผู้เสียหาย จึงได้กำหนดโทษให้

หนักกว่า ไม่ควรบอกว่าการดูหมิ่นบุคคลกับดูหมิ่นศพเหมือนกัน แต่ควรแสดงให้เห็นว่าการดูหมิ่นเหยียดหยามศพมีความร้ายแรงและศพตอบโต้ไม่ได้ผู้กระทำได้

นายคณิตฯ – การดูหมิ่นเหยียดหยามศพต่างกับดูหมิ่นผู้อื่นจึงไม่ควรอ้างอิงกับมาตรา ๓๙๓

นายสมชายฯ – วัฒนธรรมไทยให้เกียรติศพ การดูหมิ่นเหยียดหยามศพจึงควรมีความผิด และควรนำข้อความในย่อหน้าแรกกับย่อหน้าที่ ๒ ของข้อ ๒.๓ โดยเชื่อมความด้วยคำว่า "และการที่..."

ประธานฯ – ประโยคสุดท้ายที่ว่า "จึงได้กำหนดอัตราโทษให้สูงกว่าความผิดฐานดูหมิ่นบุคคลธรรมดา" ควรตัดออกเพราะได้กล่าวถึงในตอนต้นแล้ว

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบกับข้อความดังกล่าว โดยแก้ไขถ้อยคำตามที่มีผู้เสนอในที่ประชุม

เลขานุการฯ - อ่านร่างข้อความตอบข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรม

"๓. ความเห็นของสำนักงานศาลยุติธรรม

๓.๑ ความผิดฐานการกระทำชำเราและกระทำอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ และร่างมาตรา ๓๖๖/๒ มุ่งเน้นการกระทำเกี่ยวกับทางเพศเท่านั้น แต่โดยบทนิยามของการกระทำชำเราและการกระทำอนาจารน่าจะเป็นการกระทำต่อบุคคลที่ยังมีชีวิต จึงอาจมีปัญหาว่าการกระทำดังกล่าวต่อศพจะมีได้หรือไม่ นอกจากนี้ การกระทำที่ไม่เหมาะสมทางเพศอย่างอื่น เช่น ถ่ายรูปศพ หรือเปลื้องผ้าศพ จะมีความผิดหรือไม่ จึงควรปรับปรุงถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อศพอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ หรือทายาทและการกระทำอันไม่สมควรทางเพศต่อศพด้วย

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การนำบทนิยามคำว่า "การกระทำชำเรา" บุคคลที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง มากำหนดให้ใช้กับกรณีกระทำกับศพด้วย เพื่อให้หลักการ "การกระทำชำเรา" ระหว่างบุคคลกับศพเป็นไปโดยสอดคล้องกันและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการตีความในเรื่องดังกล่าว สำหรับการกระทำอนาจารกับศพนั้นเป็นไปตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้ว่าหลักการไว้แล้ว โดยการเทียบเคียงกับการกระทำอนาจารบุคคลซึ่งความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวคือการกระทำอันไม่สมควรทางเพศกับศพนั้นเอง

สำหรับข้อเสนอที่ให้ปรับปรุงถ้อยคำให้ครอบคลุมถึงการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อศพอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพหรือทายาท และการกระทำอื่นอันไม่สมควรทางเพศต่อศพด้วย นั้น คณะกรรมการฯ ได้กำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศพไว้เป็นมาตราหนึ่งต่างหาก โดยมีความหมายหว้างกว่าการดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามมาตรา ๓๙๓

แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพราะต้องการให้หมายถึงการดูหมิ่นที่มิได้กระทำต่อหน้าศพด้วย ซึ่งครอบคลุมการกระทำที่ไม่บังควรอันทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศของศพและทายาทอยู่แล้ว

๓.๒ มาตรา ๓๓๓ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติว่า หากผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย แต่ร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นนั้น จึงควรบัญญัติให้ทายาทของศพเป็นผู้เสียหายที่มีสิทธิฟ้องคดีในความผิดดังกล่าวในร่างมาตรา ๓๖๖/๔ ด้วย

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๓๓๓ เป็นบทบัญญัติกำหนดให้ในกรณีการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทกับบุคคลอื่น และต่อมาบุคคลนั้นตายลงจึงจำเป็นต้องบัญญัติให้ทายาทร้องทุกข์กล่าวโทษแทน ในขณะที่ความผิดตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ เป็นการกระทำกับบุคคลที่ตายแล้ว ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการฯ จึงได้พิจารณากำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับศพในลักษณะ ๑๓ เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน มิใช่ความผิดอันยอมความได้ เพื่อให้รัฐเท่านั้นเป็นผู้ดำเนินการฟ้องคดีโดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษจากทายาทซึ่งเป็นผู้เสียหาย ดังนั้น ร่างมาตรา ๓๖๖/๔ จึงไม่ต้องมีบทบัญญัติเช่นเดียวกับมาตรา ๓๓๓ วรรคสอง

๓.๓ ความผิดในส่วนของการคุกคามตามร่างมาตรา ๓๙๗ วรรคหนึ่ง เห็นว่า อาจไม่รวมถึงการคุกคามในทางเพศ (sexual harassment) และการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือทำให้อับอายหรือเดือดร้อนรำคาญในทางเพศ แต่ควรกำหนดเป็นบทบัญญัติต่างหากเนื่องจากในมาตราเดียวกันควรบัญญัติคุ้มครองสิ่งเดียวกัน มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาการตีความ

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า ความผิดตามร่างมาตรา ๓๙๗ วรรคหนึ่งได้พิจารณากำหนดขึ้นเพื่อมุ่งคุ้มครองบุคคลจากการถูกบุคคลอื่นคุกคาม (harassment) ไม่ว่าจะเป็นการคุกคามในรูปแบบใด และกรณีการคุกคามทางเพศ (sexual harassment) ที่เป็นการคุกคามที่ร้ายแรงและมีผลกระทบกับผู้ถูกกระทำอย่างมาก จึงเห็นควรกำหนดเป็นบทหนักตามร่างมาตรา ๓๙๗ วรรคสอง

๓.๔ การปรับปรุงอัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษโดยการเพิ่มอัตราโทษควรพิจารณาเปรียบเทียบกับความผิดฐานอื่นในภาพรวม ความรุนแรงของโทษต้องสอดรับกับความร้ายแรงในการกระทำเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับเจตนารมณ์ในการลงโทษมากขึ้น และควรคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีเงินชำระค่าปรับ ตลอดจนความเหมาะสมทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดจากการเพิ่มอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเปรียบเทียบปรับได้ตามกฎหมายด้วย

คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การปรับปรุงอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้พิจารณาโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานศาลยุติธรรมแล้ว

นอกจากนี้ ในเรื่องอัตราโทษ คณะกรรมการฯ ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... แก้ไขอัตราโทษทั้งหมดเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกำหนดอัตราโทษจำคุกหนึ่งปีต่ออัตราโทษปรับสองหมื่นบาท และกำหนดอัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษเพิ่มขึ้นเป็นสิบเท่าจากอัตราเดิม ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแล้ว และอยู่ในระหว่างการพิจารณาให้ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป”

ประธานฯ – ขอให้ที่ประชุมค้างการพิจารณาข้อ ๓.๑ ไว้ก่อน ส่วนข้อ ๓.๒ ย่อหน้าที่ ๒ ควรแก้ไขเป็นว่า “คณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๓๓๓ เป็นบทบัญญัติกำหนดให้ ในกรณีการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทกับบุคคลอื่น และต่อมาบุคคลนั้นตายลง จึงจำเป็นต้องบัญญัติให้ทายาทร้องทุกข์กล่าวโทษแทน ในขณะที่ความผิดตามร่างมาตรา ๓๖๖/๔ เป็นการกระทำกับบุคคลที่ตายแล้ว ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการฯ จึงได้พิจารณากำหนดให้ควมผิดเกี่ยวกับศพในลักษณะ ๑๓ เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน มิใช่ความผิดอันยอมความได้ *รัฐจึงสามารถดำเนินคดีได้โดยไม่จำต้องร้องทุกข์กล่าวโทษ แต่ถ้ารัฐไม่ดำเนินคดีทายาทผู้เสียหายย่อมฟ้องร้องดำเนินคดีได้เอง ดังนั้น ร่างมาตรา ๓๖๖/๔ จึงไม่ต้องมีบทบัญญัติเหมือนมาตรา ๓๓๓ วรรคสอง*”

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นด้วยกับข้อความในข้อ ๓.๒ ข้อ ๓.๓ และ ๓.๔ โดยมีการแก้ไขตามที่ประธานเสนอ

ประธานฯ – ขอให้ที่ประชุมพิจารณาข้อ ๓.๑ ซึ่งค้างการพิจารณาไว้ คือ ข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรม ประเด็นที่ต้องพิจารณา ๒ ประเด็น

ประเด็นแรก การกระทำชำเราและการกระทำอนาจารศพ ตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ กับร่างมาตรา ๓๖๖/๒ มีได้หรือไม่ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำตามที่บัญญัติไว้จะลงโทษผู้กระทำได้หรือไม่ เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ที่ประชุมต้องพิจารณาว่าร่างบทบัญญัติดังกล่าวซึ่งคณะกรรมการฯ พิจารณามานั้น จะใช้บังคับได้หรือไม่ ลงโทษได้หรือไม่

ร่างมาตรา ๓๖๖/๑ กับร่างมาตรา ๓๖๖/๒ ตรงกับหลักกฎหมายในมาตรา ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งบัญญัติว่าบุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย และสอดคล้องกับมาตรา ๓๙ ของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทยด้วย การกำหนดความหมายของการกระทำชำเราศพให้ชัดเจนแล้ว เมื่อประกาศเป็นกฎหมายแล้วย่อมใช้บังคับได้ ศาลจะปฏิเสธไม่พิจารณาพิพากษาโดยอ้างว่า ไม่มีกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดีไม่ได้ตามมาตรา ๑๓๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ประกอบมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่หากร่างบทบัญญัติทั้งสอง มาตรานี้ประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้วย่อมต้องใช้บังคับได้ คณะกรรมการฯ ตระหนักดีว่าการกระทำ ชำเราศพกับกระทำชำเราบุคคลแตกต่างกัน จึงต้องบัญญัติซ้ำไว้ในร่างมาตรา ๓๖๖/๑ วรรคสองอีก ไม่อ้างถึงมาตรา ๒๗๖ วรรคสอง ดังนั้น ถ้าร่างมาตรา ๓๖๖/๑ กับร่างมาตรา ๓๖๖/๒ ประกาศใช้ บังคับเป็นกฎหมายแล้ว ไม่มีเหตุผลใดที่จะทำให้กฎหมายใช้บังคับไม่ได้

กรณีที่สำนักงานศาลยุติธรรมอ้างว่าอาจเกิดปัญหาในการตีความนั้น หลักในการ ตีความตามแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกายึดถือ ประการแรก การตีความกฎหมายที่บัญญัติเป็น ลายลักษณ์อักษรต้องตีความตามตัวอักษร หากมีการบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนแล้ว ก็ไม่ต้องตีความ ประการที่สอง การค้นหาเจตนารมณ์ของกฎหมายต้องพิจารณาจากกฎหมายนั้นเอง จะอ้างเจตนารมณ์จากที่อื่นไม่ได้ ประการสุดท้าย หากกฎหมายบัญญัติคำนิยามไว้แล้วต้องถือตาม คำนิยาม กรณีที่ไม่มีคำนิยามจึงจะถือความหมายตามธรรมดาโดยอาศัยพจนานุกรม เมื่อร่างมาตรา ๓๖๖/๑ บัญญัติความหมายไว้แล้ว ก็ต้องยึดถือความหมายตามนั้น ปัญหาว่าจะ เหมาะสมหรือไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง แต่ในเบื้องต้นเมื่อมีกฎหมายบัญญัติย่อมใช้บังคับได้

กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยไม่ถือตามคำนิยามในกฎหมายเนื่องจากคำว่า “ลูกจ้าง” เป็นนิยามในกฎหมายว่าด้วยคุ้มครองแรงงาน แต่ลูกจ้างตามรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาตาม เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการควบคุมการกระทำที่เป็นการขัดกับของผลประโยชน์และ จริยธรรมของนักการเมือง จะอ้างว่าเป็นจ้างทำของหรือจ้างแรงงานไม่ได้ รัฐธรรมนูญไม่ต้องการ ให้นักการเมืองกระทำการที่ขัดกับผลประโยชน์ของประเทศชาติหรือขัดจริยธรรมของนักการเมือง และศาลไม่เชื่อว่าการกระทำดังกล่าวไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆ นอกจากการได้รับค่าเดินทาง เท่านั้น เหตุผลของศาลรัฐธรรมนูญไม่เหมือนกับนิยามการกระทำชำเราศพในร่างมาตรา ๓๖๖/๑ ซึ่ง บัญญัติไว้ชัดแจ้งแล้วเช่นนี้ ศาลจะไม่ถือตามโดยอ้างพจนานุกรมมาหักล้างกฎหมายไม่ได้ จะอ้างว่าศพไม่ใช่สิ่งมีชีวิตการกระทำชำเราศพมีไม่ได้ ก็ไม่ได้ เพราะกฎหมายเขียนไว้ว่ามีได้ ดังนั้น ความผิดฐานกระทำชำเราศพและอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ กับร่างมาตรา ๓๖๖/๒ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ ความผิดดังกล่าวย่อมมีได้ ใช้บังคับได้ ศาลจะปฏิเสธไม่ใช้บังคับ ไม่ได้ นอกจากนั้น แม้จะเกิดปัญหาว่ากฎหมายใช้บังคับไม่ได้ ก็ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มิใช่อำนาจหน้าที่ของศาลยุติธรรม

การตอบข้อสังเกตของสำนักงานยุติธรรมก็ต้องตอบในข้อกฎหมายว่าถ้ามีการกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ศาลจะปฏิเสธไม่พิจารณาโดยอ้างว่ากฎหมายเคลือบคลุมไม่บริบูรณ์ไม่ได้ ถ้าศาลเห็นว่ากฎหมายใช้บังคับไม่ได้ต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

ประเด็นที่สอง ถ้าการกระทำชำเราหรือกระทำอนาจารศพมีได้ กฎหมายไม่เป็นโมฆะ ใช้บังคับได้ จะสมควรยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๓๖๖/๑ และร่างมาตรา ๓๖๖/๒ อย่างไรหรือไม่ เป็นปัญหาข้อเท็จจริง

เมื่อที่ประชุมเห็นว่าร่างมาตรา ๓๖๖/๑ กับร่างมาตรา ๓๖๖/๒ ใช้บังคับได้แล้วสมควรจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ ซึ่งในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการฯ ได้ใช้เวลาพิจารณาค่อนข้างนานจนยุติและส่งร่างฯ ไปยังคณะรัฐมนตรีแล้ว หากจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกร่างบทบัญญัติดังกล่าวเท่ากับว่าคณะกรรมการฯ มีความโลเลและเชื่อถือไม่ได้ นอกจากนั้นส่วนราชการหลายแห่งก็เห็นด้วยกับร่างบทบัญญัติดังกล่าว ได้แก่ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น คณะกรรมการฯ ต้องยืนยันร่างบทบัญญัติดังกล่าว แม้จะไม่ถูกใจทุกฝ่าย ก็ต้องพิจารณาในชั้นรัฐสภาต่อไป

นายคณิตฯ – ข้อทักท้วงเรื่องปัญหาเรื่องการตีความนั้น อาจตอบว่าการอนาจารศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๒ เป็นการกระทำอื่นที่ไม่ใช่กระทำชำเราศพตามร่างมาตรา ๓๖๖/๑ นั่นเอง ดังนั้น ร่างบทบัญญัติดังกล่าวจึงใช้บังคับได้ และการกระทำชำเราศพไม่ใช่เรื่องที่เข้าใจกันทั่วไปจึงต้องบัญญัติไว้ว่าทำอย่างไร ซึ่งโทษก็ต่างกับการกระทำชำเราผู้อื่นด้วย

นางสาวพวงเพชรฯ – ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการแล้ว เมื่อประกาศเป็นกฎหมายก็ใช้บังคับได้

เลขานุการฯ – อ่านข้อความในหน้า ๕

"ดังนั้น สำนักงานฯ จึงขอยืนยันร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขบทนิยามคำว่า "พนักงาน" ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ) ตามที่ได้เสนอคณะรัฐมนตรี

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป"

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าวโดยแก้ไขคำว่า "พนักงาน" เป็น "เจ้าพนักงาน" และมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ปรับปรุงร่างหนังสือนำส่งตามมติที่ประชุมแล้วจัดส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

-ไม่มี-

นายสุนทร เปลี่ยนสี ผู้บันทึกรายงานการประชุม
นางสาวนริศรา แดงไผ่ ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ปิดประชุม เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา

DPU

ภาคผนวก ฌ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (กำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าพนักงาน” ความผิดเกี่ยวกับศพ ความผิดเกี่ยวกับการคุกคาม และแก้ไขอัตราโทษปรับสำหรับความผิดลหุโทษ)

DRU

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ...

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ..."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๑๖) ของมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

"(๑๖) "เจ้าพนักงาน" หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงานหรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าเป็นประจำหรือครั้งคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐๒ ความผิดลหุโทษ คือ ความผิดซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ"

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นลักษณะ ๑๓ ความผิดเกี่ยวกับศพ มาตรา ๓๓๖/๑ มาตรา ๓๓๖/๒ มาตรา ๓๓๖/๓ และมาตรา ๓๓๖/๔ ในภาค ๒ ความผิด แห่งประมวลกฎหมายอาญา

"ลักษณะ ๑๓

ความผิดเกี่ยวกับศพ

มาตรา ๓๓๖/๑ ผู้ใดกระทำชำเราศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

การกระทำชำเราตามวรรคหนึ่ง หมายความว่าการกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของศพ หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของศพ

มาตรา ๓๓๖/๒ ผู้ใดกระทำอนาจารแก่ศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๓๖/๓ ผู้ใดโดยไม่มีเหตุอันสมควร ทำให้เสียหาย เคลื่อนย้าย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ ซึ่งศพ ส่วนของศพ อัฐิ หรือเถ้าของของศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๓๖/๔ ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศพ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๓๖๗ มาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มาตรา ๓๖๙ มาตรา ๓๗๐ มาตรา ๓๗๑ มาตรา ๓๗๒ มาตรา ๓๗๓ มาตรา ๓๗๔ มาตรา ๓๗๕ มาตรา ๓๗๖ มาตรา ๓๗๗ มาตรา ๓๗๘ มาตรา ๓๗๙ มาตรา ๓๘๐ มาตรา ๓๘๑ มาตรา ๓๘๒ มาตรา ๓๘๓ มาตรา ๓๘๔ มาตรา ๓๘๕ มาตรา ๓๘๖ มาตรา ๓๘๗ มาตรา ๓๘๘ มาตรา ๓๘๙ มาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้อัตราโทษต่อไปนี้แทน

มาตรา ๓๖๗ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๖๘ วรรคสอง ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๖๙ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๗๐ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา ๓๗๑ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบอาวุธนั้น”

มาตรา ๓๗๒ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๗๓ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๗๔ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๗๕ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๗๖ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๗๗ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๗๘ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๗๙ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๘๐ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๘๑ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๘๒ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๘๓ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๘๔ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๘๕ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๘๖ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๘๗ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๘๘ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๘๙ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๙๐ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๙๑ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๙๒ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๙๔ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๓๙๕ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๓๙๖ ... “ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๓๙๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ ๔๑ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ และให้ใช้อัตราโทษต่อไปนี้แทน

มาตรา ๓๙๓ ... “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๙๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๙๗ ผู้ใดกระทำด้วยประการใดๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำในที่สาธารณสถาน หรือต่อหน้าธารกำนัล หรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นการกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจเหนือผู้ถูกกระทำ อันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือประการอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๓๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๓๐ และให้ใช้อัตราโทษต่อไปนี้แทน

มาตรา ๓๙๘ ... “ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ภาคผนวก ญ

รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ ๙๔-๑๕/๒๕๔๙ วันพุธ ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๙

DPU

รายงานการประชุม
คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๙๔-๑๕/๒๕๔๙
วันพุธ ที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๔๙
ณ ห้องประชุมหยุด แสงอุทัย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรรมการที่มาประชุม

๑. นายศักดิ์ สนองชาติ	ประธานกรรมการฯ
๒. นายชำนาญ พิเชษฐพันธ์	กรรมการฯ
๓. นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ	กรรมการฯ
๔. นายประธาน วัฒนวาณิชย์	กรรมการฯ
๕. นายประทีป เฉลิมภัทรกุล	กรรมการฯ
๖. นางสาวพวงเพชร สารคุณ	กรรมการฯ
๗. พลตำรวจตรีสุพจน์ ณ บางช้าง	กรรมการฯ
๘. นายสุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล	กรรมการฯ
๙. นางสาวนริศรา แดงไผ่	กรรมการและเลขานุการฯ
๑๐. นางสาวศิริพร เอี่ยมธงชัย	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ
๑๑. นายสุนทร เปลี่ยนสี	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการฯ

กรรมการที่ไม่มาประชุม

๑. นายคณิต ณ นคร	ลาประชุม
๒. นายคัมภีร์ แก้วเจริญ	ติดราชการ
๓. นายชัยเกษม นิติสิริ	ติดราชการ
๔. นายพิมล รัฐปัตย์	ลาประชุม
๕. นายสุธี ดำเนื้อดี	ลาประชุม

ระเบียบวาระการประชุม

๑. เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ (ถ้ามี)
๒. เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๙๓-๑๔/๒๕๔๙ วันพุธ ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๙
๓. เรื่องเสนอเพื่อทราบ
๔. เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

- การพิจารณาปรับปรุงบทบัญญัติความผิดลหุโทษ

๕. เรื่องอื่นๆ (ถ้ามี)

เปิดประชุม เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา

ประธานฯ กล่าวเปิดประชุม และดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ

-ไม่มี-

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๙๓-๑๔/๒๕๔๙

วันพุธ ที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๔๙

นายทวีเกียรติฯ – ขอเสนอแก้ไขความในหน้า ๖ ย่อหน้าแรก บรรทัดที่ ๓ จาก "...คดีความคิดลหุโทษมีโทษจำคุกต่ำ และส่วนมากศาลจะไม่ลงโทษปรับ..." เป็น "...คดีความผิดลหุโทษมีโทษจำคุกต่ำ และ*มีหลายกรณี*ศาลจะไม่ลงโทษปรับ..." และในหน้า ๙ ย่อหน้าที่ ๔ บรรทัดที่สอง จาก "…stroking…" เป็น "…*stalking*…"

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นควรรับรองรายงานการประชุมดังกล่าวตามที่ได้มีการเสนอขอแก้ไข

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเสนอเพื่อทราบ

เลขานุการฯ – สืบเนื่องจากการประชุมคราวที่แล้ว ที่ประชุมมอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ตรวจสอบผลกระทบของการแก้ไขอัตราโทษของความผิดลหุโทษตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราโทษปรับ อัตราเงินทัณฑ์บน อัตราเงินในการกักขังแทนค่าปรับ และแก้ไขเพิ่มเติมโทษสำหรับความผิดบางประเภทให้เหมาะสม) แล้วจะต้องแก้ไขมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ ด้วยหรือไม่ ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ ได้ตรวจสอบพระราชบัญญัติต่างๆ ที่อ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา มีประมาณ ๑๙ ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน พ.ศ. ๒๔๙๗ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำสยาม พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ พระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. ๒๔๙๙ พระราชบัญญัติการพนันพุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งพระราชบัญญัติเหล่านี้แม้จะอ้างถึงกฎหมายลักษณะอาญา แต่ก็มิได้อ้างโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาเอาไว้ จึงไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาฯ แต่อย่างใด

ประธานฯ – ตามกฎหมายขณะนี้แปลความได้ว่า ถ้ามีกฎหมายใดได้กำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาไว้ ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้อ้างถึงโทษตาม

อัตราที่กำหนดในมาตรา ๕ เช่น ถ้าอ้างถึงโทษชั้น ๑ หมายความว่า ปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

เลขานุการฯ – ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน ก็มีโทษลดหลั่นกันเป็น ๔ ระดับ เช่นเดียวกับมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาฯ กล่าวคือ

๑. ปรับไม่เกินหนึ่งร้อย
๒. ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท
๓. จำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
๔. จำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประธานฯ – หากยังมีกฎหมายใดกำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาไว้ ก็ให้ถือว่ากฎหมายนั้นได้อ้างถึงโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาฯ

เลขานุการฯ – เท่าที่ตรวจสอบไม่พบว่ามีกฎหมายใดกำหนดโทษโดยอ้างถึงโทษฐานลหุโทษในกฎหมายลักษณะอาญาไว้อีกแล้ว

มติ ที่ประชุมมีมติเห็นชอบตามที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอว่าไม่ต้องทำการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเสนอเพื่อพิจารณา

เลขานุการฯ – สืบเนื่องจากการประชุมคราวก่อน ที่ประชุมพิจารณาเรื่องการพิจารณาความเหมาะสมของการบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งในที่สุดแล้วที่ประชุมเห็นว่าไม่ควรแก้ไขให้เป็นความผิดอันยอมความได้ นอกจากนั้น ที่ประชุมยังได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ยกร่างบทบัญญัติที่ใช้กับความผิดลหุโทษตามแนวทางที่ท่านอาจารย์ทวีเกียรติฯ เสนอ กล่าวคือ การกระทำความผิดลหุโทษครั้งแรกให้ลงโทษปรับสถานเดียว เมื่อทำผิดซ้ำอีกจึงให้ลงโทษจำคุกด้วย

ในการยกร่างบทบัญญัติดังกล่าว ฝ่ายเลขานุการฯ เห็นว่าหากจะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๒ ให้ปรับสถานเดียวสำหรับการกระทำผิดครั้งแรก อาจจะไม่เหมาะสมเพราะจะกระทบต่อบทบัญญัติความผิดในภาคลหุโทษที่กำหนดทั้งโทษจำคุกและปรับไว้ด้วย จึงได้เสนอเป็นร่างมาตรา ๑๐๖/๑ กับร่างมาตรา ๑๐๖/๒ ซึ่งยกร่างขึ้นใหม่เป็นบทบัญญัติในลักษณะ ๒ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ หลักการ คือ กรณีความผิดลหุโทษมีทั้งโทษจำคุกและปรับ กรณีกระทำความผิดครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับเพียงอย่างเดียว แต่ถ้ากระทำความผิดซ้ำอีก ให้ศาลลงโทษ

จำคุกด้วยเสมอตามร่างมาตรา ๑๐๖/๑ นอกจากนั้น เมื่อเป็นการกระทำผิดซ้ำอีก ตามแนวคิดของท่านอาจารย์ทวีเกียรติฯ ต้องการให้ลงโทษจำคุกโดยไม่รอการลงโทษ ร่างมาตรา ๑๐๖/๒ จึงบัญญัติไม่ให้ศาลนำมาตรา ๕๖ เรื่องการรอการลงโทษจำคุกมาใช้บังคับกับการกระทำความผิดลหุโทษ

อ่านร่างมาตรา ๑๐๖/๑

"มาตรา ๑๐๖/๑ ความผิดตามหมวดนี้ที่มีทั้งโทษจำคุกและปรับ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเป็นครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับผู้กระทำความผิดนั้นแต่เพียงอย่างเดียว เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำไปนั้นเป็นการกระทำความผิดซ้ำนอกเหนือจากการลงโทษปรับแล้วให้ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดด้วยเสมอ"

นายทวีเกียรติฯ – หากแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๒ อาจจะกระทบกับความผิดลหุโทษตามกฎหมายอื่น จึงควรคงไว้ดังเดิม แล้วแก้ไขตามแนวทางที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอมา หรือจะแก้ไขโทษในแต่ละมาตราของบทบัญญัติความผิดลหุโทษให้มีแต่โทษปรับอย่างเดียวก็ได้

ประธานฯ – ถ้าแก้โทษในความผิดลหุโทษทั้งหมดทุกมาตรา จะต้องทำการแก้ไขมาก และเป็นเรื่องยุ่งยากเกินไป

ประเด็นที่ต้องพิจารณาประการแรก คือ หลักการที่จะให้ศาลปรับเพียงอย่างเดียวสำหรับการกระทำความผิดครั้งแรกนั้น ควรให้ใช้เฉพาะความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น หรือจะให้ใช้กับความผิดลหุโทษตามกฎหมายอื่นด้วย ซึ่งเห็นว่า ควรให้ใช้เฉพาะกับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น

เนื่องจากมาตรา ๑๐๒ ถึงมาตรา ๑๐๖ ไม่ใช่ความในหมวดลหุโทษ แต่เป็นความในลักษณะ ๒ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดลหุโทษ จึงขอแก้ไขความที่ว่า "ความผิดตามหมวดนี้" เป็น "การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้" ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ในมาตรา ๑๐๔

ถ้าเป็นการกระทำผิดครั้งแรก ควรต้องบัญญัติไว้ด้วยหรือไม่ว่า "*ไม่ว่าอัตราโทษที่บัญญัติไว้จะมีโทษจำคุกหรือไม่*" ให้ศาลลงโทษปรับแต่เพียงสถานเดียว หรือถ้าไม่มีข้อความดังกล่าว จะแปลความได้หรือไม่ว่าให้ศาลลงโทษปรับสถานเดียว

นายทวีเกียรติฯ – ถ้าใช้คำว่า "กระทำผิดซ้ำ" จะหมายถึง กระทำผิดซ้ำในความผิดฐานใดก็ได้ เสนอแก้เป็นว่า "กระทำความผิดซ้ำในมาตราเดียวกัน" หรือ "ไม่เคยกระทำความผิดลหุโทษมาก่อน"

ประธานฯ – เสนอให้ใช้ความว่า "...ถ้าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับผู้กระทำความผิดนั้นเพียงสถานเดียว" หมายถึงเฉพาะความผิดลหุโทษตามความตอนต้น

นายประทีปฯ – ความที่ว่า “ที่มีทั้งโทษจำคุกและปรับ” ถ้าเป็นความผิดที่มีโทษปรับอย่างเดียวก็จะไม่เข้าตามร่างมาตรา ๑๐๖/๑

เลขานุการฯ – ความตอนต้นของร่างมาตรา ๑๐๖/๑ จะเป็นดังนี้ “มาตรา ๑๐๖/๑ การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ ที่มีโทษทั้งจำคุกและปรับ ถ้าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับเพียงสถานเดียว...”

ประธานฯ – ความว่า “เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำไปนั้นเป็นการกระทำความผิดซ้ำ นอกเหนือจากการลงโทษปรับแล้วให้ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดด้วยเสมอ” ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้

นายสุรศักดิ์ฯ – มาตรา ๙๔ บัญญัติไว้แล้วว่า ความผิดลหุโทษไม่ว่าจะได้กระทำในครั้งก่อนหรือครั้งหลัง ไม่ถือว่าเป็นความผิดเพื่อการเพิ่มโทษตามความในหมวด ๘ เรื่องการกระทำความผิดอีก หากบัญญัติให้การกระทำความผิดลหุโทษซ้ำแล้วให้ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดนอกเหนือจากโทษปรับด้วยเสมอ คล้ายกับจะเป็นการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดลหุโทษซ้ำอีก อาจจะขัดกับหลักการตามมาตรา ๙๔ ได้ ดังนั้น ความที่ว่า “เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำไปนั้นเป็นการกระทำความผิดซ้ำ นอกเหนือจากการลงโทษปรับแล้วให้ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดด้วยเสมอ” จึงไม่ควรบัญญัติไว้

ประธานฯ – ถ้าบัญญัติเป็นมาตรา ๑๐๖/๑ จะต้องแก้ไขมาตรา ๑๐๓ ที่ว่า “เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ใน*สามมาตรา*ต่อไปนี้” ด้วย จึงควรนำไปบัญญัติไว้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๒

เลขานุการฯ - ความว่า “เว้นแต่ความผิดที่ได้กระทำไปนั้นเป็นการกระทำความผิดซ้ำ นอกเหนือจากการลงโทษปรับแล้วให้ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดด้วยเสมอ” ต้องการแสดงให้เห็นว่าถ้าเป็นการกระทำผิดซ้ำ ให้ศาลลงโทษจำคุกด้วย ซึ่งโทษจำคุกดังกล่าวก็เป็นโทษที่กฎหมายกำหนดไว้อยู่แล้ว จึงไม่น่าจะถือว่าเป็นการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดอันจะขัดกับมาตรา ๙๔ แต่อย่างใด

ประธานฯ – อาจไม่ใช่การเพิ่มโทษตามมาตรา ๙๔ แต่ที่ประชุมต้องการกำหนดเฉพาะการกระทำความผิดครั้งแรกให้ลงโทษปรับสถานเดียว แต่สำหรับการกระทำความผิดซ้ำจะปล่อยให้เป็นไปตามกฎหมายตามปกติ ซึ่งถ้าเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก ศาลจะจำคุกด้วยหรือไม่ก็ได้

นายทวีเกียรติฯ – ถ้าจะบัญญัติมาตรา ๑๐๒ ตามแนวทางของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส เกี่ยวกับความผิดลหุโทษจะได้ว่า *ความผิดลหุโทษคือความผิดที่มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่เป็นกรณีทำซ้ำ* แสดงว่าศาลอาจลงโทษจำคุกเกินหนึ่งเดือนก็ได้ถ้ากระทำซ้ำ เพื่อป้องปรามผู้กระทำผิด เป็นการยกเว้นมาตรา

๙๒ อาจต้องเพิ่มความเป็นวรรคสอง โดยใช้ถ้อยคำทำนองเดียวกับมาตรา ๕๕ กรณีกระทำความผิดครั้งแรกให้ศาลยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับอย่างเดียว

ประธานฯ – ความตามที่ท่านอาจารย์ทวีเกียรติฯ เสนอ ถ้าไม่บัญญัติไว้ ศาลก็ใช้มาตรา ๕๕ ได้อยู่แล้ว และตามร่างมาตรา ๑๐๖/๑ ไม่ได้กำหนดให้ยกโทษจำคุก แต่ไม่ลงโทษจำคุกเลย ซึ่งก็ไม่ขัดกับมาตรา ๕๕

นายประธานฯ – ร่างมาตรา ๑๐๖/๑ ตามที่ท่านประธานฯ เสนอ มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมดีแล้ว คือ ผสมระหว่างการกำหนดโทษที่ชัดเจนและให้ศาลใช้ดุลพินิจได้บ้าง แต่ความผิดลหุโทษบางมาตราเป็นปัญหาสังคม เช่น ความผิดฐานกระทำการอันควรขายหน้าต่อหน้าธารกำนัล โดยเปลือยหรือเปิดเผยร่างกาย หรือกระทำการลามกอย่างอื่น ตามมาตรา ๓๘๘ ซึ่งต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาทนั้น ผู้กระทำความผิดส่วนมากจะมีอาการทางจิต หรือมีปัญหาทางจิต การพัฒนากฎหมายในต่างประเทศจะมีกฎหมายพิเศษ ไม่ใช่ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งผู้ที่กระทำความผิดตามมาตรา ๓๘๘ ซ้ำหลายครั้ง ศาลควรที่จะใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยอาจนำตัวส่งโรงพยาบาลเพื่อรักษาอาการทางจิต เพราะคนเหล่านี้ต้องทำการบำบัดทางจิต ถ้าปล่อยไว้ก็จะไปกระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก

ประธานฯ – ท่านอาจารย์ประธานฯ จะเสนอให้นำร่างมาตรา ๑๐๖/๑ ไปบัญญัติไว้ในส่วนที่ว่าด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัย ใช่หรือไม่

เลขานุการฯ – มาตรา ๔๘ บัญญัติถึงผู้มีอาการทางจิตไว้แล้วว่า *ถ้าศาลเห็นว่า การปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิตหรือจิตฟั่นเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษตามมาตรา ๖๕ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้*

นายประทีปฯ – ความที่ว่า "ที่มีโทษทั้งจำคุกและปรับ" ตามร่างมาตรา ๑๐๖/๑ นี้ หมายถึงกรณีกฎหมายบัญญัติให้มีโทษ "จำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ" ด้วยหรือไม่ หรือจะหมายถึงกรณีกฎหมายบัญญัติให้มีโทษ "จำคุกและปรับ" เช่น ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ อาจจะเกิดความสับสนได้ว่า "จำคุกและปรับ" ตามร่างมาตรา ๑๐๖/๑ กับ "ทั้งจำทั้งปรับ" ตามที่บัญญัติในความผิดลหุโทษเหมือนหรือต่างกันอย่างไร

ประธานฯ – ความที่ว่า "ที่มีโทษทั้งจำคุกและปรับ" ตามร่างมาตรา ๑๐๖/๑ ตัดออกได้หรือไม่

นายทวีเกียรติฯ – ความที่ว่า "ที่มีโทษทั้งจำคุกและปรับ" ตามร่างมาตรา ๑๐๖/๑ หมายถึงความผิดลหุโทษที่ไม่ได้มีแต่โทษปรับสถานเดียว ถ้ากฎหมายบัญญัติให้มีโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ คือต้องมีโทษจำคุกอยู่ด้วย ความที่ว่า "ที่มีโทษทั้งจำคุกและปรับ" จะไม่บัญญัติไว้ก็ได้

ประธานฯ – อาจเทียบเคียงการใช้ถ้อยคำกับมาตรา ๒๐ ซึ่งบัญญัติว่า *บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้*

เลขานุการฯ – ความในมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง จะเป็นดังนี้ "การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ ถ้าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับเพียงสถานเดียว"

นายชำนาญฯ – ควรบัญญัติไว้ด้วยว่า "ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้*ที่มีโทษจำคุกรวมอยู่ด้วย*" เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

นายสุรศักดิ์ฯ – ถ้าไม่บัญญัติเป็นมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง อีกแห่งหนึ่งที่จะบัญญัติไว้ได้ คือในมาตรา ๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า *ถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่า ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลงอีกก็ได้ หรือถ้าโทษจำคุกที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับมีกำหนดเวลาเพียงสามเดือนหรือน้อยกว่าและมีโทษปรับด้วย ศาลจะกำหนดโทษจำคุกให้น้อยลง หรือจะยกโทษจำคุกเสีย คงให้ปรับแต่อย่างเดียวก็ได้*

นายประทีปฯ – บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ จะเหมาะสมกว่า เพราะเป็นหมวดว่าด้วยบทบัญญัติที่ใช้กับความผิดลหุโทษโดยเฉพาะ

ประธานฯ - ร่างมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง แก้ไขเป็นดังนี้ "การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ที่มีโทษจำคุกด้วยนั้น ถ้าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับเพียงสถานเดียว"

เลขานุการฯ – จากการที่ที่ประชุมเห็นชอบให้นำความในร่างมาตรา ๑๐๖/๑ มาบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๑๐๒ วรรคสอง นั้น มีข้อสงสัยว่าหากบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๑๐๖/๑ จะกระทบต่อมาตรา ๑๐๔ ถึงมาตรา ๑๐๖ อย่างไร ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวต่างก็ใช้กับความผิดลหุโทษอยู่แล้ว

ประธานฯ – เลขานุการฯ จะเสนอให้บัญญัติเป็นมาตรา ๑๐๒/๑ หรือจะให้บัญญัติเป็นมาตรา ๑๐๖/๑ ซึ่งถ้าเป็นมาตรา ๑๐๖/๑ จะต้องแก้ไขความในมาตรา ๑๐๓ ด้วย

นายทวีเกียรติฯ – ถ้าบทบัญญัติที่ยกร่างนี้มีผลเป็นการยกเว้นบทบัญญัติในลักษณะ ๑ ก็ควรบัญญัติไว้ท้ายหมวดหลังจากมาตรา ๑๐๓ ได้

นายประทีปฯ – บทบัญญัติที่ยกร่างนี้มีผลเป็นการยกเว้นบทบทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เช่นเดียวกับมาตรา ๑๐๔ ถึงมาตรา ๑๐๖

นายทวีเกียรติฯ – มาตรา ๑๐๕ ถึงมาตรา ๑๐๖ บัญญัติถึงกรณีที่จะไม่ลงโทษ ร่างดังกล่าวนี้ก็มีผลเป็นการยกเว้นโทษจำคุกเช่นกัน หากบัญญัติเป็นมาตรา ๑๐๖/๑ น่าจะเหมาะสมกว่า โดยต้องแก้ไขความในมาตรา ๑๐๓ จาก "สามมาตรา" เป็น "สี่มาตรา" ด้วย

มติ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

"มาตรา ๑๐๓ บทบัญญัติในลักษณะ ๑ ให้ใช้ในกรณีแห่งความผิดลหุโทษด้วย เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ในสี่มาตราต่อไปนี้"

และมีมติให้ผ่านร่างมาตรา ๑๐๖/๑ โดยมีการแก้ไขเป็นดังนี้

"มาตรา ๑๐๖/๑ การกระทำความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายนี้ที่มีโทษจำคุกด้วยนั้น ถ้าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้ศาลลงโทษปรับเพียงสถานเดียว"

เลขานุการฯ – อ่านร่างมาตรา ๑๐๖/๒

"มาตรา ๑๐๖/๒ ไม่ให้ศาลนำมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการกระทำความผิดลหุโทษ"

ประธานฯ – ร่างมาตรา ๑๐๖/๒ จำเป็นต้องบัญญัติไว้หรือไม่

เลขานุการฯ – จากการประชุมคราวที่แล้วมีหลักการว่าไม่ต้องการให้รอการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดซ้ำอีก ร่างมาตรา ๑๐๖/๒ จึงบัญญัติมิให้นำมาตรา ๕๖ ซึ่งบัญญัติถึงการรอการลงโทษจำคุกมาใช้

ประธานฯ – เมื่อที่ประชุมเห็นชอบให้ตัดความตอนท้ายของร่างมาตรา ๑๐๖/๑ ออกแล้ว ร่างมาตรา ๑๐๖/๒ ก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้อีก

นายประทีปฯ – การบัญญัติไม่ให้รอการลงโทษจำคุกอาจถูกตีความได้ว่าขัดรัฐธรรมนูญ เพราะคดีทั่วไปศาลรอการลงโทษได้

มติ ที่ประชุมมีมติให้ตัดร่างมาตรา ๑๐๖/๒ ออก

ประธานฯ – เรื่องการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำแท้ง สมควรเชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงรายละเอียด หรือไม่ ประเด็นที่ต้องถามคือ สมควรให้มีข้อยกเว้นในการทำแท้งกรณีใดได้บ้าง และมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเรื่องนี้อย่างไร

เลขานุการฯ – บทบัญญัติเรื่องการทำแท้งที่ผ่านการพิจารณาของที่ประชุมแล้วมีการแก้ไขมาตรา ๓๐๕ โดยเพิ่มเหตุให้ทำแท้งได้ถ้าเป็นการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมในกรณีจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น และเนื่องจากสุขภาพของทารกในครรภ์

นายทวีเกียรติฯ – ประเด็นที่ค้างการพิจารณาอยู่คือการกำหนดอายุครรภ์ที่จะทำแท้งได้ เพราะปัจจุบันทำได้ตลอดอายุการตั้งครรภ์ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพของหญิงและทารกในครรภ์ ควรเชิญแพทย์มาชี้แจงว่าจะทำได้ในระยะเวลาใดจึงจะเหมาะสม

ประธานฯ – หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ แพทยสภา สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สภาทนายความ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงสาธารณสุข และสภาสตรีแห่งชาติ

ควรพิจารณาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาแยกเฉพาะเรื่องการปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการแท้งเสียก่อน เพราะเป็นเรื่องเร่งด่วน ซึ่งปัจจุบันหญิงมีครรภ์ที่มีเหตุให้ทำแท้งได้ตามกฎหมายต้องรอคำสั่งศาล ซึ่งกว่าที่ศาลจะมีคำสั่งก็อาจช้าเกินไป

นายประทีปฯ – ประเด็นที่น่าสนใจคือการกำหนดอายุครรภ์ให้เหมาะสมกับการกำหนดให้ทำแท้งได้ ซึ่งต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาบัญญัติเป็นกฎหมาย จึงอาจต้องเชิญแพทย์มาให้ความเห็นก่อนหน่วยงานอื่น

นายประธานฯ – เมื่อมีร่างที่แก้ไขไว้แล้วก็ควรเชิญผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความเห็นพร้อมกัน อาจไม่ถึงกับให้ทำแท้งเสรีได้ เพียงแต่จะให้มีเงื่อนไขในการทำแท้งอย่างไร

ประธานฯ – มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ รวบรวมประเด็นต่างๆเกี่ยวกับการพิจารณาปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการทำแท้งเสนอที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง

นายทวีเกียรติฯ – เสนอให้เพิ่มเติมความผิดฐานรบเร้าในที่สาธารณะหรือ harassment และ stalking โดยบัญญัติให้กว้างพอที่ศาลจะสั่งห้ามเข้าเขตกำหนดได้ในหลายๆ กรณี ซึ่งถ้าศาลสั่งแล้วไม่ปฏิบัติตามก็จะมีความผิดตามมาตรา ๑๙๔ ทั้งนี้อาจแก้ไขปรับปรุงจากมาตรา ๓๘๘ หรือมาตรา ๓๙๗ หรือบัญญัติเพิ่มในหมวดความผิดต่อเสรีภาพก็ได้

นายประทีปฯ – การกระทำดังกล่าวก็เป็นข้อจำกัดหนึ่งที่ศาลจะสั่งห้ามได้

นายประธานฯ – เสนอให้กำหนดให้ศาลใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยกับการกระทำความผิดดังกล่าวได้ด้วย

ประธานฯ – อาจต้องแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๘๘ ให้กว้างขึ้นและครอบคลุมการกระทำดังกล่าว อาจต้องกำหนดโทษให้หนักขึ้น และให้นำวิธีการเพื่อความปลอดภัยมาใช้ได้โดยโจทก์ไม่ต้องมีคำขอ อาจบัญญัติให้ชัดว่า “ถ้าความปรากฏต่อศาล ไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ก็ตาม”

นายประทีปฯ – อีกประเด็นหนึ่งที่เคยเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาคือ การเพิ่มโทษปรับสำหรับความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายตามมาตรา ๒๙๐ และความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนได้รับอันตรายสาหัสตามมาตรา ๒๙๗ เพราะเมื่อศาลจะพิพากษาให้รอการลงโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดฐานดังกล่าวแล้ว ศาลกำหนดโทษปรับด้วยไม่ได้จำเลยก็ไม่ต้องรับโทษแต่อย่างใดเลย ในขณะที่ความผิดฐานใช้กำลังทำร้ายผู้อื่น โดยไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจตามมาตรา ๓๙๑ มีระวางโทษปรับด้วย ซึ่งศาลจะกำหนดโทษจำคุกแต่รอการลงโทษจำคุกและปรับด้วย จึงคล้ายกับว่าการกระทำความผิดตามมาตรา ๓๙๑ ถูกลงโทษหนัก

กว่าการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๙๐ หรือมาตรา ๒๙๗ ทั้งที่อัตราโทษตามมาตรา ๓๙๑ ต่ำกว่ามาตรา ๒๙๐ และมาตรา ๒๙๗

มติ ที่ประชุมมอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ยกร่างบทบัญญัติความผิดฐาน harassment และ stalking เสนอต่อที่ประชุมคราวถัดไป

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

เลขานุการฯ – สืบเนื่องจากการประชุมคราวก่อน ที่ประชุมยังได้มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ ตรวจสอบกฎหมายต่างประเทศด้วยว่ายังมีความผิดอาญาฐานใดอีกบ้างที่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังไม่ได้บัญญัติไว้ ในเบื้องต้นฝ่ายเลขานุการฯ ได้ตรวจสอบประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมันและฝรั่งเศสแล้ว ขอรายงานผลการตรวจสอบดังนี้

ความผิดตามประมวลกฎหมายเยอรมันที่แตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญาไทยมีดังนี้

๑. *หมวดบททั่วไป* มีเรื่องการปรับในทางทรัพย์สิน (Property fine) ซึ่งเป็นการให้อำนาจศาลกำหนดโทษปรับเพิ่มเติมจากโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือโทษจำคุกไม่เกินสองปีได้ โดยการกำหนดโทษปรับดังกล่าวต้องไม่เกินมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดของผู้กระทำความผิด ไม่รวมทรัพย์สินที่ถูกริบ ทั้งนี้ จะใช้ในกรณีที่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้ เช่น การติดสินบนในทางธุรกิจที่ผู้กระทำเป็นสมาชิกในกลุ่มที่รวมตัวกันเพื่อกระทำความผิด

๒. *หมวดความผิดเกี่ยวกับครอบครัว* ได้แก่ ความผิดฐานจดทะเบียนสมรสซ้อนตามมาตรา ๑๗๒

๓. *หมวดความผิดต่อชีวิต* ได้แก่

(๑) ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยการร้องขอของผู้ถูกฆ่า (Homicide upon request) ตามมาตรา ๒๑๖

(๒) ความผิดฐานล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) ตามมาตรา ๒๒๐ เอ

๔. *หมวดความผิดเกี่ยวกับทรัพย์* ได้แก่ ความผิดฐานลักกระแสไฟฟ้า (Tapping of electricity energy) ตามมาตรา ๒๔๘ ซี

๕. *หมวดความผิดที่เป็นอันตรายต่อสาธารณะ* ได้แก่

(๑) ความผิดฐานทำให้ระเบิดด้วยพลังงานนิวเคลียร์ ตามมาตรา ๓๐๗

(๒) ความผิดฐานใช้รังสีในทางที่ผิด ตามมาตรา ๓๐๙

(๓) ความผิดฐานเตรียมการเพื่อกระทำความผิดอาญาโดยใช้ระเบิดหรือรังสีตามมาตรา ๓๑๐

(๔) ความผิดฐานทำให้น้ำท่วมจนเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือทรัพย์สิน ตามมาตรา ๓๑๓

๖. *หมวดความผิดต่อสิ่งแวดล้อม* ได้แก่ ความผิดฐานทำให้เกิดมลภาวะทางน้ำ ดิน อากาศ ตามมาตรา ๓๒๔ และมาตรา ๓๒๕

สำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของฝรั่งเศสที่แตกต่างกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย มีดังนี้

๑. ความผิดฐานล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) ตามมาตรา ๒๑๑-๑

๒. ความผิดเกี่ยวกับพันธุกรรมและการโคลนนิ่ง (Crimes in relation to eugenics and reproductive cloning) ตามมาตรา ๒๑๔-๑ ถึงมาตรา ๒๑๔-๔

๓. ความผิดฐานคุกคามทางเพศ (Sexual harassment) ตามมาตรา ๒๒๒-๓๓ ถึงมาตรา ๒๒๒-๓๓-๑

๔. ความผิดฐาน moral harassment ตามมาตรา ๒๒๒-๓๓-๒

๕. ความผิดฐานเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม (discrimination) ตามมาตรา ๒๒๕-๑ ถึงมาตรา ๒๒๕-๔

๖. ความผิดต่อความเป็นส่วนตัว (Offences against privacy) ตามมาตรา ๒๒๖-๑ ถึงมาตรา ๒๒๖-๗

๗. ความผิดต่อภาพลักษณ์ของบุคคล (Offence against the image of person) ตามมาตรา ๒๒๖-๘ ถึงมาตรา ๒๒๖-๙

มติ ที่ประชุมมีมติรับทราบ

ปิดประชุม เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา

นายสุนทร เปลี่ยนสี ผู้บันทึกรายงานการประชุม
นางสาวนริศรา แดงไผ่ ผู้ตรวจรายงานการประชุม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	สุชาภร วณิชย์สิริกุล
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรีนิติศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2552

DPU